

Доминго Сантос

Бъдеще несъвършено

През лятото беше горещо, през зимата студено, а понякога преваляваше. Често дните бяха слънчеви, а нощем изгряваше Луната. Слънцето и Луната гледаха към неголяма планета. На нея живееха някакви същества. В миналото ги наричаха човечи.

Уолтър Дженс
„Светът на обвиняемите“

Пролог на историка

Мрачната епоха, която обхваща тъй наречените древни времена, е само кратка страница от летописа на нашата далечна стара история. Известно е, че е била бурна епоха, през която човекът още не се бил развил напълно, а постоянните промени създали разноцветна мозайка от култури. Но извън това знаем съвсем малко за нея.

До голяма степен нашето незнание се дължи на липсата на документи от онова време. Повечето били унищожени през войните, предизвикали промяната, която най-сетне довела до всеобща сигурност в нашия свят. Макар някои да са оцелели, по-голяма част са били възпроизведени върху нетрайни материали, неиздържали изпитанието на времето. Малобройните документи, достигнали до нас от далечното минало, са само копия от други копия на непознати и неясни оригинали, чийто точен произход е неизвестен. Но дори и те са твърде оскъдни.

При тези обстоятелства задачата на историка е трудна. Той се опитва да възстанови една епоха, непозната и съвсем различна от настоящата, въз основа на някои документи с неизвестен произход, чието точно място е неопределено и чийто достоверност е спорна. От друга страна, се знае или поне се предполага, че древният човек е притежавал непознатата за нас способност да разказва. Понякога измислял истории, които често прераствали в митове и легенди, трудноразличими днес от автентичните хроники за онази стара действителност. Поради това всеки опит да се докоснем до нея е пълен с догадки и често поражда различни и противоречиви мнения сред малцината историци, които изучават този период от миналото.

Дали в действителност онази бурна епоха е изглеждала така както си я представяме днес? Историкът не би го потвърдил. Във всеки случай вместо да се съмняваме, трябва да изберем и да се задоволим с това, с което разполагаме, опитвайки се да си създадем въз основа на документите представата за една неясна действителност.

Разказите, включени в настоящата книга, са били подбрани измежду малобройните достоверни документи, с които разполагаме. Чрез подбора им се опитахме да предложим очевидно частична и непълна картина на онази далечна епоха. Постарахме се също да ги подредим, като ги степенувахме във времето. Не знаем дали действително сме го постигнали и макар някои от хрониките, които следват, да определят точно

времето, начинът на тяхното поддръждане е толкова остарял и странен, че всичко е субективно. В общи линии се предполага, че събраните хроники обхващат период от един до три века (остаряла мярка, равна на сто обиколки на Земята около Слънцето), а може би и по-малко. Действието в някои от тях се развива по едно и също време, като разкрива различни аспекти на тогавашната социална действителност. Други, напротив, изглеждат доста отдалечени във времето от предхождащите или следващите ги, дори някои са откъснати с много мерни единици за време, които нашите прадеди от древността наричали години. По-конкретно можем да ги разположим между двадесет и двадесет и пет хиляди години в миналото, когато Земята била примитивна планета, разтърсвана от бедствията на една неукрепнала цивилизация, която се опитвала да се приобщи към враждебния свят, без да знае как точно.

Но нравите и обичаите на епохата, а това е и най-важното, са достойно отразени в някои аспекти. Оттук привидно може да се заключи (само привидно), че главните проблеми за древното човечество са били войната, социалното неравенство, замърсяването на околната среда, енергийните кризи и едно толкова бързо изменящо се общество, че индивидите в него срещали големи трудности да се приспособят към промените. От друга страна, между въпросните индивиди непрекъснато се водела борба, която противопоставяла сигурността и личното благоденствие на най-насъщните нужди на общността.

Стиловото разнообразие, характерно за хрониките, ясно посочва различния им произход. А това е една от причините, които ни карат да се съмняваме още по-силно в достоверността на някои от тях. Възможно е те да са само отражение на „разказвателния“ дух, за който вече спомнахме и който бил характерен за онова общество, измислящо истории за развлечение на съвременниците си. Въпреки това са реални (както и подборът им), защото съвпадат в общи линии с данните, които други историци са успели да съберат от различни източници и които ни дадоха възможност да си изградим обща представа за онова време, без да вземаме предвид допълнителните разкопки, извършени тук-там от нашите археолози.

Любопитно е, че от всички хроники последната, озаглавена от неизвестния си разказвач „Притча“ – друг архаизъм, който означава излагането на измислени факти, разказвани за удоволствие, и който понякога съдържа или прикривал истината с възпитателна цел, е хрониката, която ни се струва най-достоверна.

Може би някога в бъдещето ще узнаем нещо повече за онези

древни, почти праисторически времена. Междувременно трябва да се примирим с оскъдните данни и да се помъчим да разберем как са живели и с какви трудности са се сблъскали далечните ни прадеди. Надяваме се, че тези шрихи ще помогнат на читателите ни да добият представа за оня варварски свят, изтерзан от страшните си проблеми и лишен от спокойствието, на което ще се радва нашата раса от момента, в който планетата ни достигне своя пълен разцвет.

В Града на блестящия бряг, при 287-то завъртане на планетата Земя около оста ѝ и 7518-та ѝ обиколка около нейното Слънце.

СМОГ

Онази нощ спа зле. Предния следобед бе „дишал“ малко и въпреки че в Центъра за бърза помощ му казаха, че нито един от жизненоважните органи не е засегнат, тревогата не можеше да се изличи с обикновени успокоителни думи. През цялата нощ чувствуваше, че дробовете му парят, а трахеята му сякаш бе обгорено месо и всяка глътка стерилизиран въздух от спалнята достигаше до гърлото му като полъх на самум. Така че на сутринта не изпитваше ни най-малко желание да отиде в учреждението. Хрумна му да се обади по видеофона и да предупреди, че не се чувства добре, но си спомни, че точно този ден бе срещата му с Харпър от Антипол. Това го накара да промени намерението си. Стана, поразтърпка се, погледна внушителната сива маса на климатичната инсталация и се заслуша в ободряващото ѝ бръмчене. Настроението му леко се повиши. Но при мисълта, че климатичните инсталации понякога се развалят, изтръпна от ужас.

Взе набързо един душ, изгълта чаша нескафе с мляко, постави документите си в малката чантичка (предназначена за тази цел), облече си самото, целуна бегло за довиждане жена си, която продължаваше да спи, и се отправи към изхода. Спря за няколко секунди на прага и както обикновено хвърли машинално поглед към уреда за контролиране на външното замърсяване, който показваше трета степен. Избра си за всеки случай маска пета степен. Беше разбрал, че прекалено чистият въздух също е вреден, но този път се нуждаеше от нещо силно, за да се освежи.

Навлезе в мъглата.

Асансьорът, който слизаше право в гаража, беше повреден от два дни, тъй че се налагаше да обиколи сградата отвън. Напред, в далечината, приглушено тътнеше невидимият град, прострял се зад хълма. Влезе в гаража и веднага се вмъкна в колата. Помисли си, че щом пристигне в службата, ще се обади на „Асансьорни повреди“ и добре ще ги подреди. Включи с треперещи ръце пречиствателната система и изчака петте задължителни секунди, докато тя изсмуче въздуха от купето на автомобила, а след това го освежи и филтрира. После си свали маската.

Движението към центъра не беше много натоварено и той изгуби само час и четиридесет и пет минути, за да измине осемнадесетте километра, които го разделяха от учреждението. Беше се оставил да го води радарът и слушаше новините по радиото. Говорителят коментираше

множеството смъртни случаи в Лос Анджелос предния ден, причинени от разместване на атмосферните пластове над града и пълното безветрие. Само за няколко часа хиляди климатични инсталации се оказали със запушени филтри и ненадейно престанали да работят. Обявиха извънредно положение в цялата зона и съобщиha задължителните мерки за употребата на маски от десета до дванадесета степен дори и по домовете. Но оставаше проблемът за „липсата на живот“ при тези степени на замърсяване, защото Лос Анджелос винаги е бил смятан за чист град.

Смени ядосано станцията. Някакъв дрезгав глас пееше страстно меланхолична песен, която напомняше за зелените пасища на юг. Намести се удобно на седалката и се заслуша в музиката.

– Господин Симон – каза един глас.

– Аа? – мислите му излетяха като дим. – Кой се намесва в моята честота?

– Казвам се Хътчинс, господин Симон, от „Хътчинс енд Хътчинс“, агенти на Анонимното дружество за недвижими имоти от незамърсени земи. Хвърлихме жребий и имам удоволствието да ви съобщя, че вашата честота бе ощастливаена. Имате благоприятната възможност за покупка на земя по ваш вкус и искаме да ви обясним лично. Ще съм ви благодарен ако ми посочите подходящ час, за да ви посетя...

– О, не – изръмжа недоволно господин Симон. – Аз познавам новите форми на продажба. Вижте какво, господин Хътчинс, оставете ме на мира. Не ме интересува покупката на никаква незамърсена земя. Освен това знам много добре, че не съществува никаква незамърсена земя на разумно разстояние оттук, така че това, което ми говорите, е чиста лъжа.

– Моля ви, господин Симон. Дълбоко се заблуждавате, ако мислите, че...

– Млади момко, работя в „Околната среда“.

– Оо – чу се свистене като от изпуснат балон и гласът се изгуби.

Симон стигна до службата си. Слезе до гаража по наклона и изчака да чуе „блаженото“ шракване на затварящата се зад него двойна предпазна врата и изсвирването на защитната въздушна завеса. Белите стени, които го заобикаляха, бяха истинска благодат. Поне се виждаха. Остави настрана маската, прекъсна веригата за филтриране на въздуха, изчака задължителните пет секунди и излезе от колата. Качи се в асансьора.

Секретарката му дъвчеше с удоволствие дъвка от разтворим озон. Такава беше последната мода. Момичето погледна за миг към господин Симон, преди да продължи да преписва някакви документи.

– Добър ден, господине. Как пътувахте?

– Благодаря, ужасно. Днес не се вижда абсолютно нищо. Допреди седмица поне се забелязваха най-близките силуети.

– Наистина е страшно. Разбира се, на пазара се появиха нови, възстановяващи кислорода таблетки с витамини. Опитавте ли ги? Казват, че повдигали и духа.

Той изръмжа нещо неразбираемо. Остави чантичката си, взе документите от масата и ги прегледа набързо.

– Нещо ново в отдела? – попита той.

– Обади се президентът, господине – каза секретарката.

– За какво?

– Искан да знае как върви операция „Приспособяване“. Заинтересуван е от ускоряването ѝ. Както изглежда, желае да представи доклада в Конгреса колкото се може по-рано. Положението в Лос Анджелис го тревожи много.

– Не виждам защо. Подобни нещастия стават всеки ден и навсякъде и не бива да се вайкаме заради това. Трябва да обвиняваме метеорологичната служба, а не хората.

– Да, но случаят с Лос Анджелис беше прекалено раздухан...

– Да, твърде неприятно. Трябва да узаконим декрет, който да определя тези новини като резервна информация. Така всички щяхме да живеем много по-спокойно.

Господин Симон седна на бюрото си. Нещо го прободеше в гърдите и той се изкашля. Извади бързо кърпичката си и се изплю в нея. Погледна – нямаше кръв. Въздъхна облекчено.

– Зле ли ви е, господине?

– Не, нищо ми няма. Вчера „подишах“ малко, но в бърза помощ ми казаха, че нямало увреждания. Разбира се, в първите дни човек никога не е сигурен.

– Имали сте късмет, господине. Майка ми „подиша“ миналия месец и десет дни храчи кръв – тя видя тревогата, изписана на лицето на шефа си, и побърза да прибави:

– Но майка ми е възрастна, господине. Тя е на четиридесет и седем години.

Господин Симон се размърда неспокойно на стола си.

– Добре, добре... Да оставим това. Очаквам Харпър от Антипол. Когато дойде, го поканете да влезе в трета заседателна зала и ме предупредете незабавно. Никой да не ни безпокои, докато разговаряме.

– Добре, господине.

– А сега ме свържете с „Автоматични подземни съоръжения S.A.“. С началника на ремонтния отдел. Имам да му кажа някои неща...

Той прекара сутринта в преглеждане на пощата. Имаше от всичко по малко: от гневни писма, съдържащи протест срещу липсата на чист въздух, и оплаквания от приличащите на „циклопи“ сгради, които, разпръснати по всички краища, спираха циркулацията на пречистен въздух, до ентузиазирани съобщения за „окончателни“ продукти. Усмихна се. Няма нищо окончателно, помисли той. Когато много хора са се споразумели да замърсяват света, нищо не е в състояние да го пречисти отново.

Едно писмо съобщаваше за изобретяването на маска, по-удобна за носене и с по-големи филтриращи способности от обикновените. „С досегашните маски – казваше неизвестният информатор – белите дробове на човека се запазват средно само до четиридесет-петдесетгодишна възраст. С моята нова система, изпробвана досега върху всички видове животни, се гарантира живот до шестдесет години минимално. Дотолкова съм убеден в ефективността на маската, че си позволявам да я предложа на този отдел, като се отказвам от петдесетте процента авторски права на рационализатор.“

Симон замислено отдели писмото встрани. Поколеба се. Взе го отново и го поддържа в ръце, сякаш го претегляше. Накрая го остави на общия куп при останалите.

Към обяд беше привършил с работата си. Даде на секретарката си пет писма за отговор, взе другите документи, прочете ги, подписа ги и затвори папката.

– Как върви докладът? – попита той.

– Преписвам го на чисто, господине. Следобед ще бъде готов.

Погледна часовника си.

– Харпър не е дошъл още. Странно. Може би ще дойде следобед. По-добре сега да отида да обядвам. Ако пристигне през това време, ще бъда в ресторанта на сградата, ако не, ще се върна в два часа.

– Добре, господине.

Господин Симон излезе. Отправи се към ресторанта. Сети се за повредения асансьор на гаража и за това, че от „Автоматични подземни съоръжения“ му казаха, че ще се забавят два дни, за да го оправят, тъй като действително имали много работа, и нямаше никакво желание да се върне къщи за обяд. Поръча си филе от калкан с водорасли. Беше блудкаво както винаги; химията никога нямаше да постигне букета вкусови качества на естествените храни. Спомни си с тъга за последния път, когато си похапна истински калкан, преди да изчезне. Облиза се.

Синтетичните праскови, които му донесоха за десерт, не само че нямаха вкус на праскова, но дори не приличаха на синтетика. Сети се за компота от праскови, който грижливо пазеше вкущи, за да го отвори при някой тържествен случай, и който струваше твърде скъпо на „черния“ пазар, и десертът му преседна. Потрепери. Представи си какво би станало, ако бързо нарастващото замърсяване беше започнало преди разцвета на органичната химия. Пак потръпна. „За щастие прогресът винаги идва навреме“ – мина му през ума. Въпреки че някои пораженици мислят обратното и вдигат врява до небето, искайки да се сложи край на самоунищожаването и обвинявайки прогреса за състоянието на нещата. „Глупости – промърмори. – Аз работя в «Околна среда» и знам как стои този въпрос. Логично е човешкият прогрес да взема своята дан. Винаги е било така. Но човекът е изключително приспособяващо се животно. Може би ще има години на нестабилност, но после всичко ще възвърне равновесието си. Ще променим начина си на живот и ще продължаваме да се чувствуваме много щастливи.“

Остави салфетката и чиниите на въртящата се лента, подпечата кредитната си карта в жлеба на автоматичния касиер и пак се качи в службата си. По пътя си купи комикс от РП-а на учреждениято. Накрая отново се бяха решили да публикуват „Приключенията на котарака Феликс“. Общественото мнение натежаваше винаги в момента на вземане на решение.

– Обади се съпругата ви – съобщи секретарката, щом той влезе.

– Обясни ли защо?

– Помоли да й телефонира. Каза, че има да ви съобщи нещо чудесно. – Тя изимитира толкова сполучливо акцента на госпожа Симон, че господин Симон не можа да сдържи смеха си.

– Някоя нова лудост – измърмори той, отправи се към бюрото и набра домашния си телефонен номер по автомата. Екранчето светна, затрептя, проясни се и се появи образът на жена му.

– Обади ли се на асансьорните техници, скъпи? Синът ни не успя да отиде и днес на училище. Ох, ужасно е, от два дни не смея да изляза. Защо се бавят толкова?

– Имат много работа, скъпа. И често се налага да ремонтират навън. Само за това ли си ме търсила?

– Не, мили. Ще видиш: научих, че... е, добре – по лицето ѝ се изписа съмнение. – Бети ми разказа за нещо наистина прекрасно и си помислих...

– Кое е това прекрасно нещо? – Докато съпругата му произнасяше

тези думи, някаква страшна тръпка премина през гръбначния му стълб.

– За какво говориш?

– За новото място за развлечения „Чист въздух“. Бети се върна неотдавна, прекарала е там петнадесет дни. Казва, че е при-каз-но, пле-ни-тел-но, у-ни-кал-но, не-що не-виж-да-но. Дори видяла два пъти небето.

Тя направи драматична пауза. Господин Симон смръщи вежди. Бе чувал по-рано за „Чист въздух“ и за огромния туристически комплекс, разположен на някои от малките тихоокеански острови. Никога не го бяха съблазнили достатъчно рекламните брошури. Много е просто да се открие място, където климатичните условия поддържат въздуха относително чист, и да се изгради център за развлечения за свръхбогати хора, които могат да заплатят за този лукс с парите, спечелени от кражба. Като член на „Околна среда“ бе направил официално предложение, засягащо спекулациите от подобен род. На предложението не обърнаха внимание, разбира се, но той добре знаеше защо – беше чувал имената на някои от съдружниците на финансовата групировка, която изгради комплекса „Чист въздух“, и знаеше какви обществени длъжности заемаха. Изръмжа. Пак изръмжа. Отново изръмжа.

– Това е лъжа за глупаци, скъпа, вестникарска измама. Не ми говори повече за него, разбра ли?!

– Но... о, скъпи! От пет месеца не сме излизали. Забравих даже как изглежда въздухът. Сигурно е нещо прекрасно...!

– Казах „не“, скъпа. И не ме търси повече в службата, за да ми разказваш подобни глупости, защото имам достатъчно въпроси за разрешаване.

Затвори слушалката, преди тя да успее да изрече нещо. Погледна секретарката си, която го съзерцаваше с премрежен поглед. Изви глава встрани, чувствавайки, че се изчервява.

– Би било прекрасно – прошепна момичето. – Ех, ако имах толкова пари...

Той измърмори нещо под носа си. Тази капризна младеж... Попадна на писмото за новата маска. Смачка го яростно и го запрати в кошчето за боклук. Не го интересуваше. Но после извади писмото и го пригладна на масата. „Ще поговоря за това с Харпър.“ За него бе изгодна Харпър да почувствува, че работите вървят.

Интерфонът извънтя. Секретарката отговори.

– Господин Харпър от Антипол е дошъл, господине – каза тя. – По-молих да го заведат в трета заседателна зала.

– Великолепно. – Симон стана и взе документите. – Когато

привършите доклада, можете да си тръгнете, госпожице. Оставете всичко на масата. Няма да ми трябват.

– Добре. Довиждане, господине.

– Довиждане.

С папка под мишница, той излезе в коридора и пое с пълни гърди свежия въздух от неотдавна поставените нови климатични инсталации. Монтираха ги в сградата пробно, но резултатът беше невероятен. Трябваше да ги препоръча официално като продукт на „Околна среда“. Разбира се, с това се занимаваше седми отдел, но... На другия ден щеше да нареди на секретарката си да му насрочи среща с производителите. Може би щеше да уреди нещо.

Харпър беше висок, кокалест, с жълтеникаво лице и дълъг орлов нос. Вероятно диша много дълбоко – помисли, потрепервайки, господин Симон, докато пристъпваше напред с протегнатата ръка. Едва съдържа смях си, като се сети за двойния смисъл на думата „дишам“.

– Господин Харпър, аз съм г-н Симон, началник „Планиране на околната среда“, трети сектор, първи отдел. Предполагам, че в общи линии имате представа за повода на тази среща.

Мъжът седна и взе да рови из джобовете си. Извади пакет с цигари без съдържание на никотин, производство на Холиус.

– Ами предполагам, че да. Знаете, че винаги има злоупотреби и слухове стигат до всички...

– Точно така, точно така. Добре, това опростява нещата. Ще видите, че извършваме преустройство. Предполагам, че сте забелязали, първите признаци се почувствуваха вече. Както ви е известно, показателите за замърсяването на атмосферата се увеличават непрекъснато. Аз самият казах на секретарката си, че като карах колата днес, трябваше да се вода изключително от радара. Допреди седмица все още съобщавах за близки силуети, но, изглежда, и това свърши. Контролът върху запрашването показва твърде често пета-шеста степен, а от два до шест пъти месечно достига до десета-единадесета степен. Много зачестиха и явления като това в Лос Анджелос, когато атмосферните условия довеждат до струпването на замърсения въздух над градовете... нещо подобно на стария лондонски смог... Взехме предвид всичко това и решихме да установим нови предпазни норми за сигурност. Забелязали сте също, че се множат и злополуките, които се дължат на повреди в климатичните инсталации, в маските, в системите за филтриране на въздуха в автомобилите, в индивидуалните водни пречистватели и затворените вериги за преработка на отпадъци. Проучваме създаването на други нормативи,

които да се изпълняват задължително: необходимост от двойни вериги на климатичните инсталации, по-сигурни и по-секретни брави на вратите и прозорците, ново степенуване на маските и др...

Замълча, поглаждайки документите, които беше оставил на масата.

– Разбира се – продължи той, – за да доведем до добър край преустройството, се нуждаем от подробна програма и от създаването на т.нар. инфраструктура на услугите. Ако повишим степените на маските, например... а сега навлизам във вашата област, господин Харпър... е необходимо да се уверим предварително и в кратък срок, че исканите маски с нови степени се намират на пазара в достатъчно количество, за да задоволят търсенето. Затова прибягнахме и прибягваме до помощта на всички по-големи предприятия от отрасъла и ги запознаваме с този проблем. Искаме те да установят тясно сътрудничество с нас. Антипол, естествено, заема едно от първите места в списъците ни, а вие, като генерален директор на предприятието, знаете много добре на какво уважение се радвате в нашия отдел...

Господин Харпър кимна и всмукна дълбоко дима на цигарата си, издиша и се загледа в кръгчетата пушек, които се поглъщаха бързо от мощните пречиствателни системи.

– Разбира се, господин Симон, разбира се...

– Добре. Тогава да преминем към същността. Като най-значителен производител на маски в страната вие се намирате на първо място в списъците ни за сключване на договора. Нашият план за реорганизация е следният: окончателно премахване на маските от половин, първа, втора и трета степен и увеличаване на горната граница до петнадесета степен. Знаете, че е по-добре да се предпазим, отколкото да се лекуваме.

– Винаги съм споделял това мнение, господин Симон.

– Отлично. Намерението ни е да започнем преустройството през тази година. При двеста милиона души население ще са необходими три пъти повече маски в период от няколко месеца. Това представлява значителни производствени количества. Нужно ни е да знаем дали след започването на преустройството ще можете да изпълнявате нашите искания.

– За нашето предприятие няма нищо невъзможно, господин Симон. Във всички случаи... Не сте ли мислили да приспособите съществуващите маски, вместо да ги заменят? Представете си количеството захвърлени маски, което ще се натрупа.

– В действителност всичко е предвидено. Трябва да приема, че в началото проучвахме възможностите за приспособяването им, но

предпочетохме да ги подновим, защото използването на стари вещи обикновено не дава добри резултати. Искаме гаранция. Така че едновременно програмирахме операция „Чистота“. Свързахме се със специализираните в преработването на отпадъци предприятия, които са съгласни да организират безплатно събирането на маските в цялата страна. Някои от тях дори предложиха малка комисиона на отдела ни като помощ при проучванията...

– Отлично. В такъв случай, когато дойде времето, от наша страна няма да има проблеми. В състояние сме да посрещнем всякакви искания в срок, да кажем... от три месеца.

– При това положение – господин Симон размести документите – се нуждая от някои статистически данни, за да допълня доклада и препоръките си, знаете: производствени планове, качествени норми, степен на сигурност, гаранции, цени, кредити, разпределителни мрежи... в края на краищата, всичко това. Познавате административните документи.

– Разбира се, отлично ви разбирам. Ще ви изпратя списък с нашите условия, адресиран до вас, в запечатан плик, след... Да кажем пет дни? По-нататък, ако ви е изгодно, ще насрочим друга среща...

Господин Симон широко се усмихна.

– Чудесно. А сега имам една забележка. Получих писмо от предполагаем изобретател на нова система от маски, видимо много по-ефикасни от досегашните. Не мисля, че е нещо важно, но... вероятно би заинтригувало някое конкурентно предприятие и... вече знаете, може да ни докара нови затруднения.

Половин час по-късно, след като изпрати господин Харпър от Антипол, господин Симон се върна в кабинета си. Чувствуваше се доволен. Секретарката си бе заминала и бе оставила безпогрешно напечатания доклад на бюрото му. Взе го и го пхна в куфарчето. Слезе в гаража. Когато минаваше през вратата, погледна машинално, по навик, апарата за контрол върху запрашаването на атмосферата – показваше пета степен. Беше се повишило от сутринта. Взе подходящата маска от личния си шкаф, като не забрави и маската от трета степен, за да я върне на мястото ѝ вкъщи: човек трябваше да бъде грижлив към маските заради самия себе си. Докато изчакваше задължителните пет секунди за включване в действие на филтрационната система на автомобила си, той гледаше маската. „Ще бъде хубава кампания, която ще придаде на отдела «Околна среда» вида на разтревожено от проблемите на гражданите и бдящо върху тяхното здраве предприятие“ – помисли той. А в същото време ще му донесе тлъста комисиона от Антипол... макар и да знаеше,

че Холи се бори дръзко и по други пътища, за да докопа договора. „Но другите няма да вземат всичко“ измърмори той.

Докато чакаше да се отвори двойната врата, си каза, че може би в крайна сметка жена му има право. „Чист въздух“ беше капан за богати глупаци, но нима той нямаше да мине към среднобогатите, ако „Околна среда“ подпише концесията в полза на Антипол. А и на него също би му харесало да види, дори само за няколко дни, късче небе и да подиша истински въздух, който да не излиза от полузадръстените филтри на износената климатична инсталация.

Двойната врата на гаража се отвори пред него бавно, със скърцане. Унесен в нелепи мечти за чист въздух и синьо море, господин Симон се потопа отново в лепкавата, мрачна мъгла навън.

Сърдечни сделки

Сградата беше бяла и безукорно чиста, с неопетнената чистота на новите и грижливо поддържани предмети. Беше заобиколена от красив и весел парк, а на входа ѝ имаше огромен макет на сърце, изработен от пластмаса и метал, периодично осветяван от вътрешни светлини, възпроизвеждащи сърдечния ритъм, което даваше представа за точната специализация на Центъра.

Господин Хуан Перес спря пред широкия портал и се поколеба. После, подтикнат от внезапното си решение, пристъпи напред. Вратата се отвори безшумно пред него и глътката свеж въздух отпусна нервите му.

Посрещнаха го погледът и усмивката на администраторката, смущаващо професионални.

– Господине?

Господин Хуан Перес изрече със затруднение:

– Добър ден, госпожице. Вижте, аз... Идвам... Е, добре, страдам от сърце и...

Администраторката бе от тази категория хора, чието присъствие вече действуваше успокояващо. Усмивката ѝ стана още по-широка, съвсем професионална.

– Не е необходимо да продължавате, господине. Вие току-що влязохте на нужното място. Моля, качете се на третия етаж и потърсете доктор Вияроха. Той лично ще ви приеме.

Господин Хуан Перес пак се подвоуми за миг. После, подканван мълчаливо от насърчителната усмивка на администраторката, кимна и се отправи към асансьора. Всичко около него беше изрядно чисто. Мраморният под на третия етаж блестеше като огледало. Щом излезе от асансьора, той се озова в просторна и уютна стая – в дъното работеше без прекъсване гигантско видео с цветен обемен екран. В момента прожектираха някакъв уестърн. По навик господин Хуан Перес втренчи поглед в екрана.

– Господине?

Медицинската сестра (нима наистина беше такава?) бе като всички медицински сестри в Центъра, невероятно красива, добре сложена, екстравагантно облечена, с усмивка, която предразполагаше към доверие. Господин Хуан Перес не беше свикнал с такова нещо, така че отново се

поколеба:

– Вижте... Аз идвам... Казаха ми, че...

– Искате да се срещнете с доктор Вияроха, нали?

– Аха – потвърди господин Перес, освободен изведнъж от всичко, което му тежеше, и очарован от изненадващата прозорливост на събеседничката си.

Доктор Вияроха се оказа жизнерадостен, елегантен, с атлетично телосложение и проникателен поглед; говореше бързо и с лекота. Другаде можеше да мине за чудесен светски човек, но тук беше лекар. Той заля господин Перес с вълна от симпатия и разбирателство.

– И така решихте да ни посетите, нали? Добре, добре... Чели ли сте някои от нашите информационни дипляни?

– Хм... Честно казано, не. Препоръча ви доктор Калатаюд...

– О, да, Калатаюд! Добър сътрудник наистина. Пращал ни е много пациенти. Радвам се, че ви е препоръчал нашия Център. Значи сърцето ви е зле, а?

– Е, не чак толкова...

– Добре, добре, няма значение. Понякога човек си въобразява, че няма нищо, а пък... Но не се тревожете – той щракна с пръсти. – Без да усетите, ще ви присадим ново сърце. Минете оттук, моля.

Макар и леко озадачен, господин Перес го последва мълчаливо. Влязоха в уютна, приглушено осветена стая. В средата стоеше някакъв сложен апарат, изглежда, рентген, с леко изкривен екран, разделен на милиметрови квадратчета и изпълнен със странни знаци.

– Елате тук. Не, не е необходимо да се събличате, ние притежаваме най-съвършения апарат за прегледи в света. Моля, застанете зад екрана.

– Но аз...

– Не се безпокойте, няма да ви се случи нищо. Хайде, елате!

Думите на доктор Вияроха внушаваха толкова доверие и сигурност, че господин Перес се подчини. Докторът включи апарата и дълго наблюдава екрана. Записа нещо в тефтера си.

– Ще ви е нужно сърце седми номер – каза той. – Или може би седми специален.

– Но аз исках само да се информирам – повтори господин Перес иззад екрана с приглушен глас.

Докторът изведнъж се почувствува излъган, но изражението на лицето му се задържа само за секунда. Той изключи апарата. Движенията му въпреки всичко бяха по-резки от обикновено.

– Значи все още не сте решили, а? Добре, добре. Но поне сте чели

нещо по въпроса, нали?

Господин Перес се изчерви.

– Ами всъщност... Не, докторе.

Доктор Вияроха огорчено поклати глава. Приблужи се до малката масичка и взе някакви материали. Бяха красиво илюстрирани цветни брошури, радващи окото, с приятен мирис и меки при докосване.

– Вземете – каза той. – Тук ще намерите всичко, което ви интересува за нашите методи. Не се плашете от техническите термини, те са пределно ясни.

Господин Перес взе бавно дипляните. На първата от тях, върху набираща се на очи снимка, беше изписано в крещящо червено: „Искате ли да смените сърцето си? «Пари енд Пари» и филиалите им във всички цивилизовани страни по света са на вашите услуги.“

– В действителност, докторе – каза Перес, – никога не ми е харесвал този вид реклама. Ако съм тук, то е, защото предпочитам да чуя от извора...

Доктор Вияроха сякаш отново се въодушеви.

– Да, разбира се. Ясно ми е. Това е ваше право, естествено. Вижте го, вижте го сам. Какъв вид сърце ще желаете?... В случай че решите да се оставите в ръцете ни, разбира се.

Господин Перес пак се подвоуми.

– Вид сърце?

– Да, естествено. Вижте, разполагаме с пет различни вида сърца: нормално, специално, изключително, суперизключително и извън нормите. Най-употребяваните, разбира се, и от които разполагаме с достатъчни количества, са нормалните и специалните. Наистина и другите се търсят...

Господин Перес преглеждаше замислено дипляните.

– Всъщност никога не ми е идвало наум, че съществуват различни категории сърца – призна той.

– Тогава трябва да помислите, приятелю, да помислите. Всички са с гарантирано качество, естествено, но категорията зависи в голяма степен от дейността, с която се занимавате: заседнал живот, активност, движение, енергичност... Цената също се променя за различните видове. Ето тарифите – той посочи пъстроцветната страница от брошурата, която разглеждаше господин Перес.

Господин Перес погледна и леко подсвирна с уста.

– Наистина ги намирам малко височки – каза той.

– Височки? – доктор Вияроха изглеждаше възмутен. – Казахте

„височки“. Но, приятелю, помислете малко за нашия търговски девиз. Ние предлагаме само първокачествени сърца.

– Да, не се съмнявам. Но преди няколко дни получих каталози от „Браун енд Браун“...

Доктор Вияроха изглеждаше наранен безмилостно и предателски в най-съкровено то си.

– Не ми споменавайте за тях – изпищя той, чупейки пръстите на ръцете си. – Единствено искам да не ги споменавате! Тези, тези... Тези мошеници! Трябва да им отнемат правото на частна практика!

– Но...

– Изслушайте ме – доктор Вияроха се приближи до господин Перес с поверително изражение. – Никъде другаде, освен тук, разбирате ли, никъде другаде няма да ви присадят сърце с нужната гаранция за сигурност. Знаете ли какво правят тези, тези... Добре де, тези, които току-що споменахте?

– Н-не.

– Тогава ще ви кажа: купуват остарели сърца! Стари, разбирате ли? Ние никога не сме купували сърца, престанали да тупят преди повече от четиридесет и осем часа, защото смятаме, че след като е изтекъл този срок, сърцата вече не притежават необходимата гаранция за консервиране. А те, напротив, купуват сърца дори на хора, починали преди пет-шест дни, мога да ви покажа документи. Това би било без значение за ръка, крак или черен дроб... Но за сърце!...

– Добре, но аз...

– Да, знам, те предлагат по-достъпни цени, даже улесняват плащането. Но вижте откъде вземат суровините си, вижте! Попитайте в обществените болници, в моргите! Опитайте се да разберете на кого е принадлежало сърцето, което ще ви присадят! Ние, напротив... Елате, елате с мен! Искам да ви покажа.

Господин Перес беше едновременно объркан и изплашен. Досещаше се, че е наранил гордостта на събеседника си, а господин Перес беше винаги много коректен.

– Извинявайте – каза той, – изобщо не съм искал...

Но доктор Вияроха вече го дърпаше към асансьора. Изглеждаше болезнено наранен в самолюбието си, дълбоко обиден. Слязоха в трето-то подземие. Вияроха заведе господин Перес до широка камера, разделена на множество отделения, осветени от слаба синкава светлина.

– Студено е – измърмори господин Перес.

– Естествено – рече доктор Вияроха.

Преминаха през тесен коридор с витрини от двете страни. В тях бяха подредени нагъсто безброй стъкленици с номер и етикет, пълни с жълтеникава, може би замразена течност, и във всяка „плуваше“ сърце.

– Вижте, това е нашият склад. Наблюдавайте! – Доктор Вияроха взе насуки една стъкленица и я извади от витрината. – Обърнете внимание на чистотата на консервиращия елемент. Забележете колко твърда е стъкленицата. Свръхбързо, цялостно замразяване чрез специален процес. Патентовано в целия свят, без изключение, естествено. Вижте капачка. Ето тук е закодирана анамнезата на бившия притежател на органа. Всички данни са нотариално заверени. Преди да се сдобием окончателно с дадено сърце, проучваме обстойно какъв е бил животът на притежателя му. Никога не сме се снабдявали със сърце, без да се уверим, че то е работило нормално през цялото си съществуване. Ние сме предприятието, което плаща най-скъпо на пазара, и освен това купуваме само от частни лица, никога от болници или обществени заведения. По такъв начин гарантираме качеството на използвания материал: никакви алкохолици, деградирани типове, болни, а само съвсем здрави хора. Естествено, самият пациент избира от цялата стока не само в този район, а във всичките петдесет и четири филиала, разпръснати по света, сърцето, което желае, и винаги може да провери дали данните, фигуриращи в общия ни архив, му допадат. Поварвайте ми, през осемнадесетте години, в които съществува нашето предприятие, не сме имали нито една реклама. Нито една.

Господин Перес сякаш се беше смалил. Озърташе се съкрушен, без да каже нищо.

– Вижте, вижте – продължаваше доктор Вияроха все по-оживено. – Разгледайте стоката ни. Проучете доставките ни. В тази секция например се намират извънсерийните сърца. Да ги наречем луксозни. Тук можете да откриете най-известните сърца: на артисти, популярни спортисти... Погледнете това сърце, принадлежало е на знаменития английски тенисист Макхандърбълт, който загина при автомобилна катастрофа. Платихме за него двадесет хиляди лири и не сме го изпратили в лондонския ни филиал, защото Макхандърбълт почина в тази страна, а не обичаме да пренасяме стоката, освен ако не се използва незабавно. Продължавате ли да мислите, че нашите тарифи са високи?

– Аз наистина...

Доктор Вияроха вадеше и слагаше сърца във витрината си.

– Вижте, вие казахте, че сте чели специална литература. Знаете ли, че мнозина дават двугодишна гаранция на присадените сърца? Само две

години. А ние, напротив, гарантираме за цял живот. И още повече имаме установено правило, което няма да намерите никъде, клауза със специална гаранция: ако умрете заради новото си сърце, било то утре или след двадесет години (нещо, което не се е случило досега), вашите наследници ще получат обезщетение от един милион долара в злато. Не сте ли чували нашия лозунг, най-малкото по телевизията – „Сърце за цял живот“. Това гарантираме. И ви се кълна, господине, че е истина – потупа го той по гърдите.

– Но аз не се съмнявам, докторе, не се съмнявам. Само че не знаех, никога не съм попадал в подобна ситуация...

– И никога вече не ще попаднете... ако решите да се оставите в ръцете ни, естествено. Единствено ние сме в състояние да ви предложим следните предимства: „сънна“ упойка чрез ЛСД... научно дозирана, разбира се... Максимален престой от две седмици с писмена гаранция... Пълно възстановяване за по-малко от три месеца... И ви уверяваме, макар това да интересува повече жените отколкото мъжете, че белегът няма да се забелязва изобщо.

– Да, но цените...

– Скъпо е, знам. Но качеството винаги струва пари. Или предпочитате да отидете на друго място? Може би „Холт енд Холт“, за които казват, че дори използвали животински сърца в периодите на оскъдица. Или „Шулцер енд Шулцер“, които досега не успяха да се специализират и по един и същ начин присаждат ръка или крак. Или „Мициаки енд Мициаки“, чиято специалност са изкуствените сърца? Предпочитате ли да изживеете дните си, превърнат в човешки часовник, винаги зависим от заряда на батериите и от правилното функциониране на крачкомера? О, не! Само човешкото сърце, научно гарантирано от предприятието, което се е специализирало в присаждане на човешки сърца, може да ви предложи необходимата сигурност. И само ние сме в състояние да ви предложим сърце с научна гаранция, чиито качества можете да проверите сам, ако искате. Само ние ще ви дадем да си изберете сърцето, което желаете, вместо да го определим според строгия ред на получаване. Вижте, вижте, всяко си има название и номер, записани и контролирани от компютър. Можете да гледате, да избирате, да пипате. Може да си изберете сърцето, което най-много ви харесва не само тук, но и от кой да е от нашите петдесет и четири филиала. Не забравяйте: само фирмата „Пари енд Пари“ с широката си търговска мрежа, обхванала целия свят, има възможност да ви предложи сърце по мярка, със стопроцентова гаранция, подбрано между повече от сто хиляди сърца – докторът замълча

и пое дълбоко въздух след дългата тирада.

Господин Перес изглеждаше съкрушен.

– Да – каза той с треперещ глас. – Ще си помисля, да.

Господин Перес се отправи към вратата. Доктор Вияроха го придружи, вътрешно доволен от себе си. Качиха се до приемната. Там администраторката го дари с най-очарователната си усмивка. Сякаш му казваше: „Надявам се, че посещението ви в нашия център е било приятно за вас и ще се върнете.“ Навън през големите прозорци се виждаше огромното светещо сърце, което изпращаше ритмично светлинните си импулси: туп, туп, туп.

– Само една молба – рече доктор Вияроха като последна препоръка, преди да се сбогува с любезен поклон на входа с господин Перес. – Ако, след като размислите и проучите всички възможности, които ви изложих, решите да дойдете при нас (което не се съмнявам, че ще направите, ако сте разумен), единствената ми молба е да се срещнем, за да подпишем договора за услугата и да си изберете сърцето, което желаете, най-малко една седмица по-рано от датата, на която сте решили да се извърши операцията.

– Да, наистина – каза господин Перес, мислейки, че разбира. – Значи, ако искам да проверя за себе си клиничните данни или каквото и да е друго за избраното сърце...

– О, не – възрази доктор Вияроха с усмивка. – Не е за това! Но преди присаждането, естествено, трябва да размразим и подготвим избраното от вас сърце. А това наистина изисква време...

Странно

Луиса изкрещя, изкрещя много силно, крещя дълго и трябваше да ѝ предпишат силни дози успокоително; нервната ѝ криза продължи повече от два месеца.

После тя отказа да го гледа, заяви, че не иска дори да го види, и помоли съпруга си, в името на всички светци, да я освободи от онова. Мъжът ѝ отиде при доктора и двамата дълго обсъждаха какво може да се направи. После, като се върна вкъщи, на него му идеше да си заблъска главата в стената и помоли бога да му обясни защо бе позволил това, защо, защо, защо...

Докторът им бе говорил за странни неща, за наследствените деформации, за гените, за успокоителните и лекарствата, за атомната радиация, за химикалите, които се добавяха към храните, за голямото замърсяване на околната среда. Но те не разбираха нищо. Луиса се примоли на доктора да настани детето някъде, но докторът обясни, че в такива санаториуми приемат само бавноразвиващи се деца, а нейният син не е бавно-развиващ се, само уродлив. Освен това е още много малък, съвсем малък, добави той.

стаята ми е боядисана в съвсем бледосиньо и има един прозорец с решетка който гледа към градината и оттам влиза светлина но не влиза въздух защото е винаги затворен а аз не мога да го отворя и шумът отвън не стига до мен а моите викове също не се чуват навън и дърветата в градината скриват малко гледката към улицата а аз бих искал да изляза и да видя какво има отвъд дърветата и улицата. Един ден когато мама дойде да ми донесе храната аз използвах момента докато оставяше чиниите на пода и избягах от стаята а тя взе да вика и да ме гони но аз тичах по-бързо от нея и излязох от къщата. Излязох в градината и видях отблизо дърветата и растенията и тревата и всичко което ме заобикаляше и вдишвах въздух който никога преди това не бях дишал и зърнах хората от другата страна на оградата и поисквах да отида при тях но мама ме догони и ме сграбчи и ме качи в стаята и ме наби за първи път много силно а аз виках виках много но тя не ми обърна внимание и отново ме би и ми отне храната и ме остави затворен в стаята а когато навън стана тъмно дойде татко с доста странно изражение на лицето и ме би би ме много толкова

много че от лицето ми рукна гъста и топла червена течност и тогава аз намазах ръцете си с тази течност защото ме болеше лицето и удрях по стените с ръце а там останаха няколко тъмни петна и аз продължих да викам. А татко ме би още и ми каза никога повече да не бягам и продължи да ме бие а когато се измори си отиде от стаята и аз продължих да мажа с червено стените и виках цяла нощ виках. А татко дойде след това и ме би и мама каза стига вече но той продължи да ме бие и после ме остави на тъмно а аз се изплаших много и закрепях още повече. После пак избягах няколко пъти а татко ме биеше винаги докато от лицето ми шурнеше червена течност и тогава аз мажах ръцете си с течността и удрях по стените и синият цвят се изпъстрише с червени петна и мама казваше стига вече но татко казваше дано умре веднъж завинаги а аз продължавах да викам и от очите ми бликаше прозрачна течност и се смесваше с червената която бликаше от лицето ми

В началото бе само парче месо, но то растеше и придобиваше определена форма, което бе още по-лошо. Защото от самото начало се знаеше, че никога няма да бъде нормален човек, не, никога няма да стане такъв. Луиса не го изведе нито веднъж на улицата, не се осмели, защото знаеше, че всички хора ще го гледат с ужас, ще се отдръпват от нея и ще се питат как е могла да роди такова нещо. Знаеше, че то никога няма да може да живее като нормално дете, никога няма да може да излезе на улицата, нито да говори с някого, нито да ходи на училище, дори няма да може да види какво има отвъд четирите стени на къщата им. „О, боже, защо не умря в утробата ми, защо всичко не свърши още преди да се беше родило!“ Приятелите им ги навестяваха от време на време, казваха им „съжалявам“, а после искаха да го видят. Луиса отказваше, но те толкова настояваха, че накрая тя отстъпваше. А те със странно изражение на лицето гледаха парчето месо, после вдигаха поглед и шепнеха: „Боже мой, какво нещастие, какво ужасно нещастие!“

Спругът ѝ обиколно всички санаториуми в района, чукаше от врата на врата във всички центрове, където настаняваха изоставачи и трудни деца или деца с проблеми в развитието си. Но навсякъде получаваше един и същи отговор: „Съжаляваме, господине, разбираме вашите доводи, но не можем да направим нищо.“ „Не можем да го държим повече при нас – молеше се той. – Нима не разбирате! Ние също имаме право да живеем!“ „Да, да, разбираме ви, но не можем да направим нищо.“

„Какво искате тогава? Да сложим край на живота му ли!“ „О, не, не, дори не се опитвайте, това би било убийство!“

В началото Луиса отказа да го храни, дори не искаше да го види. Хрумна ѝ да го остави да умре от глад и няколко дни не му занесе храна. Мъчеше се да не слуша непрекъснатите му викове и плачове и с изопнати нерви очакваше всичко да свърши. Но накрая не изтърпя и се примири. И започна ужасното всекидневие.

Когато то порасна, Луиса нареди да му приготвят стая на горния етаж. Съпругът ѝ постави решетка на прозореца и не се съгласи да сложат дръжка от вътрешната страна на вратата. Не разреши и прозорецът да се отваря без ключ, накара също да поставят армирано стъкло. Луиса каза, че не могат да го затворят завинаги там, но той отговори, че ще го направи и още как, и че не иска да жертвува живота си за онова, макар да било собственият му син. Детето прекарваше целия ден там, а Луиса му носеше храната и от време на време отиваше да го види за малко, опитваше се да поговори с него, но то я гледаше и се усмихваше, а усмихнеше ли се, устата му се разтягаше грозно и зейваше като пещера. Тогава Луиса се ядосваше, казваше му, че то не разбира нейното нещастие, и си отиваше с плач, а парчето месо, объркано и смутено, оставаше в стаята си. Вечер, когато мъжът ѝ се връщаше и я намираще разплакана в кухнята, побесняваше и стоварваше целия си гняв върху онова. Качваше се и го биеше отново и отново, и въпреки че Луиса се мъчеше да го спре, той продължаваше, докато не видеше кръвта да блика от уродливото лице и не усетеше виковете на момчето да раздират тъпанчетата му.

Тогава се успокояваше, връщаше се долу и заявяваше, че някой ден ще го убие, но не го правеше. И така минаваха ден след ден.

мама е хубава и татко е хубав и всички хора които минават по улицата от другата страна на градината също са хубави защото имат ръце и крака които се движат ритмично когато вървят едно две едно две. Аз нямам крака и ръце като тях и не мога да ги движая като тях и знам че не съм като тях макар мама да каза веднъж че аз също съм хубав да а после започна да плаче. Аз мисля че може би съм хубав, защото ако не съм няма да съм тук при тях и макар да нямам ръце нито крака сигурно съм хубав някой ден трябва да попитам мама но не знам как да го направя защото не мога да говоря НЕ МОГА ДА ГОВОРЯ КАТО ТЯХ а поискам ли да кажам нещо от устата ми излиза

само едничък звук винаги един и същ и аз се дразня и започвам да викам тогава мама се ядосва а веднъж дори ме наби и аз взех да крещя по-силно и тя избяга с думите о боже. Питам се дали лицето ми е също тъй хубаво като лицето на мама и на татко и на всички хора отвъд градината ще проверя някой ден да ще проверя и тогава ще мога да кажа на мама ти си хубава и аз също съм хубав като тебе и татко и като всички останали хора които минават от другата страна на градината но не мога да говоря не мога да говоря НЕ МОГА ДА ГОВОРЯ правя усилия но не успявам и викам а тогава мама плаче и когато навън стане тъмно идва татко и ме бие а аз викам все по-силно и по-силно и мажа с червено стените а татко оставя стаята тъмна и аз се страхувам от тъмнината. Трябва да съм хубав да трябва трябва трябва

Когато то навърши шест години, Луиса заяви, че трябва да вземат някакво решение. Не можеха да го държат цял живот така затворено, нужно бе най-после да се направи нещо. Съпругът ѝ дълго размишлява и накрая каза, че единственият изход е да го настанят в санаториум, но вече бяха опитвали, а никъде не го приемаха, Луиса отговори, че е необходимо да го учат на нещо, но той възрази, че момчето не може да ходи в никакво училище, а тук, къщи, също не могат да се занимават с него. Луиса предложи да опита сама, но съпругът ѝ забрани категорично. И тъй като беше католичка, тя отиде при свещеника от тяхната енория и го помоли да обучава сина ѝ. Човекът се съгласи.

И така свещеникът започна да идва следобед, два пъти в седмицата, затваряше се в стаята с момчето, говореше му и го учеше на разни неща. Луиса му купи няколко книги и свещеникът ги използваше, за да го учи. Обясняваше му как се четат буквите, и какво е значението на думите. Детето го слушаше внимателно, после изкривяваше уста в усмивката си гримаса, вземаше книгите и от време на време късаше страниците им. Свещеникът му повтаряше, че това не е хубаво и че не трябва да прави така, а то започваше да вика и Луиса дотичваше да види какво става. Понякога тя също се качваше и се опитваше да му покаже нещо от книгите, но то избухваше в грозния си уродлив смях, а тя изпитваше остра болка и си отиваше. Тогава то викаше, късаше страниците на книгите и викаше още по-силно.

не ми харесва човекът с черното тяло няма крака а една черна тръба от която излизат ходилата му гледа ме сякаш съм рядко

животно и ми говори по странен начин като ми показва от някакви книги неща които не разбирам нито харесвам и затова аз късам страниците им късам ги а той се ядосва и казва че не трябва да правя така и тогава аз започвам да викам а той си отива. Мама също иска да науча нещата от грозните книги но аз не искам и затова ги късам но тя носи други а аз късам и тях и татко се ядосва и ме бие непрекъснато ме бие а аз викам и мажа с червено стените. Вчера използвах момента когато човекът с черното тяло остави по невнимание вратата отворена и се изплъзнах през нея и слязох на долния етаж защото исках да намеря онова което мама нарича огледало и в което можеш да се огледаш и да разбереш хубав ли си или си грозен. Намерих го и го занесох горе и никой не разбра че съм излизал от стаята а аз го скрих щастлив под леглото и изчаках а мама дойде и като видя че вратата е отворена а аз съм вътре каза че съм добър защото не съм избягал въпреки че съм можел да го направя и ме целуна ЦЕЛУНА МЕ и аз се почувствувах много щастлив много щастлив много щастлив и извиках от щастие а на мама ѝ хареса много моят вик и се засмя а аз за първи път я видях да се смее. Щом тя излезе извадих огледалото изпод леглото и се огледах в него и тогава цялото ми щастие си отиде и разбрах че нещата не са така както си бях мислил и си казах о не ти не си хубав като татко и като мама и като всички останали оттатък градината нито дори като човека с черното тяло и ми стана тъжно и се изплаших и се ядосах и ударих огледалото веднъж и още веднъж а огледалото се счупи и аз усетих болка в ръката си. Продължих да удрям и видях че от ръката ми също шурти червена течност и си помислих за татко когато ме бие извиках извиках силно а тогава дойде мама и ми каза о недей за бога и взе огледалото което бе строшено на парчета и сега вече не беше доволна нито се смееше а ми каза че не трябва да правя това че не трябва да го правя никога никога никога и донесе бели парцали и уви ръката ми след като я поръси с нещо но после аз разкъсах парцалите и оставих червената течност да тече и ми стана тъжно много тъжно. Исках да кажа на мама че съм тъжен защото не съм хубав като нея а съм грозен грозен грозен но не можех не мога да говоря и затова заплаках а прозрачната течност се смеси с червената течност от ръката ми и мазах стените отново и отново и отново

Луиса разказа на съпруга си за случката с огледалото, а той отговори, че трябва да сложи веднъж завинаги край на това положение. Извика

психиатър и го помоли да прегледа сина му. Психиатърът дойде и като видя детето, направи странен жест, но го прегледа. Каза, че момчето изобщо не е психически болно и не се забелязва никакво умствено изоставане или отклонение. И въпреки това трябваше да се съгласи, че е различно.

„Разбира се, в случая могат да се намесят много фактори – каза той. – Винаги го държите затворено тук, нали?“ – попита. „Да, разбира се!“ „А защо не опитате да го изведете някой път на улицата?“ „Луд ли сте, докторе?“ „Да, ясно, разбирам ви, но би трябвало да помислите малко и за него. Тялото му е деформирано, съгласен съм, но не деформирайте и психиката му.“ „Може би искате да тръгнем по света и да излагаме на показ нещастieto си.“ „Знам, че ще ви бъде трудно, но трябва да го направите. Не можете да го държите все затворено между тези четири стени.“

Бащата отказа. Не, не мислеше да го прави, не искаше да го прави. Единственото, което желаше, бе да освидетелстват момчето, за да може да го настани в санаториум за ненормални, уродливи и трудни деца, каквото беше и то. Докторът отрицателно поклати глава: това бе невъзможно. Защо? Детето съвсем не беше изоставашо. По света имаше много други уродливи деца, но техните родители не се опитваха да избегнат отговорността и да ги затварят. „Но това не е уродливост – възпротиви се бащата, – това е...“ Не знаеше как да се изрази. „Чудовищност“, помисли си докторът, навеждайки глава. Разбираше проблема им, без да може да направи нещо. Заяви, че дори да платят баснословни суми, което не беше във възможностите им, пак няма да приемат детето в никакъв санаториум, защото не съществува причина за това.

Единственият съвет, който можеше да им даде, бе да опитат да се отнасят към него малко по-добре. То също беше човешко същество и заслужаваше отношение като към човешко същество. Най-малко то имаше вина за случилото се. „Чия е вината тогава?“ – попита бащата. Психиатърът не можеше да му отговори. На обществото вероятно. На самите хора. Или може би на господ. Този ден бащата се качи в стаята на детето, но не го би. Дълго стоя и го наблюдава, докато то разсеяно гледаше към улицата през прозореца с решетката. Стисна зъби, като се мъчеше да потисне отчаянието си. После отново слезе долу. Луиса приготвяше вечерята. Погледът ѝ беше умоляващ. Той седна на масата. Вторачи се в празната чиния, без да я вижда.

„Ще го убия – промърмори сякаш на себе си, – някой ден ще го убия.“

татко не ме обича мама също не ме обича никой не ме обича знам разбрах го лека полека и това ми причинява болка силна болка тук някъде вътре в главата вътре в тялото може би. Татко и мама не ме обичат защото съм грозен а те са хубави и човекът с черното тяло също не ме обича и по лицето му виждам неприязън защото лицето му е хубаво а моето не е и затова ми се иска да го бия както прави татко с мен да някой ден ще го бия жестоко много жестоко и тогава ще видя дали от лицето му също ще рукне червена течност както от моето и дали ще намаже ръцете си с нея както правя аз и ще удря ли по стени-те като мене и ще останат ли по тях тъмни следи от ударите му и ще вика ли като мене да ще го бия ще го бия. Татко и мама не ме обичат и аз ги мразя защото не ме обичат да мразя ги мразя ги защото са хубави а аз съм грозен и някой ден ще ги набия а после ще изляза навън и ще набия всички и ще потърся други като мене за да отида с тях да по света трябва да има други като мене и когато ги намеря всички заедно ще бъдем щастливи и ще се обединим и ще бъдем силни а другите вече няма да имат значение за нас макар и да не ни обичат да така ще направя. Ще изчакам да дойде човекът с черното тяло и тогава ще го бия бия бия жестоко много жестоко да и после

Онзи следобед свещеникът дойде малко по-късно от обикновено. Поговори няколко минути с Луиса на долния етаж, а после се качи в стаята. Носеше под мишница нова книга, много по-хубава от другите, с многобройни цветни картинки и фотографии. Свещеникът бе разбрал, че детето не обича да учи букви и числа, но в замяна обича да гледа на картинки нещата, които съществуват в света, и снимки от други места. „Добре, тогава ще сменим обучението с развлечение“, си бе казал той. Свещеникът се притесняваше в тази стая с това малко чудовище с уродлива плът, което обаче също беше човешко същество и също имаше душа като другите. Именно затова той се бе съгласил да се занимава с него, макар да се отвращаваше – такава беше мисията му.

Урокът започна. Седнал на стол, свещеникът обясняваше картинките от книгата. Детето не можеше да приказва, но чуваше отлично, разбираше всичко, което му говореха, схващаше значението на думите. Умът му беше буден, много по-буден отколкото на другите деца на неговата възраст и веднага разбираше всичко, което обичаше и което му допадаше. Той започна да му показва снимките, а детето се засмя с присъщия

си монотонен смях, блъсна книгата с късите си ръце със сраснали пръсти, излизайки сякаш направо от раменете му, и скочи върху чукачетата, които му служеха за крака, но нямаха нито пета, нито пръсти. Изведнъж свещеникът извика.

Детето неочаквано бе скочило на гърба му и бе прехвърлило през врата му късите си израстъци – подобия на крака, бе започнало да го удря по главата със стиснати юмруци, с твърдите си като камък юмруци, надавайки весело единствения си членоразделен вик. Свещеникът се помъчи да се освободи от този плен, но детето се беше впило здраво във врата му като пиявица и го удряше отново и отново, а силата му бе като на кон. Свещеникът не можеше да проумее това внезапно нападение без повод и размахваше обезумял ръце, докато ударите валяха по главата му, по очите, устните и носа му. „Не може да притежава такава сила – казваше си объркан той. – Такова уродливо телце не може да притежава подобна сила.“ Загубил самообладание, той също взе да удря, като употреби цялата си сила, а детето започна да вие, пусна се от врата му, падна на земята и се отдалечи пълзешком към ъгъла. С поглед, замъглен от кръвта, бликаща от разцепените му вежди, свещеникът отвори вратата и излезе от стаята. Спря се само за миг, колкото да се увери, че вратата зад гърба му е затворена.

Луиса го видя да влиза в кухнята, клатушкайки се, с лице обляно в кръв, и ужасена притисна длани към устата си.

„О, боже!“ – възкликна тя. Свещеникът се строполи на един стол и въздъхна дълбоко, почти изхълца: „Никога не е правил подобно нещо – прошепна той. – Нападна ме.“ И в кухнята настъпи тягостна тишина.

харесва ми да бия хубаво е да. Прави ми удоволствие да виждам как друг вика и да усещам как юмруците ми потъват в месото му и да гледам как по лицето му също се стича червена течност а ръцете ми се потапят в нея и после мога да удрям по стените и да гледам как по тях също остават петна. Харесва ми и се чувствавам щастлив защото сега знам че съм силен и никой няма да ме бие вече защото тогава и аз ще бия бия ще бия така че от хубавите им лица да шурне червена течност и нито татко нито мама нито някой друг ще се осмели да ми каже нещо а ако го направят пак ще ги бия бия бия. Никой няма да ми съчувствува вече защото съм грозен нито ще ми казва горкото момче какво нещастие за родителите му защото ако го кажат ще се ядосам и както съм силен ще ги бия а от хубавите им лица ще бликне

червена течност и ще станат грозни като моето и няма да се чувствавам толкова тъжен и ще ги бия за да бъдат грозни като мен ще ги бия бия бия

Когато вечерта Луиса разказа за случилото се на мъжа си, той побесня. Е, добре, до този момент не искаха да му повярват, но сега вече нямаха друг изход. Свирепото същество е, истинско чудовище и като порасне, може да стане много опасно, както се бе показало вече към свещеника този следобед. Ще се обади в санаториума и ще ги извика да дойдат и да го вземат; сега вече не могат да откажат. На свещеника ще повярват със сигурност, той ще им обясни, че е свирепото същество и че трябва да бъде затворено.

Качи се в стаята, а Луиса го последва. Беше ядосан и същевременно доволен. „Какво ще правиш?“ „Нищо, само искам да се сбогувам с него. Отивай долу.“ „Не, моля те, не го бий повече. Все пак ти е син, не можеш да забравиш това, не можеш.“ Но той влезе в стаята, затвори вратата и сложи ключа в джоба си. Детето седеше в ъгъла и го гледаше втренчено. Навън беше вече тъмно. Бащата се приближи до него и вдигна ръка.

Уродливото телце се сгуши в ъгъла.

хубаво е да се бие да много е хубаво. Сега зная защо татко ме бие защото е хубаво и на него му харесва както ми харесва и на мен сега. Ето го идва и пак ще ме бие но аз зная че също мога да бия и ми харесва и затова недей татко моля те недей. Той ме бие бие ме о бие ме но червената течност все още не е шурнала от лицето ми и аз се изплъзвам а той ме гони из стаята и отново ме бие и крещи думи които не разбирам и ме бие но аз пак се изплъзвам и заставам зад гърба му а после скачам и така се вкопчвам във врата му че той надава вик но аз се вкопчвам вкопчвам се здраво и тогава започвам да бия а той се опитва да ме хване но не може и сега аз съм този който бие бие бие. Той крещи и аз крещи и двамата крещим а червената течност изведнъж руква от лицето му и това ми харесва и ето защо продължавам да го бия а той се опитва да ме хване с ръце но не успява защото аз съм се вкопчил здраво във врата му и бия бия бия о колко е хубаво о колко съм щастлив. Той се бори но не може да направи нищо и пада на пода и се обръща а аз бия бия бия и моите ръце са пълни с неговата червена течност а той не се движи вече само стене и аз съм много доволен защото бия

бия бия а той казва стига вече о сине зацо зацо и неговите устни са дебел и червени а от устата му блика червена течност и аз потапям ръцете си в тази червена течност и бия бия бия. Сега съм много щастлив защото той не е хубав лицето му е грозно като моето и така бия бия бия и потапям ръцете си в червената течност и удрям по стените и там остават червени следи. А татко е проснат на пода вече не се движи не стене очите му са широко отворени и ме гледат и са хубави а аз съм грозен и затова бия бия бия докато очите му престанат да се виждат вече са целите червени и тогава викам викам много защото съм щастлив и отново намазвам ръцете си намазвам и краката и цялото си тяло с неговата червена течност и бия бия бия о колко съм щастлив татко ти си същият като мене грозен и уродлив и затова не мога вече да се спра и бия бия бия

Луиса се качи. Беше изминало много време, откакто мъжът ѝ влезе в стаята, и тя имаше особено предчувствие. Спомняше си какво ѝ бе казал преди няколко дни: „Ще го убия, някой ден ще го убия.“ Стигна горе. От стаята се чуваше глух шум, някакво монотонно удряне, придружено от тихи викове, сладостни и протяжни, почти като плавна мелодия. Отключи вратата и застина на прага. Ударите престанаха и една малка фигура, изцапана с червено, се обърна към нея, погледна я и щастливо изломоти нещо.

Луиса усети, че кръвта ѝ се смразява във вените. Запуши устата си с ръце, но не можа да сподави острия писък на ужас. Малката червеникава фигура се приближи към нея, влачейки се, като оставяше зад гърба си влажна червена следа. Луиса хлопна силно вратата и завъртя два пъти ключа. Втурна се надолу по стълбите: чувствуваше, че сърцето ѝ ще се пръсне, дори нямаше глас да извика. Влезе в кухнята, сграбчи трескаво телефона и набра отчаяно един номер. От другата страна се обади непознат глас: „Полицията, кажете моля.“ А Луиса едва простена: „Елате, елате бързо, моля ви. Господи, какъв ужас, убил е баща си.“

не ми харесва тази стая няма прозорец откъдето да виждам улицата и стените са меки и шуплести както и подът няма легло нито стол нито някакъв мебел цялата е празна само на едната стена има тесен процеп откъдето някой поглежда от време на време. Дойдоха къщи и ме взеха и ме отделиха от татко който вече не викаше нито се движеше нито бълваше червена течност и очите му вече не бяха

хубави и видях мама да ме гледа от вратата с особено изражение на лицето и плачеше а аз исках да ѝ кажа не плачи мамо не искам да плачеш ако продължаваш, ще те бия както бих татко не искам никой да плаче тук защото аз съм много щастлив и никой няма да ми се смее вече нито ще ми съчувствува затова че съм грозен. Но хората които дойдоха ме изведоха от къщи и отначало аз бях доволен защото мислех че ще ме заведат на разходка и ще ми покажат всички хубави неща от книгите но те ме вързаха и ме вкараха в нещо което наричаха кола и не можях да видя какво става тъй като затвориха вратата а нямаше прозорци откъдето да гледам. Усецах че колата се движи дълго а после отвориха отново вратата и бяхме на друго място което не познавах и ме изведоха оттам и ме вкараха в една голяма и сива къща и ме доведоха в тази стая където ме затвориха и не мога да изляза тъй като не знам къде е вратата не е отбелязана с нищо и не мога да удрия по стените защото са меки и не издават шум и не мога да ги мажа с червено както правех преди в моята стая защото ме вързаха и не мога да се движа а само се въртя на пода и викам и пак викам но не ме чуват никой не ми обръща внимание и вече не съм щастлив. От очите ми блика отново прозрачната течност и мокри пода но изсъхва бързо и не оставя петна и тогава викам още по-силно но никой не идва освен някой който от време на време гледа през тесния процеп а после си отива докато дойде друг или може би е същият и пак гледа и си отива а после идва друг и след това друг и друг и отново друг

– Смятате ли, че в случая става дума за психическо разстройство, докторе?

– Не знам. Явно е, че има силно отклонение, реакциите му не са на нормално дете, даже не са на дете. Странно същество е, съвсем различно от останалите. Но умствените му способности не са засегнати. Това е необяснимо.

– Може би всичко се дължи на физическата му уродливост.

– Да, възможно е, макар и да е изненадващо, че при направените по-рано прегледи не е установено никакво явно отклонение в емоционалните му реакции.

– Тогава как да обясним факта, че е убил баща си?

– Не зная. В известен смисъл смятам, че не разбира, че е убил баща си; всъщност мисля, че не схваща смъртта като такава. По-скоро ми се струва, че сегашното му отклонение е само резултат от това, което го е

заобикаляло през целия му живот. У нас съществува убеждението, че едно физически уродливо същество непременно трябва да има и умствено увреждане, и в действителност почти винаги става така, но в този случай увреждането не е вродено, а вторично, предизвикано от обстоятелствата. Спомнете си какво ни разказа майката при последните ни разговори; никога не излизал на улицата, не го оставяли да мръдне от онази стая, а бащата често го биел. Всъщност те са изпитвали от него такъв ужас, какъвто бихте изпитали и вие, ако го срещнете неочаквано на улицата рано сутринта. Представяте ли си какво значи да прекарате целия си живот, затворен сред четири стени, да гледате улицата само през един прозорец с решетка и да не познавате никой друг освен двама души, които не проявяват към вас ни най-малка нежност?

– До известна степен разбирам защо са действували така.

– Да, това е проблемът. Майката ни каза, че когато се родил, двама-та молили доктора да го убие. Евтаназията е твърде спорно средство наистина, но в някои случаи... Не зная, мисля, че не бива да се допуска такива същества да идват на бял свят. Никога няма да бъдат истински човешки същества, празнотата, която ще се образува непрекъснато около тях, ще ги обгръща с отвращение, съчувствие и ужас, които бавно ще ги извършават... Както в случая.

– Вярвате ли, че бащата се е опитал да го бие и през онази нощ?

– Несъмнено, да. И реакцията на... добре де, неговата реакция е породена единствено от шестте дълги години затвор в един свят, ограничен от четири стени, от неспособността да разбере причината за всичко това, от смелостта да се реши да върне удара и от изненадата, когато вижда, че опитът му е успешен. Няма съмнение, че не е целяло да убие баща си – искало е просто да отговори по някакъв начин на грубостта му, а когато го е направило, е открило нещо ново: насладата от насилието.

– А сега?

– Сега не знам. Мисля, че затворено в един колкото ограничен, толкова и омразен свят, то постепенно си е изградило някакъв нов вътрешен свят, който да го оправдае и да го извиси от другия, външния, отхвърлящия го свят. Ако не можем да проникнем в този свят, няма да достигнем никога до него.

хората идват гледат през процена и си отиват а аз оставам сам сам в тази стая която не ми харесва и затова викам но никой не ме

чува викам и прозрачната течност блика от очите ми и се лее по пода а аз изпитвам желание да удрям и удрям удрям удрям но това е безопасно защото стените са меки и не отекуват а тогава започвам да удрям себе си докато от лицето ми рукне червена течност и мажа ръцете си с нея и удрям по стените но следите едва личат и тогава влизат няколко души връзват ме и е безсмислено да викам. От време на време в стаята се отваря една малка вратичка и оттат ми подават храна но аз не ям защото не се чувствавам щастлив бих искал да видя мама и татко а също и господина с черното тяло и да им кажа че вече няма да ги бия че няма да бия никого нищо че са по-хубави от мене но бих искал да ме целуват както ме целуна мама онзи ден когато откраднах огледалото преди да разбере че съм го откраднал и повярва че съм добър защото не бях избягал. Но сега ме държат затворен тук и аз съм тъжен и викам викам викам а моите викове не помагат защото никой не идва и затова ще избягам да не искам да стоя повече тук да виждам хората които ме гледат през решетката и ръцете които ми подават храната през малката вратичка и да слушам шушукането на някой си там и да бъда винаги сам освен когато идват онези хора и ме връзват и

– Какво можем да направим за него, докторе?

– Не знам. Не вярвам, че може да му се помогне по някакъв начин.

Разбира се, опитваме, но...

– Защо?

– Не знам. Честно казано, не знам.

днес дойдоха и ме изведоха от стаята влязоха двама души и аз подскочих от радост като ги видях но те ме сграбчиха и ме вързаха както друг път и ме изведоха навън аз не искам да ме връзват и затова се борих но това не помогна те ме бяха хванали здраво и ме заведоха в една стая, където имаше много други мъже и жени и ме вързаха на една твърда и студена маса и започнаха да ме тормозят. Аз казах че не искам да ме тормозят но не мога да говоря и те не ме разбират и затова виках виках но на тях им беше все едно запушиха ми устата и ме накараха да млъкна ах как ги мразя мразя ги мразя ги и ще ги бия да ще ги бия всички макар че не искам да бия повече но ще го направя и така ще разберат че не могат да правят с мене каквото поискат мразят ме сега знам че ме мразят защото не съм като тях и затова ме тормозят

за да разберат защо съм различен. Всички мъже и жени са красиви само аз не съм красив и бих искал да ги бия така че лицата им да престанат да бъдат красиви и да станат грозни като моето и като това на татко защо не дойдеш при мене татко и не ме измъкнеш оттук ти ме биеше но не даваше никой да ме тормози нито да ме гледа както правят сега и онзи човек с черното тяло ме обичаше макар че аз съм различен от него сега разбирам че той искаше да ми помогне но тези не искат да ми помогнат извеждат ме от меката стая и ме водят в друга стая и ме тормозят а после пак ме връщат в стаята и ме тормозят а после отново ме водят в меката стая и ме оставят там и пак идват да ме вземат и отново ме тормозят аз викам викам много но те ме карат да мълча о как бих искал да ги бия всички защото са красиви а аз не съм и затова ги мразя и бих ги набил за да видят че аз също съм силен и така може би няма да ме тормозят повече и

- Вече не можем да направим нищо за него. Прекалено късно е.
- И тъй, какъв изход имаме?
- Да го оставим както досега. Да му позволим да си остане затворен в своя особен свят; нека продължава да живее в него.
- Докога?
- До края... Докато умре.
- Казвате го, сякаш е неизлечимо луд.
- В известен смисъл е така, не мисля, че е точно луд, но че е неизлечим, да. Боже, защо няма на света местенце за хора като него?

ще избягам. Да ще избягам ще избягам ще избягам. Обмислих го добре и знам че това е единственото което мога да направя защото се чувствавам тъжен и нещастен в тази стая а тя е като стаята вкъщи но без прозорец и не мога да гледам градината нито красивите хора които минават по улицата и мама и татко не са тук нито човекът с черното тяло и хората които идват при мене не ми харесват въпреки че сега не ме тормозят но не ми позволяват да излизам и макар че викам не ме чуват или се правят че не ме чуват дори вече не се занимават с мене само ме мият и ми дават ядене но аз не искам да ме мият нито да ям искам да видя красивите хора които минават от другата страна на градината а не тези очи които ме гледат през процена. Открих че мога да изхвърля течност от устата си и когато ме гледат през процена го правя но ми казаха не плюй грозно е и така разбрах че

това е плюене и когато ме гледат плюя и се чувствавам щастлив защото не искам да ме гледат. Ще избягам да ще избягам и ще отида навън и ще потърся други като мене и ще създадем свят само за нас защото вече не искам да съм с красивите хора и ги мразя а те също ме мразят: Ще избягам да ще избягам ще избягам, ще избягам

– Господи, по-добре човек изобщо да не живее, отколкото да се гледа такъв.

– Сега е още дете. А какво ще стане след време, като порасне, като стане мъж и си даде изцяло сметка за уродливостта си?

– Никога няма да бъде мъж. Докторът казва, че умът му никога няма да се развие достатъчно, да стане като на възрастен.

– В какво ще се превърне тогава?

– Не знам, той употреби една дума... Странно, мисля, че така каза.

– И ще прекара останалата част от живота си в тази тапицирана стая.

– Изглежда, че да. Къде другаде може да отиде?

– Горкият. По-добре да умре, отколкото да живее така.

от време на време идват и ме слагат да легна а после ме вдигат и ми казват кога трябва да ям и кога трябва да спя и кога трябва да правя едно или друго. Вечер донасят едно легло и ме връзват за него а сутрин го вземат и аз трябва да седя на пода а това не ми харесва. Донесоха ми няколко книги с картинки като ония които ми показваше човекът с черното тяло но аз не ги харесвам и ги късам а те ми казват че не трябва да правя така и ми носят други книги а аз късам и тях и тогава ме бият но не като татко а ме удрят на други места съвсем леко но ме боли повече отколкото като ме биеше татко и макар от тялото ми да не блика червена течност от очите ми бликат прозрачни капки а аз не искам да ме удрят така и затова се опитвам също да ги ударя но те винаги са двама и ме хващат от двете страни аз не мога да направя нищо и ме връзват и ми казват ти си малко чудовище и пак ме бият както си знаят и си отиват смеейки се а аз викам викам много не съм чудовище вие сте чудовища и затова ви мразя толкова ах как ви мразя. Понякога при мене идва един стар човек с някакви стъкла на очите и ме гледа и ми казва нещастни синко но поклаща глава и си отива и не оправя нищо не ми казва дори защо ме държат затворен тук и не мога да видя мама и татко понякога ми носят едни неща и искат да ги

подредя някакви квадратчета които трябва да бъдат поставени едни до други и разни такива фигурки и ми показват как трябва да стане това за да го повторя но на мене не ми харесва и ги хвърлям на всички страни а те ми казват че ако не направя каквото искат никога няма да науча нищо но аз не искам да науча нищо само искам да изляза оттук и да видя градината и хубавите хора ще се измъкна да ще избягам много далеко за да потърся другите като мене и няма да ме намерят вече и ще бъда щастлив с моите ще избягам много далеко да много много много далеко

– Разбирам какво изпитвате към сина си, госпожо, той уби съпруга ви, но помислете, че не е съзнавал какво върши. Не е негова вината.

– Чия е тогава?

– На всички може би. На целия този свят от предварително установени правила, в които няма място за странните същества като него. Не бива да го обвинявате за стореното, госпожо. Той е много по-нещастен от всички нас.

– Не го обвинявам, докторе. И макар че правя усилия, не мога да го мразя. Въпреки всичко не мога да забравя, че е мой син.

– Искате ли да го видите?

– Да.

днес ме наблюдаваха през процеп а аз не плюх видях онези очи и познах мама. Мама дойде да ме види и съм щастлив но не влезе в стаята сякаш не искаше да видя може би ми е сърдита защото бих татко но той беше красив а аз исках макар и само за миг да стане грозен като мене и затова го направих. Или може би не ѝ позволиха да влезе защото не ме обичат и искат да страдам много затова ги мразя мразя ги много много когато ми се удаде случай да избягам ще отида далеч с моите и ще създадем нов свят в който всички ще бъдем щастливи далече от хубавите хора и няма да им позволим да идват при нас макар че мама ще може да тя може да идва въпреки че е хубава защото ме обича и веднъж ме целуна и татко ще може да идва също защото той вече не е хубав а е грозен като мене. Ще избягам когато мога да ще избягам много далеко с моите и няма да ме намерят никога вече ще избягам ще избягам ще избягам

– Какво мога да направя, докторе?

– За кого?

– За него... За моя син.

– Искате ли един искрен съвет? Забравете го, госпожо. Вие никога не сте имали истински син. Представете си, че е умрял преди раждането. Мислете си, че никога не е съществувал, и се опитайте да промените живота си. Ако не постъпите така, никога няма да се освободите от кошмара, който ви измъчва. А кошмарите трябва да се забравят.

не ме обичат никой не ме обича всички ме мразят и аз също ги мразя бих искал да ги бия да ги бия всички и да ги бия много много много ще избягам вече вярвам че ще избягам видях как мога да го направя и няма да могат да ме спрат и ще отида далеко много далеко и никога вече няма да могат да ме намерят никога никога никога

– Докторе, докторе... Избягало е! Малкото чудовище е избягало.

Викове, тичане, възгласи, заповеди, суетене. Беше избягал, номер тридесет и седми беше избягал. От няколко дни докторът бе наредил да го извеждат навън по половин час дневно, да го оставят да се разхожда сам зад оградата в малкия двор, обграден от висока стена, за да диша по малко чист въздух и да прави някакви упражнения. Бе наредил да го оставят сам и един санитар да наблюдава отдалече реакциите му. Нуждаеше се от малко движение, иначе животът му на затворник в онази тапицирана стая щеше да го докара наистина до лудост. После, ако експериментът успееше, можеха да увеличат този половин час на един, два и повече и може би така щяха да постигнат някакви резултати.

Санитарите го оставяха само в малкия двор и през първите дни момчето, обзето от силна възбуда, бе започнало да обикаля в кръг ограниченото пространство. Беше само, най-накрая само и вдигнеше ли глава, можеше да види небето. И тогава, неочаквано, на четвъртия ден то се бе покатерило ловко по стената – о, тази непристъпна стена! – и бе скочило от другата страна. Не, не можеше да бъде, изглеждаше невероятно. Оградата беше висока и гладка, нямаше за къде да се хване и въпреки това то се бе покатерило, бе я прескочило с лекота и сега беше на свобода. Боже господи, трябва да го заловят отново, трябва да го хванат възможно най-скоро, опасно е! Не само тялото бе странно, но и начинът му на мислене, не можеха да се предвидят реакциите: Хайде, хайде, бързо, трябва да го намерят и отново да го вкарат в тапицираната стая, преди да е станало прекалено късно.

Тичане, викове, възгласи, заповеди, суетене. Хора сновяха насамнатам. Някой потърси помощта на двама полицаи.

– Хайде, хайде – викаше неуморно докторът, трябва да го намерим, преди да е срещнало някого.

избягах свободен съм мога да тичам. Около мен има дървета мога да тичам сред тях свободен съм никой не ме задържа меката стая я няма изчезна и мога да тичам да щастлив съм много съм щастлив страхотно щастлив Няколко дни поред ме извеждаха навън и ме оставяха сам като че ли искаха да си отида и аз ги послушах покатерих се по стената бе лесно да много лесно бе да скоча от другата страна и да видя че там вече няма никой който да ми пречи да тичам сега мога да отида където пожелаея и да гледам красивите хора които минават да ги видя всички и да кажа дали ми харесват и не и да потърся тези като мене за да се присъединя към тях. Никой не може да ме спре и ако някой се опита ще го бия да ще го бия много както бих татко и така няма да могат да ме спрат и ще ме оставят да отида с моите. Сега ще тичам ще тичам бързо много бързо и така няма да ме хванат и ще потърся моите тези като мен. Сбогом мамо сбогом татко сбогом стая сбогом на всички които ме наблюдавахте през процена сбогом на всички вече не ви мразя отивам с моите щастлив съм да много съм щастлив наистина страшно щастлив

Целият персонал на санаториума бе на крак. Докторът бе предупредил всички, че малкият пациент притежава изключителна сила и може да убие и човек, ако си постави за цел. Обърна внимание и на това, че умее да се вкопчва здраво за врата и да удря право в лицето, така че трябва да внимават много, ако го срещнат. Двамата полицаи извадиха pistolетите си и заявиха, че ще стрелят, ако се опита да ги нападне, защото човек не може да остане безучастен при такава заплаха. А докторът си помисли, че може би така ще бъде по-добре.

Търсиха го целия следобед, знаеха, че не може да отиде в населените райони и че сигурно броди из горите и парковете около санаториума. Няколко пъти намериха следи от стъпките му. Когато започна да се смрачава, полиците предложиха да се обадят в централата и да доведат кучета. Но докторът не знаеше какво може да се случи при евентуален сблъсък на животните с малкото чудовище. Предложи да продължат да го търсят още, сигурно не беше много далече.

Тогав навътре в гората намериха тялото на мъж с разбита от удари глава. И в този момент докторът разбра: за онова нещастно същество няма място в света, полицаите заредиха пистолетите си и заявиха, че щом го видят, ще стрелят без предупреждение.

И търсенето продължи.

аз не исках не не не исках да го направя не исках да ме видят само исках да се скрия и да ги погледам защото бяха красиви като мама и татко и ми харесвах. Тичах през гората и ги видях но те не ме видяха бяха плътно един до друг и той ѝ правеше нещо и двамата се смееха а аз се скрих между дърветата защото исках да ги погледам и да си мисля за мама и татко но вдигнах шум и той се отдели от нея и се изправи и извика кой се крие там дявол да го вземе а тя каза остави го Хуан да си вървим и също стана но той каза че ще му даде да разбере на онзи мръсник който ходи да дебне двойките и започна да търси. Аз се бях скрил и исках да се махна не исках да ме видят защото те бяха хубави а аз грозен но той започна да търси и когато се опита да се измъкна пак вдигнах шум и той извика знам че си там свиня такава не се крий излез да ти тегля един хубав бой та да ме помниш цял живот и тогава ме видя и каза о боже това е чудовище а тя изкрещя силно и той добави може да е марсианец а тя пак изкрещя и той грабна един дебел клон от земята и се приближи до мене и посегна да ме удари а аз му казах недей не искам да ме биеш или и аз ще те бия но не можех да говоря НЕ МОЖЕХ ДА ГОВОРЯ и тогава той ме удари с клона а аз усетих болка и извиках извиках силно но той пак ме удари и тогава скочих не исках да го правя но той ме удряше удряше ме така че аз също започнах да удрям. Той извика нещо което не разбрах и тя също извика и побягна а той се опита да ме хване но аз бях скочил вече на врата му и го удрях не исках наистина не исках но той беше лош мразеше ме и ме бе нарекъл чудовище и марсианец и беше красив а аз не съм аз съм грозен и затова исках той също да стане като мене за да не може да ме нарича повече чудовище и марсианец и да тръгнем двамата заедно да търсим другите като нас и така го удрях удрях удрях че от лицето му рукна червена течност и той крещя много и падна на земята и се обърна а аз продължих да удрям удрях много и намазах ръцете си с неговата червена течност намазах също и лицето и цялото си тяло а той вече не викаше лежеше неподвижен на земята и аз му казах стани и ела с мен да потърсим тези като нас но не можех да говоря не можех да говоря НЕ

МОЖЕХ ДА ГОВОРЯ и тогава му извиках но той беше много спокоен и аз пак му извиках и го разтърсих но той не се помръдна и тогава се изплаших защото си спомних за татко и помислих за момичето което беше с него и което бе избягало и се сетих че е отишло да търси другите и че ще ме бият защото съм грозен а те са красиви и ще ме заведат отново в онази мека стая и тогава и аз побягнах и го оставих там но преди това намазах хубаво ръцете си с неговата червена течност намазах и устата си и усетих вкуса ѝ видях че е сладка топла и приятна и ми хареса. После дълго тичах за да не ме намерят трябва да потърся другите като мене не ми харесва светът на красивите мъже и жени затова ще отида с моите и ще бъда щастлив да ще бъда щастлив далече от всички които ме мразят и ще бъда обичан и няма да ме затворят в меката стая нито ще искат пак да ме бият защото са красиви а аз съм грозен грозен грозен

Трябваше да го намерят, преди да е срещнало други хора и отново да е извършил убийство. Сега докторът знаеше добре, че е опасно, макар дълбоко в себе си да разбираше, че причините не са в самото момче, а в начина, по който се бяха отнасяли и продължаваха да се отнасят към него. Полицаяте искаха да го убият, момичето, което намериха по-късно, бе изпаднало в истерия и крещеше, че трябва да го убият, а той усещаше нещо странно в душата си. Бяха организирали хайка според правилата, а полицаяте се обадиха от един уличен телефон за нови подкрепления. Малко след това целият район бе обграден, а отпечатъците от стъпките му личаха на места съвсем ясно и не бе трудно да се проследят. Един от полицаяте непрекъснато повтаряше, че ще стреля веднага щом го види, а зареденото оръжие в ръката красноречиво говореше за силното му желание. Някои от живеещите в района също се присъединиха към хайката и макар че не знаеха много по въпроса, повтаряха това, което чуваха наоколо: трябва да се убие, да, трябва да се убие. Полицаят, който бе поискал подкрепления по телефона, каза, че ще доведат и кучета и тогава всичко ще свърши бързо.

Изведнъж някой извика: „Ето го“, и ловът започна.

зная че са те видях ги те са същите които ме затвориха в меката стая и ме тормозеха и не ми даваха да излизам. Гонят ме защото ме мразят и искат да страдам и да ме държат винаги затворен там без да мога да видя хубавите неща по света но аз няма да се оставя няма

да се оставя да ме хванат ще избягам да ще избягам и ще отида с моите а ако се опитат да ме спрат ще ги бия ще ги бия както бих татко а после и мъжа и ще намажа ръцете си с тяхната червена течност и лицето си и цялото си тяло и пак ще избягам защото те са красиви а аз не съм и затова ме мразят. Тичат и ме гонят но аз също тичам и се промъквам между дърветата но те бягат по-бързо от мен и викат нещо а после вдигат шум който никога досега не съм чувал бум бум бум и нещо свисти край мене а те пак викат и аз тичам но те тичат по-бързо и ще ме хванат а аз не искам да ме хванат ще ги бия много докато ме пуснат да си вървя но те ме гонят и продължават да правят бум бум бум а някакви неща които не виждам свистят край мене и току-що усетих че нещо ме парна в гърба и ме боли но аз тичам тичам тичам и нещо блика от тялото ми това е червената течност усещам топлината ѝ да се разлива по гърба ми но не разбирам защо стана така никой не ме е ударил още но те ме гонят и правят бум бум бум а аз пак усещам нещо което ме изгаря о не искам да ме хванат искам да избягам да отида с моите оставете ме да отида моля ви не правете повече бум бум бум аз искам само да отида с тези като мене оставете ме моля ви оставете ме да отида оставете ме оставете ме

– Улучих го, пуснах му един в гърба!

– Хайде, хайде, да продължаваме да стреляме! Не можем да го оставим да избяга.

– Не, почакайте, не го убивайте! Човешко същество е, не знае какво върши! Кълна ви се, човешко същество е!

не знам какво ми става усещам болка остра болка както преди когато татко се ядосваше много и ме удряше силно много силно и чувствуввам че силите напускат тялото ми и целият съм облян в червена течност и това е собствената ми червена течност която ме облива без някой да ме е удрял. Хората ме гонят продължават да правят бум бум бум и усещам нещо което ме изгаря отвътре още по-силно и много ме боли и не мога да тичам както преди и не разбирам защо още не са ме стигнали не е възможно да са ме ранили а не мога да тичам и те са все по-близо до мене а аз падам на земята и те ме наобикалят. Виждам няколко мъже които не съм виждал никога преди с особени сини тела с шапки на главите и с нещо черно в ръка което изпуска малко дим през една дупчица и ме гледат а аз не искам да ме хванат защото

пак ще ме бият и ще ме върнат в меката стая и затова отново се опитвам да избягам но не мога не мога да се помръдна и си мисля че ще ги бия ще ги бия много, за да не ме хванат пак но силите ме напускат и те се надвесват над мене и някой казва ужасно е и виждам мъжете които ме извеждаха от стаята и онзи който ме тормозеше и когото наричаха доктор. Мамо татко къде сте не зная какво ми става искам да отида с моите далече от света на мъжете и жените които ме мразят защото съм грозен а те са красиви и виждам този който ме тормозеше да се навежда над мене и да казва бедно тъжно и нещастно чудовище но не разбирам защо и искам да му кажа че не съм чудовище само съм грозен и затова ме мразите но не мога да говоря не мога да говоря НЕ МОГА ДА ГОВОРЯ. Те ме мразят да и затова не искат да отида с моите искат да ме затворят отново в меката стая и да ме гледат как страдам а аз си мисля че не съм им направил нищо за да ме мразят и нямам вина че съм грозен но те ме гледат по особен начин сякаш наистина съм виновен и искам да избягам но не мога а от тялото ми блика червена течност и усещам болка ах каква болка каква ужасна болка. После един от униформените взема своя черен предмет и казва нещо и се надвесва над мене а всички останали са много сериозни и тъжни и струва ми се даже ужасени а може би и малко разкаяни за това което направиха но не разбирам защо. Мъжът с черния предмет го опира в главата ми и всички потреперват но аз пак не разбирам защо аз не разбирам защо не ме обичате макар че съм грозен не съм ви направил нищо само искам да бъда щастлив и да избягам от онази меката стая и от хората които ме мразят и да отида с моите с тези които са като мене но не мога ах каква болка каква силна болка каква ужасна болка

– Няма смисъл да го караме да страда повече. – каза полицаият. Опяря дулото на пистолета си в огромната уродлива глава и стреля.

Програмата

Петнадесет дни преди излъчването на Програмата в целия град се появиха афиши: по стените за реклами и екраните на кинозалоните, във всички видеовестници и по самата телевизия. Показваха лице на мъж на неопределена възраст, с грубо изсечени черти и суров поглед изпод присвитите клепащи. Беше направо антипатично, но точно това се и целеше: винаги да изглежда антипатично, иначе Програмата нямаше да се осъществи. Под лицето се даваха данни за притежателя му: Жерар Шоуб, след обира на банков клон, осъден на доживотен затвор за тероризъм на трети март хиляда деветстотин деветдесет и девета година. Щеше да излезе от затвора на четиринадесети този месец, за да участва в Програмата.

По-надолу с големи букви бе написано: **ТОЙ МОЖЕ ДА БЪДЕ ВАШАТА ЖЕРТВА.**

Мендоса спря пред афиша, който се повтаряше повече от двадесет пъти по цялата дължина на стената и закриваше залепените отпреди реклами. Разглежда го дълго, като се мъчеше да запомни чертите и всички отличителни белези на лицето, което започваше да мрази. Когато продължи пътя си, знаеше, че зърне ли го за миг, ще го познае. Щом влезе въкъщи, се насочи към стенния шкаф. Извади пушката, кутията с патрони и инструментите за чистене, сложи ги на масата и седна.

– Ще участвува ли? – попита жена му.

Той изръмжа нещо утвърдително. Винаги го бяха отвращавали многото глупави въпроси, които може да зададе една жена, в този случай собствената му съпруга. Всъщност тя не го интересуваеше толкова. Разбира се, че ще участва. Вече две години вземаше участие във всички Програми, без да пропусне нито месец. На два пъти успя да спечели и други пет пъти се нареди сред финалистите. Ако някой победеше в Програмата три пъти, освен наградите и обичайните медали получаваше специална премия: шестмесечна почивка на Хавайските острови, на разности на Програмата.

Този път Програмата се провеждаше в неговия град. Нямаше да изпусне възможността да спечели третата си победа.

На телевизионния екран, който заемаше една от стените на гостната, се появи лицето на Беглеца (засега само избран за такъв), заснето под различен ъгъл, докато натрапващият се глас на говорителката даваше

сведения за Програмата.

Мендоса взе пушката и почна старателно да я чисти.

– Разбира се, можете да се откажете – каза директорът на затвора.

Жерар Шоуб се усмихна леко. Знаеше, че това е обикновена формалност. Преди поредната нова Програма килиите на всички затвори бяха пълни: избираха Жоао, Стоун или Бевер, бедничкият, колкото си беше глупав, нямаше друг изход. Наистина имаше право да отхвърли или да приеме доброволното си участие в Програмата, но избираха ли го, всичко останало губеше смисъл. Единствената разлика беше, че ако се съгласеше доброволно, самата полиция се нагърбваше да го заведе на непознато за Ловците място, а ако не приемеше, го отвеждаха до сградата за контрол на Програмата в града-домакин, отваряха вратата и го пускаха да излезе. А до вратата на сградата винаги се навъртаха Ловци, които се надяваха, че този път Беглеца не е приел условията.

– Разбира се, че няма да се откажа – усмихна се той и със сигурна ръка подписа документа. – Няма да ви направя това удоволствие. Ще се спася.

Кметът вдигна рамене.

– Добре, така казват всички – промърмори той. Тези думи не се харесаха на Шоуб. Вярно бе, а и за никого не бе тайна, че за петте години, през които се излъчваше Програмата (т.е. в повече от шестдесет Програми) само четирима Бегълци бяха успели да се спасят. Шоуб лично познаваше един от тях, който бе поддържал интереса към Програмата цели три дни и накрая успя да избяга. Както беше посочено в договора за участие, той бе освободен веднага, унищожиха съдебното му досие и получи сто хиляди кредита от продуцентите на Програмата като възнаграждение „За силното въълнение и интерес, с които оживи предаването, както и за ловкостта, с която се измъкна от Преследвачите си.“ Но скоро след това бе хванат в някаква сделка с наркотици (говореше се, че е било капан) и отново бе тикнат в затвора. Когато участва в Програмата за втори път, макар че бе написал книга, за да сподели опита си, и тя бе станала настолна за всеки участник, нямаше късмет: не издържа и четири часа.

– Ще ви бъде трудничко с мене – каза Шоуб. – Не забравяйте, аз не съм обикновен престъпник. Аз съм градски бандит. Движа се свободно из града: моя територия е. Няма да ме хванете лесно.

Кметът натисна звънеца до бюрото си, за да извика охраната.

– Дано да излезете прав. – изрече с убедителен тон – Наистина последните Програми бяха много слаби – жертвите издържаха съвсем малко. Нуждаем се от човек, който няма да се остави да го пипнат веднага, за да се повиши интересът. Ако успеете, дори и само за един ден...

– Господа – каза кметът, като се изправи и обгърна с поглед присъстващите, – трябва да се чувстваваме горди, че нашият град е избран за място на действие на тази Програма. Смятам за голям успех и това, че го постигнахме само три години, след представянето на нашата кандидатура, което убедително говори за инициативния и обновяващ дух на градските ни управници – не пожалили средства и сили за утвърждаването ѝ. Това за нашата община представлява, изчислено приблизително, повече от един милион бруто кредити. В Програмата са се записали вече почти двеста хиляди души, някои от които ще бъдат придружени от един или няколко роднини. Броят на леглата, с които разполагаме в момента, както ме информира преди малко отговорникът по организацията и специалното настаняване на туристите, е четиристотин хиляди, а с последния призив към нашите съграждани този брой се увеличава с бързи темпове, така че лесно ще достигнем шестстотин хиляди легла. Според нашите планове в дните преди Програмата е предвидена и вече се води чрез телевизията международна кампания за привличане на нови посетители. Между другото, в този дух, Постоянната комисия за организация и търговия в града взе решение да се прави тридесет процента отстъпка за всички покупки в дните, преди които се провежда Програмата, и петнадесет процента пет дни преди откриването и пет дни след приключването ѝ на купувачите, които имат карти за участие. Трябва да приветствуваме тази инициатива, надмината единствено от Ню Йорк, който предложи четиридесет процента... Но това са Съединените щати. Отделът по статистика и прогнози изчисли, че в нашия град, освен записаните участници в Програмата, ще дойдат и един милион посетители. Ще се получи претоварване на движението, въпреки че общинската полиция взе всички мерки за регулиране и канализиране на автомобилния поток, както и за спирането му при започването на Програмата. Ще разгърнем също кампания за помощ от страна на гражданите, така че всяко наше семейство да приеме вкъщи, ако е възможно, през тези дни, по едно семейство, а успеем ли, ще увеличим нашия капацитет на повече от три милиона посетители. С всичко това, като се приспадне данъкът, който трябва да платим на телевизията, разходите по

организацията, както и рекламата, нашият Отдел по прогнозиране смята, че ще може да завърши Програмата с чиста печалба от двадесет до двадесет и пет милиона кредита. Господа – той огледа със задоволство човешките лица, които го заобикаляха, – мисля, че можем да бъдем доволни.

Последваха бурни ръкопляскания.

Съществуваха няколко начина човек да се включи в Програмата. Най-простият бе да се запишеш, да се снабдиш с каквото и да е оръжие и да се впуснеш слепешката из града. При всяко ново излъчване на Програмата броят на такива участници бе от сто до сто и петдесет хиляди; повечето от тях безсмислено обикаляха наслуки из града, докато чуеха по джобния си телевизионен приемник или в някой от баровете за връзка, че Програмата е завършила. Тогава се прибираха вкъщи обезсърчени или ядосани, кълнейки се ожесточено, че в следващата Програма ще променят изцяло тактиката, което почти никога не ставаше.

Други, напротив, се организираха. Главният интерес, произтичащ от осъществяването на Програмата, бе, че въпреки непрекъснатото телевизионно предаване, никой от Ловците никога не знаеше къде точно се намира Беглеца, но ако Ловец успееше да определи местоположението му, то той често беше доста далеч и не можеше да стигне преди останалите. За да се запази това й качество, всяка Програма се провеждаше в различни градове и макар значителен брой от записалите се да бяха жители на града (в действителност повечето участници се записваха само в Програмата, състояща се в техния или в съседния град, ограничавайки се да следят останалите по телевизията, спомняйки си „за онзи път, когато участвах“... а съвсем малка част от участниците можеха да си позволят лукса да следват Програмата от град в град, с огромните разходи, които това предполагаше), имаше и такива, които пък се бяха превърнали в професионални преследвачи. Именно те бяха създали истински ловни групи в Програмата: събираха се, определяха си явки, проучваха планове за нападение... Една от тези групи спечели медал след третата си победа и написа книга, озаглавена „Лов“, която наред с тази на Беглеца, успял да се спаси от тридневното напрегнато преследване, се смяташе за основно помагало на всеки участник, бе преведена на много езици и преиздавана неколkokратно.

В действителност механизмът на Програмата бе съвсем опростен. Във всяка Програма чрез жребий се избираше Беглец от държавните

затвори на страната, в която щеше да се проведе ловът. Между представилите кандидатурата си градове винаги се избираше такъв с повече от един милион жители. По време на Програмата градът се изолираше напълно. Беглецът се пускаше на място, неизвестно за преследвачите му...

И ловът започваше. Всеки можеше да се запише в Програмата като Ловец. Имаше право да си избере оръжие (пистолет, пушка, нож...), което да използва срещу Беглеца. Не съществуваха етични норми, само общи правила за поддържане на жив интерес.

Обикновено Ловецът, който успееше да хване Беглеца, печелеше наградата от сто хиляди кредита в брой и бронзовия медал. Ако Беглеца съумееше да се изплъзне, което се случваше рядко, или казано другояче, ако успееше да стигне до малкото „отворени“ изходи на града, без да го хванат, печелеше предвидената награда, едновременно с пълна свобода и автоматично унищожаване на съдебното му досие. Това бе стимул, по-скоро символичен, отколкото действителен, с единствената цел да държи в напрежение Беглеца.

Цялата Програма се предаваше директно и главно затова предизвикваше толкова вълнения. На стратегическите места цяло ято от хеликоптери, патрули и часови, снабдени с портативни телевизионни камери, проследяваха пътя на Беглеца, предавайки всички сцени от Лова на централната контролна кула, откъдето с умел монтаж се включваха най-интересните моменти и се препращаха към зрителите. Сцените се препращаха в цял свят по сто и седемте телевизионни канала. Местният предавател ги разпространяваше и в самия град, където се осъществяваше Програмата, а възможността да се следи всеки момент от нейното развитие бе основната ѝ привлекателност.

Сумата за участие в Програмата бе сто кредита на човек и обикновено се записваха от двеста до триста хиляди ловци, според броя на жителите на избрания град. Рекордът за участие бе поставен в Париж, където ловът се състоя в самия Латински квартал, с петстотин и осемдесет хиляди участници, после се нареждаха Ню Йорк с четиристотин и деветдесет хиляди, и Лондон – четиристотин и седемдесет хиляди. След тях идваха Токио и Буенос Айрес, с около четиристотин хиляди и цяла плеяда от столици между триста и четиристотин хиляди. Но напоследък продуцентите на Програмата решиха да намалят малко броя на Ловците – многочисленият състав от участници вредеше на увлекателността на Програмата, защото колкото и голям да бе градът, ловът неизбежно свършваше почти веднага.

Абсолютният рекорд за продължителност на Програмата

принадлежеше на Сидней – три дни и половина непрекъснат и вълнуващ лов... завършил със спасението на Беглеца. Но обикновено Програмата никога не надхвърляше един ден. Всеки телевизионен канал, който искаше да препредава лова, трябваше да заплати големи суми (пропорционални на приблизителния брой участници), а бе изчислено, че продуцентите получават осемнадесет милиарда кредита на месец за правото на препредаване и други двадесет и три милиарда от рекламата. Наистина разходите по организацията, подготовката и реализацията бяха също много високи, но въпреки всичко сделката си я биваше.

Освен това за всички зрители тя беше не само още една телевизионна програма, а Програмата, с главно П, най-гледаната и най-обсъжданата програма, класирана (винаги на първо място в ранглистата на предпочитанията на зрителите.

Мендоса прегледа внимателно пушката си, преди да излезе на улицата. Беше настроен оптимистично. Не участвуваше в нито една групировка, нямаше „явки“, винаги предпочиташе да действа сам. Вече беше получил бронзов и сребърен медал, а сега искаше да вземе златния и специалната награда за победителя от третата поредна Програма. Имаше късмет, защото този път Програмата се провеждаше в родния му град, което му даваше голямо предимство – познаваше всяка педя тук и никой не можеше да го изпревари. Освен това притежаваше опит от непрекъснатото си участие в повече от двадесет Програми. Не, не можеше да се провали.

Влезе в един бар. По време на Програмата баровете бяха места за срещи, за контрол и проследяване. Всички бармани инсталирваха телевизионни приемници на подходящо място и ги включваха на препредаващия канал. Ловците влизаха, за да се осведомят как и при какви обстоятелства се развива ловът, и плащаха минимална консумация дори и ако не си поръчваха нищо. Към края на деня печалбите на тези заведения бяха огромни.

– Едно кафе – помоли той. – Чисто и да е силничко.

Остави пушката на бара и се загледа в телевизора. До започването на Програмата имаше още два часа, но вече даваша предварителните обяснения. Първо, връчването на наградата на победителя от предишното предаване, след това изгледи на града от птичи поглед и снимки на някои от най-характерните улички. Интервю, взето набързо предния ден от Беглеца. Нови изгледи на града... Само за три дни се продадоха

повече от триста хиляди специални карти на града, напечатани светкавично, за да се задоволи безумно високата заявка на международното издателство, което се занимаваше главно с изготвянето на „единствено разрешените от Програмата карти, с означени на тях всички изходи и подходящи места за лов и прикритие“. Върху картата бяха набелязани ориентировъчни маршрути. Говореше се за трудностите, които създава топографията на града...

– Добро постижение – каза келнерът и посочи двата медала, които Мендоса с гордост носеше на гърдите си. – Откъде са?

– От Питсбърг, преди осем месеца, и от Виена, преди двадесет и два месеца. Днес ще прибавя третия.

Келнерът замълча. Остави поръчката на бара и се оттегли. В този момент на екрана показваха фасадата на една сграда, а гласът на водещия звучеше напевно, с характерния за телевизионните говорители тембър:

– ...и оттук, от Централното управление на полицията в града, ще потегли колата, която ще остави Беглеца на непознато място, откъдето ще започне Програмата. Кое е това място? Никой не знае още, но щом започне Програмата...

Мендоса плати на бара и взе отново пушката. Той знаеше. Или поне предполагаше. След като помисли малко логически и бързо пресметна наум, избра три вероятни точки, откъдето можеше да започне увлекателният лов. От многото Програми бе успял да отгатне механизма, който използваха организаторите, и знаеше какви места се предпочитат. Само че трябваше да се спре на едно от трите.

Избра онова, което сметна за най-подходящо. Излезе и се качи в колата. Погледна си часовника: оставаха двадесет минути до „белия половин час“ преди започването на Програмата и улицата беше пълна с въоръжени хора. Сложи пушката на задната седалка и потегли толкова рязко, че гумите изсвистяха.

– Качете се!

Жерар Шоуб се подчини. Автомобилът бе черен, стар модел, най-обикновен на вид. Седна отзад, между двама полицаи, преоблечени като селяни. Беше без белзеници – вече нямаше смисъл от тях. Шофьорът запали двигателя. Потеглиха бавно.

Улиците бяха пусли – течеше „белият половин час“, който предхождаше всяка Програма. В това време никой не можеше да се движи

по улиците... въпреки че по прозорците имаше хора. Многобройните охраняващи Програмата, в крещящи жълти гащеризони с изрисуван червен кръг на гърдите и гърба и с автоматични пушки в ръцете, патрулираха по улиците през този половин час и имаха право да стрелят без предупреждение срещу всеки нарушител на правилата. Така и правеха.

Автомобилът се движеше бавно. Наклонил глава, за да вижда по-добре, Шоуб погледна нагоре през задното стъкло. Един хеликоптер кръжеше високо над тях. На малкото телевизорче в колата се виждаше в перспектива някакъв напълно пуст град с жълти хълмове, изпръскани тук-там в червено картини, които се излъчваха преди началото на Програмата. Водещият говореше нещо, което Шоуб не можа да разбере.

Полицаят отляво му подаде една карта:

– Вземете, това е карта на Програмата.

Шоуб не познаваше града с криволичещите улички и картата щеше да бъде единственият му пътеводител, ако се решише да я използва, но такива имаха и Ловците.

– Посочени са всички изходи. Ако успеете да стигнете жив до някой от тях, ще сте голям късметлия.

На Шоуб му се стори, че в тези думи се крие и присмех. Погледна картата. Не изпитваше страх, само лека възбуда. Беше хладнокръвен, спокоен. В известен смисъл Програмата увличаше и него. Швайцер, който бе оцелял след Програмата и когото познаваше, твърдеше, че да си Беглец е също така вълнуващо, както и да си играеш на Ловци. Във всичко се съдържаше и някакво болезнено удоволствие. Сгъна внимателно картата.

– Къде ще ме оставите?

– Вие сам ще трябва да го разберете. Няма да ви дадем никакво предимство.

– Та те са повече от двеста хиляди! Това ли наричате предимство!

– Но градът е много голям. Те също не знаят къде сте.

Измърмори нещо под нос. Погледна телевизионния екран: „А това?“ Разбира се, винаги можеше да ги заблуди по някакъв начин. Съществуваха хиляди възможности да го направи. Огледа дрехите си: бяха съвсем обикновени. А освен това имаше начин да ги смени. Това беше един от „житейските принципи“ на Швайцер, за да оживее – да променяш външния си вид възможно най-често. Щеше да е интересно да се възползува от опита му. Сви се на седалката.

– Не се безпокойте – рече. – Ще направя и невъзможното, за да не ви разочаровам.

На телевизионния екран от птичи поглед се виждаше черен автомобил, който се движеше бавно по пустите улици. Представи си как Ловците проследяват внимателно колата, търсят по картите, опитват се да разпознаят улиците, по които минава. Колко ли от тях щяха да отгатнат точния маршрут? Е, добре, това не го засягаше.

В началото предимството бе на негова страна: Швайцер го каза недвусмислено. Съществуваше факторът изненада, който бе от значение. По време на Програмата се разрешаваше всичко, ловът беше безпощаден както за Ловците, така и за Беглеца. Ако последният изненадаше някого от преследвачите и го извадеше от строя или даже го убиеше, имаше право да му отнеме оръжието, да смени дрехите си с неговите и да се помъчи да заблуди останалите. Дори можеше да стреля срещу тях и успееше ли да избяга, нямаше да му се търси сметка за убитите. Разбира се, срещу него винаги беше телевизията, която снимаше или се стараше да заснеме всичките му действия с хилядите камери, скрити на най-невероятни места. Един от най-вълнуващите моменти на Програмата бе, че никога не се знаеше какво ще се случи. Понякога краят на лова се превръщаше в истинска касапница с многобройни жертви.

Колата спря.

– Е, приятелю. Пристигнахме. Отсега нататък ще трябва да се оправяте сам.

Слезе. Огледа се. Улицата беше тясна и наистина трудна за откриване. Знаеше, че наоколо е безлюдно и няма Ловци – организаторите на Програмата полагаха специални грижи, за да удължат максимално предаването. Вероятно тук бяха скрити доста телевизионни камери.

Добро начало.

– Наслука, приятелю – каза полицаят и влезе в колата. – Надявам се, че ще издържите поне до вечерта.

Благодари за думите с гримаса и ругатни. Автомобилът потегли и все така бавно се отдалечи.

Грееше слънце, но подушна ветрец. Всички врати бяха заключени – обитателите на повечето къщи вземаха тази предпазна мярка по време на Програмата. Но дори и да не ги затваряха, бе лудост да се опита да се вмъкне през някоя от тях: организаторите на Програмата не желаеха да се прекъсва предаването, затова следяха най-вече възможностите Беглеца да се скрие и ги предвиждаха, разкривайки неговите намерения с камерите, и така тласкаха Ловците към нещо, което можеше да се превърне в капан. Налагаше се да бяга, да се движи непрекъснато, да не се задържа повече от две минути на едно място.

Трябваше да се отпрати към някой от изходите.

Телевизионната камера, скрита зад прозореца на отсрещната сграда, даде в едър план лицето на Шоуб. Зад него, разлято, но все пак четливо, се виждаше табела с името на улицата. Първата следа. Хиляди Ловци се впуснаха по нея.

Шоуб видя леко отражение пред себе си. Не знаеше, че е от обектив на телевизионна камера, но се стресна. Разбра, че от дълго време стои неподвижен. Трябваше да действа.

Затича се.

Сякаш нервен шок разтърси двестата хиляди Ловци, вторачени в телевизионните приемници: Беглецът се намираще в старата част на града! Ръцете разгръщаха трескаво картите, търсейки улицата. Сега на екрана от птичи поглед можеше да се види фигурата на бягащ човек. Говорителят викаше с треперещ глас:

– Четири... Три... Две... Едно... Сега! Програмата започва!

Двеста хиляди мъже се втурнаха по улиците. Повечето носеха пистолети, тридесет процента – автоматични пушки, някои – двучевки и други оръжия. Деветдесет и осем процента от всичките бяха загубили вече шансовете си за участие в Програмата, тъй като беше забранено да се ползува каквото и да е превозно средство, а те се намираха твърде далече. Само онези, които бяха по-близо до мястото, където се намираще Беглеца, имаха шансове за успех. Освен ако той съумееше да разкъса обръча и да се придвижи, което се случваше твърде често в първия етап на Програмата.

Изведнъж Шоуб спря.

Беше стигнал до едно кръстовище. От две минути бягаше, завиваше непрекъснато наляво и надясно, търсеше тесни улички, обикаляше и отново се връщаше по същите места, като се опитваше да заблуди вероятните си преследвачи. „Главното е – казваше Швайцер в книгата си – да разкъсаш първия обръч и да избегнеш опита им да те засекат.“ Добре беше да се отдалечаваш, описвайки многократно буквата S.

Но накрая винаги откриваха местонахождението на Беглеца.

Спря на кръстовището. Отляво, там, в дъното, бягаше човек. Приближаваше се към него с оръжие в ръка. После бързо се втурна назад – не го беше забелязал. Но Шоуб не можеше да пресече улицата, а ако се върнеше по обратния път, щеше да се сблъска с другите преследвачи. Те несъмнено бяха вече на мястото, където го остави колата и което бяха показали по телевизията, и сега сигурно обикаляха на хайки наблизко.

Хвърли поглед назад: никой. Човекът, който тичаше по улицата

вяло, скоро щеше да стигне до кръстовището. Помисли за миг: бе рисковано, но изпълнимо. „Не трябва да се забравя никога факторът изненада“ – наблягаше Швайцер многократно. „Винаги, при условие, че наоколо няма скрита камера да ме шпионира“ – реши Шоуб.

Зае удобна позиция зад самия ъгъл, а сърцето му биеше до пръсване. Чуваше бързите стъпки, които приближаваха. Не, другият не го беше видял, просто тичаше, воден от интуицията си – знаеше, че Беглеца трябва да е някъде тук, и се надяваше на късмета си. Колко ли други Ловци щяха да действуват така в това тясно пространство?

Стъпките отекваха съвсем близо. Пригответи се. Човекът внезапно изскочи иззад ъгъла, тичайки. Носеше в ръка ловна пушка и лицето му гореше от възбуда. Отмина, без да го види. Нямаше и да го забележи, ако Шоуб не бе застанал наред улицата, зад гърба му и не бе извикал:

– Хей, ти, тук съм!

Другият се закова на място и се обърна. За момент изглеждаше вероятно объркан. Шоуб разчиташе на това. С един скок се озова до него. Замахна само веднъж и го уцели със саблен удар право в адамовата ябълка. Бе вложил цялата си ярост. Мъжът изхърка, очите му се изцъклиха и той се строполи бавно и някак уморено на земята.

Шоуб не губеше време. Огледа се бързо: наоколо нямаше никой. Довлече безчувственото тяло до близката стена. Отново се огледа: все още нямаше никой. Започна да го разсъблича. Смяната на дрехите щеше да му помогне. Свали си панталоните и сакото и започна да облича костюма на жертвата. Спомни си за Програмата, в която група Ловци изненадваха Беглеца, докато извършваше същата операция: помъчи се да избяга със свлечени до глезените панталони, но се захлупи по очи след три крачки. Шоуб почувствува прилив на огромна енергия. Онази Програма се смяташе за най-забавна в историята, въпреки че беше най-кратката от всички програми. Не желаше да се повтори.

Облече се. Не можеше да се види, но беше сигурен, че смяната на дрехите му дава предимство. Взе пушката и патрондаша. После понечи да се втурне напред, но се спря. Погледна мъжа, проснат на земята, по долни гащи и риза, в безсъзнание... или мъртъв. На лицето му бе застинала лека, глуповата усмивка, а струйка кръв се процеждаше от десния ъгъл на устата му. Пълен глупак! Без съмнение се бе опиянил от възбуждащия лов. Шоуб изпита неочаквана омраза към него. В пристъп на ярост се прицели с пушката в лицето му и стреля от упор. Сачменият сноп изтри винаги усмивката.

В същия момент чу шум над главата си. Погледна изплашено

нагоре. Изпсува високо: хеликоптер на телевизията пикираше над него и сигурно снимаше. Видя оператора, който майсторски боравеше с камерата, приведен встрани, надвесен до кръста от прозореца. Сигурно отдавна висеше там горе, запечатвайки на лента всички действия на Беглеца, и сега беше слязъл по-ниско, за да сложи край на сцената. Всички щяха да видят новия му костюм, всички щяха да го познаят. Обзе го страхотен гняв. Хеликоптерът продължаваше да се спуска бавно, сега можеше да различи лицето на пилота зад лостовете за управление и оператора, приведен над камерата. Вдигна пушката и изпразни втората цев в машината, без да се прицелва. Сачмите изчаткаха в бронирания метал, сякаш бяха изплюти. Машината остана неподвижно във въздуха няколко секунди, а след това пикира стремително, като се спусна, докъдето ѝ даваха възможност ниските сгради от двете страни на улицата. За няколко мига Шоуб изпита ужасяващото чувство, че се опитват да го смажат с огромната маса, и лицето му се изкриви от страх. Не му дойде наум, че хеликоптерът не може да се приземи в такава тясна улица, но се досети, че телевизионните оператори нямат право да участвуват в Лова, и се успокои.

Машината се задържа няколко секунди над главата му, снимайки го в едър план, а после се издигна бързо, следвана от проклятията на Шоуб. Той отвори магазина на пушката, извади двете празни гилзи и сложи два нови патрона. Огледа се и пак побягна.

Операторът от хеликоптера затвори камерата и се усмихна на пилота. Беше се наслаждавал през визьора на изкривеното от страх лице на Беглеца, когато онзи мислеше, че ще го смажат, и побърза да го заснеме в едър план, кадър, който със сигурност щеше да влезе в антологията на Програмата. Може би щеше да му донесе и наградата „Пулицър“ за най-сполучлива снимка. Хеликоптерът зави надясно, за да продължи да филмира Лова. Нямаше да изпуснат тази възможност.

Хърбърт Хилдегард, наричан обикновено Х. Х., бе станал най-търсеният телевизионен режисьор и продуцент, след като създаде и оформи Програмата. Не беше лесно наистина както поради техническите трудности, така и заради етичните и морални съображения, които бяха изложили някои консервативно настроени личности още в началото. Но всичко се уреди с голяма доза дипломация, ловкост и убедителност. И с пари, разбира се: баснословните печалби, които започна да носи Програмата, заглушиха гласовете на недоволство и най-върлите противници

се превърнаха в привърженици, когато зрителите надхвърлиха един милиард. В началото спореха много за първите пробни предавания. Някои социолози публично се опълчиха срещу Хилдегард, като негодуваха против подстрекателството към насилие, законната свобода за убийство и изказваха и други подобни мнения. Той им противопостави бързо други социолози (негови приятели, естествено, а и им заплати добре), които говореха точно обратното: за премахване на инстинкта за насилие, на убийствата, жертвите и законните престъпления на правосъдието и накрая стигаха до извода, че Програмата е полезна за масите, защото освобождава психиката им от агресивността, садизма и стремежа към насилие, присъщи на човека.

Естествено, избухнаха ожесточени спорове, но накрая победи Хилдегард, отчасти благодарение на решителната подкрепа на мнозинството от младежта... Но това, което продължаваше да изненадва, бе, че миролюбивата младеж видя в Програмата (или я принуди да види, няма значение) отдушник на кръвожадните инстинкти, присъщи на човека, както и средство за премахване на войните, защото, отстранеше ли се веднъж патогенната необходимост от тяхното възникване, спореве можеха да се разрешават на кръглата маса, което, въпреки прогнозите на някои далновидни политици, започна да се случва все по-често.

Сега Х. Х. беше всепризнат крал на световната телевизия, човекът, който създаваше и направляваше по свой начин вкусовете на публиката. И макар като продуцент да контролираше месечно повече от двеста телевизионни програми, които се осъществяваха от други режисьори – негови ученици, изпълняващи буквално указанията и теорията му, той не разрешаваше на никого друго да прави Програмата – тя беше негова, само негова и Х. Х. щеше да я изготвя докрай. Питаша ли го (а то бе доста често) за тайната на неговите успехи, казваше със загадъчна усмивка, че знае много добре какво иска публиката и затова съставя Програмата лично, тъй като тя е тайна, която не мисли да разкрива пред никого и над която има абсолютно монополно право.

Седнал пред контролния пункт за управление, инсталиран на специалния му реактор, пред стоте екрана на мониторите и трите за повторна селекция, Х. Х. наблюдаваше с внимание маневрите на телевизионните камери, разпръснати из целия град: в хеликоптери, на три прозореца на сгради, по кръстовища и улици, и се чувстваше като цар на трона си или като генерал на командния пункт. Знаеше, че от неговите камери в Програмата ще влязат само тридесет или тридесет и пет, но трябваше да покрие всички ъгълчета. Всъщност не всички: Х. Х. притежаваше

достатъчно опит и знаеше, че не е необходимо да обхване целия град, а само известна част от него – така постигаше едновременно големи Печалби, зрелищен ефект и икономии. Като всеки добър режисьор, който се цени, той хитруваше, въпреки че никой или почти никой не се досещаше. Освен със записалите се Ловци разполагаше с известен брой свои хора, които бяха включени към централния контролен пост и имаха за задача единствено да направляват лова в зоната, избрана от него, и да попречат на Беглеца да излезе от нея, за да не се изгуби по този начин контролът над излъчваната картина. „Ако искаме да постигнем занимателна Програма, трябва да я подготвим предварително, в известен смисъл, не може да се импровизира всичко.“ Затова понякога неговите Ловци се намесваха, за да довършат театрално жертвата, когато тя се отклоняваше прекалено от предвидената зона или предаването започваше да губи увлекателността си. Х. Х. наблюдаваше внимателно Шоуб, който бягаше, следван неотлъчно от камерите в хеликоптерите. Течаха едва първите дванадесет минути от Програмата, а Беглеца беше ликвидирал вече един от преследвачите си и имаше оръжие. Записа в бележника си „добро начало“ и после се усмихна. Програмата започваше обещаващо.

Мендоса стигна до мястото, което си беше избрал за начало на Лова. Той не беше особено интелигентен, но притежаваше интуиция в излишък. Беше изгледал двеста Програми и макар лично да бе участвувал в много малко от тях, опитът му подсказваше някои подробности. Най-важната бе, че Програмите се осъществяваха в точно определена зона от всеки град. Не в най-красивата или най-типичната част, а в най-подходящата. Именно по тази причина предположи, че режисьорите предварително начертаваха някакъв маршрут, включвайки местата, които можеха да предложат най-големи емоции. Така още в началото извън играта оставаха голям брой участници, които не бяха забелязали тази подробност и се мотаеха слепешката из целия град, но затова пък на едно място се струпваха най-опитните, даващи си сметка за този факт, и Ловът повишаваше качеството си.

Като жител на избрания за тази Програма град, Мендоса имаше огромно превъзходство над много от своите съперници. След бегло проучване очерта широка зона, където предположи, че ще се развие Програмата. Още в началото отиде там. И не се излъга.

Разбра го веднага, щом видя кръжащите над покривите хеликоптери. Хеликоптерите бяха винаги първият сигнал за Ловците: Беглеца

беше някъде тук. Пригответи оръжието си и закрочи бързо напред. Ако успееше да хване Беглеца в началото на предаването, щеше да бъде голяма сполука и гордост за него. Дори можеше да го поканят за съветник в следващите Програми, както знаеше, че става с други участници, постигнали бляскав успех. Каква по-голяма слава от това?

Изведнъж чу изстрел, а след няколко секунди последва и втори. Потрепери от удоволствие. Беше на прав път. Изстрелите се чуха наблизо. Надяваше се, че не са били насочени срещу Беглеца и не са го улучили...

Започна да бяга. Тръгна по една улица, обиколи, после по друга и стигна до кръстовище. Слухът му никога не го лъжеше. Там на земята, лежеше човек – разсъблечен, сред купчина нахвърляни дрехи. Приближи се. Лицето на мъжа бе обезобразено от сачмите. Не можа да избегне тръпката, която разтърси тялото му, но това бяха рисковете на професията и човек ги научаваше щом подадеше молба за участие. Не биваше да се впечатлява.

Погледна нагоре, към небето. Един хеликоптер се отправяше на юг, сякаш следеше някого от въздуха „Благословен хеликоптер“, помисли си. Не можеше да се надява на по-добър водач. Стисна здраво пушката.

Тогава отекна друг изстрел и един куршум изсвистя, докосвайки го по лявото слепоочие.

Мендоса се хвърли по очи на земята и звучно изруга. Там, отпред, стоеше човек с пистолет, който го бе забелязал до проснатото тяло и го вземаше за Беглец. За щастие в бързината не можа да го улучи. Като разбра, че не е попаднал в целта, се оттегли бързо зад една врата.

– Проклет глупак! – изруга Мендоса, все още на земята. – Мислиш, че съм Беглец ли? Да не си сляп? Той се е измъкнал вече, а аз заради тебе ще загубя следите му! Хайде, стига си се правил на идиот!

Вместо отговор, се чу втори изстрел, който разби асфалта на сантиметри от лявата му ръка. Мендоса се завъртя няколко пъти на място, предвиждайки изстрел.

– Проклетата свиня! – изкрещя. – Искаш да те убия ли?!

Човекът явно бе убеден, че Мендоса е Беглец, и бе готов да го пречука на всяка цена. След като разбереше, че действително не е Беглец, щеше да го остави там и да продължи лова. Това беше установено правило, първо убиваш, после гледаш. Всички участници го признаваха. И въпреки че понякога се използваше като претекст за жалки лични отмъщения, си оставаше само допълнителен факт без значение.

Мендоса стисна зъби. Ако това не се прекратеше веднага, можеше

да загуби часове с този глупак, чиито джобове бяха пълни с патрони и който, прикрит зад вратата, стреляше, без да спре. Така Мендоса щеше да се провали окончателно. А пък дойдеха ли други Ловци, привлечени от изстрелите, нямаше да има време за обяснения, щяха да го ранят и после, когато разберяха, че са се излъгали, щяха да се извиняват. Голямо удовлетворение!

Започна да действа като самоубиец: при тези обстоятелства и като се имаше предвид неточната стрелба на противника му, това беше най-доброто, което можеше да стори. С един скок се изправи и затича зигзагообразно. Същевременно приготви пушката си, сложи патрон в пълнителя, сви пръст на спусъка. Чу само чу два изстрела: един куршум почти докосна дясната му ръка, а другият не го улучи. Още повече се вбеси. Стигна до вратата, където се криеше другият. Само зърна лицето му, на което бе изписана смесица от изненада и страх. Натисна спусъка, зареди оръжието, стреля, зареди, стреля, зареди. Видя как изненадата замръзва на лицето, тялото бавно се свлича надолу и устните се свиват в гримаса. Не си направи труд да разбере дали човекът е ранен или мъртъв. Изрита пистолета от ръцете му – за всеки случай, и продължи лова.

Докато се отдалечаваше от трупа, забеляза сянка на земята. Вдигна поглед и видя един от хеликоптерите на телевизията, който заснемаше цялата сцена. Второстепенните двубои на лова, често глупави и непристойни, които завършваха понякога с истински битки на открито, бяха още една от многото привлекателни черти на Програмата.

– Забавлявахте ли се, свини такива? – процеди през зъби Мендоса. Вдигна пушката и стреля нагоре, без да се старее да бъде точен. Това беше първата реакция на всички Ловци и хеликоптерите винаги бяха бронирани. Трябваше да се предвиди справедливият гняв на участниците. Защото Мендоса например знаеше, че ценните минути, които загуби в безсмисления бой с въоръжения глупак, го бяха отдалечили много от Беглеца. Вече не можеше да го стигне, ако не се случеше нещо изключително.

В това време Шоуб тичаше.

Знаеше, че смяната на костюма и пушката в ръката му дават известно предимство. Въпреки че телевизията бе осведомила за промяната във външния му вид и мнозина от Ловците го бяха видели, не всички бяха узнали това и докато влезеха в баровете за връзка да научат новините или да видят забавените кадри на някое от многобройните повторения

на най-драматичните моменти – Програмата ги показваше, възползуйвайки се от спада на напрежението, – той щеше да е в относителна безопасност. А и с пушка в ръка ставаше равностоен противник на Ловците. На два пъти срещна мъже, които носеха оръжие. Нервите му се изопнаха, но се насили да изглежда спокоен. „Няма нищо по-лесно от това да се представиш за Ловец, ако умееш да се държиш хладнокръвно“, казваше Швайцер. В един момент дори попита някакъв мъж знае ли къде може да е Беглеца, тъй като му били казали, че е тук някъде; другият само изпръхтя звучно в отговор. Това му вдъхна по-голяма самоувереност.

До мига, в който, докато вървеше по една улица, на първия етаж неочаквано се отвори прозорец и някой стреля оттам.

Хвърли се бързо на земята, завъртя се два пъти и отново се изправи. Прозорецът все тъй бе отворен и към Шоуб бе насочено дулото на далекобойно оръжие. Не обърна внимание кой беше, нито с какво оръжие, просто вдигна пушката и стреля едновременно с двете цеви. Лицето се оттегли бързо. Шоуб не се потруди да провери дали го е улучил или не – единственото, което видя, преди да се обърне и да продължи да тича, бе очертанието на прозореца, обградено от множество дупки. Докато бягаше, извади двете гилзи и сложи нови патрони. Едва когато побягна, усети болки в десния крак и забеляза червеното петно на панталоните си.

За Беглеца това беше най-страшната опасност и за мнозина се оказваше фатална, защото беше непредвидима: не всички Ловци излизаха на улицата, някои предпочитаха да останат въщи, скрити зад прозорците, с готово за стрелба оръжие и едновременно да следят Програмата по телевизията. Разбира се, не беше толкова вълнуващо, както да излезеш на улицата, а и възможността Беглеца да мине точно под техните прозорци, беше минимална. Обаче мнозина предпочитаха пред рисковете на уличния лов сигурността, която възбуждаше не по-малко. Към тях се числяха и онези, които, без да са се записали в Програмата, използваха същата тактика и ако успееш да уловят Беглеца, продаваха своята победа тайно и на добра цена на някой записал се... тъй като само записаните имаха право на лов.

Шоуб забавяше темпото на бягане почти без да си дава сметка за това. Кракът го болеше все по-силно. Спря и се огледа: кръвта се стичаше на струйка, която мокреше обувката му и на всяка крачка оставяше равномерна следа по земята. Помисли си, че ако стои на едно място, няма да може да тръгне отново и се насили да продължи. Обзе го мисълта, че е загубен, но веднага го осени друга: трябваше да се скрие, да се

сгуши в някой ъгъл и да чака. Отхвърли идеята. Добре де, да се скрие, но къде? Докато излъчваха Програмата, всички врати бяха заключени, защото никой не поемаше риска да стрелят в къщата му. Освен това най-лошото, което можеше да стори Беглеца, беше да опита да се скрие – винаги съществуваше възможност да го дебне окото на някоя камера и тогава скривалището се превръщаше в капан за мишки. Точно това се случи преди няколко месеца в една Програма: извадиха седемдесет и шест куршума от тялото на Беглеца и не можаха да присъдят наградата на никого. Кой от куршумите бе отнел живота му?

За един Беглец единственият шанс да не го хванат като заек бе да се движи непрекъснато, да променя външния си вид, когато е възможно, и да не стои повече от тридесет секунди на едно и също място. Трябваше постоянно да избягва преследвачите си, да не престава да тича.

Прехапал устни до болка, Шоуб тичаше.

Кръв. Кръв, кръв, кръв.

Новината се разнесе по-бързо от вятъра. Един хеликоптер бе успял да заснеме последните мигове от сцената с прозореца. Операторът, който се проклинаше, че бе закъснял, изведнъж се вторачи в многото следи по земята, които се проточваха далеч от мястото. Беше интуитивно. В действителност операторите на Програмата биваха избирани заради интуицията и бързината на рефлексите им, получаваша солидна заплата и не по-малко тлъсти хонорари за ключовите сцени. Изглеждаше, че... Без да се замисля, натисна грубо бутон за връщане на лентата и показа в едър план петното. Разбра какво е, бързо даде указания на пилота и проследи кръвта с камерата.

От контролния пост Х. Х. даде веднага предимство на тази картина. Усмихна се, присвил устни. Неговите камери винаги умееха да уловят най-важната подробност на подходящото място и в подходящия момент. Първото кърваво петно – цветно на обемния екран – се появи в милиони домове. Всички потръпнаха от удоволствие. После огледаха следата – кървави отпечатащи от ток на обувка. Нямахше съмнение, че Беглеца беше ранен. Ловът ставаше вълнуващ. Говорителят направи коментар на сцената нервно и възбудено.

От уста на уста новината се разнесе сред участниците. Когато дивечът е ранен, ловците се разгорещават. Ранените екземпляри са по-лесни за улавяне, ловецът има подчертано надмощие. По-лесно е и да ги проследеш.

Разбира се, раненият и изплашен дивеч (Беглец) стига винаги до отчаяние. А този бе и въоръжен.

Участниците, организирани в групи, реагираха първи, като определиха мястото на произшествието. Ловците, жители на града, разбраха веднага къде започва следата и се затичаха натам. Управителите на някои барове продадоха за значителни суми информацията, която клиенти с напрегнат поглед и свити устни търсеха, стиснали здраво в ръце пушки, пистолети, двуцевки. Започна бързо и масово преселване към мястото, откъдето тръгваше кървавата следа. Оттам всичко щеше да бъде полесно.

Освен ако не почнеш борба между всички преследвачи за притежание на завидната плячка. Нямахте да е за пръв път.

Х. Х. прекъсна картината с проследяването, която се предаваше от хеликоптера, и я замени с повторението на ключовата сцена. Необходимо бе да им подаде следа, но не докрай. Програмата трябваше да бъде колко то се може по-дълга.

Потри нервно ръце. Предаването беше обещаващо!

Шоуб си даваше сметка, че силите му бавно го напускат. Спря се и прегледа набързо раната. Куршумът бе пронизал мускулите на пресеца и бе излязъл цял, но раната кървеше обилно. Опита се да спре кръвоизлива натискайки с все сила. Огледа се – беше пусто. Но знаеше, че Ловците вече тичаха насам: онзи проклет хеликоптер, който обикаляше зоната, сигурно им бе показал мястото. Шоуб се намираще на тясна улица, под някаква арка. Тук поне не можеха да го видят от хеликоптерите, въпреки че кървавата следа щеше да доведе преследвачите дотам, все едно че ги упътваха светещи сигнални стрелки. Прочете името на улицата и затърси трескаво из картата. Трудничко я откри. Беше тясна и къса уличка, която се намираще на по-малко от една трета от мястото, където го бяха оставили, и най-близкия изход. Помъчи се да се ориентира. Трябваше да завие наляво, макар и да знаеше вече, че не може да стигне. Ала нямаше да се остави да го победят, поне щеше да опита да се измъкне. А успееш ли все пак да го хванат, победата щеше да им струва скъпо – щеше да ги накара да се потрудат.

Продължи да върви, провлачвайки малко ранения си крак, защото разбираше, че ако бяга, ще се изтощи и няма да стигне доникъде. Вече не течеше кръв; така поне щяха да изгубят следите му. Но не върваше много на това. Наблюдаваше всички прозорци, обзет от натрапчивата

мисъл, че зад някой от тях сигурно го дебне въоръжен човек. Не искаше пак да се излъже. Зоната, в която се намираше, бе в сърцето на стария град, с многобройни тесни улички, някои без изход, които криволичеха и се кръстосваха: организаторите сполучливо бяха избрали маршрута. Тук ловът щеше да бъде действително труден. И точно тук възможността да има скрити камери в нечия къща бе най-голяма.

Прилепи се до една врата: някой прекоси с бързи стъпки съседното кръстовище. Обръчът около него се затягаше. Стисна с все сила пушката. „Ако пак успее да си сменя дрехите...“ – мина му през ума. Отново щеше да има предимство. Разбира се, сега щеше да е много по-трудно. Ако намереше отворена врата и се промъкнеше през нея... Но това изглеждаше по-недостижимо от всичко останало. Обзе го силно безпокойство и изпита безумното желание да изкърти някоя врата, да проникне с взлом в къщата. Щеше да изплаши обитателите ѝ, да убие някого, ако е нужно, но щеше да намери каквото му трябваше, за да промени външния си вид и да се опита да мине незабелязано. Но кой бе луд да остави вратата си отключена по време на Програмата? И кой Беглец би се осмелил да нахълта в къща, разбивайки ключалката с изстрел. Помисли си за хората, които обикновено стояха затворени по домовете си, гледаха Програмата развълнувани и възбудени, отпиваха от чашите с бира или ликьор, ядяха бисквити и дребни сладки, разговаряха помежду си за по-интересните моменти и се обзалагаха. Потрепери. Обзалагаха се. Кракът го болеше все по-силно, започна да му става студено. Шоуб разбираше, че всеки момент ще се схване.

Продължи да върви, като влачеше едва-едва ранения си крак и се подпираше на пушката. Отвори се прозорец, някой хвърли един поглед към улицата и бързо затвори прозореца. От време на време се чуваха гърмежи. Хора, които бяха объркали жертвата, „уловени“ ловци, може би чисто развлекателни моменти: бяха му казали, че организаторите на Програмата имат екип от специалисти по развлеченията, които не позволяваха Лова да приключи бързо, като предлагаша фалшиви следи, отвличаха вниманието към други места, за да разпръснат Ловците. Всичко беше възможно...

Стигна до кръстовището и се огледа внимателно, преди да пресече. Изплаши се и се върна назад: трима мъже приближаваха по улиците отляво. Но не бе действал достатъчно бързо. Чу се възклицание. Бяха го видели, може би не бяха съвсем убедени, че е Беглеца, но опитът му да се скрие бе достатъчно красноречив и отприщи агресивността им. Шоуб се обърна и хукна назад, по обратния път. Зави на първия ъгъл, после на

следващия.

И налетя на друга група.

Този път бяха двама. Нямахме време да се върне, почти се сблъска с тях. Чу възклицанията им, прищракването на оръжия. Но той го очакваше и реагира по-бързо от тях. Отстъпи две крачки и почти без да вдига пушката, изпразни двете цеви, първо едната, после другата. Стреля от упор. Видя как сачмите потънаха равномерно в коремите и на двамата и чу стонове на изненада. Нямахме време да зарежда оръжието. Използува го вместо боздуган и заудря с все сила двамата Ловци. Те се свлякоха на земята сред викове и хрущене на кости. Търсеше с настървение, почти слепешката оръжието си. Измъкна яростно пистолета на единия, върна се няколко крачки и стреля два пъти. Двамата мъже останаха да лежат на земята.

Но тези изстрели бяха сигурен сигнал за тревога.

Вдигна бързо пушката и зареди с трепереща ръка. Сложи пистолета на кръста си, между ризата и панталона – никога не се знае какво може да се случи. Прегледа патрондаша: оставаха му малко куршуми. Потърси с очи накъде да продължи бягството си. Беше загубил вече всякаква ориентация.

В дъното на улицата се появи човек. Затича се обратно, като понакуваше: сега мислеше само как да се изплъзне.

Мендоса проследи кървавата нишка до мястото, където тя прекъсваше и изчезваше. Същото вършеха и други – разпокъсани групи от Ловци, които гледаха с неприязън един на друг, считайки се за евентуални съперници. Улиците се изпълниха с хора.

„Това е лошо – помисли Мендоса. – Има много хора. Струпа ли се толкова народ на съвсем малко пространство, става не лов, а клане.“

Така се бе случило и в други Програми. Спомняше си особено за тази в Рим: много Ловци си оспорваха жертвата по улиците на Трастевере, имаше повече от двадесет убити и петдесетина ранени; Беглеца беше буквално надупчен от куршуми и всеки искаше да си припише победата. Не беше вълнуващ лов, а унизителна битка.

Изведнъж отляво прозвучаха изстрели. После други отдясно. И още два отпред. Групите се разпръснаха, всеки се водеше от интуицията си. Но Мендоса имаше опит и си правеше изводи от последователността на изстрелите. Усмихна се язвително. Бяха фалшиви писти с развлекателен характер, подхвърлени от самите организатори на Програмата, които

целяха да разпръснат Ловците ветрилообразно, за да се избегне съсредоточаването на много преследвачи по следите на жертвата. Нямаше да се остави да го измамят с подобна хитрина: изстрелите на екипите за развлечение имаха особен ритъм, звучаха фалшиво.

Ненадейно там, напред, изтрещяха други изстрели. Очите на Мендоса светнаха: бяха истински, двата изстрела прозвучаха като един и после още два, но от друго оръжие, по-леко... Някой беше открил Беглеца и се бе завързала престрелка... Стисна здраво приклада на пушката. „Дано господ не позволи да го убият. – молеше се той. – Това е моята жертва. Моята жертва!“

Хукна по посока на изстрелите. Сви край един ъгъл и зърна Беглеца. Да, беше той. Нямаше съмнение, бе сигурен. Беглеца се движеше в обратна посока, с гръб към него и въпреки че Мендоса не го беше виждал преди това, шестото чувство му подсказваше, че е той: щеше да го познае при каквито и да е обстоятелства. Забеляза мимоходом изцапания крачол на панталона, пристегнатата кърпа. Вдигна пушката си. Стреля.

Шоуб усети, че нещо го парна по рамото. Без да иска, извика от яд и болка. Обърна се и стреля напосоки: сачмите се загубиха във въздуха. На другия край на улицата противникът му се бе хвърлил по очи на земята и продължаваше да стреля. Имаше великолепна автоматична пушка. Но не беше успял да се прицели добре и куршумите профучаха нависоко.

Шоуб се затича. Беше сигурен, че вече е загубен. Всички Ловци прииждаха към това място. Щяха да го хванат като заек. „Но скъпо ще платят за победата“ – процеди през зъби той. Трима вече бяха мъртви. И други щяха да ги последват. И щеше да се постарее да бъдат колкото се може повече.

Автоматичен откос проследи неговия бяг. Преследваха го не един, а няколко души. Мендоса, скочил отново на крака, крещеше нещо и възбудата изпълваше всички фибри на тялото му. Зад гърба му се появиха други Ловци и като видяха бягачия мъж, стреляха бързо, но неточно. „Нямате право – викаше ядосано Мендоса, – този човек е мой, аз го открих и той ми принадлежи.“ Удряше ги яростно с приклада на пушката и им крещеше да го оставят. Един от новодошлите го наруга и се помъчи да му отнеме оръжието. Мендоса му нанесе удар в гърдите, събори го на земята и размаза лицето му с приклада на пушката си. После побягна

след Беглеца.

Още двама мъже изтичаха подир него. Третият, повален на земята, стреляше по тях с яд, без да се цели, отчаян от провала си. Единият от бягащите се строполи, като проклинаше и виеше от болка. Останалите двама продължиха гонитбата.

Над тях хеликоптер на Програмата снимаше с телеобектив сцената, докато другите два хеликоптера за снимане и още един, за десант на оператори, бързаха насам. Голяма част от преследването бе заснета от телевизионната камера, поставена на терасата на съседната сграда.

Програмата стигна кулминационната си точка.

Задъхан, Шоуб се подпря на стената. Не издържаше вече. Знаеше, че е загубен. Но не искаше да се остави да го хванат лесно. Стреля назад, наслуки, повече за да задържи преследвачите си, отколкото да ги улучи. Знаеше, че като пресича нова улица или свива зад някой ъгъл, всеки миг ще се сблъска с човек със заредено оръжие и изстрелът от упор ще сложи край на живота му. Не му помагаше вече и факторът „изненада“: всички бяха предупредени, че е тук. Хеликоптерът там горе сякаш се прицелваше в него с жестокото око на обектива. Наруга го с най-мръсните думи, които му дойдоха на ум. После продължи да бяга. Вече не усещаше болка, само някакво странно вцепенение. Сви вляво, после надясно, след това пак наляво, наслуки...

Неочаквано се озова в задънена улица.

Зрителите, които следяха Програмата, затаиха дъх пред милионите телевизионни апарати. Само за миг се поставиха на мястото на Беглеца и изпитаха ужас като него. Сетиха се за Ловците, които прииждаха на тълпи към улицата, и потрепераха, но в тръпката им имаше дълбока наслада. Ловът щеше да завърши блестящо. Видяха как Беглеца тича към дъното на улицата, опипва отчаяно стената, която му прегражда пътя, и се обръща назад. Видяха как конвулсивно стиска пушката си, решен скъпо да продаде живота си. Благодарение на умелото завъртане на телеобектива забелязаха и пистолета затъкнат между панталона и ризата му. Затаиха дъх. „Ще го направят на решето – смееха се нервно и посръбваха с удоволствие от питиетата си, ядяха сладкиши, давейки се от вълнение, прегръщаха се и хапеха устни. – Ще го надупчат целия. Боже, какво вълнение!“

С бърза смяна на кадъра Х. Х. показва преследвачи, които бяха най-

близо – седем, не... осем. Стигаха вече до началото на сляпата уличка. Водеше ги дебел мъж, въоръжен с великолепна автоматична пушка, който крещеше непрекъснато. На гърдите му висяха два медала, две отличия, получени в някоя от многобройните Програми. Беше ветеран. В повечето къщи прозвуча смях, в който се съдържаше съдържан интерес: отиваше за третата си награда...

Преследвачите навлязоха в улицата. Един хеликоптер на Програма-та кръжеше над главите им и снимаше всичко отгоре. Други две машини, заели позиция в началото и края на улицата, даваха в кадър двете групи. Десантният хеликоптер се отклони и от него се спуснаха петима оператори, преметнали през рамо камери. Х. Х. представи поредица от възбуждащи кадри. Знаеше, че те ще развълнуват милионите зрители, и със завидно майсторство превърна паузата на изчакване в истински водовъртеж от действия. Извика по командния микрофон:

– Кадър в едър план! Искам кадър в едър план!

Операторът на един от хеликоптерите даде в едър план неспокойното лице на Шоуб, друг направи същото с Мендоса и с Ловците, които тичаха след него. Трети бързо сменяше кадрите, за да вмъкне в статичната сцена усещане за главозамайваща скорост. Шоуб се бе облегал на вратата на къщата, където свършваше улицата. В едната си ръка държеше пистолет, а в другата – пушка, чийто приклад бе опрял до бедрото си. Страшната болка в крака се обади отново, а рамото му пареше.

Беглеца сложи пръсти на спусъците.

На другия край на улицата преследвачите му нерешително спряха.

И тогава всички видяха какво се случило. Х. Х., който се готвеше да смени картината на монитора, застина с ръка във въздуха, като гледаше слисано. Операторът от хеликоптера, който държеше Шоуб във фокус, веднага разбра, че става нещо, и промени бързо намерението си, – като премина от едър на среден план.

Всички със свито сърце видяха как вратата зад гърба на Шоуб се отваря и той, залитайки малко, отстъпи инстинктивно назад, а после една ръка, подаде се от тъмнината, го повлече навътре и рязко хлопна вратата зад него.

Порой от куршуми се изсипа на празното място до старата дървена врата, където допреди няколко секунди биеше тревожното сърце на Шоуб.

Шоуб политна назад. Не можеше да си представи, че вратата ще се

отвори, и още по-малко, че зад нея има някой. Но бе човек с бързи рефлексии и когато почувствува, че някой го хваща за китката, се дръпна вътре и остави същата малка и студена женска ръка да го води в тъмнината.

– Шт. – каза гласът. – Оттук.

Ръката го пусна.

Чу се шум от пускането на тежко резе. Шоуб огледа наоколо, като търсеше препятствия в мрака. Ръката, студена и малка, отново го хвана, сякаш да му покаже, че не го е изоставила. Навън прозвучаха изстрели и дървената врата се разтресе и се пропука. Гласът произнесе:

– Оттук. Нагоре има стълба, внимавай. Да вървим преди да са дошли.

Остави се да го дърпат. Мозъкът му не бе в състояние да реагира на никакви външни дразнителни. Шоуб следваше ръката, която го водеше през стълби, коридор, още стълби. Чувствуваше се странно отпуснат. Неговата придружителка отваряше и затваряше врата подир врата. Пушката се изплъзна от ръцете му и шумът се затъркаля по стъпалата надолу.

Шоуб запита с безизразен глас:

– Коя сте вие? Защо ми помагате?

– Шт – прошепна жената. – Не искам да те убият като куче. Не е спортменско – добави с лек смях.

Гласът ѝ звучеше весело. Спряха да се изкачват. Стигнаха до къс коридор, после врата. Жената отвори и Шоуб премигна на слънчевата светлина.

Бяха на терасата на сградата, която затваряше улицата и граничеше със стените на съседните постройки. Над главите им синееше небето. Встрани се издигаше стена за тенис. До тях, на стълбищната площадка, виждаше гълъбарник. Изплашени от присъствието му, гълъбите разтревожено се разхвърчаха в клетката.

– Тук ще сме на сигурно място засега. Отзад къщата има втори изход към друга улица. Твоите преследвачи ще съборят вратата и ще помислят, че си излязъл през него, защото оставих вратата отворена. Никой няма да се сети, че сме се качили тук. Ела да видиш!

Заведе го до края на терасата, която гледаше към сляпата улица. Той надникна много предпазливо: беше пусто. Хеликоптерите също бяха изчезнали.

– Всички са от другата страна и те търсят. Виждаш ли? Спасен си.

Отидоха до другия край. Чуваше се шум, мяркаха се хора, които се

отдалечаваха тичешком. Някакъв хеликоптер летеше ниско, изучавайки преплетените улички. Шоуб изпита внезапно облекчение.

Тогава за пръв път се вгледа в жената. Не беше никаква красавица: млада, съвсем слаба, с ъгловато лице и дълбок поглед, с отпуснати рамене и бюст, с надменна усмивка, която сякаш изчезваше в присвитите устни. Тя се бе втреничила в него едновременно любопитно, предизвикателно и подканващо.

– Защо го направи? – попита той.

– Какво съм направила?

– Ако не беше ти, щях да стана на решето.

Усмивката ѝ стана по-широка.

– Не исках да те видя да умираш така – промълви. – Същинска ди-ващина. Духът на Програмата е друг.

Приблужи се до него. Ръцете ѝ леко докоснаха раненото му рамо, сякаш го галеха. Шоуб сподави болезнен стон. После тя протегна ръка към врата му.

– Целуни ме – прошепна жената.

В началото не я разбра. Тогава тя се притисна до него и той забеляза малките ѝ отпуснати гърди, които опираха в ризата му, твърдите ѝ парещи зърна, и вдигна поглед.

– Целуни ме – повтори тя.

Устните ѝ бяха съвсем близо до неговите. Без да си дава сметка какво прави, той се наведе леко и я целуна. Жената се притисна силно до тялото му и впи устни в неговите. Когато се разделиха, дишаше учестено. Задъхваше се и очите ѝ блестяха. Продължаваше да го стиска за врата.

– Целуни ме – тихо се помоли. – Още веднъж.

Шоуб потрепери от някакво предчувствие, което не можеше да определи. Но тя отново се притисна в него, вкопчила се във врата му, а студените ѝ устни търсеха тези на мъжа. Другата ѝ ръка се спусна надолу, милвайки го, задържа се за момент между краката и отново се плъзна нагоре. Той усети ситните ѝ остри зъби, които хапеха страстно устните му, и вкуса на собствената му кръв. Понечи да се отдръпне, но тя го държеше здраво за главата, впила ръка в тила му, и тялото ѝ се поклашаше бавно срещу неговото, сякаш търсеше или очакваше нещо.

Изведнъж се чу леко изшракване. Нещо студено и остро опря в корема му и още нещо, ледено и метално проникна плавно в него, докато друго, незнайно какво се движеше бавно и болезнено във вътрешностите му. Имаше чувството, че някаква нажежена игла го пронизва целия и

поиска да извика, но устните ѝ притискаха силно неговите и тя яростно го хапеше. А онова студено нещо продължаваше да се движи вътре в него. Направи нечовешко усилие и успя да се отдръпне малко. Тя го гледаше втрещено, очите ѝ блесяха като в треска, а устата ѝ беше разтеглена в язвителна и похотлива усмивка. Имаше още нещо: сгъваем нож, който жената здраво държеше в дясната си ръка, а дългото му острие беше изцапано с кръв. С кръв.

Отвори уста.

Болката беше непоносима. Насочи трепереща ръка към корема си с усещането, че някаква течност блика на струи от него. Понечи да каже нещо, но топлата, гъста и сладникава течност се качи в гърлото и напълни устата му.

Олюля се.

– Любов моя – каза тя. – О, любов!

Жената се приближи отново, притисна се силно в него, като се поклащаше. Потърси устните му, опръскани с кръв, и заби дълбоко ножа.

Някакъв хеликоптер на връщане от безплодното търсене по другата улица прелетя над сградата. Изведнъж операторът зърна нещо на терасата на къщата, до гълъбарника. Даде заповед на пилота и пригответи камерата, докато машината пикираше по начин, близък до самоубийството. Операторът започна да снима с треперещи ръце.

Шоуб вече не го виждаше.

Х. Х. се облегна на контролния пулт. Беше плувнал в пот. Последната сцена, която камерата предаде, беше още пред очите му: жената, прегърнала трескаво Беглеца, търсеше отчаяно неговите устни и забиваше ножа в корема му, бавно, с наслада, веднъж, втори път. Все по-трудно ставаше Програмата да надмине очакванията, но понякога и това се случваше. Както сега.

Помощникът му отляво приготвяше видеолента, за да покажат отново, в забавен кадър, на милионите зрители последната голяма сцена. „О, боже – помисли Х. Х., – ами ако бяха изпуснали тази сцена.“ Операторът и пилотът заслужаваха щедро възнаграждение. Записа в бележника си, за да не забрави.

„Програмата вече приключи“, си каза Х. Х. Останаха още куп неща за довършване.

– Къде ще бъде следващата Програма, Джек? – попита секретаря си, докато търсеше бира в портативния хладилник. В последните

минути изпитваше страхотна жажда.

– С това завършихме още един етап в развитието на нашия град – сподели кметът. – Трябва да се гордеем, тъй като нашата Програма се понрави много на публиката и едновременно регистрирахме една от най-ниските смъртности през настоящата година: само седем мъртви и осемнадесет ранени... без да се брои Беглеца, разбира се. Мисля, че трябва официално да поздравим нашите съграждани за великолепно сътрудничество. Господин Алварес, готов ли е докладът?

На обемния екран говорителят се разтапяше в похвали за Програмата. Отчиташе слабото участие на жените, нещо обичайно за Програмите, и излагаше данни и цифри от записванията в предишни Програми. Това, че за пръв път в Програмата бе спечелила жена, и то по съвсем различен начин, бе исторически факт. И несъмнено за да повиши заслугите си, като търсеше подкрепата на публиката, подхвърли идеята да се предложи на организаторите да използват при случай за ролята на Беглеца жена вместо мъж, както се практикуваше винаги...

В къщи Мендоса изръмжа нещо неразбираемо. Чувствуваше се страшно изигран и определяше случилото се като предателство, подъл номер. Човекът беше негов, той го държеше в ръцете си, а му го бяха отнели. Онази проклетница се беше вмъкнала между тях с нечестната си игра и го бе похитила. Да, присъдиха ѝ наградата, журито на Програмата единодушно реши, че всичко беше станало по правилата, защото жената се бе записала както останалите. Но журито не взе под внимание тъй наречените второстепенни фактори. Това беше мръсна игра.

Водещият не спираше да говори: „Програмата продължи само три часа, но бе една от най-вълнуващите, които се излъчиха напоследък.“ Похвали града, който така добре бе организирал всичко. Интервюира жената, която бе спечелила наградата, усмихната, весела и доволна от себе си. Мендоса изруга отново. По-нататък говорителят обяви, че следващата Програма ще се проведе в Мелбърн, Австралия, и че от този момент вече записват за вълнуващия лов, който предстои.

Мендоса седна до масата, отвори пушката и извади комплекта инструменти за почистване. „Мелбърн“ – промърмори той. Добре, имаше почти цял месец, за да се запознае с града. Този път не успя, но следващия няма да се остави да го измамат. Беше научил още нещо: от Програмата винаги се научава нещо ново. А другия път ще бъде подготвен.

– Другия път – закле се той – ще получа златния медал!

Господине, вашата сметка не съществува

Господа, дните на книжните пари в нашия свят са преброени. Бъдето, не се съмнявайте, принадлежи на пластмасовите пари.

(Х. Х. Сирвънт Шнайдер, 14-и президент на МВФ, изказване на пресконференция)

Господин Оливерос спря пред вратата на банката, като търсеше в джобовете си своята МБК. Беше доста небрежен към вещите си и жена му непрекъснато му го натякваше. Наскоро вече беше губил един път картата си и какви проблеми само му създаде това... Но никога не знаеше къде я слага; свършеше ли работата си с нея, най-удобно бе да я пхне в първия попаднал му джоб, а в действителност се налагаше да я ползва често.

Накрая я намери в горния джоб на сакото си. Въздъхна облекчено. Вкара я в процеп на входната врата и изчака задължителните пет секунди, за да я идентифицира терминалът, да я провери и да го пропусне. Чу се щракването на вратата. Господин Оливерос пристъпи в остъкленото блиндирано преддверие, изчака, без да помръдне, новото изщракване зад гърба си и вратата се затвори; постоя още пет секунди, докато сензорите на терминала потвърдят, че е влязло само едно лице, и после вътрешната врата изщрака за последен път. Оливерос влезе в банката.

От вътрешността на бункера от армирано стъкло единственият чиновник в службата го наблюдаваше с кривогледите си късогледни очи.

– Добър ден, господин Оливерос – каза той. – Какво ви води днес насам?

Господин Оливерос продължаваше да държи в ръка своята МБК.

– Бих искал да зная салдото на сметката ми – каза той. – Този месец жена ми е похарчила доста и сме на ръба. Но предполагам, че вече са превели заплатата ми.

Служителят изкриви още повече очи.

– А-ха. Салдото на сметката ви. Действайте, моля.

Откакто бе въведено в световен мащаб УПК (Унифицирано плащане чрез карта), банковите служби имаха малко работа. С утвърждаването на МБК (Международна банкова карта) за извършване на всички плащания и с монтирането на ТАП (Терминали за автоматично прехвърляне) във всички разплащателни пунктове парите бяха премахнати.

Регистрирането на всички приходи и разходи се извършваше незабавно чрез автоматично прехвърляне от сметка в сметка и старите банкови служби се използваха единствено за справки по молба на клиентите, за да се получат периодични или задържани заповеди за плащане и още някои дребни операции. Впрочем кредитите, операциите по удръжките или други подобни, които все още се нуждаеха от намесата на човека, бяха централизирани в областните управления. Работата на банковия чиновник, както се казваше обикновено, бе добре платена, но ужасно скучна.

Служителят включи терминала, който се намираше пред господин Оливерос от външната част на бункера. Мерките за сигурност, които банките продължаваха да вземат, сега бяха по-големи от всякога и за разлика от старата система не допускаха извършването на обири, тъй като в никоя служба нямаше пари за крадене. Но оттам можеше да се въздейства пряко върху главния компютър на МБС, нещо, което не бе във възможностите на търговските терминали, чиято единствена разрешена операция беше да прехвърлят суми от сметка в сметка, с предварителното съгласие на клиента. По тази причина, а може би и поради тясната си специализация в областта на информатиката малцината банкови чиновници, които все още работеха, представляваха суперелитът в обществото, а физическият им и духовен облик не означаваше нищо в сравнение с познанията им в областта на компютрите. В действителност те бяха истински гении в своята специалност и поради това малко странни.

Господин Оливерос набра личния си код и кода на желаната операция – салдо на сметка (до клавиатурата на терминала имаше списък на често използваните кодове за улеснение на разсеяните като него), вкара МБК на сметката си, натисна с палеца на дясната си ръка малкия идентифициращ клавиш и изчака петте регламентирани секунди, докато излезе фишът с необходимите данни.

Изминаха пет секунди. Машината изщрака, но не се появи нищо.

– А? – измънка господин Оливерос не без известна изненада.

Служителят успя да поизправи приемливо очите си.

– Трябва да сте набрали погрешно, господин Оливерос – каза той със самочувствието на специалист. – Пробвайте отново.

Опита пак. Машината щракна отново, но остана празна. Господин Оливерос погледна въпросително служителя.

– Може би са свършили фишовете ви и затова не печата – предположи той.

Служителят прие думите му почти като обида.

– Почакайте, оставете ми своята МБК.

Отвори двойния блиндиран предпазен сейф откъм долната страна на гишето на бункера и господин Оливерос постави в него картата си. Чу се продължително изшракване, после служителят взе от другата страна картата и я разгледа.

– Като че ли е редовна – промърмори той. – Наберете добре личния си код.

Ако не беше известен с прословутата си разсеяност, господин Оливерос щеше да се обиди от подобна забележка.

– Разбира се – отговори той. – Това е нещо, което не се забравя никога – за разлика от сметката, по която дължим пари на друг – добави за себе си.

– Добре, добре. Да видим, наберете пак. Аз ще действам отгук.

Господин Оливерос набра отново личния си код, натисна необходимия клавиш и зачака. Чиновникът умело извърши ред операции на своя терминал, постави картата в един процеп, натисна няколко клавиша и изчака малко.

На лицето му се изписа учудване.

– Колко странно – измърмори той.

Отново набра неразбираеми неща, вкара картата, извади я, отново я вкара, изчака, прочете съобщенията на екрана.

– Какво става – попита господин Оливерос. Без да знае защо, предчувствуваше катастрофа.

Служителят го гледаше втренчено. Очите му никога не бяха изглеждали тъй блестящи и кривогледи.

– Машината сочи, че вашата сметка не съществува, господин Оливерос – заяви той, а гласът му сякаш произнасяше присъда.

Забравете завинаги мръсните монети, омазнените банкноти. Отсега нататък една обикновена и удобна пластмасова карта е всичко, което ще ви бъде необходимо, за да крачите уверено в живота.

(Рекламен надпис на Международния банков съюз по повод въвеждането на МБК)

Госпожа Оливерос влезе в близкия до дома ѝ супермаркет и

направи покупките си за целия месец. Бяха обемисти: две пълни догоре колички, но тя предпочиташе да пазарува така: с мизерните средства, които получаваше мъжът ѝ, беше по-добре да зареди хладилника за цял месец веднага щом той вземе заплатата си.

Отправи се към касата, като теглеше едната количка, а синът ѝ Мигел, осемгодишен, буташе с охота другата. Касиерката, едно не много привлекателно, около двадесет и две годишно момиче, от три години на тази длъжност, маркира сумите със студен професионализъм, който се придобива в практиката, докато госпожа Оливерос и нейният син слагаха покупките в книжни торби, за да ги занесат до колата. След като свърши, момичето натисна клавиша за сумиране и погледна резултата.

– Доста голяма сметка, госпожа Оливерос – каза то, усмихвайки се леко на клиентката. – На съпруга ви ще му се изправи косата.

– Съпругът ми има неприятния навик да яде три пъти на ден, и то много – промърмори г-жа Оливерос, – така че най-добре ще е да си мълчи. Освен това току-що са превели заплатата му и може да плати.

Подаде своята МБК. Касиерката набра кода, после сумата, вкара картата в един процеп и подаде на г-жа Оливерос маркера. Г-жа Оливерос провери дали сумите, появили се на екрана, са верни (никога не се доверявай, беше нейният девиз), набра личния си код на клавиатурата и докосна с десния си палец клавиша с идентифициращото квадратче. Касиерката се увери, че терминалът е готов, и маркира кода за прехвърляне.

Пет секунди пауза. Чу се бръмчене и на терминала на касиерката замига червена лампичка.

– По дяволите – заропта момичето. – Тези машини стават все поточкани.

Повториха операцията. Лампичката замига отново с почти крещящо червена светлина.

– Странно – прошепна момичето, което допускаше, че може да сгреша веднъж, но не и два пъти последователно. Набра кода за проверка на грешките, който щеше да ѝ посочи причината. Прочете текста, появил се на малкото екранче срещу нея, и сбърчи вежди. Погледна учудено г-жа Оливерос.

– Съжалявам – прошепна тя, сякаш не искаше да я чуят другите клиентки, които чакаха реда си. – Машината не приема прехвърлянето. Сочи, че сметката ви е била унищожена.

Първото нещо, което мина през ума на г-жа Оливерос, бе, че г-н Оливерос е избягал с някоя балерина.

– Не може да бъде – изрече задъхано тя.

Касиерката посочи екрана на терминала, сякаш молеше за извинение. Г-жа Оливерос излезе от супермаркета като ураган, влачейки след себе си сина си.

– А на мене кой ще ми оправи сега цялата тази каша от стоки, които маркирах – попита касиерката, без да се обръща конкретно към никого.

Отсега нататък се отучете да носите пари в джобовете си, да имате на разположение дребни, да се съмнявате дали ще ви стигнат да купите онова, което желаете. От днес ще е необходимо само да носите винаги личната си банкова карта, да помните личния си код, таен и непреводим, и да поставяте палеца си на детекторния екран, за да се потвърди прехвърлянето на парите. Всичко останало ще извършват нашите компютри. Вече няма да е нужно да си цапате ръцете с мръсните пари. МБК е чиста, удобна и практична. А освен това е универсална и приложима в световен мащаб.

(Орсън Аликоут, 17-и президент на МВФ и 1-ви президент на Международния банков съюз)

Господин Оливерос трепереше от нерви по-силно от парче желатин във вибратор за масаж. От три часа седеше в този кабинет; хората влизаха и излизаха, отиваха си и идваха, а господин Лопес дел Портийо и Рамон де Ириа, областен директор на банката, задаваше въпроси, получаваше отговори и преглеждаше документи по-скоро с тревога, отколкото с желание да го успокои.

– Какво става – попита г-н Оливерос в момент на затишие, когато кабинетът се беше изпразнил от подчинени. – Можете ли да ми дадете някакво обяснение?

Областният директор вдигна очи и сякаш погледна през него.

– В нашата банка, за да се закрие една сметка, са необходими подписите на всички титуляри, а вие твърдите, че не сте подписвали заповед за закриване – каза той. – Така че вашата съпруга не може да е унищожила сметката ви, без вие да сте уведомен. Но най-странното е, че нашият компютър не показва сметка, която е унищожена, а сметка, която не съществува. В това има голяма разлика.

Господин Оливерос не виждаше никаква разлика.

– Погледнете тук – каза областният директор, като барабанеше по екрана на терминала. – Сочи съвсем ясно. Сметката ви не е била унищожена, тя просто не съществува.

Господин Оливерос не знаеше дали да се смее, или да заудря с юмруци по масата.

– Слушайте, не ми надуйте повече главата. Преди два дена ходих да купувам цигари и налях бензин в колата. Разбира се, не можах да напълня резервоара, защото не бяха превели още заплата ми и салдото беше малко! А тези проклетни машини приеха и двете покупки! Вчера или най-късно днес трябва да са превели заплата ми от предприятието. И сега вие твърдите, че сметката ми не съществува. Тогава къде е вложило моите пари предприятието? Какво да правя аз с моята международна банкова карта в ръка? Нима съм измислил личния си код? Самият вие признахте преди малко, че машината е приела двата входящи кода като верни.

– Да, да, така е – каза областният директор, който обичаше да използва определени думи в определен момент. – Компютърът приема входните данни, защото входът е верен. Но в замяна на това не дава никакъв изход. Не може да извлече данни от сметката ви, просто защото тази сметка не е записана в неговата памет.

Господин Оливерос прехапа нервно устни. Изведнъж се сети, че жена му сигурно вече е започнала да се тревожи; беше изтичал до банката на излизане от службата, за да се увери, че наистина бяха превели заплата му, и оттам беше дошъл направо в централата на областта, да провери какво става с неговата сметка. Най-малко преди четири часа трябваше да се прибере. И дори не се беше сетил да се обади по телефона.

– Мога ли да ползвам телефона? – помоли той.

Областният директор, погълнат от собствените си мисли, кимна машинално с глава. Господин Оливерос вдигна слушалката и набра номера на домашния си телефон. Екранът се освети, затрептя, замига, чу се сигналът за повикване. После образът се проясни и се появи лицето на жена му.

– Мила – каза господин Оливерос, чувствавайки се виновен, без да знае за какво точно.

– Ах, ти, престъпник такъв, пропаднал тип. С кого си избягал? Защо си унищожил нашата сметка? Какво си намислил да правиш? Къде са парите ни?

Господин Оливерос не се сети да ѝ каже, че той сам не може да унищожи сметката си. Можеше само да прехвърли салдото си на друга сметка, но не и да анулира своята. Пък в края на краищата дори да бяха превели заплатата му, не си заслужаваше труда да го прави. Чувството му за вина се засили.

– Слушай, мила, после ще ти обясня... Да, старая се да разбере какво се е случило. В централата на банката съм, знаеш ли. Изглежда, че е станала някаква грешка, недоразумение или нещо такова и тук се опитват да го изяснят. Не зная колко ще се забавя, но не се тревожи. Довиждане.

Затвори слушалката бързо, преди тя да успее да каже още нещо. Сега областният директор го наблюдаваше настойчиво.

– Случилото се е необяснимо – каза той. – Поне... – направи пауза, като че ли идеята му бе хрумнала в момента, – поне да бяхте направили някоя машинация със сметката си и да се бе получил фал.

– О, господи! – прошепна господин Оливерос, като осъзна колко двусмислено бе подобно заявление. Той потъна в креслото и се смали.

Нашите грижливи системи за контрол, съвършенството на компютрите ни, голямата надеждност на програмите ни изключват и най-малката възможност за грешка в комплекса от операции, които ще изпълняваме по ваше нареждане. Вашите пари в сметките ни ще бъдат на по-сигурно място, отколкото в най-защитената и здрава каса, и ще са на ваше разположение през цялото денонощие. А освен това ще ви донесат и значителни лихви.

(Изявление по телевизията на говорител на МБС по повод въвеждането в световен мащаб на системата МБК)

Генералният директор на банката огледа седмината висши служители, които бяха наобиколили писалището в кабинета му. Масата беше отрупана с полупълни пепелници и с полупразни чаши с уиски. Цареше напрегнато очакване.

– Това е проблемът – каза областният директор. – На пръв поглед този Оливерос действава добронамерено. Служителят от нашия клон смята, че го познава добре като дългогодишен клиент. Твърди, че той винаги е имал сметка в нашата банка и е бил съвсем редовен, макар никога да не е притежавал особено голямо салдо, което в наше време не е

чудно. Някои справки в магазините, в които често се е отбивал, разкриват, че нашият човек редовно е използвал своята МБК без никакви проблеми, освен когато е липсвало салдо, а такива случаи са толкова често срещани напоследък. Изглежда, сметката му действително е съществувала допреди два дена.

Отляво някакъв човек с посивяла коса се обади с пресипнал глас. Беше главният счетоводител на банката.

– Не става ли дума за змия, която е изпъзляла навън? – попита той.

Началникът на отдел „Информатика“ от дясната му страна категорично поклати глава.

– Една змия има друго поведение. Да, ще ми кажете, че всяка змия е различна и че е невъзможно да се открие, докато е вътре в компютъра. Но в момента, в който излезе, вече е лесно да се разпознае. Макар че – добави той с тъга – много пъти не сме в състояние да си обясним как е била вкарана и кой го е направил. Не, този път става дума за нещо по-различно.

– За какво? – запита началникът на „Личен състав“, чиято главна цел на това събрание бе да провери дали някой от чиновниците на банката не е замесен в историята. – Трябва да разберем какво се е случило.

– Направих някои проверки – каза началникът на отдел „Програмиране“ – и мисля за МБК, която този човек е загубил. Може би при анулирането...

– Но едно анулиране на МБК не предполага никакво изменение в сметката – възрази началникът на отдел „Информатика“.

– Теоретически да. Напоследък открихме някои аномалии в този тип корекции на данните.

– Например? – попита предизвикателно генералният съветник.

– Наскоро научих за един случай, при който анулирането на картата просто е довело до пълното унищожаване на името на клиента в главните регистри на МБС. А клиентът е бил предприятие, което е имало сметки в различни страни.

– Но това не предполага...

– Да, предполага. В друг случай централният компютър отъждествил номера на МБК с личния код и клиентът полудял, защото всички прехвърляния му били отказани. Разбира се, всичко това не се е случило в нашата банка. А при друг случай един клиент...

– Но тези грешки не могат да се припишат на компютъра – запротестира началникът на отдел „Информатика“.

– Разбира се, обикновено това са пропуски на операторите,

помислете, че едно сведение, подлежащо на изменение, минава най-малко през двадесет ръце, преди да влезе в гигантския централен компютър на МБС, и въпреки че съществуват многобройни контроли, винаги е допустимо да се сгреша. Но като програмист трябва да ви кажа, че главната програма на компютъра на МБС е толкова сложна, та в някои случаи една предполагаема човешка грешка може да предизвика необикновени последиствия.

– Какви например? – попита заинтересован главният директор.

– Е, не може да се уточни, но от известно време говоря...

– Не се изразявайте като обикновен програмист – каза сърдито генералният съветник. – Говорете конкретно.

Началникът на отдел „Програмиране“ се обади с пресипнал глас:

– Не мога да предскажа нищо, впрочем знаете, че главният компютър на МБС се намира в Ню Йорк и за да имаме пряк достъп до неговите данни, би трябвало да се преместим там. Но според това, което можахме да проверим, от данните на нашия собствен свързващ компютър, на двадесет и седмо число клиентът ни е направил две прехвърления от сметката си: едната на някакъв павилион, а другата на една бензиностанция и салдото му е било незначително 147,18. На следващия ден – двадесет и осми, са превели заплатата му, но привечер неговата сметка не се появява вече в крайния резултат, тоест изчезнала.

– И? – каза главният съветник.

– Винаги съм бил против цялото информационно обслужване на МБС да бъде централизирано в Ню Йорк. Всяка отделна банка трябва да има своя собствена система от компютри и да подава в края на деня данните си на централната служба, а не да бъде обратното. Един прекалено голям компютър е изложен на много грешки, машинации... е... и на каквото и да било друго.

– Не правете от това политически въпрос – изръмжа генералният съветник. – Всички ние знаем мнението ви, но сме част от един съюз и трябва да приемаме решенията на мнозинството. Какво точно искате да кажете?

Главният програмист изгаси нервно цигарата си в препълнения пепелник.

– Добре, в деня, в който... хм, изчезна сметката на този човек, на Оливерос де, са се случили две неща, които не са за пренебрегване. На първо място една от свързващите линии с Ню Йорк се повреди за цели десет минути. На второ място се извърши анулиране на изгубената от клиента карта.

– Анулиране ли? Не беше ли я изгубил вече много дни преди това?

– Точно петнадесет дена – лицето на началника на отдел „Програмиране“ просветна. – Именно това е въпросът, на който бих искал да се спра по-подробно. Ако някой от нашите клиенти загуби своята МБК, автоматично му връчваме нова и запазваме сметката от изгубената МБК, но тъй като не можем да я анулираме сами, трябва да изпратим всички данни на централния компютър в Ню Йорк, за да извършат там анулирането. А те са претоварени с работа по всяко време. Винаги съм смятал...

– Знаем какво сте смятали винаги – отсеке генералният директор. – Според вас всеки член на МБС би трябвало да действа самостоятелно. Но вече знаете също, че още в началото, когато се внедри новата централизирана валутна система в банките, бе направен опит да се осъществи това и се появи опасността змиите да задушат цялата система. Не, МБС знае много добре какво върши. Макар че понякога възникват проблеми като настоящия.

– Важното е обаче, че клиентът ни прави рекламация – заяви областният директор. – И мисля, че би трябвало да му обърнем внимание.

– Все още не знаем дали действа добронамерено – противопостави се генералният съветник.

– Единственият начин да го разберем е да отидем в Ню Йорк и да проверим данните от главния компютър – каза началникът на отдел „Програмиране“.

– Не можем да действаме прибързано – заключи генералният директор, – изправени сме пред случай, който може да стане прецедент, ако действаме прекалено прибързано. Трябва да се проучат основно всички подробности, преди да изкажем окончателно мнението си.

– Но през това време клиентът ни... – областният директор не довърши мисълта си.

– Какво салдо имаше в сметката му, когато... когато изчезна? – попита генералният директор.

– 147,18 кредита в началото на деня, 78 497,18 в края, ако действително заплатата му е постъпила в сметката.

– Клиент без особено значение. Добре, нека изчака. Все още не знаем дали и той няма някаква вина в цялата тази история.

– Обзалагам се, че няма – в тона на областния директор прозвуча убеденост.

– Мнението ви би имало значение, ако беше клиент с милиони – измърмори генералният директор. – Обаче в този случай ще направим всички необходими проверки, без да се поддаваме на никакъв натиск.

Мисля, че нещата са ясни.

– Да – прошепна областният директор, – съвсем ясни.

– Добре. Тогава вие – генералният директор посочи началника на отдел „Програмиране“ – ще отидете в Ню Йорк, ако е необходимо, и ще проверите всичко, което е във възможностите ви. Докато не разберем как точно е станало, няма да вземем никакво решение. Въпросът не е в парите – побърза да добави той, – а в авторитета на банката ни, който се поставя на карта. Представете си какво ще е, ако всички узнаят, че една от нашите сметки просто е изчезнала.

Никой не отговори. Всички си го представяха.

Нашето общество на взаимен обмен е еволюирало до такава степен, че без МБК човек не представлява нищо. Малкият пластмасов правоъгълник със сребрист цвят е пропусъкът ни към бъдещето. Човек без МБК е парий, нещастник... Той е по-нищожен от нищото.

(Хърбърт Малтусен, коментатор от средствата за масова информация)

Господин Оливерос беше седнал на стола във всекидневната и унило размишляваше над проблемите си. В дъното от стенния телевизор гърмеше някакъв жесток уестърн, който синът му Мигел гледаше с най-голяма радост. Обаче господин Оливерос дори не го забелязваше.

– И какво ще правим сега? – каза госпожа Оливерос. Като всяка добра домакиня тя не разбираше много от сложния банков свят, не повече от факта, че може да купи каквото пожелае със сребристите си карта, докато в сметката има достатъчно салдо, за да плаща разходите си. Господин Оливерос вдигна рамене.

– Не зная – призна той. – В банката ми казаха да им дам няколко дни отсрочка, да проверят случилото се и да разрешат проблема. Предполагам, че всичко ще се оправи скоро.

– А през това време? Аз трябва да пазарувам, нямаме почти нищо за ядене; чаках да преведат заплатата ти, че да отида до супермаркета. А освен това ще започнат да идват квитанциите за месеца.

– Въпрос на няколко дни е, ще видиш.

– Но важното е, че си получил заплатата, а никой не знае къде е. Всичко е много странно – госпожа Оливерос продължаваше да се

съмнява, че съпругът ѝ крие нещо от нея.

– Днес разговарях със счетоводителя на предприятието. Казва, че както обикновено са изпратили поименно сведение за заплатите на банката и че банката е потвърдила всички прехвърляния на средства. Така че всички трябва да бъдат изплатени.

– Но тогава къде е твоята?

Господин Оливерос вдигна рамене. Чувствуваше се невероятно обезсърчен и потиснат. Погледна разсеяно и видя как героят от филма само с два изстрела повали петима от враговете си.

– През това време – добави с досада жена му – квитанциите ще продължават да идват и да се трупат, а разноските няма да бъдат покрити. Токът, телефонът, водата, училището на детето. И не забравяй таксите за изплащане на стенния телевизор и за основния ремонт на кухнята. Всичките ще ги върнат. И компаниите ще започнат да настояват. Какво ще им кажем, че банката е сгрещила и е изтрила сметката ни от своята... това де, памет, или как се казваше? Няма да повярват. Ще ни изключат телефона, няма да мога да говоря с никого, няма да можем да гледаме телевизия, защото ще ни спрат и тока. Няма да можем да платим наема на апартамента и ще ни изхвърлят оттук. Няма да можем да налеем бензин в колата. Какъв ужас...

– Жено, става въпрос само за няколко дни. Всичко ще се оправи веднага. Ще видиш.

– Не вярвам в банките. Никога не съм им вярвала. Лоши хора са там. Преди всичко беше много по-просто. Можеше да видиш парите, да ги държиш в ръцете си, да ги пипнеш, да ги преброиш. Сега всичко е цифри на парче хартия.

– Но е много по-практично.

– Освен когато нещата се объркат, като сега.

– И какво искаш да направя? Да отида там и да ги заплаша ли?

– Това би трябвало да направиш. Наистина винаги съм желала да имам малко по-решителен съпруг.

Въвеждането на МБК предполага изчезването на банкнотите и монетите с официален курс. От момента, в който всичко може да се плаща автоматично чрез банково прехвърляне на средства, единственото, което е необходимо за каквато и да е търговия, е да се изисква от съответната банка монтирането на свързващ терминал, нещо лесно постижимо. Щом се монтира терминалът,

касиерът, със съгласието на клиента, извършва автоматично прехвърлянето на съответната сума от сметката на клиента в своята собствена, макар и да са в различни банки, защото МБС обхваща всички банки в света. Тъй като тези свързващи или всеобхващащи, както ги наричат още, терминали са пригодени само за един вид операции – прехвърляне на средства след въвеждане на МБК на клиента, личния му код и след разпознаване на отпечатъка на палеца му върху екрана, възможността да се извършват машинации с терминала е изключена. Благодарение на това пресътността чувствително намаля, понеже в който и да е магазин може да се краде единствено стока.

(Алфин Волпер, автор на бестселъра „Бъдещето е в това“).

Собственикът на супермаркета поклати тъжно глава.

– Съжалявам, господин Оливерос, но се опитайте да разберете. Вече знаете, друг път сме приемали без никакво възражение, че изплащате покупките си със закъснение, и винаги сме ви гласували доверие. Но сега... Как мога да оправдая да се изнася стока без покритие в банката, та макар и закъсняло. Вашият проблем не е, че нямате салдо в сметката си, а че тази сметка не съществува. Каква гаранция имам! Вече знаете, сметките ни са в същата банка, така че говорих с тях и ми казаха, че вашият проблем е труден за разрешаване. Много труден. Как искате да рискувам?

– Да, разбирам ви, но бих искал и вие да разберете положението ми. Отнася се за грешка и съм сигурен, че банката ще ми даде обезщетение за загубите. Но за да се проверят тези неща, е необходимо време и може да минат десет, петнадесет, двадесет дни, преди да се изясни всичко. А какво да правя през това време аз?

– Разбирам ви, разбирам ви наистина, но не мога. Кълна ви се. Какво друго бих целял освен да мога да ви помогна?

Господин Оливерос излезе от магазина страшно ядосан и разочарован. Същата сутрин беше обяснил своя случай в предприятието си и беше поискал аванс. Бяха му казали, че няма никакви проблеми да му го отпуснат, но къде щяха да го преведат, щом сметката му вече не съществува? Можеше да му открият друга, разбира се, всъщност вече беше подал молба по съвет на областния директор на банката, но формалностите щяха да продължат около петнадесет дни, а дотогава въпросът щеше да бъде вече разрешен, надяваше се той. Проблемът се поставяше сега.

Докато нещата се уредят, от какво щяха да живеят? С какво можеха да покриват всички разходи, които вече се трупаха?

Влезе вкъщи. Навсякъде беше тъмно.

– Мила – извика той. Жена му се появи разплакана от дъното на тъмния коридор. – Какво става?

– Спряха тока – изхлипа тя, – защото не сме платили.

– О – възкликна господин Оливерос. – Не могат да го направят. Защо ги остави?

– Дори не са идвали. Обади се по телефона и ми казаха, че разписката за консумация на енергия е била върната, че трябвало да минем още днес през службата им, за да не се наложи да ни спрат тока. Опитих се да им обясня положението, но се оказа, че обаждането е било на запис. Изглежда, че целият процес е автоматизиран, защото точно в дванадесет часа, понеже не отидохме да платим, техният компютър е прекъснал захранването.

Господин Оливерос започна наистина да се ядосва.

– Ще им се обадя и хубаво ще ги наредя. Ще видят те! – отправи се с енергична стъпка към телефона.

– Няма смисъл – каза госпожа Оливерос. – И телефонът не работи. Предполагам, че също са го изключили, макар че дори не си направиха труда да ни предупредят.

– О – възкликна отново господин Оливерос, този път сподавено.

Всъщност понякога компютърът е допускал грешки, които и най-добрите експерти по системите не са могли да обяснят. Простото в повечето случаи някои данни за клиентите ни са изчезвали. Подозира се, че това е в резултат на някои машинации. Знае се, че такива съществуват, но не могат да бъдат открити, докато сами не се появят по един или друг повод – обаче нищо не е доказано. Във всеки случай, като се имат предвид възможностите на централния мозък на МБС в Ню Йорк и обема на операции, които минават всекидневно през неговите ленти, трябва да считаме, че тези грешки са абсолютно маловажни и биха могли да се окажат като незначителни, поради което съветваме всички наши асоциирани банки...

(Поверителна информация 718/98 на I МБС за всички негови членове)

– Въпросът се разглежда в централното седалище на МБС в Ню Йорк – каза генералният директор по телефона. – Да, разбирам, че сте разтревожен, районът е ваш, ваш е и клиентът, но вече знаете, че за тези неща е необходимо време.

– Но господин Оливерос става все по-нетърпелив – заоправдава се областният директор – и аз го разбирам. Не може да купи нищо никъде. Не може да ползува дори градския транспорт. Спряха му тока и водата, откачиха му телефона и въпреки че неговият наемодател му е дал отсрочка, след като той е обяснил случая, ако не плати наема до края на този месец, ще го изхвърлят от къщата. Синът му е бил отстранен от училище, докато баща му не плати месечната такса. Сега преживяват с божията помощ в къщата на неговия шурей, чието семейство се е съгласило да ги приеме, докато нещата се оправят, но човекът е отчаян. Предприятието, в което работи, е готово да му отпусне аванс, но няма никаква сметка, на която да го прехвърлят. Спешно изискахме да се открие нова сметка, но информационният отдел на МБС в Ню Йорк ни отговори, че са претоварени с работа и не могат, само защото било спешно, да прекъснат веригата на процеса, за да въведат нови данни, така че трябва да се изчакат задължително петте дни. Той идва при мен вече седем дни поред, а последния път беше наистина бесен. Поиска да решаваме бързо. Аз не знаех какво да му отговоря.

От екрана генералният директор се усмихна с известно задоволство.

– Следващия път му кажете да помисли малко, преди да заплашва МБС. Все още не знаем дали всичко, което се е случило не е по негова вина, дали не е искал да ни изпързали. Кажете му просто, че ако желае да предяви иск за нещо, да не се безпокои и без да се колебае, да заведе съдебно дело срещу нас. Тогава ще се заемем с него и ще го удавим. Освен това – усмихна се злорадо той – дори и да се захване да го направи, не знам как ще плати на адвокат.

Областният директор се въздържа от каквито и да било коментари.

Компютърът е като яйце. Не можеш да проникнеш вътре, без да счупиш черупката му. А да счупиш черупката означава да унищожиш окончателно яйцето.

(Анонимна максима, залепена на входната врата на отдела по информатика на МБС в Ню Йорк)

Началникът на отдел програмиране погледна седемте души, струпани около бюрото на генералния директор на банката. Без да знае точно защо, се чувстваше като ученик пред изпитна комисия и това разваляше настроението му. Повдигна леко рамене, сякаш искаше да пропъди тези мисли от главата си. С присъщата за програмист точност започна да изрежда фактите.

– Да се проучи нещо в центъра по информатика в Ню Йорк е все едно да се умре – каза той. Това, което можах да проверя е следното: а) действително клиентът ни е притежавал сметка в нашата банка до двадесет и осмо число в началото на операциите; б) необяснимо защо след приключването на операциите за този ден сметката му е изчезнала; в) през същия ден по сметката са се извършили две операции: от нашия град са превели заплатата му и от главния отдел по информатика са анулирали изгубената МБК; г) двете операции са се провели нормално и са получили съответното окей; д) в края на деня сметката, данните на титуляра и салдото са изчезнали от главната лента на компютъра; е) не е станало никакво объркване в общите данни на компютъра и очевидно е трябвало да се извърши компенсация с някоя друга сметка; ж) специалистите от Ню Йорк не са намерили данни как се е случило това и са на мнение, всичко да се остави както си е; з) това мога да кажа.

Настъпи дълго мълчание. Генералният съветник, който през цялото време си играеше с един молив каза:

– Наистина ли... е всичко?

Противоречията бяха явни. Доста засегнат началникът на отдел „Програмиране“ потвърди:

– Абсолютно всичко. Поне онова, което е в човешките възможности. Колегата от отдел „Информатика“ – той направи бързо знак на своя началник – беше проверил всички данни в свързващия ни компютър, също без да намери нищо. Каквато и грешка да е станала, то тя е била в главния компютър в Ню Йорк, а не в нашия и като знаем как работят там, не смея да бръкна в огъня, на който се печем.

– Добре, казват, че вие, информаторите, сте опитни в свързването на нещата вътре в компютрите – прошепна представителят на акционерите.

Началникът на отдел „Програмиране“ и началникът на отдел „Информатика“ почервеняха леко, макар всички да бяха свикнали с подобни изявления.

– Вярно – произнесе бавно началникът на отдел „Програмиране“, –

казва се, че който и да е способен информатор с познания в общото програмиране може да създаде информационна змия, която да действа в централния компютър, без да бъде открита, освен ако не се появи случайно по някакъв повод. В действителност и това се е случвало понякога. Според информацията, която съм получил – той погледна предизвикателно присъстващите, – през последната година са открити седем змии, изпълзели на повърхността, но само в два от случаите са разкрити виновниците. Изчислява се, че още двеста-триста змии пълзят във вътрешността на компютъра, което е малко в световен мащаб. Но както много добре знаете, фактът, че такива змии съществуват, се признава от всички банки и вече се взема предвид при изчисляването на загубите и печалбите, понеже със съвременната техника е все още трудно да се открие подобен елемент. И във всички случаи – той широко се усмихна – искам да ви осведомя, че никоя змия, открита в централния компютър от влизането му в действие преди седем години, не е могла да бъде приписана на нашата банка. И тъй, каквато и да е забележка против нас граничи почти с обида – и той се втренчи в представителя на акционерите.

– Дори не съм искал да намекна, че се съмнявам в честността и благонадеждността на персонала от отдел „Информатика“ на нашата банка – побърза да каже човекът.

Началникът на отдел „Програмиране“ се усмихна още по-широко.

– Освен висшите изпълнителски кадри като вас, целият ни персонал е от информатиката, не забравяйте – произнесе бавно началникът на отдел „Програмиране“. – Но аз исках да ви обясня друго: салдото, което предлагаше сметката на нашия клиент, в момента на нейното... изчезване, беше толкова смешно, че никоя уважаваща себе си змия не би си направила труда да се увие около него. Не, господа, ако искате моето скромно мнение на специалист, мисля, че се намираме пред истинска грешка на централния компютър в Ню Йорк.

– Компютрите не грешат – изрече бързо генералният съветник.

Началникът на отдел „Програмиране“ сви устни в присъща само нему гримаса.

– О, не. Никога не грешат... на теория. Но непредвидените грешки могат да възникнат във всеки момент. Спомнете си например, че в деня, за който говорим, стана объркване в линиите на свързващия ни с Ню Йорк компютър. А освен това практиката показва, че анулирането на загубени карти е една от най-несъвършените програми на колегите ни от централната служба. Вижте, като информатор мога да ви кажа, че грешките на който и да е компютър са много, макар винаги да се откриват в

момента и да се поправят и никой да не научава за тях. Но някои от тях се промъкват и, извинете за израза, тогава никой не знае какво да каже по въпроса. Случаят е такъв, мисля, въпреки че не мога да го докажа; ако можех, вече щях да съм намерил изход. Но такива неща се случват. Искрено смятам, че предвид салдото, което е фигурирало в сметката на клиента ни, най-добре е да му изплатим тази сума в нова сметка, да поискаме извинение за неприятностите, които му създадохме, и да забравим случая.

– Но това е все едно да признаем, че надеждността, която винаги сме приписвали на нашата система, е уязвима – измърмори генералният директор. – Представяте ли си какво би представлявала една кампания в този дух на пресата срещу нас. Би могла да разклати основите на МБС.

Началникът на отдел „Програмиране“ вдигна рамене.

– Ако искате да бъда откровен, оказва се, че случаят, който ни занимава, се среща по-често, отколкото изглежда, и се дължи на някаква грешка в сложното програмиране на централния компютър, която все още не е открита. Въпреки че ние в банките сме си все наши хора – той отправи леко иронична усмивка към всички присъстващи, – слуховете, които стигнаха до мене от различни места, ме карат да подозирам, че „синдромът Оливерос“, позволете ми да го нарека така, е доста чест, макар че досега сме имали късмета да не се прояви в нашата банка. Така че можете да постъпите както желаете: вие сте специалистите, които трябва да вземат решение. Можете да продължите да разследвате, ако искате, аз мога да прекарам от един до три месеца в Ню Йорк и да проучвам въпроса; ще бъде чудесна отпускате за сметка на предприятието, но не ви гарантирам, че ще изкарам нещо наяве. И не е необходимо да ви казвам колко ще струва това на банката.

Присъстващите се спогледаха, без да могат да кажат нещо. Накрая генералният директор шумно въздъхна.

– Добре – каза той. – Тежко ни, мисля, че трябва да вземем решение.

От какво се оплаквате? В края на краищата всички са виновни, докато не се докаже обратното.

(Народна мъдрост)

Господин Оливерос облече най-хубавия си костюм и най-хубавата

си риза, сложи най-хубавата си вратовръзка и obu най-хубавите си обувки. Среса се грижливо пред огледалото, като се стараеше да не остане нито един непокорен косъм.

– Какво мислиш, че ще ти кажат? – попита шурейт му.

– Не знам – отговори господин Оливерос. – Но както ми съобщи областният директор, когато ми се обади по телефона в предприятието, самият генерален директор на банката ще дойде да се срещне с мене. Чувствуват се виновни за случилото се, сигурен съм.

Шурейт на господин Оливерос никога не беше вярвал прекалено много на обясненията му за случилото се. А господин Оливерос си въобразяваше, че шурейт му минава за умен човек, и макар да не можеше да си обясни защо, гледаше на него с мъничко възхищение и завист... а пред себе си признаваше, че самият той е глупав и нещастен и всичко му е потръгнало зле или че може би с кутсузлука си е пропуснал нещо.

– От петнадесет дни те държат в безизходица – ако не бяхме ние...

На господин Оливерос му беше дотегнало вече от изражението на върховно снизхождение, което си придаваше шурейт му, откакто, след молбите на жена му, ги беше приел в къщата си.

– Вече ти казах, че когато проблемът се разреши, ще ти платя всички разходи, не се безпокой!

– Не става дума за това, момче. Мисли по-добре, че ще трябва да платиш на компаниите за тока, телефона, водата, за възстановяване на услугите. Разбрах, че в последно време вземат скъпо. И какво ще каже синът ти на своите другарчета в училище.

– Върви по дяволите – изръмжа господин Оливерос, а в главата му се въртяха доста тревожни мисли. Оправи за последен път взела на вратовръзката си и излезе на улицата, след като целуна хладно неспокойната си съпруга. Стигна до районното седалище на банката пет минути преди определеното за срещата време. Накараха го да чака цели тридесет минути в преддверие, пълно с изпокъсани стари списания. После през вратата се показа едно момиче и го покани.

– Господин Оливерос, заповядайте, моля.

Влезе в кабинета. Областният директор се бе изправил встрани, а пред голямото бюро седеше друг, по-възрастен човек, по-елегантен и по-представителен, с посребрена коса и проникновен поглед през дебелите рогови очила.

– Господин Оливерос, седнете, моля. – Изчака, докато посетителят седне, и тогава подхвана без предисловие. – Запознахме се внимателно с вашия случай и искам да бъда откровен с вас. Убедени сме, че е

извършена някаква машинация със сметката ви – той вдигна бързо ръка. – Не, не ни разбирайте погрешно. Не казвам, че вие сте виновен за измамата... въпреки че не можем да отхвърлим подобна възможност. Истината е, че виновникът за това, който и да е той, е много ловък или много неопитен. Почти бих се заклеял, че е неопитен – добави. После замлъкна, за да си поеме дъх.

Господин Оливерос понечи да каже нещо, но другият го прекъсна.

– Накратко, положението сега е следното: разполагаме с методи за разкриване, с които лесно можем да узнаем какво се е случило. Но разноските по такова разследване в сравнение със салдото на сметката ви не оправдават подобни действия. Освен това, ако накрая се изясни, че виновникът за случилото се сте вие, би трябвало да прехвърлим на ваша сметка разходите по разследването и съдебните разноски, а като се има предвид месечната ви заплата, това ще ви разори.

Господин Оливерос внезапно се стресна и пребледня.

– Но слушайте, аз...

– Не, не възразявайте, моля – прекъсна го бързо генералният директор. – Вашият случай се разглежда от банковия съвет. Аз лично съм на мнение, че би трябвало да доведем работата докрай. Но членовете на съвета са по-практични и по-благоразположени. След като се запознах внимателно със случая и тъй като са убедени, че със сметката ви е извършена някаква машинация, решиха за доброто на всички да оставят нещата така, както са, тоест да не предприемат никакви действия срещу вас. Мисля, че би трябвало да се радвате.

– Но – прошепна господин Оливерос объркан – моята сметка...

– Когато се стигна до решението – продължи невъзмутимо генералният директор, – аз предложих на съвета просто да ви накараме да подпишете един документ, чрез който се отказвате от правата си над сметката и от каквото и да е обжалване, а в замяна ние няма да предприемаме никакви законни действия срещу вас. Но, повтарям ви, съветът на нашата банка е благоразположен. Така че, за да приключат с въпроса, решиха да открият нова сметка на ваше име, а сумата, която сте имали в предишната до нейното... хм, изчезване, да се вземе за начална вноски. Нещо, което в действителност никога не бих подкрепил.

Господин Оливерос почувствува леко облекчение.

– Добре, при това положение...

– Не, изслушайте ме внимателно – генералният директор изведнъж поклати заплашително пръст и повиши глас. – Нашата банка реши да бъде великодушна с вас просто защото не желаем да се дава никаква

гласност. Не искаме никой да си мисли, че може да върши машинации със сметките ни и да се измъква невредим. Така че за ваше собствено добро ще оставим нещата така. Щом излезете от този кабинет, забравете случката и че вероятно сте били замесен в нея, не обсъждайте с никого великодушното ни решение. Защото, предупреждавам ви и говоря съвсем сериозно: ако до нашите уши стигне какъвто и да било коментар за случая, ако се появи някакво съобщение в пресата, ако се даде най-малка гласност на инцидента, тогава парите наистина няма да бъдат от значение за нас: ще започнем разследване по всички правила, ще стигнем до същността на въпроса и ще приложим срещу вас закона с цялата му строгост. Ще ви разпънем на кръст, разбирате ли? Бъдете сигурен.

Господин Оливерос сякаш се смали с пет сантиметра. Размърда се нервно на стола.

– Кълна ви се, че...

Генералният директор смекчи малко тона си.

– Добре, да не говорим повече по въпроса. Първи аз искам да забравя тази неприятна история. Идете сега на партера, в отдела за нови сметки, и там ще ви накарат да подпишете всички необходими документи – отказа ви от каквото и да е обжалване, заповед за прехвърляне на салдото от една в друга сметка, ще изтеглят старите ви карти, за да ги анулират, ще ви дадат нови и ще определят новия ви личен код. Сбогом, приятен ден.

Господин Оливерос искаше да каже нещо, но мъжът беше станал вече от стола си и му подаваше ръка, а той машинално я стисна. Поколеба се още няколко мига, после, давайки си сметка, че тук няма повече работа, нерешително се обърна и излезе.

Генералният директор остана загледан в затворената врата със смръщени вежди.

– Горкият нещастник – измърмори той.

– Какво казвате? – попита областният директор.

Генералният директор махна неопределено с ръка, сякаш се събуждаше.

– Не, нищо, не ми обръщайте внимание. Говорех на себе си. Понякога човек трябва да представи някои неприятни документи за доброто на предприятието.

Областният директор изглеждаше леко объркан. Попита:

– Наистина ли смятате, че той се е опитал да хитрува?

Генералният директор се разсмя.

– О, не. На последното събрание вие чухте вече мнението на

нашите специалисти. После направихме още няколко проверки и наистина, на пръв поглед, неговият случай сякаш се повтаря. В Ню Йорк го разследват подробно. Изглежда, че е свързан с анулирането на остарели и загубени карти: понякога компютърът, вместо да отстрани МБК, направо изтрива от своите вериги името на клиента там, където го срещне, заедно с всичко, което го придружава, и сетне сметката чисто и просто изчезва. Онова, което не са проверили още и ги тревожи, е къде ще отидат тези данни. Информатиката е наука на умопобърканите – въздъхна той. – Нека забравим случая. Заемете се с всичко и най-вече съберете старите МБК на този човек и уредете още днес да ги анулират в Ню Йорк. Използвайте кода за свързка, за да не ви попречат. Искам да разреша този въпрос колкото се може по-скоро. Изключително неприятен ми е.

– Да, господине – съгласи се областният директор. – Още сега, господине.

Живейте в крак с новото време. Възползвайте се от предимствата на високата технология на информатиката. Нашата банка ще ви предложи всякакви гаранции без никакви проблеми. Заповядайте в нашата банка! Тук всеки клиент е господар!

(Рекламен надпис)

Господин Оливерос се върна горд в къщата на шурей си. Показва двете МБК, своята и тази на съпругата си, чиято сребриста повърхност изглеждаше по-блестяща, а невидимият магнитен отпечатък още се усещаше по пръстите.

– Бяха изключително учтиви – излъга. – Поискаха ми извинение за грешката си и ми откриха веднага нова сметка със същото салдо, което имахме в предишната. Можем да я използваме от днес. Няма да чакаме петнадесет дни. Запазих кодовете ни отпреди – не посмя да признае, че не е в състояние да запомни друг – и само остава да отидеш да регистрираш отпечатъка на палеца си. Утре ще съобщя в предприятието, че вече не се нуждаем от аванс.

– А разходите? – попита жена му.

– Какви разходи?

– Ще трябва да възобновим отново всички услуги и това ще ни струва пари. А проблемите, които имахме? А разкарването нагоре-

надолу? А срамът? Трябваше да им поискаш обезщетение.

Господин Оливерос изведнъж се почувствува неудобно.

– Добре, истината е, че бяха толкова загрижени за случилото се, та не успях да ги притисна достатъчно. В такива случаи, знаеш, човек се чувствава...

– Да, вече зная: великодушен. Ти си глупак. Можеше да извлечеш полза от положението. Да ги заплашиш с иск; да се обърнеш към вестниците, не знам. Тези хора не искат гласност. Винаги отстъпват, като ги заплашиш със скандал. Но като си толкова некадърен...

Господин Оливерос се опита да се изплъзне от положението.

– Добре, и така да е, всичко това няма значение вече. Нещата се уредиха, нали? Да ги забравим и да го отпразнуваме. Утре ще поискам разрешение от предприятието и ще уредя въпроса с услугите, но днес не искам да се тревожа. Ще отида до нашия супермаркет и ще бутна под носа на оня глупак, собственика, новата МБК, за да я помирише добре. И ще купя много неща от най-скъпите. Днес ще пируваме, ей, ти – сбута с лакът шурейя си, който го наблюдаваше едновременно с изненада и ирония, сякаш не му вярваше. Съмняваше се в думите му, въпреки че банката наистина му бе върнала парите. – Ще си прекараме царски!

Госпожа Оливерос понечи да каже нещо, но господин Оливерос беше вече излязъл навън и весело си тананикаше, докато чакаше асансьора. Шурейт му погледна сестра си и поклати глава.

– Винаги съм ти казвал, че не трябваше да се жениш за този човек. Нещо не е в ред.

А господин Оливерос бързаше надолу по улицата към супермаркета (шурейт му живееше недалече от тях) и си мислеше за първото си малко отмъщение. Влезе наперено в магазина и усети, че собственикът, който стоеше зад щанда за колбаси, го гледа втренчено. Взе една количка и започна да слага в нея продукти: опаковка пушено филе, кутия хайвер (истински), две бутилки шампанско от най-хубавата марка...

Когато количката се напълни догоре, господин Оливерос се отправи към касата.

– Уредиха ли се вече нещата, господин Оливерос? – попита любезно касиерката.

Господин Оливерос размаха новата си блестяща карта и погледна към собственика, който с решителна стъпка приближаваше към него.

– Разбира се, че се уредиха. Хората от банките са глупави и недоверчиви, но когато човек има право и го защити, накрая му искат извинение. Знаете ли, трябваше да ми изплатят голямо обезщетение – малко

повиши глас, за да чуе собственикът, който беше почти до него. – Хубава шегичка. Така че днес ще я отпразнуваме.

– Радвам се, че всичко се е уредило, господин Оливерос – каза собственикът, който се бе приближил до него и не откъсваше очи от новата карта.

– Повярвайте ми, радвам се.

Господин Оливерос го погледна пренебрежително, с олимпийско спокойствие, докато касиерката вадеше стоките и маркираше цените им на терминала. Натисна клавиша за сумиране, вкара МБК през процепа и подаде на господин Оливерос маркера.

Господин Оливерос отправи презрителен поглед към собственика, набра личния си код и опря върха на палеца си върху идентификационното квадратче.

Машината обработи за няколко секунди данните, изщрака и червената лампичка замига. Касиерката леко смръщи вежди. Без да знае защо, господин Оливерос усети студени тръпки по гърба си.

– Нещо не е наред ли? – попита той. Гласът му беше все тъй уверен.

Касиерката не отговори. Не извърши операцията отново, а направо набра някакъв код на терминала. Погледна буквите, които се появиха на екранчето.

– Съжалявам, господин Оливерос – каза тя тихо, – но машината сочи, че такава сметка не съществува.

Отвъд облаците

Погледна стратореакторите на пистата и веднага усети леко гъделичкане в тила. Като малък беше слушал много истории за стратореакторите и за нещата, които се намираха отвъд облаците. Чудеса се разправяха за платформите. Вдигна поглед към мръсносивото небе, което беше надвиснало като покрив над главата му, съвсем ниско, от хоризонт до хоризонт. Понякога поради липса на въздушни течения слой мръсотия се спускаше надолу, като образуваше в небето истинско грахово пюре, така че човек не можеше да види нищо на повече от двадесет сантиметра от носа си. Именно тогава имаше най-много смъртни случаи и не всички бяха от автомобилни злополуки. За щастие не се случваше много често, както казваха властите, а освен това метеорологичните служби се стараеха своевременно да ги предотвратяват.

Изкашля се. Инстинктивно натисна бутона на инхалатора на определена степен. След глътката прекалено свеж въздух веднага си даде сметка, че бе прекалил в регулирането. Много внимателно се зае с настройката. За късмет не винаги беше необходимо да се носи маска, за да се излезе навън. Според Здравната служба почти двадесет процента от дните в годината бяха „чисти“. Една стюардеса се приближи към него с грациозна походка.

– Господин Алварес? – каза тя. – Всичко е готово – можете да се качвате на борда. Ще излетим след седем минути. Оттук, моля.

Той преглътна слюнката си, а адамовата му ябълка болезнено подкочи в стегнатата яка на пуловера. Последва момичето, което се движеше по пистата с лекотата на човек, извършвал хиляди пъти същото действие. Щом наближи до машината, видя, че не е много голяма – един обикновен триреактор за петдесет души. На двата му борда блестеше бароковата емблема на компанията притежател, гигантското „Б“ на химическите заводи „Балиер“. Помисли си, че там горе, отвъд облаците, самият господин Балиер, собственик на компанията, го чака. Лично него.

Отвъд облаците. Мечтата на цял един живот. Влезе в машината. Настани се удобно на седалката и усещайки мекия дунапрен и гладкото й кадифе, се наслаждаваше на допира си до нещата, които бяха отвъд неговия свят. Погледна през илюминатора: мръсносиво еднообразие, цветът, който властвуваше над всичко в света от много години. *Но там*

горе... замечта се той.

– Закопчайте колана си, моля. Не пушете по време на излитането. Ако се нуждаете от нещо, не се притеснявайте и ме повикайте.

Бялата усмивка му помогна да закопчее колана си, а после изчезна в пилотската кабина. Огледа се: в самолета беше сам. Притисна здраво към краката си куфарчето с документите.

Кабината представляваше широк, богато мебелиран салон, в който бяха създадени всички удобства за пътниците. Там, в дъното, имаше огромен баршкаф. Прекара език по пресъхналите си устни. Господи, как се нуждаеше от някакъв силен алкохол. Ще поиска от стюардесата, щом се издигнат във въздуха.

По усилващия се шум на реакторите разбра, че бяха готови за излитане. Сивата мъгла започна да се плъзга назад, от другата страна на илюминатора. После изведнъж Алварес усети някакво разтърсване, внезапно тласък отдолу, както при изкачване в свръхбърз асансьор. „Но не е и като при обикновените полети – каза си той, – а нещо много по-силно.“ Изкачваха се нагоре. Машината се движеше почти вертикално и Алварес почувствува необяснимо гадене. През илюминатора не можеше да види нищо, само вихрушки с неясни форми. После машината потъна в памукообразен сивкав слой. Ситни капчици започнаха да се стичат от външната страна на двойното стъкло, като че ли бягаха уплашени. Забеляза, че памукообразната пелена, която сякаш бе обвила машината, ставаше все по-бяла, докато накрая заприлича на хигроскопичен памук. Стисна по-силно куфарчето.

Тогава изведнъж слънцето избухна около него.

– Господин Балиер, господин Алварес пристигна. Чака ви в заседателната зала.

Аугусто Балиер се отдръпна леко от парапета и погледна ръчния си комуникатор. Движението бе едновременно инстинктивно и ненужно: секретарят му се намиреше пет етаж по-долу. Включи радиотелефона на трето положение.

– Добре, Пен. Нека почака един момент. Идвам веднага.

Облегна се отново на парапета и погледна надолу, към морето от облаци, които плуваха на повече от хиляда метра. Не се виждаше абсолютно нищо. Превключи радиотелефона на първо положение.

– Кати, Оливър, трябва да се прибирам. Качете се сами.

Чу се прашене, после едно изщракване на личната му вълна.

Писклив глас изтананика:

– Добре, татко, не се притеснявай. Идваме веднага. Само да се гмурнем още веднъж.

Поклати глава едновременно с укор и снизхождение. Не изчака двете черни точки да изплуват, там долу, в далечината, като две мухи в безкрайността. Обърна се и се отправи към асансьорните кабинни. Натисна бутона за своя кабинет.

Пет етажа по-долу, в заседателната зала, стисна влажната, мека ръка на своя подчинен. Белезникавият цвят на лицето на Алварес, присъщ на всички, които живеят под облаците, контрастираше ярко със силния загар на ръцете и лицето на Балиер. Без да поздрави, Балиер премина направо към основния въпрос.

– Носите ли отчета?

Алварес извади дебело досие от куфарчето с документите и му го подаде.

– Тук е всичко, господин Балиер. Отчетите, статистиките, допълнителните документи и крайният резултат.

Балиер прелисти набързо страниците. Към края се спря. Едно заглавие гласеше: Кратък преглед на положението. Прочете го подробно. Прескочи една не много изискана дума.

– Всичко това е абсурдно – рече той. – Дават ли си сметки за какво настояват? Все едно да спреш прогреса.

– Казаха, че мислят да отстояват твърдо позицията си, господин Балиер. Ще прибегнат до помощта на правителството, ако се наложи.

Балиер удари силно с юмрук по заседателната маса.

– Настояват! – изкрещя той. – Кой настоява? Четирима глупави паникьори, все едни и същи! Като се позовават на вечните лицемерни принципи на дядовците си! Че ако екологичното равновесие, че ако унищожаването на околната среда...! Ясно е, че нито един технологичен напредък не се постига без отстъпки, но вече се вземат всички мерки! И стигнахме до момента, в който е необходимо да се действа решително, а истиолът е единственият изход. Или навярно имат някоя по-добра идея? Защо не предложат друго разрешение, вместо да саботират опитите ни; та ние сме загрижени единствено за благополучието на човечеството.

Алварес махна обезсърчено с ръка.

– Те са хора на крайностите, господин Балиер. Казват, че са готови да стигнат, докъдето е необходимо. Точно в този момент подготвят манифест...

– Манифест – изсумтя Балиер. Премисли думите му, като клатеше огорчено глава. Претегли на ръка досието, сякаш преценяваше значението му. Остави го на заседателната маса.

Изведнъж като че ли промени мнението си. Изразът на лицето му се смекчи.

– Добре, господин Алварес – каза той. – Виждам, че отлично сте се справили със задачата, която ви бе възложена, но на Съвета е нужно да се запознае основно с това досие. И щом сте вече тук, мисля, че докато ние анализираме проблема, за вас ще е най-добре да се насладите на всички удоволствия, които предлага платформата. Когато вземем решение, ще ви уведомя. Дотогава моят секретар ще се погрижи за вас: кажете да ви настани в хубаво жилище и да ви открие банкова сметка. И не се безпокойте за нищо: имате открит кредит. Сега ме оставете сам, ако обичате.

Платформата. Сто квадратни километра площ, която плаваше високо над Земята, въздушен остров, приютил половин милион души. Град – още един сред безбройните градове, увиснали във въздуха, над облациите, там, където миазмите на една покварена индустриална цивилизация все още не бяха успели да замърсят изцяло въздуха. Над целия свят стотици платформи се изкачваха или спускаха в зависимост от метеорологичните сведения; издигаха се на дванадесет километра или се спускаха на хиляда и петстотин метра според обстоятелствата, плаваха в безтегловност, поддържайки край себе си винаги подходящо атмосферно налягане благодарение на мощните си силови полета, и се наслаждаваха на постоянно слънце и на вечно чист въздух.

– Градове за богатите – казаха хората отдолу. – Мръсни градове за богатите – но в гласа им прозираше вечната завист на осъдените да живеят закрепостени на замърсената повърхност на Земята.

Обаче сега Алварес си даваше сметка, че всъщност не всичко е толкова просто. Разхождаше се бавно по широките сенчести булеварди на платформата; обикаляше градините с фонтани, срещаше любопитните погледи на хората и виждаше как в тях се отразява бледото му лице, прекалено хлътналите му гърди, потъмнелите му очи и хилавите мускули – пълна противоположност на свежестта, жизнеността и красотата на телата и лицата, които минаваха покрай него и които бяха дразнещо различни. Разбираше, че в душата му бе рухнала една стара мечта, копнежът на хората, които живееха под облациите – копнеж глупав и

недостижим: да успееш да се добереш един ден до платформите, да наемеш или да купиш апартамент на някоя от тях, с всичките свърхразходи, които изискваше това; жизненото равнище, данъците, транспорта, поддръжката... Копнежът да достигнеш по-високо обществено положение, да преуспееш и да кажеш, че си нещо повече... неосъществената и неосъществима мечта на милиони човешки същества, които работеха сред праха и миазмите. Даваше си сметка, че тази мечта не може да се сбъдне, защото ако живееше на платформата, не би бил такъв – с хлтнали гърди, угаснал поглед и чувство за малоценност. Красива лудост бе да си мисли, че може да преуспее в живота и да ръководи работата си от една платформа с комуникатори, свързващи го пряко с кое да е място и с хората, които ще се трудят долу чрез него и за него, вършейки мръсната и неприятна работа, както самият той я бе вършил и продължаваше да я върши за Балиер.

Спря срещу огромна сграда, която се извисяваше като стрела към небето, а на частната писта за приземяване върху покрива ѝ една машина, малка наглед в далечината, кацаше в този момент и бе спряна от мощните магнитни връзки. Чувствуваше се изхабен, разбираше, че е само жалка пионка в огромната организация на Химическите заводи „Балиер“, чийто собственик можеше да си позволи лукса да притежава цяла сграда в периферията на платформата, едно от тези здания с открит изглед към бездната от облаци и със собствен трамплин за гмуркане. И за миг си припомни напразното въодушевление, което го бе обзело, като получи задачата да изготви отчет и да напише „Досие, определящо отношението на света към истиола“. Самият Балиер му беше наредил да занесе лично отчета на платформата, а той се беше почувствувал горд и важен, защото за първи път в живота си щеше да се качи на едно от митичните петна, които плаваха невидими над облаците. Щеше да предизвика завистта на всички свои другари и приятели, мнозина от които знаеха, че ще умрат, без да имат възможността да видят тези чудеса, освен на кино или по телевизията. Осъзнаваше, че е бил окаян и глупав наивник, и сега, докато се разхождаше из улиците и парковете на красивия изкуствен град, луксозния град, достъпен единствено за богатите, се чувствуваше неудобно, като аутсайдер. Разбираше, че да си тук, не означава нищо друго, освен още една причина да се чувствуваш отритнат от това общество.

– Здравейте – чу някакъв глас зад гърба си.

Толкова се изненада, че за момент се вцепени. После се обърна. Пред него се усмихваше една девойка. Очите ѝ бяха сини, тенът

бронзов, косата – светлоруса. Беше осъдително красива и макар лицето ѝ смътно да му напомняше нещо, той знаеше, че в кръга на своите познати никога не бе срещал момиче като нея. На лицето му се изписа усмивка – плаха, несигурна, и веднага си даде сметка, че това бе най-глупавото, което можеше да направи. Не успя да каже нищо.

– Не ме ли помните? – продължи тя. – Да, възможно е да не сте ме забелязали. Излизахте от кабинета на баща ми, когато пристигнахме, Оливър и аз. За малко да се сблъскаме, а вие се извинихте по много забавен начин – засмя се заразително тя, като си припомняше случая.

Алварес се изчерви. Разбира се, че си спомняше: на излизане от заседателната зала, все още объркан от ситуацията и от думите на Аугусто Балиер, се сблъска с истинската красота в прилепнал червен гащеризон и каска в ръка.

– Качвахме се, за да се гмуркаме, знаете ли? – каза момичето. – Оливър и аз. Татко ни бе казал, че има посещение отдолу... тоест – побърза да уточни то – една свръзка с европейския завод, която му носи нещо много важно. – Погледна го и леко му намигна. – Наистина ли беше толкова важно, господин...?

Въпросът увисна във въздуха, като че ли момичето чакаше да го довърши той, казвайки името си. Алварес се поколеба. Не знаеше до каква степен дъщерята на Балиер бе в течение на делата на компанията и си помисли, че може да допусне сериозна грешка, ако бъде недискретен. Тя сякаш отгатна колебанието му и се засмя още по-силно.

– Добре де, няма значение, не ми го казвайте. Ще си представим, че става въпрос за държавна тайна. Мислите ли да останете дълго на платформата?

За цял живот, би искал да каже Алварес. Но не знаеше колко време може да прекара тук, не зависеше от него. Балиер му бе наредил да се качи и Балиер щеше да определи кога да слезе отново.

– Не зная – произнесе той. – Няколко дена, предполагам. Докато баща ви... – в думите му прозвуча леко самодоволство. – Докато разреши проблема, който ме доведе тук.

– Какъв проблем? – Тя си даде сметка, че пак настоява за същото, и отново се засмя. Махна с ръка. – О, все едно, забравете това. Не искам да зная нищо за служебните работи на татко, а и той не обича много да ни разказва за тях. Аз разбирам защо е така, макар че Оливър се дразни страшно. Оливър никога няма да заприлича по характер на татко.

– Оливър ли? – Алварес си даде сметка, че въпросът му прозвуча нахално, но вече го бе задал. Изведнъж се почувствува смешен, задето

бе полюбопитствувал.

– Да, съпругът ми – уточни тя. – Не си ли го спомняте? Беше с мен, когато почти се сблъскахме... когато се срещнахме за пръв път. Отговаря за счетоводната дейност на компанията. Затова се ядосва, когато татко не иска да му разкаже в подробности за някоя операция, за която отговаря той самият. Казва, че не е етично и че освен това сам човек не може да ръководи предприятие като компанията „Балиер“, без да се доверява на никого, понеже един ден, когато вече няма да го има... – засмя се тя не на място. – Какъв абсурд, нали? Но Оливър е такъв, абсурден. Баща ми е само на петдесет и шест години, а пък е и здрав като канара.

Изведнъж Алварес се почувствува неловко. Не знаеше какво очаква и дали изобщо очаква нещо, но когато тя му заговори така приятелски, за миг се бе почувствувал малко по-близко до този свят, който дотогава му бе изглеждал враждебен. Не знаеше дали момичето го беше приказвало от обикновен и нищо не значещ шовинизъм, който у жителите на платформите се проявяваше при завързването на запознанства с представители на света долу, но и това не го засягаше: беше само връзка, приближаване до онази вселена, тъй жадувана и тъй далечна. А сега, като му говореше за съпруга си, тя отново се беше отдалечила и барьерата отново се бе спуснала. Дълбоко в съзнанието му обаче едно гласче му шепнеше, че във всеки случай за елита на платформите бракът не означава абсолютно нищо, само една социална условност, и въпреки това той отново се почувствува потопен в деликатното си положение на човек от по-ниско съсловие. Комплексът му за малоценност го завладя главозамайващо.

– И тъй, аз... – осмели се да каже той.

Но девойката като че ли нямаше намерение да му даде възможност да вземе инициативата.

– Слушайте – прекъсна го тя властно. – Вие ще поостанете тук, нали? Имате ли конкретен план? Срещнали ли сте някое момиче? Имате ли приятели?

Той поклати отрицателно глава.

– Чудесно, тогава сама се провъзгласявам за ваш екскурзовод и ангел-хранител. Ще ви покажа платформата. После ще отидем да се гмуркаме, а след това ще посетим местата за развлечение. Харесва ли ви програмата?

Алварес преглътна мъчително. Беше смаян.

– А... съпругът ви? – Осъзна, че въпросът му е не само неуместен,

но и глупав, защото издава по-ниското му положение в обществото, но не можа да се съдържи.

– А, Оливър! – Тя неопределено махна с ръка, с което даваше да се разбере, че това няма ни най-малко значение. – В момента е с татко и обсъждат ония важни проблеми, които вие му донесохте от Земята. Чувствувам се толкова самотна и изоставена, както и вие, така че защо да не споделим самотата. Предупреждавам ви, че съм изключително опитна екскурзоводка.

Тя увисна на ръката му и го дръпна неудържимо към себе си.

Настроението на Аугусто Балиер се развали и през дългата безсънна нощ се влошаваше все повече. След като внимателно прочете доклада, написан от Алварес, Балиер успя да погледне реалистично на въпросите, които трябваше да разреши, и на цялата объркана проблематика, свързана с тях. Този път работата беше сериозна. Не ставаше въпрос, както се беше случвало вече много пъти, да запуши устата на трима-четирима екзалтирани представители на пресата, които бяха започнали глупава сензационна кампания срещу някои от неговите производства. Налагаше се да се противопостави на цяла международна организация с широка популярност, на Комитета за защита на планетата, който се беше обявил категорично против най-амбициозния, най-скъпия и най-доходния проект на компанията „Балиер“ – производството и пласмента на истиола – „първото действително евтино гориво“, „истинското разрешение на всички енергийни кризи“, „горивото, чието резерви няма да се изчерпят никога“, както гласеше рекламата, изготвена от Балиер... Ставаше дума за синтетичен продукт, получен по химически път от групи макромолекули. Този продукт според резултатите от анализите, които побърза да разтръби Комитетът за защита на планетата, създаваше в процеса на синтезиране неусвоими отпадъци от триста до четиристотин процента повече в сравнение с полученото количество продукция... Някакви твърди отпадъци от рода на шлаката, които нямаха ни най-малко приложение и чието отстраняване изглеждаше, по мнение на самите специалисти от компанията „Балиер“, по-скоро проблематично... меко казано.

Комитетът за защита на планетата бе заплашил да направи политически въпрос и да издействува от всички правителства в света категорична забрана на продукта, ако не се гарантира пълно унищожаване на отпадъците... което дори и да бе възможно, се оказваше страшно

разхищение. Разбира се, да се накарат правителствата (много от тях участваха непряко в сделките на многонационалната компания) публично да обявят категорична забрана на продукта, пък било само и принципно вето върху пласмента му, беше до голяма степен спорно, но щетите, които можеше да понесе в този случай компанията, бяха големи. А вече бяха похарчени повече от сто милиона долара за проучването и подготовката на производството на продукта и за построяването на първите заводи за синтез.

Позоваваха се на екологията. Екологичното равновесие на планетата, твърде нарушено само по себе си, отново бе в опасност. „Сякаш някога наистина е съществувало такова равновесие“, измърмори Балиер.

В единадесет часа сутринта, когато влезе в заседателната зала, двадесет и шестимата членове на Дирекционния съвет се бяха вече събрали и разговаряха. Възцари се пълна тишина. Балиер огледа присъстващите и забеляза, че пред всеки лежи копие от доклада. Беше наредил да го размножат набързо още в ранните часове на деня. Поне теоретически бяха в течение на проблема. Седна.

– И така – каза той – вече сте се запознали с положението. Или поне би трябвало да сте се запознали. Така че няма да се спирам на подробностите. Имаме два изхода. Да зарежем производството на истиол, да загубим сто милиона, да изпуснем възможността компанията да получи неவிждано досега разширение и същевременно да лишим света от един контролируем източник на енергия, обикновен и евтин. Или да продължим, като посрещнем всички последствия.

През залата премина вълна от шепот. Един от съветниците вдигна ръка, в която държеше химикал:

– Смятам, че първият изход не бива дори да се споменава. Мисията на едно търговско предприятие е да произвежда, независимо от всички трудности, които могат да възникнат.

– Подкрепям Орви – каза друг съветник. – И вярвам, че всички мислим така. Но какви са последствията, с които ще се сблъскаме, ако продължим напред.

Балиер се отпусна на стола си.

– Знаех, че мога да разчитам на всички вас – той изрази общото съгласие седнал. – Именно това ще трябва да обсъдим сега.

Алварес бе удивен от пищното великолепие на платформата. Тази сутрин, когато започна да се разхожда напосоки сам, успя да види само

едно странно чудовищно струпване на блокове, куполи, улици, които приличаха на ровове, градини и хора, които се движеха напред-назад по плъзгащите се тротоари. Невероятен хаос, който го караше да се чувствуваше ужасно чужд.

После Кати му показа, че във всичко съществува ред. Платформите бяха сами за себе си самостоятелни единици. Основата им, дебела двеста метра, представляваше основите на града, неговите складове и недра. Във вътрешността им хаотично бяха струпани тръби, котли, контролни уреди... Високото, цилиндрично здание, което се издигаше в геометричния център на целия град, беше оста на платформата и поддържаше равновесието ѝ. Във вътрешността му се помещаваха енергийните системи, контролните уреди за поддръжка на екраните за регулиране на атмосферното налягане, а в най-високата му част се намираще главната система за контрол на града. Навсякъде около него в естествена хармония, в съвършено равновесие се намираха обитаваните зони.

Всичко беше изрядно чисто и хигиенично, впрочем така както хората бяха пожелали. На платформите нямаше смет; всеки ден един огромен товарен стратореактор минаваше да прибере битовите отпадъци и след като ги стриваше на прах, ги изхвърляше в една от морските бездни на планетата.

– Ние сме чисти – каза Кати. – Не сме като вас отдолу, дето замърсяват постоянно всичко – и отново се засмя; чувствуваше се горда, че живее в такъв свят, и усещаше непреодолимо желание да предаде, да сподели тази гордост с някого, който би се удивил пред него.

Алварес беше идеалният слушател; задаваше учудено въпроси, възкликваше, въодушевяваше се като дете. Заведе го до контролната кула и от най-високата ѝ остъклена част, предназначена за наблюдение, той се полюбува на панорамната гледка на цялата платформа. Беше необикновено и величествено. Показва му мястото на периферния блок, в който живееха те. „С частен трамплин за гмуркане от същата страна“ – настойчиво повтаряше тя. С Оливър се бяха настанили в една пететажна сграда, а до нея се издигаше друга, която обитаваха родителите ѝ, после още две – с канцеларии за управленческия персонал на компанията, а последната бе предназначена за приеми и за почетните гости. На Алварес дори не му мина през ума, че бе отседнал в хотел близо до кулата за централно управление и контрол. Беше логично да е така. Гледаше Кати, слушаше нейните шумни обяснения и тя му изглеждаше все по-чаровна.

– Нека бъдем искрени както пред самите себе си, така и пред другите – каза Балиер, като гледаше втренчено присъстващите. – В продължение на десетилетия светът само говори за неизбежното изчерпване на естествените енергийни източници. Първо бяха въглищата, после петролът, после пак въглищата. Водноелектрическата енергия стигна до предполагаемата точка на задоволяване на нуждите от енергия. Наложих да се откажем от традиционната термоелектрическа енергия поради изчерпването на горивата ѝ, а атомната създаваше ред допълнителни проблеми, най-незначителният от които бе скъпото оборудване. И ето че ние успяхме да предложим на света едно сполучливо разрешение, естествено и практически вечно: истиола. Безвреден продукт, който, без да създава и най-малка опасност от замърсяване, трябва само да бъде въведен в конвертор, за да достави огромни количества електрическа енергия. Светът можа да проучи цифрите: стойността на един конвертор е смешно малка, един цветен телевизор струва повече. Енергията, която доставя истиолът, се оказва за дадена мощност една трета от стойността на традиционната енергия и всеки може да се снабди с нея според нуждите си. По този начин се премахват мрежите за разпространение, проблемите във връзка с лимитите на мощността... всички неудобства на обикновената електрическа енергия. Можем само да се възхищаваме от предимствата на истиола.

– По дяволите цялата тази реторика – изръмжа някакъв дебел мъж, който дъвчеше нервно пура. – Балиер, всички знаем каква е същността на въпроса. Нека не се самозалъгаме. Обвиняват ни, че в процеса на синтезиране истиолът произвежда четири пъти повече отпадъци от своя обем, макар после полученият продукт да се изразходва напълно, като се превръща в енергия. Нападат ни, защото тези отпадъци не могат да се усвоят по никакъв начин; не се разпадат, не могат да се изгорят, нито да се превърнат в нещо полезно. Нека не си затваряме очите: това е нашият проблем. Въпросът, който поставя и Комитетът за защита на планетата.

Един висок, слаб мъж, с бледо, изпито лице се изкашля. После каза с пресипнал глас:

– Всички знаем, че това е вярно.

– Много добре, но какво искате да направим – изръмжа Балиер. – Разбира се, на път сме да създадем цяла серия вторични процеси, които да премахнат отпадъците още в процеса на синтезиране на продукта... Проблемът очевидно има някакво разрешение. Но каква ще бъде

реалната печалба от това. Всички вие сте прочели в досието, което ви бе предоставено, информация за различните предложения за унищожаване на отпадъците. Съществуват три възможни процеса с три различни степени на унищожаване. Най-евтиният от трите оскъпява истиола почти двеста процента и неговата ефективност е повече от спорна. Най-скъпият увеличава цената му приблизително с петстотин процента и никой не е в състояние да гарантира пълната му ефективност. Вижте, атомната енергия също би могла да бъде евтина, ако не поставяше неразрешимия проблем за мерките за сигурност и унищожаването на отпадъците. Истиолът притежава едно голямо предимство пред атомната енергия: отпадъците могат да се окажат голямо бреме, но в замяна никога няма да са опасни.

– Веднага не – обади се слабият мъж. – Но след време?

Настъпи продължително мълчание. Всички се спогледаха нерешително, в очакване някой да каже нещо, да даде изведнъж вълшебно решение. Накрая един мъж, унил на вид, изръмжа:

– Балиер, действуваме като глупаци. Не вярвам да си ни събрал тук, за да оплакваш заедно с нас глупостта на масите и злата ни участ. Все нещо ти е хрумнало в голямата кръгла глава, нали? И тъй, изплюй камъчето и да не губим повече време. Всички знаем много добре за какво ни дърпат.

Балиер въздъхна дълбоко.

– Добре, Хецел. Както винаги слагаш пръст в раната с присъщата ти деликатност, така че да преминем към същността на нещата. Накратко и без заобикалки, нашата алтернатива в положението може да се обобщи така: ако въпреки всичко решим да продължаваме напред и да пуснем истиола на пазара, с което, смятам, всички сме съгласни, можем да тръгнем по два пътя. Искам да вземем тук окончателно решение кой от двата ще изберем. Единият е да приемем изискванията на Комитета за защита на планетата.

– Комитетът за защита на планетата иска истиолът да бъде обявен за отровен продукт и дори да не се започва производството му – отбеляза дебелият мъж.

Балиер отхвърли забележката, като енергично махна с ръка.

– Решихме, че няма да говорим за това – каза той. – Никой не забеляза, че в нито един момент не пристъпихме към гласуване. Един от пътищата, повтарям, е да приемем изискванията на Комитета за защита на планетата и да подложим производствения процес на истиола на ефективна вторична система за пречистване и унищожаване на отпадъците.

Както всички знаете вече от досието, което имахте възможност да прочетете, това ще оскъпи нашия продукт от двеста до петстотин процента и ще премахне с магическа пръчка конкурентноспособността ни. Досега работихме експериментално с истиола, докато подготвяхме кампанията за пускането му на пазара. Хвърлихме всички сили за развитието на основната характеристика на продукта: истиолът, освен че е чист, е много евтин източник на енергия, най-евтиният на пазара. Всички вие знаете много добре какво ще се случи, ако кажем сега, че цената на нашия евтин продукт трябва да се увеличи пет пъти. Разумно ли е да поемаме такъв риск?

– Добре, може да поставим въпроса пред масовия потребител – каза младият мъж, който присъствуваше тук единствено заради брака си с дъщерята на собственика на осемдесет и седем процента от акциите на компанията.

Балиер погледна намръщено зет си.

– Хората са прекалено емоционални – изръмжа той. – Не може да се преговаря с тях, ако в същото време група сантиментални глупаци им надуват главите с приказки за смъртта на птиците и растенията, за изчезването на рибите от морето, за производството на все по-големи планини от боклуци, за едно предполагаемо бъдеще на опустошение и смрад.

– Мисля, че именно тази характерна черта – емоционалността на хората, може да бъде нашето разрешение – обади се друг млад мъж с рядка права коса, чиито очи блестяха зад дебели стъкла в кръгла метална рамка. Балиер леко се усмихна. Гордееше се с началника на отдел „Развойна дейност“ и отдавна чакаше той да се намеси. Всъщност се беше погрижил да насочи постепенно разговора нататък, за да му даде възможност да каже онова, което очакваше да чуе.

– Да, Бил – насърчи го той. – Изглежда, имате някаква идея.

Младежът измърмори:

– Да, господин Балиер, може би не е точно идея, но... И тъй – той замълча за миг – смятам... Смятам, че подхождаме към въпроса погрешно. По-точно казано – побърза да добави, – тръгваме от погрешна точка, като приемаме тяхното виждане, когато в действителност точно те грешат. Добре – засмя се леко, – вие знаете много добре кои са те. Искам да кажа, че ни обвиняват за създаването на продукт, който с течение на годините може да доведе до недопустимо замърсяване на света – засмя се отново. – Претендират, че не знаят, че и без истиола светът е вече прекалено замърсен. Точно така се случва винаги: никога не се

действува навреме, нещата се провалят и неизбежно идва момент, когато се появява някоя изкупителна жертва, на чийто гръб се стоварват нападките за всички допуснати грешки. Мисля, че нашият погрешен подход се състои именно в това; обръщаме им прекалено голямо внимание, когато в действителност би трябвало да ги контраатакуваме енергично и да разобличим всичките им машинации.

– Но основният факт продължава да съществува – възрази слабият мъж с бледото лице. – Статистиките не лъжат: производството на истиол е в състояние да достави енергия само на една трета от населението по света, а ще произведе такова количество отпадъци, че за три години може да унищожи живота във всички води на планетата.

Мъжът се усмихна леко и убедително и небрежно нагласи очилата на носа си.

– И така, мисля, че това е само паника – каза меко той. – И сега водите в целия свят са толкова замърсени, че дори да не произведем нито един милиграм истиол, едва ли ще просъществуват повече от три години – широка усмивка откри зъбите му. – Мисля, че няма да ни струва кой знае колко, ако издирим статистики, които да докажат и това.

– Отдалечаваме се от проблема, който ни събра тук – отбеляза един от първите акционери в компанията, чието главно качество беше да не говори почти никога на съветите.

– О, не, не, не вярвам – каза началникът на отдел „Развойна дейност“. Имаше навика да употребява често думата „вярвам“, произнасяше я с патос, който не звучеше особено убедително. – По-скоро вярвам в обратното, все повече се приближаваме до него. Ще видите, че каквото и да предложим, ще се приеме, ако се окаже убедително. Единственото, което е необходимо, е да набележим широка кампания за проучване и спечелване на подкрепа. Именно това е направил Комитетът за защита на планетата, като ни е използвал за примамка. Но неговите доводи са реакционни и лесно могат да се оспорят. Не може да се спре процесът само като се набляга на отрицателните му страни. Винаги е имало такива, които в ужас са се хващали за главата: „страшните скорости на първите железници ще убият всички пътници“. Съгласен съм, съгласен съм, трябва да приемем, че всяка нова стъпка напред се заплаща. Но винаги е било така и това няма да ни спре никога. Защо? Защото предимствата, които ни предлага прогресът, винаги са по-големи от цената, която трябва да се плати за тях. И все още е така. Много глупаво ще е, ако не се възползуваме.

Той замълча. Присъстващите се спогледаха мълчаливо. Макар че

всички мислеха така, начинът, по който мъжът разглеждаше положението, заслужаваше вниманието им.

– Продължавайте, Бил – каза Балиер, вътрешно удовлетворен. – Вярвам, че имате нещо наум. Нали така? Споделете го.

– Точно така, господине – усмихна се Бил, забравяйки за първи път думата „вярвам“. – Ще видите, всички ние сме единомислещи, че щом се появи на пазара, нашият продукт ще се радва на голямо търсене. Той притежава многобройни качества: икономичен е, сигурен е, неговата употреба е лесна, оказва се удобен, има голяма мощност... и най-вече се пуска на пазара в чист вид. А това никой не може да ни оспори.

– Но процесът на производството му?... – каза бледият мъж.

– О, моля ви, да не бъдем пуристи! Процесът на производството на един продукт е нещо, което винаги остава при затворени врати. Ние предлагаме на хората нещо готово. Потребителят не познава почти никога процесите, които водят до получаването на стоката, която купува. Питаме господина, който пали цигарата си с газова запалка, какъв дълъг процес е довел до събирането на тази толкова чиста и удобна газ в запалката. Ако го направим, деветдесет и девет процента от хората няма да могат да отговорят, а и това ни най-малко не ги засяга. Тогава защо да се тревожим.

– Искате да скрием съзнателно от хората цялата отрицателна страна на проблема? – попита дебелият мъж.

– О, съвсем не! Вярвам, че разбирате какво искам да кажа. Нали, господин Балиер? – Той потърси подкрепата на председателя, който кимна енергично с глава. – Не искам да крия нищо, просто трябва да продължим играта с тях. Да не се защитаваме, да нападаме. Имаме работа с група идеалисти реакционери, които се опитват да спрат прогреса, позовавайки се на някои отрицателни страни на същия този прогрес. Да ги атакуваме, като покажем ясно позицията им на реакционери, и да наблегнем на положителните страни на проблема. Светът се движи от мнозинството, а Комитетът за защита на планетата е едно кресливо малцинство. Лесно можем да им затворим устата, ще ги доведем на наша територия, вместо ние да ходим при тях. Истиолът ще бъде необходим продукт, ако хората го търсят, искат, настояват за него. Да накараме хората да застанат на наша страна! Какво ще направят тогава онези... онези...

– Всичко това е много хубаво – измърмори дебелият мъж, – но как ще ги накараме да млъкнат?

– Много просто: ще убедим потребителите, че истиолът е

абсолютно необходим. Ще им вълпим, че новият продукт е безкрайно нужен сега, когато в света енергийните резерви са изчерпани, и че неговите вероятни отрицателни страни са доста по-маловажни, отколкото сигурните му качества.

– А как...? – започна Оливър и млъкна, като си даде сметка, че беше нарушил добрия тон.

– Много просто – каза младият мъж, сякаш отгатна целия му въпрос. – Като използваме умело рекламата. Един продукт от величината на истиола дава възможност да се организира рекламна кампания от голям мащаб, да кажем... един милиард долара. Печалбите ще покрият разходите по кампанията за по-малко от година и не вярвам да се нуждаем от повече пари, за да убедим цялата планета. Не мислите ли, господа, че това разрешение може да се окаже най-лесно осъществимо и най-задоволително за нашия проблем?

Алварес вдигна догоре ципа на стегнатия гащеризон и пое каската от ръцете на мъжа, който му я подаде. Трепереше леко, но това се дължеше на възбудата. Гледаше с крайчеца на очите си Кати, стройното й тяло, силно пристегнато от еластичния термопласт, лицето й, което, обрамчено от русите й коси, изглеждаше още по-мургаво. Изпитваше непреодолимо желание: не към нея, а към всичко, което тя представляваше: стройната ѝ фигура, сините ѝ очи, загорялото ѝ лице, усмивката ѝ, спокойното ѝ щастие. Тя олицетворяваше един свят, един начин на живот, едно желание, които там долу на Земята бяха известни само като изрза: отвъд облаците.

Цел, за която мечтаеха, копнеж, достижим само за неколцина избраници, макар и всички да бленуваха за това през целия си изтъкан от несполуки живот.

Подпомогнат от мъжа, Алварес вкара каската в предназначенията за целта халка. Той също винаги бе мечтал да бъде един от тези избраници.

– Никога ли не сте се гмуркали? – попита Кати, но веднага си даде сметка колко глупав беше въпросът ѝ и се засмя. – Не, разбира се, че не сте. Много е вълнуващо. Ще видите. Елате, подайте ми ръка.

Застанаха на трамплина и тя го хвана здраво за дясната ръка. Сякаш го разтърси електрически ток с нарастваща сила. „Аз съм глупак, помисли си той, че оставям да ме водят необуздани чувства.“ Тя регулира внимателно притока на въздух в своя костюм и му даде знак да включи радиостанцията и да направи същото.

– Когато скочим, ще усетите разтърсване при пресичането на силото поле, което поддържа атмосферното налягане в града. Ще забележите, че костюмът ви ще се произдуе, а може и ушите ви да писнат. Не се плашете. Контролните уреди на костюма ви ще се настройат автоматично към новите условия.

С непохватна, несигурна ръка Алварес извърши нервно всичко, което му показва Кати. Питаше се дали постоянният ѝ смях беше особеност на характера ѝ, или тя просто непрекъснато му се присмиваше. Но смяхът ѝ беше заразителен. Ръката, която бе хванала неговата, го стисна.

– Сега – засмя се жената. – Да скачаме!

Усети придърпването и пред бездната, която се разтваряше под краката му, го обля вълна от непреодолим ужас. Не скочи, а беше повлечен в празното пространство. Падна, без да е в състояние да контролира движенията си. Като пресичаха силовото поле на града, стомахът му внезапно се сви, ушите му писнаха и той си пое дълбоко въздух.

След няколко секунди вече можеше отново да контролира действията си. Тогава забеляза, че не пада, а плува във въздуха... или поне така му се струваше. Даде си сметка, че ръката на Кати не го държи вече, и се огледа ужасен. Висеше като в безтегловност във въздуха и леко се въртеше, отклонявайки се надясно, инстинктивно разтвори ръце и крака. А Кати, къде е Кати? Самотата го потисна за миг. После я видя наблизо, на около два метра разстояние да плува като него и както винаги да се усмихва. Тя сви малко тялото си и се приближи до него с учудваща лекота. Показа му какво трябва да направи, за да престане да се върти. Той изпълни указанията ѝ и при третия опит градът застана неподвижен над главата му. Тогава разбра, че наистина падаха, докато платформата сякаш се отдалечаваше над тях.

– Гравитационните регулатори контролират силата на падане и автоматично действат върху нея – осведоми го тя по малкия личен предавател на костюма си. – Но все още падаме бързо, в противен случай щяхме да се забавим много при слизането. Когато ви дам знак, натиснете ръчния бутон, за да прекратите падането и да спрете. Спомнете си какво ви казах на трамплина.

Алварес кимна утвърдително, макар, че всичко, което му беше казала за „гмуркането“ бе като мъгла. Преглътна мъчително.

– Д... да – изрече сподавено, защото си помисли, че тя може би не бе видяла кимването му.

Погледна надолу, от хоризонт до хоризонт се простираше огромно море от замръзнали облаци, които неспирно се движеха. Сякаш той

плаваше около тях, и сред неподвижността наоколо и те изглеждаха неподвижни. Но като ги гледаше втренчено, разбра, че облаците наистина се движат, като напредват и се отклоняват бавно. Кати и Алварес падаха плавно и той усети, че отново беше започнал да се върти. Опита се да противодейства на движението, както му бе показала Кати, но този път само усили въртенето. Припомни си кадрите от филми, които беше виждал по телевизията – хора, които, докато падаха, изпълняваха в пълен синхрон балетни движения и се прокле, че е толкова тромав. Помъчи се да запази спокойствие и да не се нервира.

Накрая успя да овладее отново движенията си.

– Харесва ли ви? – попита Кати.

Кимна утвърдително и преглътна. После си помисли, че тя сигурно не беше видяла кимването му.

– Прекрасно е... – прошепна той.

И почувства отново нестихващата завист, която гризеше сърцето му от онзи първи, далечен миг, когато беше на осем години и когато учителят обясни на всички ученици от класа какво представляват платформите. Тогава за първи път осъзна напълно, че на света има човешки същества, по-щастливи от другите, има облагодетелствани класи и че правата, придобити по рождение за едни, бяха недостъпни за други, които се бяха родили без късмет.

– Платформите – беше казал учителят, повтаряйки за кой ли път урока си – са само още една крачка в логичната еволюция на класовото разделение на обществото. Те са нещо не само необходимо, но и неизбежно.

– Но не е справедливо – възрази един от учениците. – Именно от тях сме наследили този мръсен свят, в който живеем, и те нямат право да го напускат сега.

– О, да, имат това право, винаги са го имали – беше се засмял учителят и този смях бе наранил до смърт Алварес. – Що се отнася до удобствата и сигурността, богатите и силните са били винаги много по-напред от бедните. Първо построили замъци, затворили се в тях със своите близки и оставили отвън онеправданите. После, когато започнали да се раждат големите градове, те запазили за себе си красивите квартали, в които не допускали хора извън тяхната класа и положение. Когато градовете започнали да се превръщат в мегаполиси и да стават свръхнаселени, те първи се върнали на село, като избягали от заобикалящата ги среда, която вече не ги удовлетворявала. Ние бяхме от другите, с по-малко късмет, и сме вървели винаги след тях, преследвайки ги, търсейки

за нас същото, което те бяха постигнали. Накрая те винаги са ни го оставяли, защото са намирали нещо по-добро. И когато простолюдието започна масово да се връща в селата, те му позволиха защото бяха намерили ново място за живот, единствено за хората от тяхната класа: бяха построили платформите.

– Впрочем ние също ще отидем там – беше извикал той предизвикателно. – Имаме право да отидем!

– Разбира се, момче, никой не ти го оспорва! Ще отидем, тъй както имахме право да влезем в замъците и оградените имения и да ги превърнем в градове, а после да преследваме богатите в селата и да вървим винаги след тях по пътя, който те си бяха проправили. Но тогава те ще са изкачили ново стъпало и ако ни оставят платформите, то ще е, защото са намерили нещо по-добро... защото мястото, където живеят сега, вече няма да ги удовлетворява. Знаеш ли, момче? Някой ден ще разбереш, че съм имал право. Ще видиш как, когато замърсяването достигне недостъпните днес замъци на техните платформи, те на драго сърце ще ни позволят да ги вземем като орди жадни грабителни и ще основат нови империи в други светове...

Да, спомни си всичко и сега не му оставаше нищо друго, освен да признае, че този мрачен, дълбоко огорчен учител от детството му е бил прав. Защото се говореше, че на Марс и Венера вече изпращали космически кораби с екипажи със задача да основат постоянни колонии и тези експедиции се финансирали не от правителствата, а от големите тръстове на многонационалните компании, които ръководеха икономическия живот и политиката на Земята.

Стигнаха до облаците. Алварес потъна с лекота в една неосезаема маса от памук и дъхът му секна. Изведнъж всичко около него изчезна и той виждаше само безброй бели валма, които скриваха цялата гледка.

Когато в каската му прозвуча гласът на Кати, внезапно испита страх.

– Гравитаторът, сложете го на нула! – сподавен весел смях последва думите ѝ.

Стъписан и ядосан, той се подчини. За няколко мига капчици обсипаха визьора на каската му. Вместо да се стичат, те се издигаха бързо, като че ли всмуквани от незнаен вятър, който духаше вертикално. После спряха и застинаха досущ като дребни перли.

Той се огледа разтревожен, без да вижда нищо.

– Кати – извика. – Кати?

– Не се движете – каза тя. – Ще дойда при вас.

Настъпи мълчание, а после отядно една неясна фигура изплува сред памука. Той се поизплаши. После, като видя привлекателното лице на жената, се успокои.

– Хайде, елате с мен – му каза тя. – Ще стигнем до дъното – тя наблегна на последната дума.

Дръпна го надолу. С учудваща сръчност боравеше с копчетата на колана си. Алварес послушно се остави да го водят: беше прекалено удивен от всичко, за да може да изрече нещо, макар че дълбоко в себе си желаше да пита за хиляди неща. Белият памук около него потъваше неусетно в сянка, потъмняваше, обагряйки се в тъмносиви оттенъци.

– Това е от промяната на вятъра – обясни Кати, без той да я пита. – Никога не знаем до каква дълбочина ще се промени цветът, а понякога дори се обзалагаме. Забелязали ли сте, че през последните години долу вали много по-често? Това са същите тези частички под формата на суспензия, които, хванати в облаците, образуват един вид катализатор на водната пара. А пък и замърсеният слой става все по-плътен и в същото време пропуска все по-малко слънчеви лъчи, така се стопля по-силно горният слой и се улесняват валежите. Знаете ли? Тук, горе, имаме специална метеорология. Облаците трябва да се наблюдават много внимателно, за да се знае дали платформата да се издигне, или да се спусне, или пък да се отклони, за да избегне центъра на някоя буря. Метеоролозите на платформата изпълняват дяволски сложна задача. Разбира се, за това са много добре платени.

Кати направи завой, заобикаляйки една доста тъмна и като че ли малко омазнена част от облаците. Алварес се остави да го влечат.

– Понякога – продължи тя – разполагаме платформата в края на зона от бури и наблюдаваме как се развихрят природните сили. Трудно е да откъснеш поглед, повярвайте ми: удивително е. Човек се чувства нищожен пред тази гледка. А понякога се гмуркаме и в циклонални области. Разбира се, за това са необходими голям опит и много смелост; доста опасно е. Вижте, вижте, вече стигаме дъното.

Облаците бяха с наситен мръсносив цвят. Не виждаха абсолютно нищо, дори собствените си ръце. И изведнъж облаците изчезнаха. Беше толкова неочаквано, Алварес се разстрои. Сега той отново се носеше в пространството; над главата му внезапно изникна мръсносив покрив, а малки островчета от сивкав памук плаваха около него. Там, на дъното, много ниско, сред блестяща мъгла, смътно се очертаваше някакъв пейзаж... Земята. Пое дълбоко въздух и дъхът му пресекна от страшното усещане, че всеки миг може да полети надолу с ужасна скорост. Кати се

засмя високо, сякаш долови целия му ужас. Той се почувствува толкова жалък, че му се доплака от яд.

– На всички ни се случва. Когато за първи път стигнах до дъното, крещях от ужас повече от десет минути. Изпаднах наистина в истерична криза. Оливър каза, че никога не е виждал човек, който, така да е загубил контрол над себе си; удари ме няколко пъти и чак тогава млъкнах, знаете ли? – Гласът ѝ прозвуча доверително. – Това не можах да му го простя никога...

Усещаше се особено тук – покривът, който бе изникнал внезапно над главата му, а по-нататък, там долу, безкрайно далече, съзираше обезобразената Земя, потопена, отразена от странна мъгла. Очите му спряха инстинктивно на висотомера: три хиляди метра... Кати разбра погледа му.

– Можем да слезем до хиляда метра – каза тя, – нашите апарати са сигурни до тази височина. Но, признавам ви, че след като човек стигне веднъж дъното и види пейзажа долу, престава да се вълнува. Не си струва да се слиза повече.

Алварес не отговори. Пред очите му се простираше тъжният, мрачен свят, който приличаше на старец и му причиняваше огромна мъка. Думите на жената определяха ясно действителното положение. За нея дъното беше краят на облаците, там свършваше нейният свят. Отдолу беше друга вселена; нещо, което не я засягаше. А онзи презрян свят беше негов, светът, в който му бе писано да живее. Когато всичко стане необитаемо, казваха хората с вечния песимизъм на безсилните, ние също ще трябва да отидем там горе, на платформите. Няма да имаме друг изход. Но той помнеше думите на своя учител, изречени преди толкова години, и си мислеше, че когато това се случи, те, другите, елитът, привилегированите, също щяха да си заминат; щяха да отидат още по-далече да търсят по-чисти хоризонти, оставяйки им изсъхналите останки от нещо, което някога е било красиво. Защото, когато повърхността на планетата стане съвсем необитаема, платформите ще бъдат само втори вариант на това, което е сега онзи далечен подводен свят. А бариерата между двата свята ще продължава да съществува и винаги ще има едно дъно, което ги разделя.

– Да се връщаме – прошепна той, като усещаше стомаха си свит на топка. – Моля ви!

– И тъй, ето каква ще е нашата непосредствена политика по този

въпрос – каза Балиер и в гласа му прозвуча диктаторска нотка. – Трябва да се покаже на хората, че истиолът е не само необходим, но и жизненоважен за оцеляването на цивилизацията. Ще организираме гигантска кампания, за да се осъзнае този факт. На първо място, и това го възлагам пряко на вас, Бил – той кимна леко с глава към началника на отдел „Развойна дейност“, – ще действуваме като разтревожени за съдбата на съвременния свят и ще им покажем, че той загива, лишен от други енергийни източници, които да заместят „агонизиращите“, традиционните. Ще договорим за нас по един час седмично във всеки един от двадесет и трите национални канала на Световизия. Компанията Юнайтедс Артистс може да осъществи планирането на сериите, ще поговоря с Оскар, не може да ми откаже. Ще трябва да подберем добре заглавията: „Свят без енергия“, „Ентропия“ или нещо подобно. Не, „Ентропия“ не става. Хората няма да разберат какво искаме да им кажем. Накрая сериите от програми с предупредителен характер, твърде различни по стил и съдържание, но чрез които ще покажем на света това, което неизбежно ще сполети обществото ни до десет години, ако се изчерпят източниците на енергия. Бил, оставям на вас разгръщането на цялата кампания: програми, анкети, информации, драматизации... накрая всичко, което сметнете, че е подходящо. Имам ви доверие.

– Необходимо е да всеем известна паника сред масите.

– Паника ли? – Дебелият мъж, който, изглежда, лека-полека се беше унесъл, се стресна изведнъж. – Няма ли да се получи обратен ефект?

– О, не, напротив, ако съумеем да дозираме нещата – рече Бил на един дъх. За секунда, изглежда, се разкая, че бе навлязъл в територията на Балиер, но продължи да говори: – Когато втълпим на хората идеята, че без енергия всички ще измрем от изтощение: затворени фабрики, недостиг на светлина, липса на средства за съобщения, ограничения в радиото и телевизията... И тъй, когато те осъзнаят, че енергията е жизнено необходима за оцеляването ни като цивилизация, ще приемат истиола като истински спасителен сал. Тогава ще можем спокойно да пуснем нашия продукт.

– Точно така – завърши Балиер. – Ще премерим добре крачките си. Щом създадем благоприятна обстановка, ще се притечем на помощ на хората като спасители на цивилизацията. „Истиолът ще прогони страха от изчерпване на енергията далече, далече, далече...“ Ще трябва да ни прегръщат и да ни целуват, сякаш сме спасили живота им – засмя се леко той. – Знаете ли? Смятам, че би трябвало да предприемем още една стъпка в кампанията и да предложим г-н Ернбауч за Нобелова награда

за химия. Не мислите ли? – Мъжът, когото споменавах, разчорлен и унил, беше седял мълчаливо през цялото време, а сега се размърда неспокойно на стола си. – Вещество като истиола не се изобретява всеки ден.

– Във всеки случай има нещо, което не ми харесва – каза Оливър, барабанейки леко с върха на молива си по масата. – Как може компанията „Балиер“ да покровителствува серия от програми на Световизия с очевиден рекламен характер. Мисля, че веднага ще разкрият нашите намерения.

Балиер се усмихна с раздражение.

– Моля ви, мили Оливър – каза той с меден глас. – Ако идеята не беше моя, щях да запитам кой глупак те е напъхал в Дирекционния съвет на компанията. Кой и кога е твърдял, че компанията „Балиер“ ще покровителствува публично някаква кампания от този род? – тъжно поклати глава. – Имам пълно доверие във вас, Бил. Оставям ви да направите подробно проучване на всички етапи на кампанията и да предприемете от днес нашите първи стъпки. Както винаги ще ми давате седмичен отчет за успехите. Нали?

– Но всичко това не решава главния ни проблем, господин Балиер – каза мъжът с бледото лице. – Аз отговарям за заводите производители. Зная много добре аргументите на Комитета за защита на света и трябва да ви кажа, че имат право. Не можем да си позволим прекалено голям оптимизъм: отпадъците от нашето производство ще ни задушат въпреки всичко за много кратко време.

– По дяволите – изръмжа Балиер. – Слушайте, Кол, не можем да си позволим лукса да увеличим цената на истиола, докато потребителите не са го почувствували като необходимост, а още по-малко при опасността от забрана на производството му поради невъзможност да се унищожават отпадъците от него. Разбира се, вие сте упълномощен да създадете постоянна група за проучвания, която да потърси евтино разрешение на проблема за отпадъците в рамките на една разумна цена, разбира се, и да монтирате всякакви филтри, пречистватели и... всичко, което смятате за необходимо. Ще получите незабавно бюджет за разходите, разрешени по тези съображения. Не се тревожете – ще имате известна икономическа свобода. И ако по-нататък, въпреки всички наши усилия, които ще се постараем да положим, хората от Комитета за защита на планетата продължават да ни преследват... И така, след като изнесем един път продукта на пазара, винаги ще можем да направим отстъпки и да съобщим на масовия потребител, че по вина на някакви си

кресливи копелета сме принудени да...

На сцената, под прожекторите, една двойка и един доберман представяха обичайния еротичен номер. Алварес го беше виждал безброй пъти там долу и никога не го беше харесвал, но сега, тук, откриваше известна разлика. Не знаеше каква точно; може би лек нюанс в поведението им, в жестовете, в позите, може би някаква открояваща се изтънченост в предизвикателството, разлика, която съществува между смелостта и грубиянството. Усети, че Кати постави небрежно ръка върху неговата. Той нежно я стисна. Може би възбудата от всичко преживяно през деня или пък от алкохола го караха да се чувствава необикновено смел. Тя не отдръпна ръката си.

– Какво правиш там долу? – попита изведнъж тя. – Работиш в предприятието, нали?

Откакто се бяха върнали, се обръщаше към него на „ти“; бе му заговорила на „ти“ с безразличие, сякаш не отдаваше никакво значение на това, а той се изпълни с дълбоко удовлетворение.

Помисли за отговора, който трябваше да ѝ даде. Трябваше да ѝ каже, че беше просто един изпълнител от втора ръка... и че ако баща ѝ бе възложил именно на него подготовката и предаването на доклада, то бе просто защото не се доверяваше прекалено много на координационния управител, докато той, макар и едва от година, бе засвидетелствувал явно абсолютната си преданост към предприятието. Каква ли щеше да бъде реакцията ѝ? Поколеба се.

– И тъй, аз... – започна той и спря. Изведнъж започна да се смее. А защо да не ѝ каже всичко, ясно и точно? Забелязваше, че между тях се установява известна близост. Защо да не бъде искрен и да ѝ разкаже всички свои копнежи и несполуки, всички безсмислици, които се въртяха в главата му, също както тя му бе дала да разбере по различни поводи колко малко значеха за нея отношенията със съпруга ѝ.

Каза ѝ го. Говореше сякаш на себе си, стараше се да не я гледа, втренчен в ръката, която стискаше леко между своите ръце, галейки я нежно с крайчеца на пръстите си. Каза ѝ го, сякаш подлагаше съвестта ѝ на изпитание, чувствуваше се жалък и смешен заради думите си, а дълбоко в себе си усещаше огромно облекчение.

За негова изненада тя, която беше винаги готова да се смее, този път не се засмя. Вдигна поглед и разбра, че тя го гледа втренчено, а очите ѝ бяха озарени от съчувствие. Тя положи и другата си ръка върху

неговите и от този жест лъхаше близост и топлина. Гръмнаха аплодисменти и лампите светнаха. Раздразнен, Алварес осъзна, че тук не бяха сами. Започна нов номер. Дуо садомазохисти. Алварес запали нервно цигара. Започваше да се разкайва, че бе издал по такъв начин всички свои желания и несполуки, а за нея сигурно всичко бе само низ от глупости.

– Не е толкова трудно да се стигне до платформите – каза изведнъж тя и Алварес си даде сметка, че мълчанието между тях бе прекалено дълго. – Знаеш ли? Това е само въпрос на пари. Една важна длъжност в предприятието като това на баща ми, солидна заплата, известен успех в сделките. Въпросът е само икономически, понякога дори е забавно човек да си го помисли. Там, долу, хората си въобразяват, че да живееш на платформата означава да си преуспял в живота. Не чак толкова. Само показва, че човек печели достатъчно пари. Огледай се. Ако прецениш всички, които са се събрали тук, ще видиш, че повечето от нас струват много по-малко от тебе. Но сме имали по-голям късмет. Аз например имам късмета да бъда дъщеря на важна фигура в едно предприятие. Оливър е имал щастието да успее да ме прелъсти, когато съм била само едно глупаво момиченце с богат татко. А на много други заслугите са по-нищожни. Казваш, че най-голямото ти желание е да стигнеш до платформите. Добре, първата крачка вече е направена. Сега се намираме на една от тях. Не мисли, че останалото е толкова трудно. Убедена съм, че ще го постигнеш.

Алварес погледна към сцената, не можеше да я гледа в очите. В ритъма на натрапваща се музика жената стенеше и се гърчеше, а мъжът плющеше с камшик. Боядисаните голи тела блестяха като обсипани с пайети. Почувствува, че Кати стиска силно ръката му.

Погледна девойката.

– Всъщност развлеченията на платформата са също тъй скучни, както и онези долу. Нали? Хайде, да вървим! Зная едно място, където можем да пийнем няколко чашки и да поговорим в най-интимна обстановка.

Половин час по-късно в нейния апартамент той чувствуваше как Кати стене и се задъхва под тялото му, докато той целуваше, галеше и мачкаше мургавата, ухаеща, почти идеално гладка кожа. Алварес започна да си мисли, че може би мечтата му наистина не е толкова далечна, както си бе представял досега. И когато проникна в нея с цялата сила на многобройните си желания, неудовлетворявани в продължение на дълги години, той вече не притежаваше само женското тяло, което се

изживаше под него, а цял един начин на живот, един свят, една система. Притежаваше платформите. И това засили мъжествеността му.

Алварес взе куфарчето с документите, което му подаваше Балиер, и го претегли леко на ръка, като си даваше вид, че не проявява особен интерес към него. Видя, че има две ключалки, и предположи, че е заключено. Почувствува известно разочарование.

– Вие сте честен и действен човек, – Алварес – каза Балиер, като го потупа леко по гърба. – Доказахте го вече няколко пъти и особено сега с изготвянето на отчетния доклад. Компанията се гордее много с вас и мисля, че би трябвало да ви възнаградим както подобава. И тъй... длъжността, която заемахте досега в компанията... не смятам, че отговаря на заслугите ви. Знаете ли, вчера предложих на съвета да бъдете назначен за изпълнителен директор на пазарите, с ранг на координационен управител... И моето предложение бе прието единодушно. Официалното ви назначаване ще стане след няколко дни, но исках лично аз да ви съобщя приятната новина.

Той извади цигара от златната си табакера и я запали. Посегна да прибере табакерата отново в джоба си, обаче си даде сметка, че е постъпил нетактично, отвори пак табакерата и предложи цигара на Алварес, който отказа с леко движение на ръката, усещайки, че е сякаш в безтегловност.

– Честността и предаността ви към компанията удовлетворяват всички ни – продължи Балиер, сякаш се чувствуваше задължен да произнесе реч. – Още отначало участието ви в решаването на този проблем беше чудесно, достойно за похвала. Разбира се, надяваме се, че ще можем да разчитаме на вас при деликатни и отговорни задачи. Проблемите, както знаете, едва започнаха и се нуждаем от способни и енергични хора. Разбира се, изобщо не се тревожим по този въпрос, но трябва да действваме с известна предпазливост, нали знаете намаляването на световното напрежение, терористичните организации... И тъй тук, в това куфарче, е досието с всички заключения, до които стигна съветът, и насоките, които трябва да следваме. Разбира се, става дума за информационен отчет; вижте, тук са ключовете.

Алварес едва сега забеляза двете златисти ключета, които звънтяха на един ключодържател в ръката на мъжа.

– Разбира се, не е необходимо да ви казвам, че вие като... хм, изпълнителен директор на пазарите, задължително трябва да познавате

съдържанието му. Мисля, че можете отлично да свършите това, докато се връщате там долу: в самолета никой няма да ви безпокои. Доверявам се... Доверяваме се на вашите способности и на високия ви критерий. Сигурни сме, че ще стигнете много далече. – Той сякаш обмисляше думите си. – Да, много далече.

Придружи го до пистата, като разговаряше за незначителни неща. Алварес сякаш плуваше сред облаци от памук, както когато се бе гмуркал заедно с Кати, усещайки онази прекрасна безтегловност във всичките си клетки, преди да проникне в грозотата и в сивотата.

Вървеше до Балиер към машината.

– Добре ли прекарахте тук? – попита изведнъж Балиер, като рязко смени темата на разговора. – Разбрах, че през тези три дни дъщеря ми е била ваш гид. Радвам се. Кати е прекрасно момиче. Жалко, че се ожени за този мухльо Оливър. Момчетата като Кати се нуждаят от мъже като вас. Разбира се, всичко може да се оправи в живота...

Придружи го до стълбичката на самолета и му стисна горещо ръката. Преди да влезе в машината, Алварес крадешком хвърли поглед наоколо. Щеше да се радва, ако види Кати, но, разбира се, тя не беше тук. Обърна се за последен път към Балиер.

– За мен беше чудесно, че прекарах тези три дни тук, господин Балиер – каза той, – и съм ви много благодарен за...

Балиер махна с ръка.

– О, недейте. Нуждаем се от хора като вас и когато ги срещнем, не ги изпускаме. Заемете се с въпроса заедно с другите служители и ме осведомявайте чрез Бил (познавате Бил, нали) или лично за всяка появила се новост. Съгласен ли сте?

– Разбира се, г-н Балиер. Напълно съм съгласен.

Вратичката се затвори след него. Докато пилотът палеше двигателите, Алварес видя през илюминатора как Балиер се отправя към изхода на пистата. За момент се намръщи. Знаеше, че го бяха използвали, че искаха той да им служи като марионетка. И Балиер, и Кати го бяха използвали, всеки с лични мотиви. Но, това не го засягаше. По цялата планета всички бяха постоянно използвани, манипулирани и единственото, което се променяше във всеки отделен случай, бе онова, което човек получаваше в замяна. До известна степен, помисли си хладнокръвно, той също ги използваше. Използуваше Балиер, за да се издигне, а Кати...

Престана да мисли. Не, Кати беше нещо различно. Знаеше, че за нея всичко бе само развлечение, средство за успокоение, мимолетно

освобождаване от скучния социален кръг, който понякога я потискаше. Сега най-вероятно тя не си спомняше вече за него. Но във всички случаи, каза си той, беше различно.

За първи път си даде сметка, че се чувствава по-сигурен в себе си. Машината излетя и когато напускате пределите на платформата, за момент сякаш застина във въздуха. Огромният град започна да се отдалечава с нарастваща скорост, докато стратореакторът описваше широк кръг, за да определи посоката си. После се устреми надолу.

Алварес погледна платформата, която сега оставаше точно над него с гладката си долна повърхност.

„Стоотици като нея плават на шир и дълж из целия свят“, каза си той. А се строяха още. И щяха да продължават да се строят, докато се заменят с междупланетни кораби.

Отпусна се в седалката си. Спомни си за последните думи на Балиер. Момичетата като Кати се нуждаят от мъже като вас. И после помисли: „Разбира се, че всичко може да се оправи в живота. Беше глупав съм – каза си той – но...“ И защо не? Може би тези три дни са били за нея само една авантюра, но те бяха оставили огнени следи в съзнанието му. А нима за него не беше една лудешка авантюра, тъй като само преди няколко години беше мечтал да се качи на някоя платформа и го бе осъществил. Чувствуваше се променен, вече не бе несигурният и комплексираният мъж, който се беше качил на платформата със същата тази машина. Сега беше друг човек.

– Отвъд облаците... – измърмори той гласно на себе си. Помисли за планетата, която агонизираше в краката му, и реши, че може да я прати в ада. Направи знак на стюардесата. – Донесете ми едно уиски. С много лед.

Извади ключовете и отвори куфарчето. Преди да вземе документите отвътре, погледна за последен път към платформата, която сега изглеждаше като неясно тъмно петно на небето.

После машината потъна в слоя облаци, а слънчевата светлина изчезна в тъжната сивота на света долу. Този свят нямаше да бъде вече негов.

Взе чашата от ръцете на стюардесата, отвори досието и се зачете.

Ако утре трябва да умрем

Пътят едва се виждаше под лунната светлина – досущ като сребриста лента, ограничена вдясно от червената линия на автоматичния контролен водач, който слабо блещукаше, подобно на кървава нишка. Нишката се къдреше и „стенеше“ на завоите, сякаш изведнъж щеше да оживее, а после замираще в плавното плъзгане по правите участъци. Суспензията охкаше тихо и създаваше усещането, че колата плава сред облаците. Стрелката на скоростомера се отклоняваше все повече – сто и седемдесет, сто и осемдесет километра. На всеки завой луната отскачаше от стъкло на стъкло, ту вляво, ту вдясно или назад, сякаш внимателно се взираше във вътрешността на автомобила.

– Свинско е да се живее – обади се Бони от задната седалка, а Роза доволно изръмжа в знак на съгласие.

Пабло плавно натискаше с крак педала на газта. Беше несъзнателно движение, въпреки че Алфонсо, този от факултета, веднага щеше да открие фройдистки противоречия. Усмихна се леко, без да знае защо. Изгледа накриво Ана, която седеше неподвижно до него, вдървена, вперила поглед в шосето.

Когато стигна двеста километра, предупредителната лампичка на автопилота светна и показа допустимата скорост.

– По дяволите, страхлива свиня – каза Пабло и изключи автомата.

Ана не откъсваше очи от пътя, сякаш бе хипнотизирана от криволинещата червена линия вдясно. „Глупачка – помисли си Пабло безжалостно, като отзвук от общото мнение. – Но въпреки това я покани на Събирането, кучи сине“ – упрекна се той веднага. Все още не знаеше защо точно го беше направил. А и не беше се трогнал достатъчно, за да провери. Обикновено не размишляваше често по този начин. Мнозина от другарите му говореха с презрение за нея, че никога не са я виждали по Събиранията, че рядко излизала с хора, че не искала никой да я вози с повече от двеста километра в час. Самата Роза изрази най-заклеймяващото мнение за нея – „Пфу, остави я, тя е от двадесетия век!“ А той я беше поканил да ги придружи. Отчасти заради облога между приятелите му („На бас, че никога няма да се осмелиш!“), отчасти от известно любопитство. („Сигурен съм, че ще откаже.“) Но беше сбъркал. Както и в момента, когато изключи автопилота. Тя не се опита да възрази. Продължаваше да си седи вдървено до него и да гледа втренчено

магистралата пред тях, по която профучаваха с повече от двеста километра в час на ръчно управление.

„Вълнение, породено от забраненото“, каза си той, като се подсмиваше вътрешно. Стисна здраво лоста за управление. Над двеста километра започваше опасността, авантюрата. Пилотът-робот е изключен, автомобилът се подчинява на ръцете ти и това вълнува.

Двеста и четиридесет километра. Как ти се струва, изостанала глупачко, дяволско изчадие?! Отдясно на колата шосето бе само искряща нишка с едва забележим цвят. На задната седалка Бони шепнеше нещо на Роза и леко промъкваше ръка под колана на панталона ѝ, а тя се усмиваше. Пабло погледна в огледалото и попита:

– Е, забавляваме ли се?

Бони отговори с безсрамно ръмжене. Роза се засмя малко пресилено.

Пабло погледна изпод вежди електронния часовник на ръката си.

– Днес е двадесет и трети, нали?

– Да – измърмори Бони. – Побързай, иначе няма да стигнем.

– Остават още седем минути, дръвнико. Мислиш ли, че не съм способен да измина четиридесет километра за седем минути?

Пабло натисна още по-силно педала на газта. Скоростомерът показваше двеста и седемдесет километра.

„Транзисторите на автопилота ще се пръснат на парченца, ако видиш това“ – помисли той и се разсмя. Почувствува неочаквана увереност в собствената си личност.

Ана седеше до него, без да помръдва, леко напрегната и гледаше очарована виещата се сребриста лента, морето вляво и надвисналата над главите им луна. Без да отдръпва ръцете си от лоста, Пабло се наведе и я целуна зад ухото. Забеляза, че тя едва доловимо се отпусна. Целуна я отново, по-силно и по-продължително.

Автомобилът се наклони два пъти рязко встрани, а после отново възвърна равновесието си.

Сградата беше от червени тухли, съвсем близо до пътя. Преди години я определяха като викториански стил, но сега беше само една развалина. Във всеки случай принадлежеше към епохата, предхождаща масовата индустриализация на строителството, модерната ера на готовите панели, сглобявани под налягане, което я превръщаше в предпочитан вид сграда от младежта. Лозунгът гласеше: „Добрите стари неща“. Ех,

да се потопим в миналото и да помечтаем.

Спря колата на входа, като за осем секунди се закова абсолютно неподвижно. Ана беше пребледняла, но не каза нищо. „Почакай, мръснице“ – помисли си той. Отвориха вратите и слязоха.

Почти всички постоянни посетители вече бяха тук: Нандо, Вики, Педро, Хуана, Тина, Луис... Камината беше запалена и само светлината от горящите цепеници осветяваше просторната стая, облепена с тапети в старинен стил. Старите картини и портрети бяха снети и заменени с големи плакати в крещящи тонове, които образуваха цяло пано на стената. Някъде все още се ценяха петната от смъкнатите картини заради промяната в цветовете гама на тапета. Едно петънце, съвсем отдалечено от другите, овално, ярко, показваше, че картината беше висяла дълго, преди да я махнат. „Портретът на дядо – каза веднъж Вики със смях, – образът на строителя и първия собственик на къщата“, а Нандо изтича да потърси изкуствената брада, за да разиграят комедия, но не намери; ядоса се и счупи пет-шест бутилки, а Събирането завърши с чудесно общо сбиване.

На отсрещната стена имаше дълъг барплот от абаносово дърво, имитация на плотовете на старите барове в Западните щати, каквито все още показваха в някои телевизионни филми. Нандо, домакинът, беше фанатизиран почитател на уестърна. Защото къщата, естествено, не беше обществено заведение. „Този вид заведения – казваше Улдрич – са язвата на обществото, т.е. покваряват невинната младеж.“ Улдрич беше мислител на мода сред младите, учител на новите поколения в периода между двете войни, нещо като Маркюс шестдесет години назад, преди да потъне в забвение и преди хората да започнат да го смятат за „демоде“, както се случваше с всички мислители, които се опитваха да отразят неволите на определена епоха. „Да се борим на живот и смърт с клубовете – крещеше той по манифестациите, в обществените паркове, на студентските събирания, – да се борим докрай с дискотеките, с местата за развлечения, където младежта трябва да се подчинява на установените норми и не може да прави каквото желае: да говори за политика, да чупи предмети, да взема наркотици, да се люби пред хората. Да се борим на живот и смърт с отживелите институции!“

Така бяха изгорени някои обществени заведения, а много други трябваше да бъдат затворени поради липса на клиенти. Младежките групи процъфтяваха и така се появиха Събиранията. Всяка Група си имаше Домакин, който беше Лидерът и ръководеше всичко, даваше предложения, организираше и направляваше протичането на

Събиранията. Домакинът трябваше да бъде най-смелият, най-дръзкият, най-бунтуващият се неконформист и освен това да притежава подходяща къща, хубава стара къща, в която да се събират всички, същинска „развалина“, но добре украсена и пригодена, за да се чувствава Групата удобно в нея.

Всички се бяха събрали. Днес имаше седемнадесет души: младежи и девойки. Броят им беше без значение, както нямаше значение дали са дошли сами или придружени от някого, дали са хомосексуални или хетеросексуални, дали принадлежат или не към Групата. Наистина нищо нямаше значение: всички Събирания бяха достъпни за всеки, при условие че заплати полагаемата му се част от разходите и се подчинява на специфичните норми, диктувани от Групата и по-точно от Събирането. Всички имаха право да участвуват или да не участвуват в игрите и развлеченията на колектива, да идват и да си отиват, когато поискат, и често, щом започнеше Събирането, се подреждаха по двойки и групички, според вкусовете и моментното настроение на всеки участник.

Все пак Събирането се организираше предварително. Това бе задача на Домакина и от по-големия или по-малкия ѝ успех зависеше неговата популярност, както и тази на Групата. В случай че претърпеше провал, Групата се разтурваше и членовете ѝ, разочаровани от безуспешното търсене на нови вълнения, биваха привлечени от появата на нов Домакин – по-обещаващ и с повече качества.

Щом забеляза, че Пабло влиза, Нандо се запъти направо към него. В дъното на стаята имаше голям плакат с девиза на Събирането. Черни букви на червен фон гласяха: „...ако утре трябва да умрем“, и зад тях, изрисувани в гигантската гъба на атомната експлозия, момче и момиче се любеха. Като се приближаваше към Пабло, Нандо загърби плаката и атомната гъба образува някакво смешно подобие на корона около главата му. Пабло прихна.

– Във форма ли си? – попита Нандо.

– Във форма съм – отвърна Пабло, обаче днес не беше съвсем убеден в това.

Бони и Роза се бяха насочили право към един ъгъл, където Роза прегърна нежно някакво слабо, болнаво момче, което беше в течение на всичко, а Бони поведе оживен разговор с русо, безцветно момиче в раздърпани дрехи. Нандо видя Ана и избухна в смях:

– Хей! Тази е нова! Откъде я изкопа?

Ана, объркана от непознатата обстановка, погледна към Пабло. Той я прегърна през кръста и я привлече към себе си, сякаш искаше да ѝ

вдъхне малко вяра, а всъщност целеше да покаже, че е негова собственост.

– Моя е – заяви той, давайки да се разбере, че няма да я отстъпи на друг.

Нандо изгледа Ана от горе до долу като човек, който оценява дадене на стока.

– Добре де, добре – съгласи се той. – Значи е новачка, а? – отново се засмя. – Трябва да я видим гола на някой терен.

Завъртя се встрани и без да отдава повече значение на случая, се заговори с друга групичка.

– Не ми харесва този човек – каза Ана рязко.

– Не му обръщай внимание – отвърна Пабло. – Той е гаден тип, но обикновено така се отнасят към новите. Всички сме минали по този път, а след време дори става забавно. Когато дойдеш на две-три Събирания, ще видиш, че изобщо няма да си спомняш за него.

Те се отправиха към бара и седнаха на две високи, неудобни столчета. Пабло извика с жест младежа, който изпълняваше ролята на сервитьор в това Събирание.

– Две от специалните – поръча той. – Да се погреем.

Момчето изгледа Ана преценяващо.

– Новачка, нали? – попита той. Пабло кимна. – Тогава двойни... Трябва много да се сгорещите.

В дванадесет и четиридесет и пет минути се събраха всички членове на Групата, които бяха обещали да присъстват. За наказание подхвърляха последните трима във въздуха цели десет минути и всички участваха в изпълнението на наказанието. Смееха се силно, а най-много самите наказани. Като се премятаха във въздуха, таванът и стените кръжаха около тях, а плакатите се размесваха без никаква хармония в странни комбинации: „Прави... Умирам... Войн... Любов... Нарк...“ Смеховете отекваха учудващо глухо в бледовиолетовите й стени, а избелялата рисунка на хартията се въртеше ли, въртеше. След наказанието на едно от момичетата му прилоша и то отиде до умивалника, за да повърне. На връщане мина зад бара, взе бутилка джин, извади тапата и отпи яко. Остави бутилката на плота и въздъхна дълбоко. Огледа се.

– Вие сте мръсни типове, но това ми харесва – каза тя. И отново надигна бутилката.

Започнаха с музика. Всички Събирания започваха с музика.

„Музиката дава тръпка, предразполага“ – казваше Улдрич. Ана, преодоляла първоначалния си страх, се чувствуваше малко по-добре. Около себе си виждаше другарство, непримиримост, движение, което ѝ вдъхваше нова увереност в самата нея. Освен това вече беше изпила три двойни специални. Взе да се пита как е живяла толкова време, без да се осмели да присъствува на нито едно Събиране. Чудеше се какво би правила през нощта, ако не беше приела предложението на Пабло. Вероятно щеше да си стои вкъщи, да вечеря със старите, да слуша тъпите им разговори, да гледа екрана на „глупостите“, да почете малко и да си легне. Усети, че главата ѝ е леко замаяна, но това нямаше значение. Пабло – високо, широкоплещесто момче, не особено привлекателно, но с известен чар, я придържаше деликатно и прегръдката му не показваше чувство за собственост, а беше топла, почти покровителствена. Тя склони глава на рамото му. „Добро момче е този Пабло“, каза си тя, въпреки че не го познаваше добре – със странните му мисли, библиотеката с книги на чужди езици и вечно зареяния поглед над обикновените неща. Не беше като останалите и вероятно затова се разбираха помежду си, тъй като и тя се различаваше от тях.

Почти всички танцуваха, плътно притиснати един към друг, докосваха се, възбуждаха се, милваха се. В началото музиката беше бавна. Бавната музика отпуска, подтиква към изповед, оформя двойките, приканва към следващите етапи на Събирането. Споделяха идеи, желания, мечти, макар сега ликьорът да ги беше позамаял. Тя подпираше глава на рамото на Пабло, шепнейки думи, които сама не знаеше какво означават. После нямаше да си спомня нищо от казаното, но това беше без значение. Важното за момента беше да говори, да излее всичко, спотаено в душата ѝ. Въпреки че вероятно не казваше нищо. Пабло слушаше...

Изведнъж музиката се смени. Неочаквано. Без преход.

Една от многобройните изненади на Нандо като Домакин: бързи и ненадейни смени на обстановката. Бавната музика, която приканваше към изповед, се удави в собствената си мудност и мигновено беше заменена от гърмящ ритъм, натрапчив и отчетлив, което накара телата да се отдалечат и ръцете да се разделят като при внезапно събуждане.

Нандо се беше качил на барплота и викаше много силно:

– Хайде, треперете, треперете! Трябва да треперите от възбуда! Потръпнете! Нека почувствуваме, че сме живи! Глупаци, огледайте се наоколо, вижте ме! Светът не съществува, съществуваме само ние! Треперете!

Той се свлече на колене върху бара с високо вдигнати ръце,

поклащайки тялото си в такт с музиката. В момент на необичаен проблясък Пабло се запита дали не разиграва комедия. Но не, Нандо си беше такъв. Това го правеше добър Домакин. Никога нямаше партньор, мъж или жена; винаги беше сам и увличаше останалите като диригент на оркестър, наслаждавайки се в самотата си на удоволствието на другите. На всяко Събиране изпаднаше по този начин в първия си оргазъм върху бара, с вдигнати ръце, викаше, крещеше и блъскаше останалите, а после настъпваше моментът, в който се сгромоляваше и риташе във въздуха, цапаше панталоните си, след което лежеше отпуснат, със зареян поглед, в продължение на няколко мига и после пак ставаше и продължаваше и така два, три, четири пъти на нощ. Сега ритъмът на музиката и думите на Нандо увлякоха всички, дори и самият Нандо беше изпаднал в екстаз. Пред него Ана гледаше за пръв път с блеснали очи.

– Хайде, треперете, треперете!... Танцувайте космическия танц! Огледайте се около себе си! Всички цветове са тук, всички цветове на вселената! Жълто, синьо, черно, виолетово, червено! Кръв, кръв! Треперете, треперете!

Това беше безумието на търсачите на емоции, на липсата на разум. Но Пабло не можеше да се включи в играта. Без да знае защо, тази нощ не му се удаваше. Имаше нещо, което го спираше, някакъв странен студ, усещането за нещо недобро. Пламъците от камината хвърляха червени отблясъци по всички лица; от смесицата дим, пот и парфюми въздухът ставаше задушлив, с особен мирис... Подуши. Тамян. Нандо беше изгорил тамян в камината. Голям мръсник. Беше добър Домакин, но правеше номера.

Ана танцуваше пред него почти механично, покорена от внезапната промяна на музиката, сгърчена, забравила всичко, което я заобикаляше, вгълбена в себе си.

Той я стисна силно за ръката и я привлече към себе си. Нещо странно витаеше във въздуха. Никога досега Нандо не беше почвал Събиранията така изведнъж.

– Ела – каза той.

Ана сякаш се пробуждаше от сън. Не го последва, беше повлечена. Пабло разбута двойките и си проправи път до бара. Нандо, чиито ръце опираха в тавана, продължаваше напевния си монолог.

– Нандо – извика Пабло. Хвана го рязко за нагръдника.

– Нандо! – И още по-силно: – Нандо!

Нандо понижи глас и сведе поглед. Тогава Пабло разбра. Музиката продължаваше да звучи и хората се движеха из салона, индивиди без

всякаква връзка помежду си освен въздуха, който дишаха, и кълченето, което ги завладяваше. Тамянтът изпълваше главите, изпълваше, изпълваше.

– Нандо – каза Пабло. – Ти си свиня! Опил си се!

Очите на Нандо изглеждаха празни. Не беше свалил ръце. На панталона му, до копчалъка, се открояваше голямо петно. Той се усмихваше безумно.

– Да – каза той. – О, да. Много е хубаво да се опиеш.

– Имаш ли наркотици?

– Да.

– За Събирането ли ги донесе?

– Да.

– Дай и на мене!

Нандо погледна за миг към Пабло, без да разбира. Продължаваше да се усмихва.

– Дай ми! – изкрещя Пабло.

– О, да, естествено. Ти също искаш. Справедливо е. Всички искат. Така е справедливо. Добре, добре. Ще намерите горе, в стаите. Оставих ги върху нощните шкафчета. Да има за всички. Постарах се да има за всеки от нас.

Пабло пусна Нандо. Хвана отново Ана за ръката и я задържа след себе си. Нандо пак се втрени в тавана, без да спира монотонното си бръщолевене. Музиката в момента беше ритмична и натрапчива вариация, изпълнявана от синтезатор, бас и китара, все една и съща, все една и съща.

– О, господи, чуи ни! – казваше Нандо, докато Пабло се качваше по стълбите, влачейки след себе си Ана. – Чуи ни, твоите роби искат да забравят! Виж ни! Дотегнал ни е светът, всичко, дори и ти. Виж ни!

Стаята беше малка: четири голи стени, нощно шкафче, рогозка. Тапетите бяха подобни на тези от долния салон, но може би не така избелели. Затвореше ли се вратата, зад нея се появяваше натрапчивият плакат с кървавочервения фон, гигантската гъба и думите „...ако утре трябва да умрем“. Беше се превърнал в девиз, девизът, който Улдрич беше предложил на разочарованата младеж: „Няма значение какво правим днес, ако утре трябва да умрем!“ Беше почти като знаме, като раздиращ вик на едно тъжно, мрачно и отчаяно поколение, родено от войната и предопределено за друга война, без цели, без стремежи, без стимул за

живот.

На нощното шкафче се мъдреше бутилка с някаква течност, вероятно вода, две чаши и две бели капсули. Размерите на розгката бяха точно за двете тела.

Пабло взе капсулите и подаде едната на Ана.

– Какво е това? – попита тя.

– Забрава – отговори Пабло. Напълни две чаши с течността от бутилката. – Вътре има бял прах, изпий го!

– Наркотик ли е? – полюбопитствува Ана.

– Не – каза Пабло. – Забрава. Ти пожела да дойдеш, нали? Ако искаш да останеш тук с мене, изпий това и ела. Ако ли не, отивай си. Слез долу или изчезвай вкъщи, но се махай отгук.

Той отвори капсулата и изсипа съдържанието ѝ на езика си. След това отпи глътка от течността, после още една, но по-голяма.

Седна на розгката.

– Искаш ли? – обърна се той към Ана. – Ела! Тук, до мен.

Ана пак се поколеба. После отвори капсулата и повтори движението на Пабло. Изпи две глътки вода като него. След това седна на розгката с кръстосани крака и впи поглед в очите му. Видимо трепереше.

Пабло протегна ръка и леко я погали по бузата. Ана се усмихна свенливо, сякаш се боеше от нещо. Пабло я привлече към себе си. Тя легна до него и се отпусна, а той я целуна нежно по устните. Бяха сухи и тръпнещи, но топли. Усмихна се и я целуна по-силно. Тя отговори на целувката му. Той започна да разкопчава блузата ѝ.

Докато я събличаше, стаята чезнеше малко по малко от погледа ѝ.

Плуваха бавно в празнотата, голи, вкопчени един в друг, сякаш бяха едно тяло сред безкрайността. Любеха се. Тя стенеше едва доловимо, а той се силеше и чувствуваше болка едновременно с любовта. Имаше кръв, въпреки че не знаеше откъде и защо.

Плуваха и около тях имаше само цветове. Приказна цветна симфония, опиянение от цветове. Ана вече не стенеше, а го гледаше и се усмихваше, а усмивката ѝ караше тялото му да трепери. Притисна я до себе си.

– Лудетино, видя ли? Това е най-хубавото нещо на света, раят, щастието. Гледай, наблюдавай около теб. Съзрцавай истинската вселена, общността на нещата. Гледай и се наслаждавай, в това се състои пълното щастие, което никога не ще постигнем.

Главата ѝ се въртеше, всичко наоколо беше водовъртеж. Планетите се изгубваха изведнъж: непознати светове, в които може би страдаха

общества от милиони индивиди – тук евреи, там – негри, по-нататък – жълти, тук – мъртви, там – умрели приживе. Общества, които се разпадаха, прогнили в основите си, изградени от гнусни пари; големите предприятия със сделките си за милиони, производителите на оръжия или онези, които хвърляха бомби, търгуваха с петрол и зад лъскавите абаносови маси обричаха на бавна смърт милиони човешки същества, не така щастливи като тях. Същите, които определяха кой, къде и кога трябва да умре. Но всичко отминаваше ниско долу и се изгубваше в пространството, отдалечаваше се с голяма скорост, а те оставаха сами със себе си, вечни в безкрайността, неизменни. Всичко се губеше далеч, все по-далеч и по-далеч.

– Ана, Ана, искам да забравя.

И можеше да забрави. И забравяше. Всичко чезнеше и оставаше само горещото тяло на Ана, цялото в пот и парфюм, и цветната симфония наоколо, и дъхът ѝ, който го даряваше със странно блаженство. Притискаше я силно, веднъж и още веднъж, и двете тела се сливаха в едно, и тялото на Ана беше прозрачно, а цветовете проникваха през порите ѝ и я превръщаха в огромен калейдоскоп. Нямахме светове, а само цветове, човечеството беше забравено, цялата вселена бе заключена в тях, в щастието им, изключително голямо, и в благополучието на вечността.

Така минаваха часове, дни, месеци, години, векове може би. Докато внезапно всичко започна бавно да се разпръсва. Престанаха да плуват. Световите се върнаха, цветовете се губеха като светлините в театъра, когато осветителите ги изключват една след друга. Пабло простена. Не, не трябваше да позволява всичко да изчезне. Не биваше да свършва. Там беше щастието, но то се изплъзваше от ръцете им като пясък. Не можеха да продължават да плуват, трябваше да се събудят за действителността, а тя беше тъжна, грозна, мрачна. Не искаше да се връща. Ана, Ана...

Около него цареше непрогледен мрак.

Пабло отвори очи.

Цветовете на стената бяха мръсни, светлината – бледа. Огромното кухо око на атомната гъба ги наблюдаваше свирепо: „ако утре трябва да умрем“. Беше плувнал в пот. Погледна към нощното шкафче. Господи, капсулите бяха празни!

Ана лежеше на рогазката до него, по гръб, със затворени очи, изпотена, а по слабините ѝ имаше кръв. Той погледна часовника си: откакто се качиха, бяха изминали два часа, но за него бяха само няколко секунди. „Не бе справедливо“ – каза си той. Съвсем не бе справедливо. Трябваше да започнат отново, да опитат пак. Не можеха да изпуснат рая.

Стана, като се стараеше да не докосва Ана. Той също беше изцапан с кръв. Била е девствена, господи! Пабло се чувствуваше ужасно зле. Заклатушка се към нощното шкафче. Отвори някакво чекмедже. Вътре имаше книга, Библията. Някой остроумник, прокле го той. Хвърли я настрана. Издърпа останалите чекмеджета. Нямаше друга капсула. Изруга още веднъж, но този път гласно.

Излезе гол от стаята. Коридорът беше облепен със същия тъмен позибелял тапет. Всички врати бяха затворени. Открехна първата. На рогазката имаше двама: той лежеше по гръб, а тя необуздано го пришпорваше. На нощното шкафче се виждаха две празни капсули.

В третата стая нямаше никой. Взе двете капсули и излезе в коридора. Когато се върна в стаята, Ана беше седнала на рогазката. Очите й бяха зачервени и леко подути, сякаш още не се беше събудила напълно, и се разглеждаше изумена. На горната й устна блестяха малки капчици пот.

Щом видя Пабло, тя извика силно, скочи и трескаво го прегърна, като силно се притискаше до него.

– Ужасно беше, Пабло, ужасно – прошепна тя. – Много се изплаших.

За нея това беше неприятно пътешествие, но Пабло не я слушаше. Отстрани я леко и я хвана за ръката.

– Ела – каза той. – Ще го повторим.

– Не – промълви тя, съпротивлявайки се на дърпането. – Не – тялото й потрепери.

Пабло приближи до рогазката и се обърна. Показа двете капсули в ръцете си.

– Виж, имам още. Хайде отново да забравим. Необходимо ми е пак да забравя.

– А на мене не – каза Ана. В очите й се четеше молба, а по лицето й – болка. – Моля ти се.

Пабло остана неподвижен няколко мига, като гледаше ту нея, ту капсулите. Ръката му леко трепереше. Очите му се спряха на твърдите й гърди, талията, опръскания с кръв член. Потръпна. „Още малко и ще повърна“, помисли той. Стисна силно капсулите между пръстите си, бавно, садистично, докато ги счупи и усети как белият прах се плъзна по пръстите му. Приближи, клатушкайки се, до шкафчето, напълни една чаша догоре и я изпи на един дъх. Отново я напълни и пак отпи. После се обърна.

Ана седеше на предишното място и го гледаше втренчено. Лицето

й се бе сгърчило в неопределена гримаса. Пабло пристъпи към нея с широко разтворени ръце. Ана се сгуши на гърдите му и силно го прегърна. Той имаше чувството, че тя тихо плаче.

– Идиот – измърмори, без да знае дали го казва на себе си или на нея.

Останаха няколко секунди така, неподвижни, прегърнати, усещачи топлината на голите си тела, всяка гънка на кожата си. Пабло почувствува, че отново се възбужда.

– В дъното на коридора има баня – каза той. – Да отидем да се измием и да се облечем, а после ще се върнем долу. Съгласна ли си? – в гласа му нямаше упрек.

Пред него стоеше голяма чаша. „За забрава“, беше казал той на сервитьора. Но сервитьорът вече беше пиян. Когато на някого от Групата му дойде редът да сервира на Събиране, той обикновено се напиваше още в началото. Донесоха му някаква неповторима гадост. Пабло плисна чашата в лицето на келнера, прескочи бара и се обслужи сам. Две големи чаши, пълни догоре. Подаде едната на Ана, без да изпуска другата от ръката си.

– На екс – каза й той.

Пабло изпи чашата си до дъно. Като видя, че Ана не се докосва до своята, изръмжа нещо.

– Трябва да я изпиеш – повтори. Това е единственото, което ще ти попречи да повърнеш.

Ана взе чашата, но я остави на барплота.

– Зле ми е – каза тя. Лицето й леко се изкриви.

– Нормално е за първи път – успокой я Пабло. Започваше да съжалява, че я беше довел. Чувствуваше се отговорен за нея, а не обичаше отговорностите. – Не се безпокой, след два часа ще си съвсем добре. Хайде, не се втелявай и я изпий!

Ана се насили и с три големи глътки изпразни чашата.

Пабло махна с ръка на сервитьора.

– Донеси още!

– Не, благодаря – каза келнерът с полупразна чаша в ръка. – Лицето ми не поема повече мръсотия.

Ругайки под нос, Пабло отново се качи на бара. Взе наслуки четири бутилки и ги подреди пред чашите. Върна се на мястото си.

– Всичко това нас чака – каза той на Ана, като сочеше бутилките. – Какво мислиш да правиш, да стоиш като тъпачка ли?

Ана го погледна само за миг. Право в очите.

– Защо е всичко това? – попита тя изведнъж.

Пабло не реагира веднага. Беше взел две бутилки и размесваше съдържанието им в чашите. Не отговори.

– Защо, Пабло? – повтори тя. – Защо?

Чак тогава Пабло схвана смисъла на въпроса. Взе си чашата и забеляза, че ръката му леко трепери. Остави я отново на бара. Подпря се с лакти на плота, поклащайки тялото си.

– Защо ли – повтори той като ехо. Не беше въпрос, а по-скоро потвърждение. – Питаш ме защо идвам тук, опивам се с наркотици, пиянствувам и се държа като глупак?

Ана не отговори. Пабло се обърна с гръб към бара, облегна се на плота и застана с лице към салона. В дъното огънят в камината гаснеше. Той описа широк кръг с ръка, сякаш да обхване всичко.

– Не е ли по-добре да попиташ тях?

Вече никой не танцуваше. Звучеше нежна, почти мистична музика. На Пабло му се стори, че я разпознава: Бах, в аранжировање, който беше запазил до голяма степен истинската музикална стойност. Или може би музика Зен? Нямаше значение. „Тази свиня Нандо знае да урежда нещата“ – помисли си той.

Мнозина се бяха качили горе. Двойки, групички, самотници. Беше въпрос на вкус, на душевно състояние. Понякога човек желае да сподели нещо на четири очи с някой друг, понякога се нуждае от шум и хора около себе си, а друг път егоистично не се интересува от никого на този свят и иска да остане сам със самотата си. Понякога...

Няколко двойки седяха или лежаха на пода в различни пози. По мозайката със старинните мотиви се бяха образували локвички от обърнатите бутилки. Гаснещите пламъци в камината бяха почти единственото осветление на помещението. Нандо лежеше наред салона с лице към тавана, с разперени ръце, с разтворени крака, ококорен. Беше в безсъзнание. Някой беше разкопчал панталона му и се виждаше отпуснатият му член. До ръката му се търкаляха три празни капсули.

– Не питам тях – каза Ана. – А тебе!

– Мене? – Пабло се засмя безрадостно. Взе една бутилка и пи направо от нея. После я подаде на Ана. Тя поклати отрицателно глава. – Защо искаш да знаеш какво мисля за това? Аз съм същият като тях, знаеш ли? Както и ти. Ако не си, защо се съгласи да дойдеш? Знаеше какво означава „Събиране“, нали?

– Ако приех да дойда с тебе – каза Ана и в гласа ѝ прозвуча болка, – то е, защото ми се струваше, че си по-различен. Всички се примиряват

с някои условности: малко музика, малко секс, малко наркотици. Освен някои. Като Нандо, като тебе. А това е защото се замисляте, нали?

Пабло не се смееше вече. Беше изключително сериозен. Поклати глава, сякаш искаше да проясни мислите си.

– Да – прошепна той. – Вярно е. Понякога неколцина от нас се замислят. Но точно затова идваме на тези места и организираме Събиранията. Виждаш ли афишите? Те ни карат да приемем действителността, която ни заобикаля, карат ни да мислим. А после пием, тъпчем се с наркотици и спим с някого или онанираме и за кратко преставаме да размишляваме. Знаеш ли колко е хубаво да не се замисляш дори и за миг? Човек е щастлив, безкрайно щастлив. Въпреки че щом се върнеш към действителността, разбираш, че щастието е било мимолетно. Но когато си тръгваш отгук, обръщаш гръб на афишите и изглежда, че не те засягат толкова. А това ти позволява да издържиш още малко.

– Аз не се почувствувах щастлива – промълви Ана.

– „Пътешествието“ ти беше неприятно. Беше напрегната, изнервена. Съжалявам, аз не знаех... – той си спомни за сгърченото ѝ лице и за изцапаните с кръв слабини. Облегна се, сякаш искаше да смъкне товара от раменете си. – Улдрич го е казал, ние сме поколение без цел. Връстници сме на една война и непрекъснато живеем под угрозата от друга. През целия си живот виждаме само локални войни, потенциална заплаха за това, което може да се превърне за двадесет и четири часа в световен пожар. Никой не гарантира, че утре някой луд или екзалтиран тип няма да натисне копчето, което ще задейства механизма. Върху главите ни ще се изсипят бомби или пък ще ни дадат пушки и ще ни изпратят в някой разкалян окоп... Мнозина смятат, че това е чисто пораженческа литература, че Улдрич е психопат, че трябва да мислим за нашето бъдеще. Да мислим – той прехапа устни. – Ние сме поколение без корени, манипулирано от некомпетентни личности, които се интересуват само от подновяването на четиригодишните си мандати и се ръководят от икономическата изгода, надхвърляща умствените им възможности. Намираме се в задънена улица. А искат и да вървим напред с темповете, които те ни определят, докато си разбием главите в стената.

Пабло сръбна по-голяма глътка и пресуши бутилката. Захвърли я на пода.

– Да, имаш право, някои от нас мислят. Струва ми се, че всички мислим в определен час от деня, когато се разголваме пред самите себе си. Но по дяволите, това не ни служи за нищо. В един момент младежта опита да се разбунтува, да продължи по своя път и да се противопостави

на установената власт. Създаде се протестно движение, което обхвана целия свят. Случи се след катастрофалната война в Югоизточна Азия: Виетнам, Кампучия или някъде другаде. Беше опит, достоен за похвала, но той не постигна целта си. Скоро го забравиха, защото обществото е твърде силно и въвлеча всичко в своята инерция. Малцината, които се вкопчиха отчаяно в убежденията си и пожелаха да продължат докрай личния си път, залиняха в самота, докато умрат. Затова Улдрич казва, че не съществува възможност за нов „бум“ от страна на младежта. Обявяват го за пораженец, а пък всъщност той е реалист и показва истинското състояние на нещата. Не можем да направим нищо, Ана, освен да се отдадем на опиятите и да се опитаме да забравим. Да забравим, че непрекъснато ни ръководят, разтърсват, манипулират, че сме направлявани по координати, срещу които не можем да се борим. Казват ни, че още не ни е дошло времето, че за нас е рано, че трябва да чакаме, че светът е още тежен. А какво правят със света? Оставят го да гние и дори ускоряват този процес. А когато удари нашият час, ще наследим само развалини и разруха. Тогава ще бъде твърде късно да се направи нещо, твърде късно да се опитваме да продължим пътя си, ако сме имали такъв някога. И ще сме преживели много години в равнодушие...

Млъкна. Прекара ръка по лицето си, усещайки изведнъж, че говори несвързано. Ана се бе втреничила в него мълчаливо, без да мигне, сякаш искаше да отгатне какво се крие зад думите му: възжеления, пропаднали надежди, чувство за безполезност. Пабло се постара да събере мислите си.

– Да, Ана, често мисля, а това всъщност е най-лошото, което мога да правя. Затова, както много други, както всички, които съзнават какво става наоколо, аз бягам от себе си и намирам утеха в един изкуствен свят, където забравям меката си. Другият изход е смъртта. Но щом свърши всичко и се върна към действителността, става по-лошо. Точно тогава разбирам съвсем ясно, че се въртим в омагьосан кръг, че на тяхна страна е силата, а на наша – желанието и че те приемат държанието ни, защото не им причиняваме никаква вреда, но са готови да ни смажат веднага, ако им се удаде случай; тогава отчаянието ми е безкрайно – както сега, и няма упойващо средство в света, колкото и силно да е то, което да ме накара да забравя. Искам да умра, да умра, разбираш ли, вместо да продължавам да живея в този свят, който се разпада, в това прогнило общество, в което сме само пушечно месо, роби, годни да се бият на някой далечен фронт и когато се наложи, да убиват безпричинно някого, когото дори не мразят. Не желая да чакаме покорно и да

събираме пепелта от това, което е бил светът някога; или пък да се опитваме да изградим отново нещо, за което знаем, че не може да бъде спасено. Виждаш ли онези афиши? Те са израз на мъката ни, оправдание за действията ни и затова знам, че всъщност, са лъжа, защото няма разумно оправдание за постъпките ни освен тревогата, а думите „ако утре трябва да умрем“ приличат на екран, който отразява като огледало нашата безпомощност, нашето бягство. Понякога си мисля, че това вероятно е организирана кампания от страна на системата, която цели да ни изолира, за да не ѝ създаваме проблеми, неподлежащи на разрешение, защото са твърде стари.

Той отново замълча. Разбираше, че не беше казал каквото искаше. Беше издал само смущението си, стремежа си да стигне до нещо, за което знаеше, че е свръх силите му. Самият Улдрич многократно го беше споменавал: именно тази обърканост на идеите беше породила преди години бунта на хипитата. „Вие сте съвкупност от органи, а в света побеждава само разумът. Владее се с ума, а не с вътрешните органи.“ А точно вътрешните органи ги боляха.

Погледна към Ана. Изглеждаше замислена, сякаш искаше да проумее нещо от заплетените му думи. Той я погали нежно по бузата. Тя наведе глава встрани и притисна ръката му между шията и бузата си. Пабло се присегна и я притегли към себе си.

– Бих желал да ти обясня по-добре, Ана – прошепна той, – но това е нещо, което ме гнети. Прекалено много огън има в главата ми и лед в сърцето ми.

– Разбирам те – съгласи се Ана. – Но мисля, че тук не е мястото, където можеш да подредиш мислите си. Да си тръгваме, моля те!

Пабло остана неподвижен няколко секунди. Изведнъж си даде сметка, че думите на момичето и случилото се през нощта разбудиха нещо в душата му и някакво внезапно решение, неясно, смътно, бавно го завладяваше целия. Стана. Огледа се.

– Къде са Бони и Роза?

– Остави ги – каза Ана. – Да си тръгнем само двамата.

– Не – отвърна Пабло. – Ние ги доведохме.

Ана повдигна рамене. Пабло започна да обикаля из стаите и да ги търси. Намери ги близо до камината. Бяха легнали на пода, със затворени очи, а Бони, полунадвесен над Роза, стискаше едната ѝ гърда. Пабло леко побутна с крак Бони в ребрата и коленичи до него.

– Ние си отиваме – рече той. – А вие?

Бони отвори очи, премигвайки. Махна ръката си от гърдата на Роза.

Тя, без да поглежда, хвана ръката му и пак я сложи на предишното ѝ място.

– Точно сега ли? – промърмори Бони. – Но най-хубавото още не е започнало.

– Ние си отиваме – настоя Пабло. – Ако искате да се върнете с нас, ще ви чакаме въл.

Той се изправи. Запъти се към Нандо, който седеше с кръстосани крака и скръстени ръце, и пусна в джоба му няколко банкноти – своя дял от разходите. Нандо изпсува.

Пабло се върна при Ана и я прихвана през кръста, а тя се притисна до него. Прохладният въздух ги освежи малко. Той се почувствува по-уверен в себе си.

– По дяволите светът! – изруга, без да знае точно защо.

Влязоха в колата. През това време Бони излезе от къщата и повлече след себе си Роза, която се препъваше, опитвайки се да си обуе обувките, и високо се смееше. Пабло запали двигателя. Изчака ги да се качат. После рязко потегли.

Пътят едва се виждаше под лунната светлина – досущ сребриста лента, ограничена вдясно от червената линия на автоматичния контролен водач, който слабо блещукаше, подобно на кървава нишка. Нишката се къдреше и „стенеше“ на завоите, сякаш изведнъж щеше да оживее, а после замираще в плавното плъзгане по правите участъци. Суспензията „охкаше“ слабо и създаваше усещането, че колата плава сред облаците. Стрелката на скоростомера се отклоняваше все повече: сто и седемдесет, сто и осемдесет километра. На всеки завой луната отскачаше от стъкло на стъкло ту вляво, ту вдясно или назад и като че ли внимателно се взираше във вътрешността на автомобила.

– Не те разбира – говореше Бони от задната седалка, докато Роза разкопчаваше ризата и плъзгаше ръка по гърдите му. – Какво постигнахме? Изпуснахме най-хубавото от Събирането. Нандо ми каза, че е приготвил страхотна изненада за втората част, когато всички ще са мъртвопияни. Е, разбира се, ако се върне от пътешествието си.

Пабло не отговори. От време на време поглеждаше в огледалото. Роза се беше навела над скута на Бони и по движението на главата ѝ и по изражението на Бони не бе трудно да се отгатне какво върши тя. Пабло си помисли, че е нормално момиче, може би малко простовато, но активно във всяко едно отношение. Беше ходил с нея на много Събирания,

по двойки или групово. Виктор, интелектуалецът на Групата, бе казал, че тя е чист динамит, самата чувственост, жена, с която можеш да се извисяваш и да слизаш, и пак да се извисяваш, прототип на идеалното момиче за приятно прекарване на времето, верен изразител на настроенията на младежта от епохата. Но сега, като я гледаше как работи активно и всеотдайно върху Бони, Пабло изпита странно отвращение.

Ана не е такава, помисли той. Погледна я с крайчеца на окоото си. Вече не нервничеше и не наблюдаваше шосето. Гледаше го и от очите й струеше светлина. Спомни си, че преди време, преди много време бе открил същата светлина в погледа на Роза. Дали това не означаваше, че пътят е неизбежен, че всички крачат по една пътека, вървейки по следи-та на другите. Еднаква ли беше съдбата на всички?

„Трябва да е от капсулата“, реши той. Или от пиенето. А може би и от двете едновременно. Започна да губи представа какво бе говорил на Ана, бяха останали само бъркотията от идеи и усещането, че трябва да се направи нещо, че е наложително да се направи нещо за спасяването на света. „Спасяването на света“, изсмя се той. Старо, утопично понятие за мечтатели и неудачници. Сякаш светът можеше да се спаси.

Лампичката на автопилота светна, показвайки пределната автоматична скорост. Като ругаеше наум, Пабло изключи автоматичното управление и хвана лостовете.

– С пълна скорост! – изхълца Бони зад гърба му, достигайки в същия момент до оргазъм. – ААХ!

Роза вдигна глава, изчисти устата си и се засмя.

Беше се изсипал слаб дъжд и платното на улицата се покри с рядка кал, от което пътуването стана още по-вълнуващо. Не знаеха точно къде отиват, но това беше друг елемент от играта. Да бягаш без цел, беше още един начин за бягство. Пабло настъпи педала на газта. Двеста и тридесет километра. Двеста и петдесет. Двеста и шестдесет.

– Пабло – каза Ана.

– Какво?

– Мислиш ли, че човек наистина може да избяга от действителността?

Той не проговори. Стисна здраво лостовете за управление, като се опитваше да си припомни всичко случило се тази нощ на Събирането. Но колкото и да се мъчеше, в паметта му се бяха запечатали само две сцени: Ана, легнала до него на рогозката след симфонията от цветове, и Нандо, проснал се също наред салона, с кръстосани крака, скръстени ръце и широко отворени очи, и три празни капсули до дясната му ръка.

Нандо. И той беше изживял период на депресия като него. Пабло много ясно си спомняше и това, докато ритмично движеше лостовете, за да следва леките завои. Нандо го бе споделил веднъж на едно Събиране, когато Пабло се чувствуваше твърде самотен. „Всички прекарваме такъв период понякога – му беше казал той. – Важното е да успееш да го преодолееш.“ Той го беше постигнал. „Но – помисли си внезапно – на каква цена?“

Думите на Нандо от онази вечер бавно изплуваха в паметта му. И си спомни с изненада, че бяха съвсем същите несвързани глупости, които беше надрънкал на Ана там, в къщата, тази нощ. Мислите му се избистряха, подреждаха се, свързваха се неумолимо помежду си. И сега думите на Нандо придобиваха друг смисъл. Точен и ясен смисъл, спотанил се дълбоко в сърцето, който нараняваше, нараняваше, нараняваше, борейки се да излезе изпод бъркотията от желания ѝ несполуки.

Те бяха загубено поколение, както сполучливо бе определил Улдрич. Но не бяха единственото. Преди тях имаше много други и още толкова щяха да дойдат след тях. Всяка световна катастрофа притежаваше своето. Част от това поколение се приспособяваше, други се отделяха, а трети бяха отстранявани. А светът не загиваше. Все повече се рушеше, но продължаваше да съществува. Сега ясно си спомни думите на Нандо, блясъка в очите му, стиснатите юмруци:

– Не знам как да ти обясня, Пабло, но трябва да се направи нещо. Трябва да ги спрем. Нуждаем се от някой, който да застане начело, да ни подтикне да се опълчим срещу установената власт и да я свалим, ако се наложи. При необходимост аз...

Красиви детински утопии. Нандо, водачът на младежта, лидерът, който щеше да поведе всички към победата. Нандо, който сега лежеше наред салона на собствената си „разруха“ и се тъпчеше непрекъснато с наркотици, опитвайки се да забрави нещо, за което знаеше, че никога, никога не ще може да забрави, защото то се бе впило с нокти и зъби в най-съкровената му същност.

Вярваше ли наистина във всичко това? Оставаше ли му достатъчно надежда, за да продължава да вярва, или мислите му бяха само спонтанно отражение на мислите, втълпявани на цялата объркана младеж? Изведнъж разбра, че в душата му цари само огромна пустота. Тя беше като голям резервоар, в който се събираха идеите на останалите; противоположни по характер, те се смесваха и объркваха, взаимно се нападаха и се унищожаваша. Подобно на бездънна каца, на проядено дървено буре. Затвори очи. Господи, господи!

– Пабло – изрече Ана, сякаш бе отгатнала бурята в душата му.

– Само двеста и осемдесет километра – изръмжа Бони от задната седалка. Роза продължаваше да лежи по гръб на коленете му, а Бони галеше тялото ѝ почти машинално. – Хайде, Пабло, покажи на какво си способен! Така, напред!

– Дда! – изписка Роза, като движеше ръката на Бони по най-възбудимите части на тялото си. – Напред!

Пабло почувствува, че в този миг нещо се пръсна вътре в него. Ръцете му бяха като парчета лед върху лостовете за управление. Вземаше завоите с голяма скорост и механизмите на колата скърцаха, стържеха, виеха. Той се освобождаваше, разбираше, че се освобождава от всичко, което го гнети. А в душата му оставаше само студенина и мрак. И всичко това беше просветлението – разбра той. Човек може да мисли разумно само когато душата му е съвсем опустяла.

– Съжалявам, Ана – промърмори той. – Съжалявам.

– Пабло – рече Ана.

Шосето вече не беше сребриста лента, а само подвижна неясна линия с кървавочервена нишка отдясно.

– Сбъркали сме – каза Пабло. – Заблуждаваме се да търсим оправдание на постъпките си, без да знаем, че единственото оправдание е страхът ни от сблъсъка с действителността. Ние сме духовно опустошени, Ана. Напълно опустошени от обществото и в нас вече няма абсолютно нищо.

– Пабло – повтори Ана.

– Улдрич е прав. Тази прокълнатата еврейска свиня винаги има право, обаче ние го разглеждаме само през призмата на страха, който изпитваме. Има ли значение какво правим днес, ако утре трябва да умрем? Това е единствената философия, която важи за нашето време. Трябваше да го разберем по-рано.

– Пабло – каза Ана.

– Слушай – отвърна Пабло. – Това е крайна философия. Тя има по-голямо въздействие от ликъора, от наркотиците, от кое и да е друго средство, което се стремим да намерим. Тя означава окончателна забравя, ясно ли ти е, Ана? Ние сме безсилни, но в наши ръце е властта да приключим с всичко. Не схващаш ли какво иска да каже Улдрич, не разбираш ли, че никой от нас не е в състояние да го проумее? Няма значение какво ще правим днес, няма никакво значение.

– Това – промълви Роза с прегракнал глас, като движеше ръката на Бони между бедрата си. – Няма значение.

Скоростомерът показваше триста километра, абсолютната пределна скорост. Пабло натисна с все сила педала на газта в отговор на вътрешното напрежение, което изпитваше. Пътят едва се виждаше.

– Гледай, Ана – внезапно рече Пабло. – Виждаш ли шосето? Пълно е със завои също като нашия живот. Но завоите са пречките, които спъват движението ни напред. Правата линия е най-добрата. Винаги е било така и така и ще бъде.

– Пабло, моля те.

Там, отпред, пътят рязко извиваше наляво.

– Правата линия – повтори Пабло. За пръв път в живота си той беше съвсем наясно с всичко.

– Пабло – извика Ана.

Тя се опита да раздвижи лостовите за управление, но ръцете на Пабло бяха сякаш от стомана. На задната седалка ръката на Бони потъваше в тялото на Роза, а вятърът отнасяше думите му:

– Дда! По права линия!

Завоят беше над тях. Ана изкрещя. Пабло беше приковал поглед напред. За пръв път съзнаваше, че върши нещо. Лека усмивка се плъзна по устните му. Чу се съвсем тихо скърцане, когато автомобилът изтръгна предпазната система. Той грациозно се превъртя за няколко мига във въздуха. Долу вълните равномерно се разбиваха в скалистия бряг. Колата застина за секунда в празното пространство, сякаш поддържана от невидими конци, а после полетя в салтомортале.

На задната седалка Роза крещеше от удоволствие. Беше стигнала до оргазъм.

Инспекторът с мъка се изкачи догоре. Гадеше му се. Може би от зловонието на четирите ужасно обгорени тела в автомобила. А вероятно – помисли с полицейско хладнокръвие той – имаше значение и фактът, че току-що бе привършил с вечерята, когато му съобщиha за катастрофата.

– Карали са най-малко с триста километра в час – поясни полицаят, който разглеждаше счупената ограда. – Няма никаква следа и по земята. Не са натиснали спирачката. Дори не са променили посоката, нищо...

– Може би са се вцепенили от уплаха – намеси се другият полицай.

– Не – промърмори инспекторът почти под нос. – Не са се вцепенили. – С опита, който бе натрупал, можеше да го потвърди, без да се страхува, че ще се излъже.

Пред очите му още бяха четирите трупа, двете двойки, вкопчени в прегръдка, сякаш са искали да се слоят в едно цяло във върховния миг на смъртта. И можеше да се закълне, че в последния миг нито един от младежите не бе изпитвал страх от неизбежната смърт, а само лека слабост, задоволство... С изключение може би на момичето, което седеше до шофьора, на хубавицата, ненавършила и шестнадесет години.

Той се отпусна изморено в колата. Чувствуваше се изтощен. Това беше третият случай, който трябваше да разследва през нощта и който не се различаваше от останалите. Дори се двоумеше дали да ги определи като злополуки. Но с какво друго име можеше да ги нарече официално? И кой ли би се осмелил да го направи?

– Би трябвало да се забранят тези младежки събирания – каза помощникът, който влезе в колата след него... – тези... увеселения. Пият, тъпчат се с наркотици, а после...

Не отговори. Наистина експертизата щеше да установи, че в труповете има следи от алкохол и наркотици, а най-лесното бе злополуката да се припише на тяхното въздействие. Това беше начин да се отърсиш от проблемите си. Да, беше съгласен, че нарастването на смъртността при младежите придобива застрашителни размери, но то се дължеше на факта, че днешната младеж пие и употребява наркотици. Поне така твърдяха всички. Говореше се, че пак ще забранят и двете...

– По мое време нямаше такива работи – каза помощникът му, който вече си мислеше за пенсия.

„Нямаше – съгласи се инспекторът. – Не ставах.“ Но тогава младежта все пак си имаше цел, колкото и далечна да изглеждаше тя, имаше си свое място, което заемаше. Въпреки че надеждите ѝ бяха удавени в посредствеността, проектите ѝ пропаднаха, а животът ѝ се оказа безполезен и празен. Изведнъж се почувствува ужасно стар и изморен. Махна с ръка на шофьора да се връщат.

По обратния път минаха край къщата от червени тухли до шосето. Няколко години по-рано щяха да я определят като викторианска, но сега беше само „развалината“. До входа ѝ бяха паркирани пет-шест коли. По долните прозорци и по някои на първия етаж се виждаха светлини, чуваше се смях и музика. На един от горните прозорци се появи някакъв силует, който им се подиграваше в мрака.

– Вижте ги – каза помощникът. – Широко им е около врата. Всички са луди.

– Питам се – размишляваше инспекторът на глас, – къде всъщност е тяхната лудост?

– Какво казвате? – изненадано го попита помощникът му.

Инспекторът сякаш внезапно се събуди от кошмара си. Не отговори веднага. Втренчи се в пътя. Неочаквано изпита вина за нещо, което не може да определи с точност. Помисли си, че има трима синове и че големият бе във възрастта, в която се участва в Събиранията, и всъщност го правеше. Потрепери.

– Не, нищо – промълви той. – Помислих си, че днес пак ще се приберем късно у дома.

Притча

I

Наричаше се Хуан, въпреки че в първия етап на реорганизацията, след Голямата промяна, му определиха друг регистрационен номер H2.27364.V. Но той си оставаше Хуан, защото така му казваха като малък, когато всичко беше на мястото си и светът си беше свят. Продължаваше да се нарича Хуан, макар че табелката за самоличност, която висеше на врата му, натрапваше някакви абсурдни цифри.

Беше твърде стар. Прекалено може би. Беше преживял толкова много години, че едва си спомняше за младостта. Беше на... но какво значение имаше възрастта? Беше стар колкото своя свят.

Не се занимаваше с нищо определено. На няколко пъти правиха опит да го уловят в стоманения капан на Новата организация, въпреки че никога не успяваха. Беше свободен и щеше да си остане свободен, докато има живот в него – казваше той. Беше единственият човек в целия свят, който вършеше каквото искаше и знаеше това. А то му даваше усещането за неопределимо щастие, което не би заменил за цялата власт над вселената.

В началото, когато се извърши Голямата промяна и последователно се осъществяваха реорганизациите, свързани с нея, мнозина бяха като него. Хора, отритнати от обществото, които не можеха да се приспособят към никаква промяна, нито да участвуват в коя да е от новите задачи. Другите ги наричаха „скитници“ и инстинктивно страняха от тях. Но времето минаваше и Новата организация постепенно ги поглъщаше. А онези, които не се претопиха, бяха изолирани и измираха един след друг.

Остана само той. Отдавна беше единственият. Хората забравиха значението на думата „скитник“ и срещнеха ли го, гледаха го с любопитство. Полицията по Градовете се опитваше да го залови и да го вмести в социалния механизъм. А той все бягаше, бягаше, бягаше. Такава беше участта му: да бяга. От град на град, като следва трасетата на въртящите магистрали и се старае да не тъпче безбрежните насипни площи, където житото, царевичата и зеленчуците избуяваха на гъсто, в изобилие. Да бяга без определена посока, чужд на всичко и същевременно съпричастен на всичко. Да бяга, да бяга, да бяга... търсейки нещо, което

знае, че няма да намери никога.

Беше единствен екземпляр в света, представител на вид, застрашен от изчезване. Ала той продължаваше да върви по пътя си, като очакваше с примирение оня неизбежен ден, в който щеше да настъпи краят му.

Разказваше истории. Това беше единственото му занимание – да разказва истории.

Стари, чудни, прекрасни истории... Истории, съвсем непознати за повечето хора. Невероятни разкази, вълшебни приказки... Притчи. Хроника за други, отминали времена, далечни спомени за отдавна забравена действителност, щрихи от един свят, който беше престанал да съществува. Ала въпреки това си оставаше неговият свят. Хуан се вкопчваше в тях с патетична безнадеждност, защото те бяха единственото, което имаше. Желаше да приобщи хората към преживяванията си, да запази ярки спомените си, да попречи на миналото да умре безвъзвратно. Мъчеше се да пробуди и да разкаже спомените си. В такива моменти лицето му се сгърчваше, а докато произнасяше думите, в очите му проблесваше светлина. Бяха истории, които почти никой не разбираше и сигурно мнозина намираха смешни, но неколцина може би ги смятаха за прекрасни.

– Имаше едно време – всички негови истории започваха с „имаше едно време“, – свят, който не приличаше на днешния. Тогава още нямаше Градове, нито въртящи се магистрала. Не съществуваха необятните площи с интензивни култури, нито угоителните развъдници. Земята беше разпределена и хората я обработваха сами, а не с роботи. Беше приятно да се гледа как, наведени над земята, те копаеха лехи с мотиките и заравяха внимателно семената. А животните препускаха на воля из ливадите, пасяха зелената трева и спокойно преживяха. Вече няма трева, защото фуражите от отпадъчни продукти угояват по-бързо и не заемат място. Но колко хубаво беше да видиш поля, покрити с трева...

Хората го слушаха с недоумение. Повечето не разбираха думите му, защото бяха млади и бяха родени след Голямата промяна, която бе унищожила всичко. Не познаваха значението на понятията като: мотика, сеитба, паса, трева. Неща странни, старинни, забравени.

– Да, имаше големи градове, но също и малки селца с червени покриви и съвсем бели фасади, винаги прясно варосани. Хората разполагаха с обширни пространства, в които се движеха, уединяваха се и се радваха на миговете самота. Срещаша се и огромни целини, съвсем безплодни и запустели, както и други площи, изцяло обрасли с дървета, зеленчукови градини и пасища. Имаше просторни паркове, градини и

водоскоци. И плажове и планини, реки и долини, и прекрасни водопади, и ручей, и...

– Но така се е разхищавало много земя – все се намираше някой да го прекъсне. – Къде са се побирали хората? Как са успявали да се сдобият с всичко необходимо, за да живеят?

Тогава Хуан млъкваше, навеждаше глава и не можеше да избяга от отчаянието, което късаше сърцето му.

– Да – съгласяваше се той. – Така се разхищаваше много земя.

Голяма част от слушателите на H2.27364.V бяха деца. Те никога не бяха чували родителите си да говорят за непознати неща и слушаха очаровани чудните разкази на Хуан за незнани места. И му задаваха въпроси, много въпроси.

– А онези деца играели ли са и те като нас?

– Да, имаха много играчки, за да се забавляват. Имаха кончета, влакчета, кукли, ребуси, конструктори... Много играчки.

– Електронни ли са били всичките им играчки?

– Да, да... Имаше някои електронни.

– Но не всичките.

– Не. За щастие, не.

– Но тогава е трябвало те да ги разиграват. Сигурно са се отегчавали много.

– А имало ли е механизирани играчки с лазерно дистанционно управление?

– Не, нямаше.

– А кораби от гумирана пластмаса?

– Също не.

– А радари за дълго разстояние?

– Не, нямаше радари, нито детектори.

– А децата ходили ли са на хипнотично училище?

– По онова време нямаше такива училища. Децата учеха в малки училища и един учител обучаваше не повече от десет, двадесет, петдесет ученици, а не хиляда и двеста както сега. Сам обясняваше всички онези неща, които детето трябва да знае, като порасне. И децата учеха така...

– Ха, каква бъркотия!

Децата задаваха въпроси, много въпроси. Хуан се опитваше да отговори на всичките, защото му харесваше да задоволява любопитството на хората. Но докато се занимаваше с това, виждаше, че не го разбират, и мъката, която свиваше сърцето му, ставаше все по-голяма. Даваше си

сметка, че говори за отминали, мъртви неща, които никога вече не ще се върнат, защото действителността беше твърде различна...

В началото хората го слушаха с удоволствие, почти с интерес, заплени от очарованието на непознатите неща, които се разкриваха пред тях за пръв път. Някои му даваха като награда за разказите разменни жетони и той успяваше да си купи част от жизненонеобходимите неща. Но с течение на времето неговите истории ставаха все по-чужди, по-неразбираеми и губеха привлекателността си. Хората започнаха да го избягват и облечените в синьо полицаи все по-често бяха по петите му. Все повече го отстраняваха от живота.

Хуан разбираше причините. Наистина за мнозина външният му вид беше необичаен. Брадата му беше пораснала и отдавна не беше използвал депилатор; дрехите му бяха демодирани, съвсем протрити на места и ушити от плат, материал, който не се използваше вече, а освен това се състояха от две части, вместо една. Покриваше дългите си рошави коси с нещо странно, което наричаше шапка; не носеше прилепнали ботуши, а ниски обувки, твърде очукани и окъсани. Беше мръсен и неугледен... което не се харесваше на изрядно спретнатите хора от Новата организация.

Той се опитваше да ги накара да проумеят причините за това.

– По-рано се миех често в реките и ручейте. Но сега те изчезнаха: дойдоха хората и ги превърнаха в големи подземни канали, за да използват изцяло водата и площите, които тя покриваше. Сега трябва да се къпя в това, което вие наричате асептични бани, и се срамувам.

Хората не го разбираха. Не проумяваха факта, че не работи, че ходи облечен по необичаен начин, че едва преживява с разменните жетони, които му подхвърляха като милостиня ту от едно, ту от друго място. Не доумяваха защо не живее като останалите в града, в удобно минижилище за ергени или в апартамент, че не се труди като всички по четиридесет часа седмично в производствения център, във фабриката или в предприятието. Никой не разбираше как може да живее извън обществото.

Хуан разбираше това. Даваше си сметка, че отворилата се преди години пропаст между него и света се разширява все повече и ще го погълне, както се бе случило с много други преди него. Хората все по-често го отбягваха, полицаите в синьо го преследваха неуморно, не от омраза, а просто по инерция, и той не можеше да се задържи дълго в един и същи град. Малцина схващаха неговата философия. Но въпреки всичко той продължаваше да разказва невероятните си истории, „чудесните“ си истории за света, когато е бил наистина свят, и обикаляше от град на

град, по банкета на въртящите се магистрали, опитвайки се да не тъпче избуялите ниви, където житото, царевицата, картофите, соята и безброй други култури растяха бързо, сякаш се стремяха към смъртта.

Но настъпи мигът, когато призна пред себе си, че е прекалено изморен. Изморен да бяга, да гледа как хората се отдръпват рязко от него. Много пъти, по време на топлите или пък студени самотни нощи, си беше мислил да приключи веднъж завинаги с този живот, да се примири и да потъне в анонимността, където всички останали бяха щастливи: да изчезне заедно с тях, да се приобщи към установените норми на Голямата промяна. Някакъв необясним подтик го задържаше на мястото му, но той знаеше, че няма да устои още дълго време. Щеше да дойде денят, когато всичко ще свърши за него: ще бъде зачислен към Новата организация, независимо от желанието си, и така ще скъса със скитническия си живот, както се бе случило с много други преди него. Щеше да се превърне в още един измежду милионите безлични, безгласни и бездушни хора. И може би тогава щеше най-после да си отдъхне и да се успокои.

– Защо се съпротивлявам? – питаше се той все по-често. – Защо се боря?

II

– Градът е натам – му казаха и посочиха на изток. И Хуан продължи пътя си, знаейки какво ще намери на края.

Не беше още един Град, а Градът. Столицата на страната. Простираше се на повече от две хиляди квадратни километра площ и наброяваше сто деветдесет и два милиона жители. Градът беше укрепен откъм морето и разпръснат в многобройни долини, обградени от планински възвишения, които образуваха концентрични кръгове. Хуан си го спомняше още от времето, когато Градът гледаше към морето. Беше красив, най-красивият град в страната, въпреки че тогава още не бе столица. Имаше голяма жилищна зона, ограничена от първия кръг хълмове, и стара част, разположена до брега на морето. Ниските къщи, които нямаха и десет етажа, сякаш пълпеха по склоновете на първите възвишения в стремежа си да видят по-добре синята повърхност, която се сливаше с небето ей там, на хоризонта. Беше чист и спокоен град с широки и весели улици, с градини, паркове и дървета по тротоарите.

Но така се пилееше много земя, а тя беше нужна, за да се отглеждат културите за изхранване на населението. И тъй дойдоха архитектите на

Голямата промяна и събориха старите сгради, като издигнаха на тяхно място големи кули от желязо, цимент и стъкло, стерилни и функционални, високи писти за движение, огромни комплекси от минижилища. Изчезнаха просторните булеварди, площадите и градините. От предишното великолепие остана само една малка сграда, дъвен, издигнат в чест на някакъв непознат бог, храм. Неговите осем заоблени островърхи кули от стар и хубав камък, засенчени, почти притиснати от високите жилищни блокове, които ги заобикаляха и скриваха слънцето, сякаш искаха да стигнат небето. Никой не знаеше защо все още не посягаха на храма.

Хуан тръгна към Града, следвайки от вътрешната страна трасето на въртящата се писта – огромна артерия за бързо придвижване, която пресичаше в права линия неравния релеф на страната и преминаваше през древни реки, планини и долини. Отляво и отдясно, както винаги, безбрежните обработваеми площи, големите силози, огромните угоителни ферми за добив на месо заемаха мястото на старите села и махали. Превозните средства се движеха бързо по пистите и Хуан ги виждаше как профучават като стрели: фш, фш, фш! В небето, по четирите въздушни коридора за местно движение, се разминаваха светкавично летателните машини. Виждаха се като големи сенки, които браздяха небето, подобно на огромни птици, прехвърчащи над полята. Огромни птици. Защото другите, дребните птички от миналото, които кацаха по дърветата и поздравяваха с песен слънцето, бяха изчезнали.

Накрая той стигна до Града. И както винаги, когато влизаше в нов град, гледката на монолитните сгради го зашемети.

Градът е прекалено голям. Огромен конгломерат от желязо, цимент и стъкло, споени в абсурдния си стремеж да стигнат небето. Къщите са като хиляди очи без зеници, втречени в нищото, застинали, мъртви. В града няма крива линия – всичко е право, студено, изсечено, с твърди ъгли на изострените плоскости. Въртящите се писти се пресичат на седемнадесет нива за движение, образувайки сложна мрежа, учудващо гъста плетеница, която обхваща в хаотичната си паяжина целия Град.

Въпреки това хората са доволни от Града си. Казват, че е най-яркото доказателство за мощта им. Построяването му е дело на титани и те, само те са го осъществили. Това ги кара да се чувствуват могъщи. Гледат влюбено Града си и гордостта гъделичка сърцата им. Казват, че той е техният шедьовър, техният грандиозен шедьовър.

Но човекът в Града е като мравка. Нищожно малък спрямо гигантските сгради, нищожно малък спрямо пистите за движение, нищожно

малък в сравнение с неорганичния комплекс на структурата му, той се чувства смазан. Обитава миниатюрна клетчица, загубена в огромния конгломерат – стаичка от няколко квадратни метра, забутана във вътрешността на някой от студените, монолитни блокове от желязо и стъкло. И в тази малка кутийка човек се ражда, живее, обича и умира. Почти никой не забелязва неговото присъствие, той е само още едно лице измежду многото други, един номер и букви в някакъв далечен централен регистър. В действителност той притежава само една табелка за самоличност, сведена до магнитен сигнал върху пластинка от неръждаема стомана, която виси на врата му. През целия си живот не е нищо повече от това. А когато умре, откачат табелката от врата му и една от многобройните машини за контрол върху населението в отдалечения Централен регистър просто заличава записа, който заема само няколко милиметра от лентата на магнитния диск. И гражданинът изчезва, сякаш никога не е съществувал.

Всичко това караше Хуан да се вълнува пред големия Град. Преди съществуваха места, където човек можеше да си откъдне: паркове, градини, булеварди. После те изчезнаха и Градът стана негостоприемен за всички онези, които не съумяваха да възприемат новата действителност. Мнозина избягаха на село, търсейки свободата, която липсваше в градовете. Дълго време диреха убежище в селата, изоставени от предишните им жители, които бяха предпочели сигурността на градовете. Но селата изчезваха едновременно с изменението на земята. Пристигнаха големи машини и изравниха почвата отвсякъде, заоблиха планините, запълниха долините, преградиха реките и създадоха подводни водоеми и безкрайни обработваеми площи. Природата бе променена от ръцете на човека. И хората загубиха последната си опора, последния си дом.

Хуан влезе в големия Град. И както винаги необятността му го смая. Видя, че хората, които бързаха по пешеходните писти, се отдръпваха пред него и го оглеждаха с любопитство, примесено с почуда, но той вече беше свикнал. Знаеше, че им изглежда различен, но усещаше, че тук се различава още повече. И за пръв път си помисли, че това го смущава. Почувствува се виновен, без да знае точно за какво. Инстинктивно се прилепваше до стените, опитвайки се да мине незабелязано пред погледите, които го пронизваха.

Вървеше без определена посока под седемнадесетте нива на пистите за движение, които закриваха слънцето, блед под изкуствените светлини на лампите въпреки загара си, потиснат от огромните кули, високи повече от сто етажа. И без да разбере как, излезе на някакво непознато

място. Изобщо не очакваше да го види, макар и да бе чувал да се говори за него.

Малък площад с квадратна форма беше хлътнал като кладенец сред високите бетонни грамади, които го ограждаха. Пистите за движение не го пресичаха, а го заобикаляха. Неголеми зеленожълти лехи упорствуваха в желанието си да оживеят, въпреки че слънцето едва се процеждаше до тях. Насред площада се издигаше странна древна постройка, съвсем различна от околните.

Хуан спря възхитен. Доста беше слушал за нея, дори си спомняше някакви снимки. Сега тя бе само древен и безполезен паметник, израз на отминала и необяснима почит към всичко старинно. Но в далечните времена, когато все още съществуваха храмове и хората вярваха в бога, това беше известен храм. Полюбува се на осемте, обсипани с тесни и дълги прозорчета, кръгли кули, наподобяващи осем вретена – четири от едната страна и четири от другата симетрични, свързани от филигранни арки със странна и дръзка архитектура, тънки и изящни – досущ осем стрели от стар и хубав дялан камък... Почувства, че дълбоко в него нещо се отъждествяваше с този архаичен паметник, който му припомняше отминалите времена, историите, които обичаше да разказва преди.

Хората минаваха с безразличие край храма и почти не го забелязваха, като отживелица от древността. Хуан не успя да се съдържи, спря един мъж, горе-долу на негова възраст, облечен в широките униформени дрехи, които спадаха към отличителните белези на жителите на Града.

– Извинете... Можете ли да ми кажете какъв е този паметник?

Мъжът погледна Хуан, след това изваяните кули. После вдигна рамене.

– Не знам. Във всеки случай дните му са преброени. Преди малко казаха по телевизията, че ще го съборят, за да построят нов жилищен блок. За това, което служи...

Докато мъжът се отдалечаваше, Хуан почувствува остра и безгранична болка. Отново хвърли поглед към високите, заострени кули, неуместно барокови сред студената функционалност на околните сгради. Да, беше логично. Въпреки че нещо в душата му подсказваше, че не бива да правят това с един от малкото паметници на стария, изгубен свят.

Някой го потупа леко по рамото. Хуан се обърна. Някакъв неприветлив мъж, облечен в синьо, висок, студен и строг, го гледаше втренчено от висотата на властта, която му даваше униформата.

– Кой сте вие? Какво правите тук? Защо сте облечен толкова

странно? Хайде, размърдайте се, кажете нещо. Покажете ми табелката си за самоличност.

III

Добре, той отново беше тук.

Много пъти го бяха разпитвали по същия начин, задавайки му подобни въпроси. Във всеки град, при всички случаи. Винаги досега се бе опитвал да ги избегне, като се защищаваше, доколкото можеше, от преките атаки.

Но сега беше по-различно.

Погледна назад към осемте кръгли кули на древния паметник.

– Казвам се Хуан – рече той.

Полицаят беше висок, величествен. Смръщи вежди, като го чу.

– Хуан ли? Не знам такова име. Къде ви е табелката?

Както всички други граждани, преживели Голямата промяна, Хуан носеше табелката си за самоличност, окачена на къса верижка на врата, без закопчалка. Показа я.

– Добре – каза мъжът в синя униформа, след като я провери с магнитен молив. – Н2.27364.V. Добре. Къде живеете?

Хуан направи неопределен жест.

– Тук някъде. Където и да е.

Транспортните средства профучаваха над главите им и пистите за движение вибрираха леко под тях. Хуан погледна правоъгълния къс ясно небе над кулите, кръстосвано от сенките на големите метални птици, които се движеха там горе.

– Това не е отговор – каза полицаят. – Всеки човек си има определено жилище. Защо сте облечен в тези странни дрехи?

– Те са всичко, което имам.

– А защо не сте поискали да ви дадат други от Отдела за облекло?

Хуан повдигна рамене.

– Защо? Все още не са ми нужни. Имам си тези.

Полицаят в синьо беше озадачен.

– Не ви разбирам – обясни той. – Казвате, че не живеете на определено място, нямате други дрехи и не държите да имате... Къде ви е работната карта?

Хуан се подвоуми за миг. В друг случай би се опитал да избегне по някакъв начин въпросите. Щеше да разкаже някоя история, своята

история, и може би щеше да убеди полицаия да го остави на мира, защото и така бе щастлив. Но сега бе стигнал края на пътя си. Вече не се чувствуваше щастлив, като живееше по този начин: разбираше, че има нужда от нещо друго. Знаеше го, откакто влезе в Града, откакто видя древния паметник и му казаха, че са запланували да го съборят, за да изградят върху неговите развалини нов стерилен блок с циклопски жилища, в който ще погребат още човешки същества. Старото се разпаднаше и отстъпваше път на новото. И той самият също се разпаднаше.

– Нямам работна карта – отвърна. – В живота си никога не съм работил. Нямам постоянно жилище. Нямам прилично облекло. Аз съм скитник.

– Скитник ли? – измърмори полицаят. – Не знам тази дума. Почакайте за момент – подвоуми се той, – ще се свържа с началниците си.

Хуан изчака.

Някакво сребристо транспортно средство се спусна, спря пред двамата и от него слезе един мъж.

– Този ли е? – попита новодошлият.

– Да – каза полицаят.

Мъжът огледа внимателно Хуан, който седеше спокойно. За пръв път от доста време насам се чувствуваше обзет от голяма слабост.

Накрая Новата организация беше победила.

– Наистина ли не работите никъде?

– Не, никъде.

– Защо?

Лека усмивка пробягна по устните на Хуан.

– По мое време никой не беше задължен да работи – каза той. – Всеки можеше да избира свободно начина си на живот: това беше личен въпрос, който зависеше само от него. Аз избрах да не съм обвързан с някого или с нещо, да остана свободен и да тръгвам или да се връщам откъдето искам и както искам. Избрах живота на скитника.

– Скитник? – каза новопристигналият. – Не зная тази дума.

Хуан погледна първия полицаей.

– Да наистина. Вече не съществува. Но преди време съществуваше и беше чудесна дума.

– А какво прави скитникът? С какво се занимавате?

– С нищо определено. Скитникът само се придвижваше от едно място на друго място, без връзки, които да го задържат, без никакви обещания, нито пък задължения. Скитникът спираше в кое да е селище, когато все още имаше такива, и помагаше на хората да свършат

работата си за деня срещу малко храна, няколко монети и покрив за една нощ.

– А скитникът няма ли постоянно жилище? Нито работен фиш?

Хуан повдигна рамене.

– Целият свят беше негов дом. Ако не можеше да се приюти под някоя стряха, скитникът спеше под дърветата, сред полето. В прохладните летни нощи беше красиво да гледаш и да се любоваш на звездите на небосклона, докато дойде сънят. – Въздъхна. – Да, беше много красиво.

– Не разбирам думите ви.

– Знам. Вие се стараете да говорите в сегашно време, докато аз трябва да говоря в минало. Сега вече не съществуват села, нито поля, нито дървета, само онези, от оградените плантации. Хората не лягат на земята с лице към небето, за да наблюдават звездите. Вече няма обори, нито плевници, нито ферми. Затова няма и скитници. Затова и вие не ме разбирате.

Човекът поклати глава.

– Не се безпокойте – каза той. – Ще ви дадем подслон и храна. Всички имат право на жилище и труд. Не разбирам как сте могли да живеете толкова време и без двете неща.

– Аз също – каза Хуан искрено и отново хвърли поглед към осемте барокови кули на стария храм. – Наистина ли ще го събарят? – попита той.

– Разбира се – каза другият. – Запазването му бе необяснима слабост от първия период на Голямата промяна. Той е неестетичен, обемен и безполезен. По-практично ще е да се построи нов жилищен блок.

Очите на Хуан се наляха със сълзи.

– Да – призна той. – Ще бъде по-практично.

Сребристото транспортно средство ги прекара през Града по непознатите писти за движение. За пръв път Хуан ползваше транспорт в Града и се чувствуваше отвратително. Движеха се много бързо по претъпканите писти. Отгоре на това не проумяваше как транспортното средство може да бъде в безтегловност на няколко сантиметра от земята и в същото време да следва трасето на пистата, без никой да го управлява. Вторият полицаи се опита да му обясни, като разправи за някакви си „магнитни писти“, и се присмя на недоверието му. Всичко беше странно, както и самият Голям град.

Накрая стигнаха до сграда, която по нищо не се различаваше от останалите. Машината излезе от пистата и се спусна леко надолу до

нивото за паркиране, срещу входната врата. Човекът, който бе дошъл да го вземе, слезе и Хуан го последва.

– Какво е това? – попита той.

– Службата за Централен градски контрол – каза мъжът. – Влезте.

Хуан влезе. Вътре миришеше на антисептични средства. Неговото обоняние, свикнало с дъха на девствената земя, на ливадите, на бреговете на изчезналите реки, протестираше срещу пълната липса на мирис, не, срещу тази странна миризма, която искаше да неутрализира всички останали миризми. Още не бе прекрачил прага и невидима лъчева завеса подложи на облъчване кожата и дрехите му, унищожавайки всеки микроб или паразит, каквито вероятно носеше със себе си. Пречистен по този начин, той влезе вътре.

Сградата беше лабиринт от ярко осветени коридори. Мъжът, който го придружаваше, го заведе до малка кабина. Хората минаваха край Хуан забързани, дейни, без да спират, без дори да му обърнат внимание. Само някои му хвърляха кратък, любопитен поглед и извързваха мигновено глави, продължавайки напред, сякаш бързаха да навакнат ценната секунда, която бяха загубили, докато го гледаха.

Кабината, в която влязоха, беше асансьор. От голямата скорост краката на Хуан затрепериха, а шумът на подемника отекваше болезнено в ушите му. Но всичко трая само няколко секунди. Вратата отново се отвори и пред Хуан и придружителя му изникнаха други коридори.

Най-накрая се озоваха в голямо помещение. В огромна, ярко осветена зала работеха не по-малко от триста души, наведени над многобройните редици от бюра. Никой не вдигна глава при отварянето на вратата. Придружителят на Хуан спря пред едно табло с много копчета и натисна едно от тях. В дъното на помещението някакъв мъж се изправи, сякаш изтласкан от пружина. Хуан имаше чувството, че бутонът бе задействувал някакъв скрит механизъм за задвижване на тялото му при получаването на импулса.

Мъжът прекоси цялата зала и се отправи към тях. Хвърли бърз поглед на Хуан и след това се обърна към придружителя му.

– Какъв проблем имате?

– Този човек – каза придружителят – бе намерен до стария храм, който ще се събаря. Казва, че няма установен адрес, нито работна карта. Нарича се „скитник“.

– Скитник ли? – учуди се човекът.

– Да. Ще трябва да поискаме досието му от Централния контрол. Не разбирам състоянието му.

Другият се съгласи с глава.

– Ще го проверя. Наистина е много странно. – Погледна Хуан. – Скитник? Добре, дайте ми табелката си за самоличност и ще проверя. Седнете за малко.

Човекът си отиде, а Хуан седна в ъгъла. В просторната, ярко осветена зала триста души, наведени над масите си, работеха неуморно върху задачи, които Хуан не познаваше. Той имаше чувството, че когато работният ден свърши, ще бие звънец и тези хора ще бъдат изключени автоматично. Ще останат така, студени и безжизнени, а на другия ден биенето на звънеца отново ще ги включи в работния процес, за да продължат оттам, докдето са стигнали, докато трети звънец ги изключи до следващия ден, и така ще бъде до безкрайност, в една безконечна верига. Потрепери при тази мисъл и се опита да я изхвърли от главата си. Намести се по-удобно и продължи да чака.

Хуан чака дълго, а в голямата зала мъжете и жените се занимаваха с неизвестните си задачи. Неподвижен, потънал в мекото кресло, вперил поглед в многобройните маси, той не преставаше трескаво да се пита защо работят всичките тези мъже и жени и какво е значението на онова, което вършат. Може би и те самите не знаеха. Спомни си думите, които бе чул веднъж от един от ръководителите на Голямата промяна: „Сам човекът не представлява нищо. Обществото му придава стойност. Затова трябва да работим за обществото всички заедно. Няма значение и фактът, че не знаем крайната цел на това, което правим, нито че работим автоматично. Трябва да мислим, че личният труд може би не е важен сам по себе си, но произведеното от десетки, от стотици ръце се превръща в нещо общополезно. Сами сме слаби, но заедно ставаме всемогъщи. В това е нашата сила.“

Тези мъже и жени работеха нещо, чието предназначение не им беше известно, но го правеха с усърдие. Работеха с рутина, която вероятно имаше значение в даден момент. Преди време Хуан щеше да помисли, че се позори човешкият род, но сега убежденията му се изменяха. Може би той самият грешеше. Може би в отношението на другите към живота, в тяхното примирение, беше истинското щастие. Може би не си струваше да се ядосва за нещо, което не разбираше. Може би ако направеше опит...

Новата организация беше прекрасна без съмнение, защото преуспяваше. Имаше ли смисъл да се бори безполезно срещу нея, вместо да се остави да го приобщят.

Човекът от Новата организация работи във фабриките. Той е застанал пред огромната машина. Всеки тридесет секунди вдига ръка и задвижва лоста пред себе си, като чака да чуе изщракването. Щом го чуе, отпуска лоста, изтегля металната част и застава неподвижно. Чака още тридесет секунди. Отново вдига ръка и задвижва лоста. Изчаква да чуе изщракването, изтегля частта и пак чака. Още тридесет секунди.

И така безспир. Час след час. Ден след ден. Година след година. Отново и отново, без прекъсване. Непрестанно. Докато бъде заменен от друг човек, който продължава да върши същото на неговото място през целия си живот.

В учрежденията, седнал пред големите машини, служителят на Новата организация чака. Когато светне зелената лампичка на машината, той напечатва данните от листа, появил се незнайно откъде. След това изчаква. Машината „обмисля“ шумно или тихо полученото и го „поглъща“. Светва друга зелена лампичка. Операторът вкарва нови данни.

Отново и отново. Без почивка. Без минутка покой.

В Контрола или на отговорните постове човекът от Новата организация е седнал пред голям квадратен екран. С всяко квадратче е означен човек. Кротко, спокойно служителят изчаква да светне някоя лампа, сигнализираща, че се нуждаят от него. Когато забележи това, натиска бутона. Проверява причините за повикването. Ако е от неговата компетентност, диктува решението, ако ли не, осведомява висшестоящите, като натиска друго копче на съседното табло. Когато проблемът е разрешен, светлината угасва. И отново изчакване.

Всичко това се повтаря хиляди, милион пъти, през целия му живот. Без никаква промяна.

Такъв е резултатът от Голямата промяна, от мощта на Новата организация. Всички хора са щастливи – имат работа, осигурени са. Не е ли прекрасна Голямата промяна?

Човекът, който посрещна Хуан в голямата осветена зала, се надигна от мястото си в дъното и се запъти към него. Държеше в ръка малък картон.

– H2.27364.V – прочете той.

– Не – каза упорито Хуан.

– Няма значение – отговори първият. – Правилно е. Въпреки това във вас има нещо съмнително. Нямате регистрирана месторабота.

Никъде и никога.

– Знам – отвърна Хуан.

– В нашата Организация не може да има подобни случаи – продължи мъжът. – Всеки гражданин има определено работно място. Вижте ги всичките – той посочи зад гърба си, – те имат работа. Как сте могли да живеете досега?

Хуан махна неопределено с ръка.

– Няма смисъл да ви разказвам. Няма да разберете.

Човекът наистина бе потресен. Погледна фиша, който държеше между пръстите си, изписан с дребния шрифт на компютъра. Това беше ненормално положение: подобни случаи просто нямаше.

– Необходимо е да се свържем с Диспечера – каза той. – Вашият случай трябва да бъде решен незабавно.

IV

Диспечерът беше седнал срещу големия квадратен екран. Беше важна личност, защото контролираше цял сектор, специализиран в осигуряването на Големия град с хора. От неговата бдителност зависеше дали голяма част от работата на градската администрация се извършва правилно или не, дали се спазва установеният ритъм и желаното качество. Всичко това се отразяваше непосредствено върху дейността на целия работен комплекс.

От време на време едно от малките квадратчета на екрана светваше, сигнализирайки за нередности в някой от деветстотинте отдела, които бяха под наблюдението на диспечера. В такъв момент неговата задача беше да разреши по възможно най-бързия начин възникналия проблем и да се постарее всичко да възвърне нормалния си ход за съвсем кратко време.

Изведнъж едно от квадратчетата на екрана светна. Диспечерът свърза светкавично централния канал за съобщения направо с центъра, който искаше връзка.

– Извънредно положение – каза някакъв безличен глас. – Изпращам всички документи.

Настъпи пауза. Малко след това машината до него затрака чевръсто с клавишите си. След няколко секунди излезе сбито изписан лист хартия. Диспечерът загаси светлината на екрана, взе листа и го прочете.

– С какво се занимавате? – Хуан се обърна към човека, който беше

дошъл от дъното на залата. – Защо сте тук?

– Тази служба упражнява надзор върху патрулите, отговарящи за реда и бдителността – обясни мъжът. – Аз ръководя една от секциите. Знаете ли, понякога се случва някой от гражданите да се чувства неразположен или нещо подобно и да не може да работи, нито да изпълнява нормалните си задължения като гражданин. Хората, които виждате тук, записват сигналите, които им изпращат агентите от службата за бдителност, след като ги подредят и класифицират, ги предават на мене.

– А вие какво правите с тях?

– Преглеждам ги. Ако са за преминаване от една в друга инстанция, оставям машините да решават. Ако възникне някоя трудност, предавам информацията на моя Диспечер.

– А какво прави Диспечерът?

Човекът повдигна рамене.

– Не знам нищо повече. Запознат съм само с нещата, които се отнасят до моята работа.

Диспечерът прочете внимателно получената информация. Беше действително изключителен случай, досега не се беше сблъсквал с подобно нещо. „Не е в моята компетентност – помисли си той. – Трябва да искам инструкции.“

Превъртя на канала за свръзка и даде заповед чрез машината.

– Да доведат този човек при мене. Необходимо е да говоря с него.

След това започна да пише доклада, който трябваше да предаде на Главния диспечер.

Хуан се чувствуваше все по-объркан. Откакто влезе в Големия град, непрекъснато го разкарваха насам-натам, без да знае къде отива. Не познаваше и мястото, където се намираще в момента. Бе извървял много коридори, бе минал през безброй врати, без да знае защо и за какво.

Сега се намираще пред поредната врата. Беше преминал през големи помещения, в които стотици хора се трудеха без отдых, наведени над странните си машини. Всички машини изглеждаха еднакви, а работещите с тях сякаш вършеха едно и също нещо. Нямаше съществена разлика.

Премина и през тази врата и се озова в много по-малка зала.

Оттам, иззад големия пулт, отрупан с лостове за управление и разположен срещу огромен екран, го наблюдаваше някакъв мъж.

Диспечерът му махна с ръка да влезе.

– H2.27364.V – каза. – Влезте.

Хуан си помисли, че никога досега не бе чувал толкова пъти в един

ден номера, който трудно възприемаше като свой. Пристъпи леко напред. Огромният пулт и големият екран му вдъхваха известно уважение. Досега не бе виждал нещо по-внушително. До този миг винаги бе оставал извън обхвата на зъбните колела на сложния механизъм на Града. Сега за пръв път виждаше механизма отвътре.

– Името ми е Хуан – рече той, сякаш се защищаваше. Макар и да знаеше, че думите му са без всякаква стойност.

Градът е като огромна зъбна предавка, която се върти, върти, върти. Отвътре е пълна с колела. Малки, средни и големи, свързани помежду си в едно цяло. Всички се въртят равномерно, едното движи другото и това взаимодействие измества напред целия механизъм. Всички колела са нужни, абсолютно необходими.

Градът е като голям нервен център. Главният нерв се разклонява многократно, един, сто, хиляди пъти, докато стигне до малките нервни окончания, разпознаващи и предаващи, които са разположени на повърхността на кожата. Когато някакъв външен дразнител възбуди някой нерв, целият механизъм се задействува и усещането достига до главния двигател чрез разклоненията на главния нерв.

Градът е като зъбна предавка, като нервен център. Има разклонения във всички посоки. Колелата се въртят ли, въртят. Миниатюрни колелца, а същевременно толкова важни. Откъснати, отделени едно от друго, те не представляват нищо, но заедно движат целия механизъм. В това е неговата мощ.

– Вашият случай прехвърля границите на нормалното – каза Диспечерът. – Вие, H2.27364.V, досега сте били изолиран от Новата организация и това е извън всякаква логика. Отдавна хората като вас са изчезнали.

– Знаем – промълви Хуан с известна тъга. – Вече не съществуват.

– Имаше време – поде Диспечерът, – когато се сблъскахме със случаи като вашия. Спомням си, че тогава бях млад. Преобразяване като Голямата промяна не може да се осъществи без напрежение. Бяха самотни хора. В началото ги наричаха неприспособленци – не искаха да живеят като другите, нито да приемат законите на Новата организация, защото били унижителни. Дълго бяха като прибой на безредието, което предхождаше Голямата промяна. Но после, лека-полека, бяха асимилирани от Новата организация или пък умряха. Мислехме, че този вид

хора е изчезнал напълно.

– Аз още съществувам.

– Да – съгласи се замислено Диспечерът. – Любопитно. Вие още съществувате.

Хуан се бе втренчил в огромния екран, разделен на безброй малки квадратчета. Мислеше, че това би могло да бъде цял свят, в който всяко квадратче представлява един град. Всяко квадратче можеше да побира в себе си милиони човешки същества. За миг в главата му проблесна мисълта: „Кой ръководи всичко това? Кой управлява екрана, събрал в едно цяло всички екрани по света?“

– Мислих много за Голямата промяна – каза Хуан. – В продължение на много години говорих с хора, включени в Новата организация, и всички те ми разказваха колко е прекрасен новият свят. В началото, когато започна Голямата промяна, нейните защитници заявиха, че ще постигнат големи успехи. Говориха за стабилност, работа за всички, за високо жизнено равнище. Казаха, че светът ще стане рай за човека. Наистина ли го постигнаха?

– Да – рече Диспечерът. – Огледайте се наоколо. Всичко обещано се постигна многократно. Няма социална нестабилност. Всеки гражданин има право, възможност и задължение да се труди, и затова му се плаща. Не съществуват нито експлоатацията, нито безработицата. Няма класова борба. Изчезна гладът и мизерията е непозната по света. Всеки мъж или жена знае, че бъдещето му е осигурено още от мига, в който се ражда. Не мислите ли, че всичко обещано е постигнато?

Хуан се замисли за квадратните обработваеми площи, за огромните месни угоителни ферми, за фабриките, силозите и магазините, за внушителните сгради с минижилища. И си спомни за изгубения свят на детството си, за просторите, за полята, реките и планините.

– Да – съгласи се той. – Може би е постигнато. Но на каква цена!

Диспечерът махна с безразличие.

– За да постигнеш едно, винаги трябва да се лишиш от друго – отбеляза той. – Знае се и е нещо естествено.

– Да. – промълви като ехо Хуан. – Естествено е.

Хуан бе видял много неща по време на продължителното си скитане. Бе видял хората да действуват като машини, да се движат като машини, да се забавляват като машини. Бе се опитвал да им говори. Бе се опитвал да ги разбере и да ги накара да го разберат. Бе претърпял провал.

Този свят беше съвсем различен от предишния, в който бе живял.

Може би съзнаваше значимостта си – беше действен, организиран свят, но същевременно и нелеп, механичен, студен. Вероятно Хуан не го разбираше изцяло. Вече беше много възрастен и може би и идеите му бяха остарели или погрешни. След толкова много години се чувствуваше изморен да говори, без да получава отговор. Може би другите – създателите на Голямата промяна – имаха право. Веднъж щеше да ги изслуша.

– Разкажете ми за вашия свят – помоли Хуан Диспечера. – Разкрийте ми неговите предимства. Искам да науча за всичко хубаво в него.

– Добре – съгласи се Диспечерът. – Ще ви обясня.

В Новата организация има работа за всяко човешко същество. Това е основният фактор, довел до победа Голямата промяна. В света има „х“ мъже и жени в трудоспособна възраст, следователно е необходимо да съществуват „х“ работни места. Двете сили трябва да се намират в постоянно равновесие. Когато мъж или жена умре или се пенсионира, се закрива едно работно място, когато мъж или жена достигне до трудоспособна възраст, се създава работно място.

Политиката на Новата организация в този смисъл е удивително ясна. По-рано съществуваха например един милион работни места и се търсеха един милион души, за да ги заемат, а останалите се пренебрегваха. Сега става обратното. Формулата не е един милион души за милион работни места, а милион работни места за милион души. По този начин изчезна основният социален проблем, който съпътствуваше древните времена: стачки на работниците, масова безработица, която достигна невиджани размери няколко години преди Голямата промяна и която в известен смисъл я прездизвика. В това отношение новото общество е стабилно общество.

Не е необходимо новите работни места да бъдат полезни за обществото: нужно е само да ги има. Не е трудно да се създаде ново работно място. Има много фабрики, училища, гаражи, учреждения, които могат да използват човешките ръце в дейността си. Съществуват безброй машини, за които трябва да се грижи човекът, много апарати, които трябва да бъдат наблюдавани периодично. Съществуват безброй машини, които могат да осигурят работа за един човек... макар и само да сваля определен лост на всеки тридесет секунди.

– Едно работно място се създава за кратко време – каза Диспечерът. – Достатъчно е само малко да се промени някоя от веригите в машината, за да е нужно присъствието на човек до нея. По този начин възможностите за разкриване на нови работни места са практически неограничени. Нито едно човешко същество не бива да изпада в принудителна

безработица. Нали е прекрасно?

Хуан си помисли за тристата души, наведени над странните си машини там, в просторното помещение, където бе чакал дълго. Може би единственото им задължение бе да натискат някакъв бутон или да свалят определен лост всеки тридесет секунди. Но те работеха и за тях това бе гаранция за сигурност. Само хората, които познават безработицата, познават чувството на облекчение, което създава сигурността.

– Но много пъти тази работа е безполезна – отбеляза Хуан. – В повечето случаи машината не се нуждае от помощта на човека, за да работи.

Диспечерът повдигна рамене.

– Такава е политиката на Новата организация – каза той. – И аз мисля, че е правилна. Най-малкото дава добри резултати: вие самият можете да се уверите в това.

Да, политиката на Новата организация беше правилна. Най-малкото даваше добри резултати.

Хуан още си спомняше хаоса, в който бе изпаднал светът преди Голямата промяна. Кризата надвисваше от всички страни. Работната ръка беше скъпа, а работните места – ограничени. Механизацията настъпваше. Завод, който преди се нуждаеше от хиляда работници, се задоволяваше само с десетина, както и с добри, лесно погасими капиталовложения. Признаците за безработица се увеличаваха. Заводите продължаваха да произвеждат, но главният потребител – работническата класа – все повече губеше покупателната си способност. Стоките се натрупваха по складовете. Заводите трябваше да продължават да работят, за да могат да съществуват, но нямаше на кого да продават продукцията си.

Хуан беше убеден, че това е една от главните причини, предизвикали Голямата промяна. Неизбежно бе, че се случи – светът трябва да се приспособи към новите условия, а човекът да се променя с него. А за да се измени човекът, бе нужно да се промени редът, на който се основаваше старото общество.

– Кризата се крепи на три големи стълба – му каза някой преди доста време, когато Голямата промяна беше обикновено протестно движение. – Първо, свръхнаселението, което отнема все повече от жизненото пространство и от ресурсите. Второ, нарастващата автоматизация, която произвежда повече и по-доброкачествени продукти с по-малко човешки усилия, с което дори работната ръка да е по-ценна и по-добре заплатена, скоро настъпва насищане на пазара и разликата между привилегированите и нуждаещите се класи нараства, а покупателната способност на

голяма част от населението намалява. И трето, пълна дезорганизация и раздробяване на управляващите ведомства, които не могат да разрешат нито един от двата проблема.

– Наистина ли няма никакво разрешение? – бе попитал той.

– Напротив, има различни решения. Но за да ги използваме, трябва окончателно да се спре намаляването на работните места, или по-точно казано, необходимо е те да се увеличават. А единственият начин да се постигне това е световното общество да се управлява от един човек, за да се избегнат социалните последици, причинени от икономическата и идеологическата конкуренция на нациите, разделението на бедни и богати страни, а също и липсата на организация в правителствата, разединени и управлявани от неспособни личности с кратки мандати. Политик, който има пред себе си по-малко от десет години управление, никога не предприема дългосрочни мерки. Ако постигнем политическо и икономическо единство в световен мащаб и ако установим продължителен мандат, ще има обществена стабилност.

– Но това ще стане ли някой ден?

– Да. Рано или късно, но ще стане. Само че за да стане, ще трябва да се откажем от други неща, да дадем нещо в замяна. И може би за мнозина от нас това, което ще дадем, е по-важно от онова, което ще получим.

Сега Хуан си припомни тези думи и пророчеството в тях. Три години по-късно дойде Голямата промяна, а след нея преходният период, в който се създаде Новата организация. Основните проблеми, които измъчваха хората, изчезваха, но действително трябваше да се пожертвува нещо в замяна. Оставаше въпросът дали постигнатото е повече от изгубеното. Хуан не можеше да отговори. Все още не.

– Хората са щастливи в Новата организация – каза Диспечерът. – Всички мъже или жени знаят, че бъдещето им е осигурено, че има някой, който да бди над тях, че не трябва да се тревожат за нищо. Борбата за живот вече не съществува и всеки индивид знае още от раждането си, че мястото му в големия свят е запазено и че никой никога не може да му го отнеме. Когато му дойде времето, започва да работи и спира в определен момент, за да отстъпи на другите. Винаги с убеждението, че никога не ще му липсва място, за да живее, нито храна за всеки ден.

– Но това не е достатъчно – отбеляза Хуан. – А мечтите? Амбициите?

Диспечерът повдигна рамене.

– Не знам какво да ви кажа – отговори той. – Единствено че така

човек е щастлив.

– Вие щастлив ли сте?

– Да. – Диспечерът вложи в тези думи цялата си убеденост.

Защото човекът е щастлив в Новата организация.

Когато се роди, знае, че мястото му в света е запазено. Първите три години живее с родителите си, а ако те работят на смени, го оставят в детска градина. После преминава през Организационния център, където го обучават само за задачите, които ще изпълнява след това. Там се научава да разпознава всичко, което го заобикаля. Разбира, че сам човекът не представлява нищо, че неговата сила е в общността. Научава се да подценява хората като отделни личности и да им се възхищава като общност, а също така горещо да желае да принадлежи към общността. Когато тези идеи се превърнат в негова същност, навлиза в обществото.

Човекът от Новата организация е приет в обществото на петнадесет години. Тогава се смята, че е достатъчно зрял, за да се развива самостоятелно. Дава му се право да живее в жилищна клетка и му се връчва работна карта, най-голямото богатство през остатъка от живота му. От този момент работната карта става документът, който отваря пред него всички врати. С нея има право да се храни в обществените столове, да посещава общи събрания и колективни забави, да получава дневната си надница от петнадесет обменни диска, да плаща наема за жилището си, да си намери партньор, с когото да живее колкото си иска.

В замяна на това е длъжен да се явява всеки ден без закъснение в своя работен център от 8.00 до 16.00 ч., от 16.00 до 24.00 ч. и от 24.00 до 8.00 ч. в съответствие с работната смяна, в която е зачислен, или в специално определеното работно време за извънредна работа или пък за изпълнението на някоя специфична задача, която са му поставили.

Работният ден на човека от Новата организация е еднообразен. Ако е първа смяна, в шест часа високоговорителите в апартамента или в жилищната клетка започват да звънят настойчиво, за да го събудят. Той става, сгъва леглото си, включва апаратите за почистване, прави си сутрешния тоалет и от шест и тридесет минути до седем часа слиза да закуси в обществения стол на сградата, където живее. Като привърши, се отправя към своя работен център, където остава до края на работния ден.

В шестнадесет часа човекът от Новата организация се освобождава до следващия ден. Щом излезе от Работния център, получава петнадесетте жетона за деня. Знае, че може да ги запази или да ги изхарчи, за да

се повесели, защото на другия ден ще получи още петнадесет. Отива в стола и след това е свободен да прави каквото си иска. Има възможност да посети някоя колективна забава или да потърси някого, за да прекарат заедно нощта и следобед. Може да харчи обменните си жетони всеки ден или да ги спестява и когато събере достатъчно, да направи посещение за удоволствие до други Градове, след като получи разрешение от своя център. Може свободно да избира начина си на живот.

Разбира се, в Новата организация съществува пълно равенство на половете. Жената извършва същата работа като мъжа и има същите права и задължения. Когато мъж и жена или двама мъже и две жени решат да споделят живота си за определен период, който може да се продължи или да се прекрати по желание, те го заявяват предварително и получават съответното разрешение. Тогава напускат жилищните си клетки и се настаняват в апартамент. Начинът им на живот не се различава от предишния: всеки работи в своя център, въпреки че уеднаквяват смените си заради съжителството си. Ако жената забременее, веднага спира да работи и, разбира се, да получава петнадесетте обменни жетона, макар и да запазва работната си карта. Това, едновременно със срока на договорите за съжителство, служи за естествен регулатор на броя на ражданията, въпреки че по никакъв начин не се ограничава количеството на децата, които една семейна двойка желае да има. Свободата в Новата организация е абсолютна.

Когато човекът от Новата организация е твърде стар, за да продължава да се труди, се оттегля от работния център, жилището или апартамента си и го настаняват в старчески дом. Там, ако желае, може да извършва помощни работи, въпреки че не го задължават. Разбира се, вместо петнадесет обменни жетона получава само пет, тъй като възрастните никога не харчат колкото младите.

Когато умре човек от Новата организация, изгарят тялото му, тъй като древният обичай да се заравят мъртвите е глупава и безполезна загуба на площ. Всичките обменни жетони, които е притежавал до смъртта си (те са единственото му богатство освен работната карта), се предават в обществените фондове, защото един от основните принципи на Новата организация е унищожаването на частните капитали, причина за класовата борба и за сгромолясането на старата организация. Нито един роднина на починалия не може да ги наследи, макар и понякога да има неправилни присвоявания, които биват строго наказвани, ако се разкрият.

Такъв е накратко животът на всеки член на Новата организация.

Всички следват този образец без отклонения и се чувствуват щастливи. Имат удобства, осигурено бъдеще, освободени са от грижи. Какво още може да се желае?

V

– Малко амбиция – каза Хуан.

Диспечерът свъси вежди.

– Не ви разбирам. Амбиция, но за какво?

– За да има цел в живота. По-рано пред хората винаги стоеше сянката на някаква амбиция. Никога не я достигаха, но постоянното ѝ присъствие им служеше за стимул. Дори съществуваше нещо като поговорка, която се повтаряше непрекъснато: „Да постигна още повече“. Нямаше конкретна цел, а хората просто изпитваха желание да се усъвършенствуват и това ги извисяваше.

– Безсмислица. Всеки личен стремеж неизбежно ще се отрази върху стабилността на обществените структури. Ако на човека се позволи да мечтае, никога няма да има здрава координация между работните места. А и за какво ли му е на човека да мечтае?

– За да има някакъв подтик, който да активизира личната инициатива.

– Личната инициатива е безполезна, ако не се отрази в колективната. Това беше един от недостатъците на старата организация – да се вярва прекалено в човешката индивидуалност. Човекът се издигаше или си мислеше, че се издига, и чувствуваше, че превъзхожда другите. Така са възникнали обществените класи.

– Но те все още съществуват.

– Не е вярно. Съществуват „работни“ системи, което е нещо съвсем различно. Всеки заема длъжността, отговаряща на способностите му, но извън работните центрове всички сме равни. Всички получаваме по равно – петнадесет обменни жетона на ден, всички ходим на едни и същи колективни забави, всички имаме еднакви права и задължения. По този начин премахваме завистта, съперничеството, озлоблението, борбата да заемеш поста на другия.

– Може би сте успели. Но сте унищожили основното предназначение на човека като личност.

– Индивидуално предназначение не съществува. В това се състои силата на нашата Нова организация: от значение е колективът, а не

личността.

– Това означава да се признае, че индивидът не съществува като такъв.

– Не извъртайте, не съм казал такова нещо. Вие сте индивид. Аз също.

– Какво представлявате като личност?

– Това няма значение.

– Напротив. Вие прекарвате осем часа дневно пред това огромно табло и чакате да светне някоя лампа. Защо? За да разрешите нещо дребно, което в повечето случаи дори не е нужно да се решава, тъй като се оправя от само себе си. Всички хора, седнали до машините, изпълняват най-често ненужни, безсмислени дейности. Не знаят какво вършат, нито за какво служи техният труд, а най-лошото е, че това изобщо не ги интересува. Те само подражават на машините, които обслужват.

– Но така са щастливи.

– Сигурен ли сте, че наистина са щастливи?

Понякога се случва да проклинат Новата организация. Случва се и човек да прекъсне работата си и да се запита: „защо?“. Тогава вероятно той се замисля над нещата, които го заобикалят, и вижда всичко съвсем различно отпреди.

Хуан си спомни историята на HL.03694.S. Беше станало преди много време, още в началото на Новата организация, когато Голямата промяна не се беше установила в света. HL.03694.S нямаше друго име или го бе забравил. За хората наоколо той беше само HL и това бе достатъчно.

HL работеше в голям заводски център с още шестстотин мъже и жени, които изцяло му приличаха. Работата му беше проста – намираше се на най-ниското стъпало на специализацията, а това означаваше, че е равен на който и да е от останалите граждани. Всеки ден в продължение на осем часа седеше пред голяма машина, която не се различаваше от другите петстотин петдесет и девет машини около него. В средната част на машината имаше отвор, разположен до платформата, на нивото на ръцете на оператора. Всеки тридесет секунди машината изхвърляше през отвора малък правоъгълен предмет. HL вземаше предмета, поставяше го на шаблона, сваляше някакъв лост – малък свредел започваше да се върти и пробиваше малка дупка на една от страните на

правоъгълника. Нямаше опасност да се сгреша, защото предметът влизаше в шаблона само в едно положение и мястото на дупката се определяше от лоста, който НЛ снемаше надолу, а дълбочината ѝ – от горното положение на същия лост. След като извършеше операцията, НЛ поставяше металния правоъгълник с дупката нагоре на конвейер и транспортната лента относно изделието на непознато място заедно с останалите части, произведени от монтираните една зад друга машини. Когато приключеше с операцията, изчакваше да получи друга част, за да повтори всичко отначало. И така до безкрайност.

НЛ си вършеше работата, и то добре. Обаче той обичаше да си фантазира. В други епохи това, което правеше, се наричаше „мечтая“, но сега думата беше непозната в Новата организация. Често си мислеше за големи самостоятелни къщи, за простори, реки, плажове, гори, неща, за които си спомняше смътно и които бяха отдавна изчезнали. Мечтите му бяха безпочвени, но му даваха известно чувство за свобода.

Един ден НЛ започна да мечтае по време на работа. Не разбираше какво точно върши, само затвори очи и си представи къщичка сред гора, до поток, който гъмжеше от риба, а той бавно хвърляше въдицата в него. Видя се как живее в тази къща, построена от дървени трупи, и се почувствува щастлив.

Но машината неспирно изхвърляше малки правоъгълни предмети на работната маса всеки тридесет секунди. Две минути по-късно един мъж дойде при него.

– Какво става? – попита го той. НЛ изненадано отвори очи.

– Нищо – промълви той, без да знае къде точно се намира и какво означава всичко това. – Нищо.

– Разбира се – каза другият мъж с лека насмешка. – Вече проверих. На масата ви има пет парчета. Ще бъдете глобени.

Глобите се състояха в намаляване на дневната надница с един обменен жетон в период от един до двадесет дни и имаха за цел да попречат на хората да се отнасят немарливо към работата си. НЛ замълча: глобите винаги бяха справедливи и заслужени. Мъжът взе петте части и ги отнесе със себе си. НЛ продължи работата си – правеше малък отвор на всяка част, изхвърлена от машината, а после я поставяше на транспортната лента и за всичко отделяше тридесет секунди.

Друг път му хрумна странна мисъл. От дванадесет години работеше в този център с една и съща машина. Дванадесет години събираше малките правоъгълни парчета, които му „подхвърляше“ абсурдният отвор на машината, пробиваше им дупки и ги нареждаше на

транспортната лента. Останалите петстотин деветдесет и девет човека се занимаваха със същото. На три смени, двадесет и четири часа на де-нонощие. Това възлизаше на седемдесет и две хиляди изделия на час, милион седемстотин двадесет и осем хиляди изделия на ден, шестсто-тин двадесет и два милиона изделия на година. Ако се предположеше, разбира се, че операцията се извършва само в този заводски център. За какво беше нужно всичко? Какви бяха малките предмети, които изхвър-ляше машината, за какво служеха, къде се използваха? Накъде ги отна-сяше транспортната лента?

Беше обсебен от тази мисъл дълги дни. Опита се да открие, според формата, теглото и материала на изделието, какво представлява то и за какво служи. Не успя – до него стигаше най-обикновен метален паралелепипед, гладък, сплескан в краищата, леко издълбан вече от едната страна. Цели дванадесет години, без прекъсване, всеки тридесет секун-ди през ръцете му минаваше такъв предмет и неговите петстотин девет-десет и девет непознати колеги можеха да кажат същото. Каква беше целта на всичко това?

Помисли, че може би някой от неговите приятели, които работеха другаде, знае повече за предназначението на малките правоъгълни изде-лия. Хрумна му, че ако скрие едно от тях в машината, а после го отнесе, никой не ще забележи липсата му. И със сърце, което биеше до пръсване, взе един от паралелепипедите, проби му дупка и вместо да го сложи на лентата, го пхна крадешком в джоба си.

Две минути по-късно при него дойде мъжът.

– Скрили сте една част – каза той. – Върнете я.

НЛ се подвоуми. После подаде малкия паралелепипед на мъжа, за-щото знаеше, че няма смисъл да се противи.

– Ще бъдете наказан с глоба – рече мъжът и си отиде.

Заредиха се подобни неприятни случки. Понякога се натрупваха предмети, друг път той ги поставяше неправилно на лентата, с дупки, неотговарящи на дълбочината, защото не беше свалил лоста надолу... Когато забавяше някоя част, не можеше да възстанови темпа на работа. И глобите ставаха все по-чести.

Но това вече не вълнуваше НЛ. В действителност никога не го бе вълнувало, въпреки че дотогава не си бе давал сметка.

През свободните си часове НЛ бягаше от града. Спираше пред току-що обградените участъци обработваема земя и по цели часове наб-людаваше как гъстата пшеница се полюшва под полъха на вятъра, ся-каш следва някаква нечута мелодия. Често се скриваше сред житните

класове, усещаше прохладата на земята под нозете си и ударите на стъблата по тялото си, радваше се на ненадейния „душ“ на системата за автоматично напояване и се чувствуваше странно щастлив. Вървеше ли, вървеше през полето, с чувство за пълнота в душата си, каквото не бе изпитвал в града дори и след най-изтощителните колективни събирания.

Един ден, по време на случайна разходка, откри цветя. Без да знае как, те бяха поникнали в края на огромна царевична нива. Простички, червени, непознати цветя, които принадлежаха към многобройните видове, които в Новата организация се смятаха за безполезни. Едно време ги наричаха макове, макар вече никой да не си спомняше името им.

НЛ приклепна до тях и дълго им се любува. Помъчи се да откъсне едно цветче, но нежните листенца се разпръснаха от допира на грубите му пръсти. В миналото съществуваха много видове цветя като тези, наричаха ги декоративни, защото предназначението им беше само да радват очите и сърцето на хората, които им се възхищаваха. Сега вече не бяха необходими, човекът беше щастлив от само себе си и отглеждането на нещо толкова безполезно беше загуба на време и на пространство.

НЛ откъсна внимателно цветята и направи малко червено букетче. Когато се върна в Града, беше най-щастливият човек на света.

Но по пистите за движение на пешеходци в Града хората го наблюдаваха с любопитство и той скоро разбра, че обектът на вниманието им беше букетчето, а не личността му. Цветята, които носеше в ръка, бяха отживелица, отречена от практичния дух на Новата организация. Изведнъж се почувствува като престъпник. Опита се да скрие букетчето, доколкото може, обаче само изрони цветчетата и следата зад него, подобно на гротескни капки кръв, стигна до апартамента му.

По онова време НЛ поделяше жилището си с жената, която му беше приятелка. „Чуждите хора не ме разбират, но тя сигурно ще ме разбере“ – помисли си той. Влезе предпазливо, приближи се откъм гърба на жената и весело ѝ предложи букетчето. Удивеният ѝ поглед се задържа няколко секунди на тъжните, полуувехнали смачкани цветя. После тя взе букета и го разгледа.

– Много са хубави – рече жената, защото усещаше, че трябва да каже нещо, за да не нарани чувствата му. После запита. – За какво служат?

НЛ би искал да ѝ обясни, че не служат за нищо конкретно, че предназначението им е да радват очите на хората, които са близо до тях, да повдигат духа им, да подчертават женската красота и че това е достатъчно. Но тези мисли не можеха да се изразят с думи, които тя би разбрала. Замълча.

Жената стана и потърси място, за да остави букетчето. Но жилищата на Новата организация не са пригодени да съхраняват ненужни неща. Тогава, след моментно колебание, тя ги помириша за последен път като по задължение и ги изхвърли в канализацията.

– В края на краищата не служат за нищо – каза, сякаш се извиняваше – и предполагам, че ще замиришат лошо...

НЛ не отговори.

Един ден Хуан среща НЛ край огромната царевична нива, близо до въртящата се с голяма скорост писта, която свързваше двата най-големи града на страната. Разговаряха дълго и за много неща и скоро установиха, че техните идеали изненадващо си приличат. Тогава НЛ го нарече другар, прегърна го и сподели най-съкровениите си мисли и това, че му е дотегнало от Новата организация, от работните центрове, жилищните клетки, апартаментите, от всичко, което бе символ на Града и на подвижните писти. Повери му, че иска да избяга, но не му достига смелост.

– Знаеш ли какво ще направя – каза изведнъж той. – Съзнателно ще престана да работя някой ден. Изобщо. Ще спра и ще оставя да се натрупат върху масата малките метални правоъгълници, докато покрийт цялото ми работно място. А когато дойде човекът да ми съобщи, че ще ме накажат с една или няколко глоби, ще му отговоря, че не ме интересува и че може да ме глобява колкото си иска, защото не мисля да продължавам да работя. После ще стана и ще си тръгна. И никога вече няма да се върна в Града.

Хуан одобри идеята и му предложи, ако желае, да продължат заедно пътя си. НЛ изглеждаше въодушевен от предложението. Нарече Хуан „братко“ и пак го прегърна, а после го помоли да го чака там, тъй като на другия ден щеше да изпълни важното си решение и щеше да се присъедини към него. Обърна се и се запъти към Града, за да си вземе малкото вещи, които му бяха скъпи.

Хуан го чака на полето през целия следващ ден. Чака един, пет, десет часа след завършване на смяната. Прекара нощта сред царевичата, както и следващия и последващия ден. Чака го много дни. Но НЛ не се върна.

– В началото си помислих, че случаят с НЛ няма да бъде единствен, че хората започват да разбират робството, на което се подлагат, и че се подготвя бунт на човешкото съзнание срещу липсата на чувства в

Новата организация. Помислих, че част от човечеството би желала да се върне към природата, да съжителствува с нея както по-рано. Но сбърках. Не знам какво се е случило, но НЛ не се върна и никоой друг досега не е дръзнал да извърши онова, което той искаше. Никоой не обикаля из нивята следобед, за да събира китки от макове и маргарити, които се срещат все по-рядко, нито пък някой оставя металните части да се натрупват пред него, докато си мечтае за дървена къщичка сред гората. Не вярвам, че човек, който е извършвал дванадесет години без прекъсване една и съща безсмислена операция на всеки тридесет секунди, е спрял, за да се запита защо прави това.

Диспечерът стоеше мълчаливо, втренчил поглед в големия екран, без да знае какво да каже.

– Въпреки това – продължи Хуан – съм убеден, че сигурно в Новата организация съществуват много НЛ, макар и никоой да не е чувал да се говори за тях. Къде са те сега, какво се е случило с тях?

Диспечерът продължаваше да гледа екрана, без да промълви нито дума. Хуан се надигна.

– Много години вярвах, че се боря срещу Новата организация – каза той. – Дълго се мъчех да остана извън нея. Но стигнах до извода, че поведението ми е абсурдно. Човек не може да избяга от действителността. Трябва да се бори срещу нея или да се приобщи. Затова съм тук сега.

Диспечерът вдигна глава.

– При все това си давам сметка колко е абсурдно поведението ми. Сам, без средства, човек не е в състояние да се бори срещу нещо толкова могъщо като Новата организация. Но не мога и да се приобща към нея; невъзможно е да се откажа от всичко, което съм се мъчил да запазя през целия си живот. Човек не може да промени коренно принципите си. Представям си, че подобно нещо се е случило накрая с НЛ.

– Не разбираам какво искате да кажете.

– Това е нещо съкровено. Никога не ще мога да приема нещо, диаметрално противоположно на всичко, което съм защищавал през живота си.

– Но милиони хора приемат Системата. И при това са доволни, щастливи. Защо вие да не сте?

– Не знам, но нещо вътре в мене ми казва, че е така. Струва ми се, че не съм способен да седя осем часа затворен на едно място и да върша работи, които не съм в състояние да разбера. Нужна ми е свобода, за да мога да задоволявам прищевките си и да правя каквото си пожелаая всеки момент, а не да съм обвързан...

– Можете да правите каквото желаете шестнадесет часа на денонощието. Две трети от живота си. Не е ли достатъчно, след като получавате в замяна сигурност?

– В замяна на това прекарвам останалата трета пред една абсурдна машина, да правя абсурдни дупки на не по-малко абсурдни метални части всеки тридесет секунди. Не, това е заробване.

– Работа е.

– Без никаква цел.

– Нищо само по себе си няма цел. Но съвкупността от всички дейности е изградила нашия свят.

– Казвали са ми го многократно преди вас. Нали това е вашата аксиома. Девизът на Новата организация. Жертвувай се като индивид за доброто на обществото. Сам човекът е нищо, важен е колективът. Не ме задоволява.

– Тогава?

– Изложете убедителна причина. Дайте ми достоверна причина, която да оправдава подобно положение, но не натрапвайте фалшивата, унижителна лична сигурност. Покажете ми, че всичко това не е каприз на шепа хора, които си мислят, че по този начин ще разрешат изцяло и безболезнено световните материални проблеми, докажете, че действително съществува причина за такова състояние на нещата... Убедете ме и ще приема.

Диспечерът сведе глава.

– Не съм упълномощен. Аз съм само Районен диспечер.

– Много добре – рече Хуан. – Заведете ме тогава при някого, който може да го направи.

VI

И отново се проточват коридори, безкрайни, ярко осветени коридори, които не водят никъде; и отново хлопват една подир друга вратите на залите, където стотици мъже и жени работят с едно и също темпо, напълно еднакви.

Отново хаос и чувството за липса на ориентация, едно безконечно пътешествие из неизбродния лабиринт на Големия град, из необятния Нервен център. И Хуан отново си представя, че това е огромно, жестоко чудовище, което желае да го погълне, ужасяващ водовъртеж, който го влече неудържимо към най-страшната бездна.

Отново затваря врата. И прекрочва праг. И отново застава срещу човек, седнал до гигантски квадратен екран.

Всичко се повтаряше, но с едно стъпало по-нагоре.

Главният диспечер на Града го видя, че влиза, но не помръдна. Седеше пред големия екран и чакаше. Посочи на Хуан стола срещу себе си.

– Значи вие сте последното „свободно“ човешко същество, останало на Земята. Последният скитник. Наистина ще ми е от полза да се запозная с вас. Вълнуващо преживяване.

Хуан седна, като си мислеше, че вероятно за човека отсреща той е само мимолетно развлечение в монотонния му живот, разчертан подобно на големия екран, който сега го впечатляваше с неизвестното си предназначение. Зад помътнялото стъкло, разделено на стотици клетки, съществуваха хиляди миниатюрни микрокосмоси. Той попита:

– Какво контролирате?

Главният диспечер избухна в смях:

– Гложди ви любопитство, нали?

– Да.

– Предупреждавам ви, че една от основите на Новата организация е фактът, че никой не знае нищо друго освен специфичната си работа. За мене това е само екран, който от време на време ми поставя задачи, които трябва да разреши. Какво има отвъд него, не ме засяга.

– Разбирам – каза Хуан.

Главният диспечер продължаваше да се смее.

– Новата организация е нещо прекрасно – рече той. – Много трудно е да се създаде обществена организация, толкова сполучлива и съвършена като нашата... а ние успяхме. Не смятате ли, че заслужаваме похвала?

– Кои са тези „ние“? – запита Хуан. – Какво се крие зад Новата организация? Кой я е създал?

Главният диспечер повдигна рамене.

– Не знам, нито ме интересува – каза той. – Смятам, че сме я създали всички, защото сме част от нея.

Хуан не отговори. „Не знам, нито ме интересува.“ Никой не знаеше нищо и не искаше да узнае. Върховната сила на Новата организация беше незнанието. Никой не знаеше какво има извън машината му и се чувствуваше щастлив, че не знае. Някога някой беше казал, че мисленето носи нещастие. Човек не може да желае нещо, което не познава, не може да завижда на някого заради поста му, защото не знае с какво се

занимава той. Ако му се осигури прехрана и минимални удобства и след като знае, че другите не получават повече от него, въпреки че са с едно стъпало по-нагоре, защо трябва да се тревожи.

Да, чудесна система. Изкуството да не знаеш се оказва понякога по-трудно от изкуството да знаеш. Но да успееш да поддържаш незнанието е наистина много по-ценно.

– Искам да поприказвам с някого, който да ми отговори – каза Хуан. – Нужно ми е да срещна човек, способен да даде конкретен отговор на моите въпроси.

– С кого?

– Не знам. Но ми е необходимо да науча още за света, към който искат да ме приобщят.

Главният диспечер поклати глава със съмнение.

– Знанието се противопоставя на принципите на Новата организация. То влече след себе си грижи, които пречат на човека да бъде щастлив.

– Може би в душата си човек не желае да бъде щастлив. Искам да знам.

– Не мога да ви разясня нищо от това, за което ме молите. И се съмнявам, че някой е в състояние да го направи. Във възможностите ми е само да ви включа в нашия свършен свят, Имаме място за вас. Винаги има място за още един човек.

– Отказвам да го приема.

Главният диспечер се изненада:

– Не можете да отказвате!

– Напротив, мога. Аз съм свободен. Вие проповядвате, че в Новата организация всички сме свободни. Много добре: защитен от свободата, искам да ми се даде правото на знание.

Главният диспечер се двоуми дълго.

– Добре – рече той. – Ще опитам.

Хуан, придружен от двама мъже, излезе от голямата сграда на Службата за централен контрол в Града.

Пешеходните писти гъмжаха от хора, които се разхождаха, разговаряха, смееха се. Всички изглеждаха еднакви, облечени в униформени дрехи, с едни и същи безизразни лица и стереотипни усмивки. Хуан изпита желание да спре някого и да го попита дали наистина е щастлив. Но не посмя.

Той и двамата мъже се качиха в един от сребристите дискове за бързо придвижване. Апаратът се издигна до въздушните ленти за

движение и потегли.

Хуан не знаеше къде отиват. Излязоха от Големия град. От въздуха Градът се виждаше такъв, какъвто беше в действителност: безформен конгломерат от големи безлични сгради. Встрани, близо до морето, все още се виждаше необяснима „празнота“ – стройна постройка със заоблени кули, която в миналото, когато бе съществувала религията, е била храм. Но сега дните ѝ бяха преброени.

Транспортният диск се движеше с голяма скорост. Нямаше значение в каква посока, просто се движеше. Навсякъде около него пейзажът беше еднообразен, повтарящ се: необятни поля, огромни фабрики. Мощни машини бяха започнали да прибират реколтата в някои от нивите. А на различни места по машините се виждаха хора, които често извършваха съвсем ненужни работи. После събраните продукти се обработваха във фабриките, опаковаха се и високопроизводителни механизми им лепяха етикети. Нямаше смисъл да се помага на машините, но хората вършеха една разпокъсана дейност, от която не познаваха нищо, освен преките си задължения.

И това се повтаряше навсякъде. Отдясно, отляво, отпред и отзад. Безбрежни зелени квадрати покриваха плътно земята с цел да се обработи повече, за да се задоволи населението. В огромни ферми с ускорени темпове се угояваше добитъкът, а после на негово място идваха други животни. И така от хоризонт до хоризонт... до безкрая.

А дискът продължаваше пътя си до непознатото място.

Човекът го изучаваше внимателно с поглед.

– Значи вие сте Хуан – каза той. – H2.27364.V. Отдавна ви чакам.

Намираха се в огромна кубична сграда, издигната сред диви планини, едно от малкото места, до които изравнителните машини още не се бяха добрали поради хълмистия терен. Подвижните писти се виеха над тях, разклоняваха се като гигантска паяжина, чийто геометричен център беше това място. Тук беше и Невралгичната ос на Голямата промяна, Върховният диспечер на Новата организация. Тук вероятно се намираше и Великият разум, който ръководеше целия свят и новата му структура, генералният губернатор, който контролираше Земята. Целта, която Хуан преследваше от дълги години.

– Вие сте последният скитник на планетата, последното човешко същество, което все още не се е приобщило към Новата ни организация – каза мъжът. – Любопитно е да ви видя най-после тук, срещу мене. И

съм удовлетворен.

Хуан имаше странното усещане, че човекът се обръща към него в минало време, сякаш смяташе включването му в организацията за решено. Разгледа го. Беше на неговите години, а може би и по-стар. Дребен, слаб, съвсем побелял, с орлов нос и очила с дебели стъкла, зад които нервно шареха очичките му. Ръцете му бяха нежни, бели и кокалести, свикнали да вършат фина работа.

– Интересно е да видя какво представлявате – продължи мъжът. – Отдавна съм забравил думата „скитник“. Произнасянето ѝ сега оставя странен вкус в устата.

Хуан бе впечатлен от всичко, което го заобикаляше. Сградата приличаше на огромна крепост. В съвременния свят, където армиите бяха разпуснати, а оръжието – напълно унищожено, още съществуваше крепост, в която се съхраняваше нещо. Защото в нея живееше господарят на света, човекът, който, властваше над цялата планета.

Старецът с дебели стъкла на очилата и нервни ръце го гледаше с любопитство. Хуан чувствуваше как изпитателният му поглед, който не забравяше и не прощаваше нищо, го пронизва.

– Главният диспечер на Града ми съобщи, че все още не сте съгласен с новата организация и с нашия начин на живот. Мога ли да знам защо?

Хуан се оглеждаше. Намираха се в малка стая с високи стени като в манастир, с тапети от тъмен плат, които ѝ придаваха известна строгост. Цареше тишина. Мебелировката се състоеше само от кръгла маса и петнадесет стола около нея. Вътре бяха единствено те двамата.

– Да, имате право – каза Хуан. – Изобщо не съм съгласен с начина ви на живот. И няма да го приема, докато не узная какво го е наложило.

– В Града се запознахте с някои от причините.

– Не. Показаха ми подробностите, но не ми отговориха истински на въпроса защо е така.

– „Защо“? Тази дума не се използва вече. Никой не си задава въпроса „защо“.

– Но аз го правя.

Старецът се усмихна.

– Сигурен ли сте?

– Да.

– Тогава искате да знаете всичко, нали?

– Да. Всичко.

– Добре. Ще ви разкажа.

VII

Старецът се наведе напред. Свали си очилата и се втренчи в някаква точка на тавана, сякаш търсеше факти в далечината.

– Голямата промяна трябваше да настъпи – рече той. – Вие го знаете. Беше абсолютно необходимо. Ако не се бе случило, Земята щеше да бъде разрушена напълно.

– Защо?

– Защото светът преди Голямата промяна беше страхотен хаос.

Светът беше страхотен хаос.

Всички съзнателни хора разбираха това; но сам човекът не можеше да спре безбройните събития, които прииждаха в луд водовъртеж. Безумно бързият, абсурдният прогрес беше над възможностите на човешката природа и сигурността на хората на планетата бе разклатена. Светът беше огромен хаос.

Отделните идеологически групировки се мразеха помежду си и тази омраза водеше до лудост. Изобретяваха все по-мощни и смъртоносни оръжия, а после ги бракуваха като остарели, преди дори да са ги използвали, защото неприятелят сигурно притежаваше още по-мощни. Под предлог, че запазват мира, народите се готвеха за война. И най-незначителният повод беше достатъчен, за да се започне локален конфликт във второстепенните зони на земното кълбо, в който великите сили участваха с подкрепа и техническа помощ, а понякога и с открита, провокационна намеса. Страхът беше господар на света, абсолютният страх от Неприятеля... и страхът от собствената слабост. Живееше се под постоянната заплаха от война, която никога не идваше, но както пророкуваха, щеше да бъде ненадейна, безогледна... И безусловна.

През това време положението навсякъде се влошаваше. Населението нарастваше, а икономическите ресурси намаляваха: храна, енергия, суровини. Гладът пълзеше по планетата като неизлечима язва – тръгваше от слаборазвитите страни и протягаше непрестанно пипалата си. Увеличаваше се безработицата, а богатствата намаляваха. В най-нисшите слоеве цареше мизерия, а малка част от населението, възползвайки се от ситуацията, натрупваше огромни богатства. Обществените различия се изостряха, а стабилността в световен мащаб се пропукваше и съществуваше опасност светът да изчезне.

Нарастващата автоматизация на множество дейности разширяваше

още повече тази пукнатина. Хората биваха отстранявани от работните си места заради интересите на обществото, което виждаше в машините по-доходно капиталовложение от работната ръка. Машините извършваха същата работа като човека, но за много кратко време, с по-голяма ефективност, безпогрешно. Но и фабрично изработените стоки запазваха високите си цени, защото машините също бяха скъпи и колкото повече се натоварваха, толкова по-къс беше полезният им живот.

По такъв начин човешкото същество започна да се съмнява във всичко... дори и в себе си. Напълно объркан, човекът се луташе без определена посока между чувствения, раздут до крайност материализъм и прославения до нелепост мистицизъм. Старите убеждения се рушаха, създаваха се нови, които също не служеха за нищо. И човекът подскачаше като топка от вяра на вяра, без да намери покой.

Пукнатините на нестабилността се разширяваха все повече. Светът беше огромен хаос... И никой не знаеше как да спре надпреварата.

– Много добре си спомням тези дни – каза старецът. – Великите сили се задушаваха от инфлацията, докато слаборазвитите страни, експлоатирани и заробени от съседите си, загъваха в мизерията. Вътрешните конфликти не утихваха. Светът рухваше и, изглежда, нищо не можеше да го спаси. Нищо... освен ако не опитахме да го изградим отново от пелищата, от самото начало. Точно това направи Голямата промяна. Нужни бяха години за осъществяването ѝ. От дълго време група хора от всички краища на земното кълбо се бяха събрали да проучат начините за спасяване на света от жертвената клада, на която бе принесен. Трябваше да го върнат към живота, да го възкресят. Бяха хора с широки възгледи, умни и загрижени за бъдещето на човечеството. Новата организация беше тяхно дело.

– Най-парливиант въпрос беше неравенството между различните представители на човешкия род. Винаги, още от началото на летоброенето, хората са били разделени на три класи: господари, работници и парии. В историята те са получавали хиляди наименования, всяка епоха им е дала различни определения, но в основата са си останали едни и същи. Те са определяли облика на света преди Голямата промяна. Ако искахме да избегнем несъвършенствата, породени от тяхното съществуване, трябваше да ги премахнем. Съвършеният строй не може да прави разлика между индивидите.

– Но обществените класи още съществуват.

– Не. Има само една класа – работническата. Вътре в нея има различни прослойки, толкова, колкото са нужни за отделните специфични задачи или за задачите, които предлага една и съща дейност в многобройните си разновидности. Но извън работните центрове всички сме напълно еднакви. Няма различие между квалифицираните и неквалифицираните работници, между архитекти и майстори. Съществуваше и големият проблем с безработицата, който обезкръвяваше националната икономика и пораждаше безсилие у хората. Машините са полезни само ако не заместват изцяло човека. Беше необходимо да се открие някаква формула, която би позволила да се използват предимствата на машините, без да възникват странични проблеми. Формула за единодействие, която да даде възможност на машините да работят, без да изместват човека. Решението беше лесно, налагаше се само леко изменение в структурата им.

– Това беше една от големите ни победи. Сега не съществува дори теоретично граница за възможните работни места. Старият закон за търсенето и предлагането изчезна, има постоянно общо равенство. Когато в една от двете части се извърши промяна, достатъчно е тя да се отрази и в другата част, за да се поддържа равновесието. Самите машини могат да изменят или да приспособяват за човешка дейност един или няколко от процесите си. Така всеки човек разполага със запазено място в производителното общество.

– Въпреки че през целия си живот той ще върши съвсем ненужни неща?

– Ех, вие не разбирате. Нищо не е безполезно в живота. Единствената цел на човешкия труд е била припечелването на средства за прехрана. Каква е била целта на работата на работника, служителя, чиновника преди Голямата промяна? Какво удовлетворение му е доставяла? Няма ненужна работа, ако тя дава възможност на работника да се изхранва.

– Но ако следваме тази максима, по-лесно ще е да оставим човека да се наслаждава изцяло на свободата си, облекчавайки го от труда, който винаги се е смятал за товар.

Старецът бавно поклати глава.

– Проблемът е много по-сложен, не се съмнявайте. На човека му е нужно да работи. Не за да се осъществи, а просто за да бъде зает с нещо. Старият мит за идилично щастие „Dolce far niente“¹ си остава само мит.

---

1. Блажено безделие (итал.) Б.пр.

Безделникът има време да размишлява за себе си и за безполезността си в обществото, а това не го удовлетворява. Мозъкът на работещия човек е зает с друго и той се смята необходим за обществото, въпреки че в действителност не е. В някои страни от епохата преди Голямата промяна се изпробва експериментът, за който наемките, но това многократно водеше до алкохолизъм и дори до самоубийство. Не е достатъчно човек да знае, че животът му е осигурен, нужно е той да мисли, че сам изкарва прехраната, че дава нещо в замяна. Така няма да го измъчват странни мисли и ще бъде щастлив.

Голямата промяна не беше революция, нито война. Не беше наложена с кръв, защото в такъв случай нямаше да има пълен успех. Беше по-скоро прикритие, лека промяна, която изчакваше най-подходящия момент, за да изплава на повърхността. Появи се точно навреме, когато светът беше достатъчно узрял, за да я възприеме, и нямаше друг избор, освен да се примири или да загине.

Затова тя победи така категорично.

– Аз бях един от лидерите на Голямата промяна – каза старецът. – Един от онези, които замислиха осъществяването ѝ. Бях много млад по онова време... както сигурно и вие. Добре си спомням онези дни. Светът, изтъкан от злато и нищета, агонизираше в материализма и бавно потъваше в бездънното блато, без да открие спасителен бряг. Не нападахме. Не се вдигнахме насилствено срещу никого. Просто се появихме. Направихме нашите предложения и зачакахме отговор. Хората дойдоха при нас по собствена воля.

Хуан също си спомняше онези дни.

Изведнъж някакъв слух се разнесе по света. В морално загиналия и материално разрушен свят. Отначало се надигна вълна на скептицизъм, после някои се отзоваха на призива, а сетне и други, много други.

Скоро плъзна мълвата. От пепелищата на рухналия свят Голямата промяна изграждаше нов свят за оцелелите. Тя обещаваше мир и обществена сигурност за всички хора, стабилност за цялата земя. И започна да изпълнява обещанията си.

Хората приветстваха спасителната ѝ поява. В хаоса, какъвто беше светът, някой възстановяваше разрушеното от непредвидливите и безумни поколения. Нямаше значение как го прави: просто го правеше. Забравиха се древните закони и начини на действие. Старото вече не важеше, защото настъпваше Голямата промяна. Така между съглашения,

лозунги и факти светът възкръсваше изпод древните развалини. Различен от това, което беше преди, но напълно възроден.

– Беше трудна и често неблагоприятна задача – каза старецът. – Трябваше да създадем цялостна обществена организация, Новата организация. Не можехме да използваме нищо от вече съществуващото, нито материално, нито духовно. Трябваше да го създадем наново, да тръгнем от нулата.

Цели дванадесет години подготвахме всичко и още седем го внедрявахме. Но постигнахме целта си. Някои се опитаха да ни се противопоставят, но нямаха сили да се борят с нас. Защитени от необходимостта, ставахме все по-многобройни, а това е най-добрият начин да се промени един свят. Враговете ни имаха само две възможности: или да се присъединят към нашето движение, или да умрат. Някои се разбунтуваха като вас. Но бяха малцина. И техният бунт ги изолира от останалото човечество.

Построихме ново общество. Старите селища изчезваха постепенно, а върху основите на предишните столици, в началото със същите материали, се изграждаха градовете. Започнахме да създаваме обработваеми площи и правосъдие на всеки град. Образуваха се работните центрове, централизираните контролни служби... Беше дългосрочна задача, но скоро плодотворно на нашия труд видяха бял свят. Обществото се промени, хората също. Хаосът изчезна. Тогава успяхме да си отдъхнем, защото всичко, което трябваше да направим, беше готово. Появи се Новата организация... постигнахме поставената цел.

– Така изчезна хаосът – съгласи се Хуан. – Но изчезнаха и всички останки от онова, което бе добро в стария строй. Няма вече литература, живопис, скулптура, музика. Умряха най-древните, най-дълбоките човешки чувства: любовта, омразата, желанието, амбицията. И човекът губеше все повече човешкото у себе си. До днес.

Старецът поклати глава в знак на несъгласие.

– Човекът никога не престава да бъде човек – рече той. – Променил е само външния си облик. Новият строй се нуждаеше от нови хора, които да го населят. Изчистихме древния свят от несъвършенствата му: човекът също трябваше да се освободи от тях, ако искаше да живее в него.

– И така превърнахме човека в поредната машина – каза Хуан. – В името на някакъв натрапен идеал. За да постигнете стабилност, убихте всичките му стремежи, амбициите, съдбата му. Направихте от него

сиво, безволево същество, без вътрешен живот. Подобно на пчелите-работнички или мравките.

– Вие не разбирате. До настъпването на Голямата промяна човекът беше слабо и несъвършено създание. Имаше много недостатъци и слабости. Любовта, омразата, амбицията, всичките му стари мечти бяха само болести като рака, левкемията или глада. Тези болести правеха човека нещастен. Нито един от жителите на древния свят не е бил щастлив, а ние се борим за пълно щастие. Затова изтръгнахме всички чувства. Сега, след като постигнахме целта си, в света цари щастие. Човекът от Новата организация няма тревоги, нито неизпълнени желания, които да го измъчват. Той е освободен от старите си животински инстинкти.

Хуан усети странна буца да засяда в гърлото му.

– Тогава... нима никой не изпитва желание да се върне към древната организация?

Старецът се подвоуми за миг, преди да отговори:

– Една болест никога не може да се изкорени изцяло. Въпреки че се опитахме да унищожим симптомите, като изличим миналото от съзнанието на хората, които не са успели да го опознаят, понякога се наблюдаваха подобни случаи.

Хуан си мислеше за HL.3694.S.

– И какво се прави в такъв случай?

Старецът повдигна рамене.

– Същото както и преди, когато някой се разболееше. Водим го на лекар. Предписва му се лечение. Лекува се. И отново се връща в обществото.

Останките от древния свят бяха вече забравени, две трети от населението не познаваше стария строй, но тук, в мрачната, студена стая, те витаеха из въздуха като призрци от миналото. Само тук. Навън, навсякъде из планетата тези отживелици дори не се смятаха за част от миналото, защото то бе изчезнало и се пазеше под ключ в някои сумрачни библиотеки.

За човека от Новата организация не съществуваше думата „минало“. Съществуваше единствено настоящето, всеобхватно и абсолютно. И липсата на друго извън настоящето правеше хората щастливи. Нямаше стремежи, неприязън, блянове и амбиции. Не се мислеше за онова, което бе отминало, нито за това, което предстоеше да се случи. Не се мислеше за нищо освен за нещата, които се наблюдаваха в

момента: миналото не съществува, бъдещето е без значение. Важно е само настоящето. Тази е аксиомата на щастието.

– При все това, когато разказвах в градовете стари истории, хората ме слушаха с интерес – рече Хуан.

– Защото вашите истории са за деца. Фантастични приказки за феи и гномове, за къщи от бял камък с червени покриви и зелени морави, обсипани с цветя, за пеещи ручей и въздух, пълен с ухания. Всичко това е минало, днес звучи като притча. Понякога, на колективните забави, предагаме на хората подобни истории. Много се забавляват, като ги гледат.

– Това е чудовищно.

Старият човек поклати глава отрицателно.

– Не се хващайте само за фактите – каза той. – Мислете и за причините. Нима смятате, че древният свят е по-убедителен от новия? Нима намирате, че човекът е бил по-щастлив тогава, отколкото сега, защото е ценял повече изгубеното, а не спечеленото в замяна? Създадохме нов свят, и то съзнателно. Няма грешка... Дори минимална.

– Създадохме? – попита Хуан. – Кого включвате в концепцията за Голямата промяна? Кои са творците на тази чудовищна действителност? Вие ли?

Старецът избухна в смях.

– Наричате ни чудовища, защото още не можете да ни разберете добре. Да, аз, както и много други хора, взех участие в осъществяването на Голямата промяна. Но в известен смисъл ние бяхме едновременно творци и оръдия. Помагахме, но трябваше да оставим грандиозната задача в ръце, по-способни от нашите, тъй като никога нямаше да постигнем това сами. Подкрепяше ни един мозък, който продължава да съществува. Всемогъщ мозък. Мозък, който никога няма да умре.

– Кой е той?

– Наистина ли искате да го видите?

– Да.

– Последвайте ме тогава. Ще ви го покажа.

VIII

Стаята беше огромна и студена. Съвсем слаба, червеникавооранжева светлина я потапяше в призрачен сумрак. На пръв поглед изглеждаше

съвсем празна, но после бързо се долавяше нечие присъствие – леко туптене, шум от приглушено, нечовешко дишане; странна обстановка, която подсказваше, че тук „живее“ някакъв организъм.

– Това е нашият координационен мозък – рече възрастният човек. – Истинският създател на Голямата промяна.

Хуан спря на прага. По стените бяха окачени странни апарати, конзоли, лампи, електрически ключове, сфери, таблици с показатели, скали. Останалата част беше празна. Само в геометричния център на стаята, срещу контролната, подковообразна конзола се намираще голямо, тапицирано в черно кресло, на което седеше невзрачен човек в бяла престилка. Едва след няколко минути Хуан забеляза още двама мъже, които, подобно на призраци в мрака, се движеха с таблици в ръце покрай стените, и разглеждаха многобройните показатели и мигачи светлини, а после записваха нещо.

Цялата стая внушаваше нечие невидимо присъствие.

– Какво е това? – попита Хуан, без да си дава сметка, че шепти.

– Нашият мозък. – отвърна старецът. – Най-могъщият мозък на света. По обем е равен на двадесет етажета, но е всемогъщ. Той е създателят на Голямата промяна, той поддържа Новата организация. Работи неуморно, двадесет и четири часа на денонощие. Никога не ще умре.

– Но... машина ли е?

– Да.

Леката червеникавооранжева светлина сякаш обливаше в кръв огромната зала. Климатичната инсталация, температурата, мекият килим, който поглъщаше всички шумове, тишината навяваха мисълта за древен храм. Храмът на новата мъдрост, църквата на новата власт.

– Без него Голямата промяна никога нямаше да се осъществи – каза старецът. – Човешкият мозък не може да постигне такава съвършена обществена организация като сегашната. Дори всички световни гении да се бяха събрали, нямаше да създадат и за милион години грубо подобие на това, което направи той. Неговото творение беше необходимо, за да изградим съвършенството, на което се наслаждаваме.

– Но това е машина – промълви Хуан почти беззвучно.

– Да, машина. Но е по-добра от всички гениални хора. Аз и още двеста инженери като мене се трудихме цели единадесет години, докато я проектираме и построим. В основната ѝ програма е предвидено всичко, дори непрекъснатото ѝ автоматично хранване с нови програми, които тя изработва. При нея е невъзможна и най-малката грешка или объркване. Цялата мъдрост, която е притежавал човекът в своето развитие,

многовековната му история се съхраняват в паметта ѝ. Добродетелите и недостатъците, успехите и неуспехите на човечеството, постиженията и несполуките му са записани във веригите ѝ. Опитът ѝ е равен на опита на цялата човешка цивилизация. Тя никога не може да се обърка. Нейната памет съдържа знанията на цялата планета и цялата история: нейното минало... а също и бъдеще.

– Но това е машина.

– Разбрахме необходимостта от нейното съществуване, щом си дадохме сметка колко сме жалки и неспособни. Никой от нас не би могъл да поеме и една стомилионна част от нейната задача. Бяхме твърде слаби, несъвършени и травмирани от нашата цивилизация, за да намерим правилно разрешение на проблемите си. Имахме нужда от мозък с по-богати възможности от човешкия, за да открие изход, който да ни спаси от хекатомбите. Тогава намислихме да създадем голям изкуствен аналитичен мозък, който да съдържа във веригите си подробни данни за проблема: всички събития и последствия от тях, както и необходимите сведения. Трябваше да бъде мозък, способен да съгласува всички елементи и да ги свързва, докато се намери съвършеното решение, единственото, което би дало възможност да се осъществи Голямата промяна. Такава беше и е неговата задача.

– Но това е машина.

– Захранвахме мозъка с богатствата на човешката мисъл. Дадохме му информацията, от която се нуждаеше: заложихме в паметта му факти, цифри, дати, статистики. Предложихме му всичко необходимо. А после му зададохме един въпрос. Въпроса. Знаехме, че ще ни отговори, и то правилно. Работи с фантастична скорост в продължение на четиридесет дни и нощи. След това ни даде отговора си, събран в том от седем хиляди седемстотин и седемдесет страници голям формат. Проучвахме го цели четиринадесет месеца, но още от първите двадесет страници ни стана ясно, че решението е намерено. Прозорливостта на мозъка беше изумителна. Най-малката възможност за грешка в структурата му бе изключена, не съществуваше и минимална пукнатина, никакво непредвидено събитие, никакъв пропуснат или нерешен проблем. В страниците се разглеждаше всичко, дори и начинът, по който трябва да продължим да го използваме. Беше идеалното решение... Единственото. Приложихме го на практика.

– Но това е машина.

– Той създаде и провери дейността на Новата организация. С предаването на сведението неговата работа не завърши, а само започна.

Оттогава няма миг почивка, не му е нужна. Съгласува безпогрешно развитието на последователните етапи на Голямата промяна и прогресивното укрепване на Новата организация, като напредва според заложената в него програма, етап след етап; посочва незабавно местата, където са допуснати грешки и прекъсвания, както и начините за тяхното поправяне. От самото начало ръководеше извършването на промяната и малко по малко изплете гъстата паяжина, обхванала днес целия свят. Той направи всичко. И продължава, като контролира постоянното равновесие на факторите. Ще го прави и в бъдеще, гарантирайки стабилността на нашето общество завинаги.

– Но това е машина.

– Превъзходният му всеобхватен контрол не пропуска абсолютно нищо. На секундата получава информация за хранителните ресурси в света и моментално посочва начините за тяхното разпределение и преработване. Осъществява контрол върху числеността на населението и необходимостта от нови работни места, дрехи, жилища и дори развлечения. Неговата статистика е невъобразимо изчерпателна и максимално актуална. Планирането на бъдещето на планетата е за сто години напред и той винаги знае какво ще се случи в следващия момент. Предвижда всички промени, включително и тези, които изглеждат непредвидими, а ако са нежелани, ги блокира, преди да са настъпили. Под точния му контрол става невъзможно и най-малкото нарушение на равновесието или най-незначителната грешка.

– Но това е машина.

– Той е вечен: регенерира автоматично и многобройните самостоятелни работни блокове не допускат авария, която би засегнала функционирането му. Заради нашата постоянна стабилност работи ден и нощ, дори когато ни се струва, че всичко се движи по инерция. На него трябва да благодарим за днешния съвършен свят.

– Но това е машина.

– Освен това ние бдим над сигурността и продължителността на живота му. Ние, които го построихме в началото, сме вече възрастни, а и мнозина от нас измряха. Сега се обучава младото поколение, за да ни замести. Той самият си избра хората. Малцина са и по-нататък те ще станат покровителите на човечеството. Ще бъдат единственият елит на този свят, жреците на Голямата промяна, както ние бяхме апостолите ѝ. След тях ще дойдат други, а после други и т. н. Докато човечеството стигне до славата или до смъртта.

– Но това е машина.

– Да, машина е. Но в същото време представлява човекът, светът, а и богът. Мозъкът е пазач на нашето минало, настояще и бъдеще. В неговите ръце се намира животът на човека върху Земята. Той е гордостта на Вселената. Той е съвършен.

– Но, о, господи, той е само машина!

Машина.

Огромна смесица от кабели и електронни части, които управляват човешките съдби. Електронен мозък, който контролира всичко – пресметлив, студен, безпристрастен. Машина, за която човекът е само цифра, информационен бит, магнитен импулс, символ, който е закодиран. Машина, за която индивидът е без значение, важна е безформената обществена маса.

Но пред действителността в един свят, който трябва да бъде стабилен, факторът „личност“ ще бъде отхвърлен. В годините преди Голямата промяна вече разбираха този принцип, но не знаеха да го прилагат. Нужен беше ум, по-съвършен от човешкия, освободен от чувства, който да може да се абстрахира от човека като индивид, за да постигне космическо виждане на проблема. Мозъкът беше създаден с тази цел. И затова определя сега световните съдбини.

– Ужасно е – промълви Хуан.

– Защо?

– Човекът е станал жертва на най-жестоката шега: да бъде спасен и осъден от една машина. Досега не успях да разбера изцяло Голямата промяна, но вече започвам да я проумявам. Вярвах, че Новата организация ще бъде нещо повече, че съществува някаква дълбока, хуманна причина, която оправдава всичко, което ни заобикаля. А открих, че не е така. Просто всичко е продукт на хладнокръвен, точен и безпристрастен анализ на действителността. Всичко, което представляваше чувство, желание, душевност, беше изличено от планетата, тъй като това бяха понятия, неразбираеми за една машина. Човекът е бил унищожен, убит от машината.

– Не е истина. Единственото, което направихме, е, че построихме нов свят за човека.

– Не – възрази Хуан. – Това, което направихте, е нов човек, съответстващ на новия свят. Нищо повече.

Там, в средата на голямата стая, близо до контролната

подковообразна конзола, под бледата, червеникавооранжева светлина старецът наблюдаваше великото си творение.

– Обаче – каза Хуан – така не може да продължава дълго време. Невъзможно е да продължи. Ще настъпи часът, когато човекът ще разбере какво се върши около него, и всичко ще приключи, както се е случвало много пъти досега с предишните системи. Това, което ни заобикаля, ще изчезне и ще се върнем към началото.

– Но мозъкът е безсмъртен.

Хуан продължаваше разпалено:

– Човешкият ум също е безсмъртен. Ще дойде време, когато някой ще разбере чудовищността на света, а после и втори, и трети. Тогава хората ще се разбунтуват и мозъкът ще бъде унищожен.

– За да се възцари отново хаосът.

– Хаосът е без значение, ако човекът възвърне достойнството си.

Старецът избухна в смях.

– Вие продължавате да сте член на старата организация. Трябва да имаш широки възгледи за нещата, за да ги разбереш. Помислете, че структурата на цял един свят се залага в играта. Никой няма да дръзне да се разбунтува срещу Новата организация, защото всички знаят какво зависи от нея. Равновесието на Земята се поддържа благодарение на мозъка и на неговата точна и непрекъсната координация. Представете ли си какво би станало, ако го разрушат?

– Да, но човекът ще се върне към старата си свобода, макар и сред нищета и болки. Нито една революция не е побеждавала без проливане на кръв, дори и Голямата промяна, въпреки думите ви. Няма значение нито страданията, нито гладът, нито болестите, нито пък самата смърт, ако успеем да се върнем към изконните принципи.

– А кои са изконните принципи? Вие самият казвате, че те са изчезнали, че са унищожени от Голямата промяна. Кой ще ги намери отново?

– Все някой ще ги преоткрие. Ще възкръснат, защото са част от човешката същност.

– Наистина ли вярвате, че така ще стане?

– Убеден съм.

– Добре. Покажете ми го.

През цялото време на странствуването си из лабиринтите на Новата организация, докато стигне до залата с приглушената светлина и натрапваща се тишина, у Хуан Се затвърждаваше убеждението, че не греши. Сега знаеше какво има вътре в Новата организация, както основите, върху които беше изградена, така и причините и обстоятелствата, които

бяха довели до нея. Владееше цялата истина. А по-малко от всякога беше убеден в силата ѝ.

– Внесохме данните ви в мозъка – обясни старецът. – Вашата личност, желания, амбиции. И поискахме инструкции, които да изпълним. Даде ни ги за тридесет секунди. Вие, според написаното от него, сте изморен да се борите срещу невъзможното в името на непостижимото. Вашите идеали отдавна са мъртви, вашият стар и мил свят вече не съществува и никога няма да съществува. Новата организация изпълнява конкретна цел, тя е реалистична. „Имало е време – каза мозъкът, след като порови из паметта си, – когато един човек, принадлежащ по онова време към тъй наречените писатели, написал дебела книга за лудия рицар, който също се борил за изчезнали и невъзможни идеали. Това е бил последният образец на борбата за красота – рече мозъкът – и рицарят е издъхнал в умопомрачение.“ Епохата на идеалите отмина, днес действителността властва над фантазията. Вие ще се присъедините към нашите редици по думите на мозъка.

– Не, никога – възрази Хуан. – Само това не.

Старецът се усмихваше.

– Мозъкът написа това заключение, а той не е бъркал досега. Дори създаде работно място за вас в същия град, където започнахте наистина да опознавате Новата организация, запази ви минижилище близо до онзи древен паметник, който ви впечатли. А сега вие твърдите, че ще отстоявате убежденията си. Докажете ми го. Като човек докажете, че мозъкът греша, и с това ще докажете, че нашият свят не е съвършен. Направете го и ще ви повярвам.

– Как? – попита Хуан.

Старецът посочи контролната конзола, пред която човекът, седнал в черното кресло, продължаваше да работи безшумно.

– Разрушете мозъка. Вие твърдите, че провалът на Новата организация е без значение, защото всичко ще стане както преди. Добре, ако наистина сте убеден, аз ще ви повярвам. Но трябва да ми дадете доказателство.

Хуан прокара върха на езика си по пресъхналите си устни.

– Но аз...

– Вие казвате, че държите на убежденията си. Бихте пожелвали цялото човечество, ако мислите, че е справедливо. Споделитехте, че са изчезнали любовта, ненавистта, желанието, амбицията. Човекът е машина. Съгласен съм да приемем това. Да се върнем към началото. Към страданията, болестите, смъртта. Да се върнем към безработицата, социалното

неравенство, към бедните и богатите, към оскъдицата, глада и болките. Да се потопим в непрестанните борби. Да се върнем към индивидуалността, която толкова защитавате. Решете се на тази стъпка и аз ще повярвам на основанията ви. Ще повярвам, ако вие станете първият човек, способен да се откаже от всичко видяно в името на принципите си.

– Аз...

До конзолата около неподвижна ос се люлееше дълга, дебела и лъскава метална пръчка, която се използваше за изолирането на някоя секция от контролните панели при работа с мозъка. Старецът я освободи от оста и с усилие я подаде на Хуан.

– Хайде, решете се. Докажете ми, че мозъкът се е заблудил, че принципите на Голямата промяна са погрешни. Докажете ми, ако сте способен, че индивидуалната свобода и страданието струват повече от колективната сигурност. Няколко удара по тази конзола ще са достатъчни да повредят мозъка. Хайде, направете го.

Хуан взе металната пръчка, но ръката му трепереше. Човекът, който седеше срещу конзолата, безшумно стана от черното кресло и се оттегли. Старецът леко се усмихваше и чакаше ли, чакаше... Пръчката се вдигна, задържа се няколко секунди във въздуха, потрепери слабо.

– Не – каза глухо Хуан. – Не мога.

Пръчката меко удари в покрития с мокет под. Завъртя се едва около себе си и застана неподвижно. Цареше абсолютно тишина.

И тогава старецът започна да се смее силно, много силно. Очите му се насълзиха, а ехото от смеха му се разнасяше из тихата стая и отекваше приглушено.

Хуан гледаше втренчено контролната конзола, докато човекът с бяла престилка отново застана безшумно на мястото си, сякаш нищо не се беше случило. Хуан прехвърли в мислите си всичко, което беше видял през последните дни, безбройните подробности, които се бяха запечатали в мозъка му. От паметта му бяха изчезнали дървената къщичка и моравата, осеяна с цветя, и лъкатушещата бистра рекичка със златистите рибки. Всичко в света трябва да е полезно, а повърхностните неща да се оставят на заден план. Сега умът му беше зает от големи сгради, градове, огромни ниви, работни центрове. Човекът не беше там, защото той принадлежеше към второстепенните неща.

А старецът продължаваше да се смее. Да, създателите на Голямата промяна имаха право. Сега започваше да разбира. Старото беше изчезнало, а за строителството на новия свят бе нужен нов тип човек. Хуан бе само отживелица, безполезна реликва, второстепенно нещо. Машината

отново имаше право.

А той дори нямаше смелост да поеме отговорността за разрушаването на всичко това, защото вече се съмняваше и в разбиранията си.

Помисли за Големия град, за древния храм с осемте островърхи кули, устремени към небето. Щяха да го разрушат и да издигнат на негово място нов блок с жилищни клетки. Беше логично. В известен смисъл той самият беше древен храм и също трябваше да бъде разрушен. Неговата епоха беше изчезнала напълно. Налагаше се да приеме действителността и да се примири със собствения си провал.

Подпря се уморено на ръба на контролната конзола на огромния мозък. Наведе глава, съзерцавайки, без да вижда, как тази объркана плетеница от бутони, лостове, лампи, светлини се колебае и премигва размазано пред очите му.

Две големи сълзи се търкулнаха бавно по бузите му.

И Хуан, H2.27364.V, заплака беззвучно за всичко, което беше безвъзвратно загубено.

И той, новият гражданин, стана част от Новата организация. Боледува дълго, но Новата организация го излекува и го прие в лоното си. Тя му предложи работно място, запазено за него в обществото.

Новият гражданин на Новата организация има работа като всички, защото макар и твърде възрастен, е полезен за обществото. В продължение на осем часа, от осем до шестнадесет часа през дневната смяна, новият гражданин седи пред голямата машина, в огромна зала, заета от още петстотин машини досуц като неговата. Точно след тридесет секунди малка метална втулка идва до машината и спира пред него, срещу неголям отвор. Тогава новият гражданин вдига дясната си ръка и сваля един лост. Клещи притискат по дължина втулката, извиват единия ѝ край, после тя изчезва и тридесет секунди по-късно друга втулка заема мястото ѝ. Новият гражданин пак повдига дясната си ръка и сменя лоста. И така веднъж и дважд, и трети път.

По този начин новият гражданин е щастлив. За пръв път в живота си се чувства сигурен, закрилян и нищо не тревожи съществуването му. Няма грижи, нито безпокойства. Не изпитва любов, ненавист, нито завист или неприязън към нищо и към никого. Само благодарност. Подобно на останалите членове на Новата организация, той има работна карта, минижилище, петнадесет обменни жетона и може да участва свободно, без да се притеснява, във всички тържества и колективни

забави. Не се стреми към нищо повече. Бъдещето му е осигурено и е освободен от грижи до края на живота си. Миналото е окончателно погребано.

Да, новият гражданин на Новата организация е щастлив, много щастлив. Щастлив, щастлив, щастлив, щастлив.

КРАЙ

© 1981 Доминго Сантос
© Емилия Папазова, превод от испански
© Пепа Еремиева, превод от испански

Domingo Santos
Futuro imperfecto, 1981

Източник: <http://bezmonitor.com> (през <http://sfbg.us>)
Сканиране и OCR: Cliff Burton
Редакция: Mandor, 2005

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/177>]